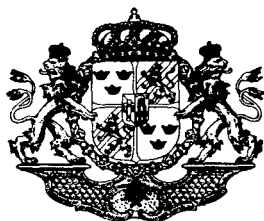

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

FATTIGVÅRDEN
ÅREN

1938 OCH 1939

JÄMTE ÅTERBLICK PÅ PERIODEN
1923—1938

AV
SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1942
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
422224

INLEDNING

TILL

Fattigvården / Kungl. Socialstyrelsen = [Public assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1920-1958. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1918-1956.

År 1918-1935, år 1920-1937 utgiven av Statistiska centralbyrån. 1918-1949 med innehållsförteckning och sammanfattning på franska. 1950-1960 med innehållsförteckning och sammanfattning på engelska.

År 1935-1949 med parallelltitel på franska: Assistance publique.

År 1950-1956 med parallelltitel på engelska: Public assistance.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. U, Kommunernas fattigvård och finanser. – Stockholm, 1877-1920.

Täckningsår: 1874-1917

Efterföljare:

Socialhjälpen / Kungl. Socialstyrelsen = [Social assistance] / [Social Welfare Board]. – Stockholm, 1959-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1957-1960

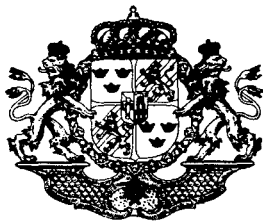
Socialvården / Statistiska centralbyrån = Social welfare statistics / National Central Bureau of Statistics. – Stockholm, 1963-1983. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1961-1981

Fattigvården åren 1938 och 1939 jämte återblick på perioden 1923-1938.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2012.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

FATTIGVÅRDEN
ÅREN

1938 OCH 1939

JÄMTE ÅTERBLICK PÅ PERIODEN
1923—1938

AV
SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1942
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
422224

ASSISTANCE PUBLIQUE EN 1938 ET 1939

avec un aperçu de la période 1923—1938

Pour la table des matières voir page 6

Pour le résumé en français voir page 8

— 1 —

Socialstyrelsen får härmed överlämna berättelse angående kommunernas fattigvård åren 1938 och 1939 jämte översikt av fattigvården åren 1923—1938. Uppgifterna till 1938 års fattigvårdsstatistik ha enligt Kungl. Maj:ts medgivande underkastats endast en avkortad bearbetning. Redogörelsen för år 1939 grundar sig på utdrag ur kommunernas socialregister i överensstämmelse med det förslag till omläggning av fattigvårdsstatistiken, som styrelsen framlagt i underdånig skrivelse den 11 maj 1940 och som styrelsen genom kungl. brev den 14 juni 1940 bemyndigades att genomföra.

Föreliggande berättelse har med biträde av aktuarien Gustaf Holmstedt utarbetats av förste aktuarien Bengt Helger, som inom styrelsen handhaft den närmaste ledningen av hithörande arbeten.

Stockholm i juli 1942.

KARL J. HÖJER.

BENGT HELGER.

Innehållsförteckning.

<i>Text.</i>	<i>Sid.</i>
Sammanfattning på franska	8
Sammanfattning på svenska	12
Kap. I. <i>Översikt av fattigvårdsstatistiken</i>	15
Historik	15
Motiv för omläggning av fattigvårdsstatistiken	16
Den genomförda omläggningen av fattigvårdsstatistiken	18
Kap. II. <i>Fattigvården åren 1923—1938</i>	19
Växlingarna i antalet understödstagare	19
Förändringar i fattigvårdsklientelets sammansättning	25
Olika slag av understöd	27
Fattigvårdens värde	31
Kap. III. <i>Fattigvården år 1938</i>	32
Fattigvårdsanstalterna och deras klientel	33
Antal personer som åtnjöt understöd av fattigvårdsstyrelserna	36
Fattigvårdsklientelets sammansättning	37
Olika slag av understöd m. m.	39
Kap. IV. <i>Fattigvården år 1939</i>	40
Primärmaterial och bearbetningsmetoder	40
Antalet understödsfall och understödsfallens fördelning på familjetyper	44
Vård på fattigvårdsanstalt	63
Vård på sjukvårdsanstalt	68
Hemunderstöd	72
Annan hjälp	81
Fördelningen av samtliga understödsfall efter understödets beskaffenhet	82
Understödetts rätteliga form och dess totala värde	85
Förekomsten av tilläggspension samt barnbidrag och bidragsförskott inom fattigvårdsklientelet	90
<i>Tabellbilaga.</i>	
Tab. 1. Antal understödstagare i tusental och vårdens värde i miljoner kronor åren 1923—1938	98
» 2. Fattigvårdsanstalter år 1938, länsvis	99
» 3. Understödstagarnas antal och fördelning efter kön och civilstånd år 1938, länsvis	100
» 4. Antal understödstagare inom rikets landskommuner, fördelade i grupper efter förhärskande näringsgrenar, år 1938	102
» 5. Direkta understödstagare, fördelade efter understödets varaktighet och beskaffen- het, år 1938, länsvis	104
» 6. Understödetts värde år 1938, länsvis	106
» 7. Antal understödsfall med fördelning efter familjetyp samt antal understödstagare med fördelning på vuxna män och kvinnor samt barn år 1939, länsvis	107
» 8. Anstaltsvården år 1939, länsvis	108
» 9. Hemunderstöd och »annan hjälp» år 1939, länsvis	109
» 10. Det totala värdet av understöd som meddelats av fattigvårdsstyrelserna år 1939, samt dess procentuella fördelning på olika understödsformer, länsvis	113
» 11. Antal understödstagare med tilläggspension, antal understödsfall med barnbi- drag eller bidragsförskott samt understödsfallens fördelning med avseende på understödetts rätteliga form år 1939, länsvis	114

Diagram.

Sid.

Diagram I. Antal understödstagare på landsbygden och i städerna åren 1923—1938 . .	23
» II. Antal understödstagare i procent av folkmängden i skilda län och kommungrupper år 1939	62
» III. Vårdtagare på fattigvårdsanstalt. Procentuell fördelning efter antalet vård dagar under år 1939	67
» IV. Vårdtagare på sjukvårdsanstalt. Procentuell fördelning efter antalet vård dagar under år 1939	72
» V. Familjer och ensamma personer med hemunderstöd. Procentuell fördelning efter antalet kalendermånader under vilka understödet utgätt, år 1939 .	76
» VI. Procent familjer (personer) med hemunderstöd, som fått dylik hjälp under högst ett givet antal kalendermånader, år 1939	77
Frågeformulär för 1939 års fattigvårdsstatistik	41

Table des matières.*Texte.*

Pages.

Résumé en français	8
Résumé en suédois	12
Chap. I. <i>Revue sommaire des statistiques relatives à l'Assistance publique</i> . . .	15
Historique	15
Motifs d'un remaniement des statistiques relatives à l'Assistance publique . .	16
Principes du remaniement effectué à partir de l'année 1939	18
» II. <i>L'Assistance publique de 1923 à 1938</i>	19
Variations du nombre de bénéficiaires	19
Changements survenus dans la composition de la clientèle	25
Différentes formes des secours	27
Valeur globale des secours	31
» III. <i>L'Assistance publique en 1938</i>	32
Asiles de vieillards	33
Nombre des bénéficiaires	36
Composition de la clientèle	37
Différentes formes des secours etc.	39
» IV. <i>L'Assistance publique en 1939</i>	40
Données primaires et méthodes utilisées pour l'établissement des statistiques	40
Nombre des cas d'assistance et leur répartition d'après les types de famille auxquels ils appartenaient	44
Soins donnés dans les asiles de vieillards	63
Soins donnés dans les établissements médicaux	68
Secours à domicile	72
Autres formes des secours	81
Répartition de l'ensemble des cas d'assistance d'après les différentes formes des secours	82
Formes juridiques et valeur globale des secours	85
Fréquence de pensions nationales, d'allocations pour enfants et d'avances d'aliments aux enfants nés hors le mariage, parmi les bénéficiaires de l'Assistance publique	90

Tableaux annexés.

Pages.

Tableau 1. Nombre des bénéficiaires de l'Assistance publique, en milliers, et valeur globale des secours, en millions de couronnes, de 1923 à 1938	98
> 2. Asiles de vieillards, en 1938, par département	99
> 3. Bénéficiaires de l'Assistance publique, en 1938, répartis d'après leur sexe et leur état civil, par département	100
> 4. Nombre d'assistés dans certains groupes de communes rurales, en 1938, établis d'après le caractère économique des communes	102
> 5. Bénéficiaires immédiats de l'Assistance publique, en 1938, répartis d'après la durée et la forme des secours, par département	104
> 6. Valeur globale des secours, en 1938, par département	106
> 7. Nombre des cas d'assistance et leur répartition d'après les types de famille auxquels ils appartenaient; nombre d'adultes (hommes et femmes) et d'enfants, ayant bénéficié de l'Assistance publique, en 1939, par département	107
> 8. Soins donnés dans les asiles de vieillards et dans les établissements médicaux, en 1939, par département	108
> 9. Secours à domicile et autres formes des secours, en 1939, par département	109
> 10. Valeur globale des secours, en 1939, et répartition de cette valeur d'après les différentes formes des secours, par département	113
> 11. Nombre d'assistés ayant bénéficié en outre d'une pension nationale, d'allocations pour enfants ou d'avances d'aliments consenties aux enfants nés hors le mariage; répartition des cas d'assistance d'après la forme juridique des secours, en 1939, par département	114

Diagrammes.

Diagramme I. Nombre des bénéficiaires de l'Assistance publique dans les communes rurales et urbaines, de 1923 à 1938	23
> II. Nombre d'assistés en pour cent de la population dans les différents départements et dans certains groupes de communes établis d'après le caractère économique des communes, en 1939	62
> III. Internes des asiles de vieillards répartis d'après la durée du séjour à l'asile, en 1939	67
> IV. Bénéficiaires de l'Assistance publique soignés dans les établissements médicaux, répartis d'après la durée des soins, en 1939	72
> V. Familles et personnes seules ayant reçu des secours à domicile, réparties d'après la durée des secours, en 1939	76
> VI. Pourcentage de familles de types différents ayant reçu des secours à domicile pendant un nombre donné de mois, au maximum, en 1939	77

Questionnaire utilisé pour la statistique relative à l'Assistance publique en 1939	41
--	----

Résumé.

L'Assistance publique ressortit, en Suède, à l'administration autonome des communes. Aux termes de la loi du 14 juin 1918, les personnes qui sont dans le besoin, soit en raison de leur âge, soit pour cause de maladie, d'invalidité ou d'infirmité etc., ont droit à l'assistance de la commune où elles sont domiciliées. C'est au Comité de l'Assistance publique, élu par le Conseil communal, qu'il appartient de subvenir à leur entretien et de leur procurer, suivant les cas, les soins qui conviennent. L'Assistance publique est souvent étendue à d'autres groupes de nécessiteux — c'est ainsi que les chômeurs et leurs familles en bénéficient fréquemment — mais, comme les frais en incombent en meilleure partie à la commune, cette assistance bénévole se trouve limitée par les crédits votés annuellement, au titre de l'Assistance publique, par le Conseil communal. D'autre part, l'État veille à ce que les communes remplissent leurs obligations légales envers les pauvres.¹

Les Comités de l'Assistance publique ont fourni chaque année depuis 1874 des données statistiques au sujet de leur activité. Sur la base de ces données un rapport concernant l'Assistance publique a été publié annuellement par le Bureau central de Statistique; depuis 1918 il forme un volume à part. Dès le début, et jusqu'à 1923, les données primaires avaient la forme d'un relevé que chaque Comité élaborait selon un questionnaire commun. A partir de cette année on a demandé aux Comités des données individuelles au sujet de chaque personne ayant bénéficié de l'Assistance publique. Ces données ont été utilisées pour étudier plus en détail la composition de la clientèle par âge, par état civil et par sexe. Cependant il est devenu d'un intérêt primordial de savoir dans quelle mesure l'Assistance publique concourt avec les nouvelles formes de la Prévoyance sociale qui se sont développées pendant les dix ou vingt dernières années: pensions nationales de vieillesse et d'invalidité, allocations pour enfants, secours aux chômeurs, aide aux mères etc. C'est pourquoi il a été décidé

qu'à partir de l'année 1939 la statistique — transférée à l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale — sera basée sur des extraits du *registre social* que chaque commune doit tenir en vertu de la loi du 20 mars 1936, et sur lequel doivent être portés les divers secours dont jouissent les familles ou personnes assistées par le Comité de l'Assistance publique ou par tout autre organe de la commune. Provisoirement ces extraits n'auront trait qu'aux bénéficiaires de l'Assistance publique, mais il sera indiqué dans quelle mesure ceux-ci ont obtenu, en outre, des pensions nationales, des allocations pour enfants ou des avances d'aliments consenties aux enfants nés hors le mariage. En puisant les données au registre social, on pourra aussi étudier la composition de la clientèle de l'Assistance publique au point de vue familiale (voir ci-dessous).

L'Assistance publique de 1923 à 1938. Pendant la période de 1923 à 1938 le nombre des bénéficiaires de l'Assistance publique s'est fortement accru nonobstant le fait que quelques trente mille enfants recueillis par l'Assistance publique ont été transférés, en vertu de la loi du 6 juin 1924, à la Protection de l'enfance. Abstraction faite de ces enfants, la clientèle de l'Assistance publique a augmenté de 259 000 en 1923 à 441 000 en 1938, soit d'environ 70 %. Tandis que 4.3 % de la population totale du pays avait bénéficié de l'Assistance publique en 1923, le pourcentage correspondant de l'année 1938 se montait à 7.0.² L'augmentation a été plus forte dans les campagnes que dans les villes. Elle a été très accentuée dans les régions où la crise du chômage a sévi longtemps et sévèrement, par exemple dans les départements de Västernorrland et de Norrbotten, où le nombre des assistés a plus que doublé.

Le nombre des personnes, âgées de 16 ans ou plus, qui ont reçu des secours permanents, s'est accru de 41 %, le nombre des bénéficiaires temporaires de 165 %. Le premier de ces groupes, qui se compose surtout de vieillards et de personnes

¹ Pour plus de détails au sujet de l'organisation de l'Assistance publique voir le livre intitulé «*Législation et activités sociales en Suède*» publié par l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale (deuxième édition française parue en 1939).

² Les nombres cités ne comprennent cependant pas les personnes qui ont joui de secours unique-mment sous forme de soins aux établissements médicaux des villes de Stockholm et de Gothenbourg. En 1938, celles-ci étaient au nombre de 10 000, environ.

affligées d'infirmité, de maladie chronique ou d'aliénation mentale, a été peu influencé par les conjonctures économiques. Le second se compose pour une grande partie de chômeurs, et il est donc naturel qu'il ait varié fortement. (Voir diagramme I, page 23.) C'est ainsi que, de 1930 à 1933, il a plus que doublé dans les communes rurales et presque triplé dans les villes. Malgré la diminution de 20 % et de 50 % respectivement qui a eu lieu par la suite, le nombre des bénéficiaires temporaires était encore en 1938 beaucoup plus élevé qu'avant la crise économique de 1930—1933. Sous ce rapport il est intéressant de constater que même avant 1930 le nombre des bénéficiaires temporaires avait augmenté annuellement de 7 ou 8 %, probablement pour beaucoup parce que la politique des autorités communales s'est développée dans un sens moins restrictif.

A cause du développement esquissé ci-dessus, la proportion des personnes adultes assistées temporairement s'est accrue de 18 % à 28 % par rapport à l'ensemble des bénéficiaires, tandis que celles des adultes assistés d'une façon permanente a diminué de 53 % à 44 %. Pour ce qui est des enfants qui ont bénéficié du secours donné à leurs parents, leur nombre a augmenté moins que celui des adultes, bien que la proportion des bénéficiaires mariés se soit accrue. Le pourcentage des enfants par rapport à l'ensemble des bénéficiaires est resté à peu près constant (29 % en 1923, 28 % en 1938).

Au cours de la période envisagée, le nombre des personnes (enfants et adultes) qui ont reçu des secours à domicile, s'est accru de 79 %. Le nombre des personnes soignées, aux frais de l'Assistance publique, dans les hôpitaux, infirmeries, sanatoriums etc. a augmenté d'environ 105 % dans l'ensemble et de 185 % dans les communes rurales. Cette augmentation est due, en grande partie, à l'agrandissement successif des établissements médicaux fondés et administrés par les Conseils généraux des départements. Les asiles d'aliénés et d'anormaux ont également subi des agrandissements considérables; il en est résulté une augmentation du nombre de personnes y soignées aux frais de l'Assistance publique, de 100 % environ, dans l'ensemble, et de 134 % pour ce qui est des communes rurales. Le nombre d'internes des asiles de vieillards, y comprises les sections réservées aux personnes souffrant des maladies chroniques, a augmenté beaucoup moins, soit de 21 % en tout.

L'Assistance publique en 1938. Il y avait en 1938, dans le pays entier, 1 462 asiles de vieillards. Selon une enquête effectuée par une commission royale instituée pour étudier les questions de prévoyance sociale dans leur ensemble, ces établissements avaient au total plus de 42 000 lits. Le nombre d'internes, le 30 juin 1938, n'était cependant que de 33 000. Pourtant les sections réservées aux aliénés dociles (1 500 lits) et de même les sections réservées aux personnes souffrant des maladies chroniques (3 800 lits) étaient insuffisantes. Surtout à la campagne il y avait parmi les internes un nombre considérable d'anormaux et de malades qui ne pouvaient pas être soignés d'une façon appropriée.

Le nombre total des assistés s'élevait en 1938 à 463 000 personnes (ci-inclus un certain nombre d'enfants secourus directement par les Comités de l'Assistance publique). Les bénéficiaires adultes étaient au nombre de 326 000; 37 % en étaient célibataires, 40 % mariés et 23 % veufs ou divorcés. La proportion des femmes s'élevait à 56 %.

Le tableau suivant indique la répartition des bénéficiaires d'après la forme des secours (les personnes secourus de plus d'une manière y figurent à deux ou plusieurs titres):

	Nombre d'assistés ¹	Pour- centage ²
Recueillis dans les asiles de vieillards proprement dits	41 630	11
Recueillis dans les asiles ou sections d'aliénés et d'a- normaux	29 918	8
Recueillis dans les asiles ou sections pour personnes souffrant des maladies chroniques	6 104	2
Soignés dans les hôpitaux, infirmeries, sanatoriums etc.	52 575	14
Mis en pension chez des particuliers	3 056	1
Secourus à domicile . . .	220 751	59
Secourus d'une autre ma- nière	20 491	5

La valeur globale des secours consentis pendant l'année 1938 atteignait la somme de 90.6 millions de couronnes.

L'Assistance publique en 1939. A partir de l'année 1939, la statistique de l'Assistance publique

¹ Excepté les enfants qui avaient bénéficié du secours donné à leurs parents.

² Par rapport au total des bénéficiaires (excepté les enfants nommés dans la note ci-dessus).

sera basée sur la famille comme principale unité de calcul. La famille est définie suivant les règles qui s'appliquent au droit de domicile des personnes assistées. Elle comprend, outre le chef, c'est à dire le père (soit la mère, si le père est mort ou que les parents ne sont pas mariés), les personnes dont le droit de domicile dérive automatiquement de celui du chef de famille, c'est à dire dans le cas général l'épouse et les enfants au-dessous de 16 ans. Les enfants âgés de 16 ans ou plus ne sont pas considérés comme faisant partie de la famille, même s'ils habitent chez les parents et sont entretenus par ceux-ci; ils n'entreront dans la statistique que dans la mesure où ils reçoivent des secours personnels, et dans ce cas ils seront assimilés aux adultes seuls.

Ont bénéficié de l'Assistance publique, en 1939, 274 000 familles et adultes seuls. Voici la répartition de ce total sur divers types de famille: les femmes seules et les hommes seuls, sans enfants, constituaient 34 % et 28 % du total, respectivement; les couples mariés, avec enfants, en constituaient 19 %, et les couples mariés, sans enfants, 11 %; les femmes seules, avec enfants, formaient un groupe assez important, soit 6 % du total, tandis que chacun des deux groupes hommes seuls, avec enfants, et enfants seuls était inférieur à 1 %. Cette répartition ne diffèrait sensiblement de la répartition correspondante de la population entière qu'en ce qui concerne les femmes seules, avec enfants, dont le pourcentage était de trois fois plus élevé dans la clientèle de l'Assistance publique que dans la population entière.

Dans les villes, les couples mariés, avec enfants, constituaient 17 % par rapport à l'ensemble des familles et adultes seuls secourus par l'Assistance publique, tandis que le pourcentage correspondant s'élevait à 21 % dans les communes rurales. Dans la ville de Stockholm, les couples mariés, avec enfants étaient fort peu nombreux; il ne constituaient en effet que 13 % de l'ensemble. Par, contre, dans les campagnes de Norrland, ils atteignaient 26 % et dans les communes forestières de cette région même 30 %. Ces différences tiennent en premier lieu à des particularités démographiques, mais il faut y voir aussi, en ce qui concerne la région de Norrland, un effet de l'extension du chômage.

Au total, l'Assistance publique avait consenti des secours à 74 000 couples mariés et adultes seuls ayant des enfants au-dessous de 16 ans. De ces familles, environ 34 % avaient trois enfants ou plus, tandis que parmi les familles avec enfants, en général, assistées ou non, la portion correspondante ne fut que de 21 %, environ. Il est évident

que les familles nombreuses doivent recourir à l'Assistance publique beaucoup plus souvent que les familles qui n'ont pas d'enfants ou qui n'en ont qu'un ou deux. Cela ressort encore plus nettement des données suivantes, bien qu'elles soient très approximatives: parmi toutes les familles avec cinq enfants ou plus, environ 24 % avaient été secourues par l'Assistance publique en 1939; ce fut le cas de 14 % des familles qui avaient trois ou quatre enfants, de 7 % de celles qui n'en avaient qu'un ou deux, et de 7 % également des couples mariés et adultes seuls qui n'avaient pas d'enfants. Dans ce dernier groupe, la fréquence des cas d'assistance était assez élevée du fait qu'il renferme un nombre considérable de personnes âgées et invalides.

Le total des personnes assistées se montait, en 1939, à 524 000 (dont 161 000 hommes adultes, 194 000 femmes adultes et 169 000 enfants au-dessous de 16 ans). Comme les familles assistées ont été rapportées d'une façon plus complète, en conséquence des nouveaux principes inaugurés en 1939, le total cité ci-dessus n'est point comparable à celui de l'année précédente.

Par rapport à la population entière, le total des personnes assistées constituait un peu plus de 8 %. A cet égard il y avait très peu de différence entre les villes et les communes rurales. De même le pourcentage des assistés ne différait que relativement peu entre communes rurales de vie économique différente. Les variations régionales étaient beaucoup plus importantes — ainsi dans la région de Norrland, non moins de 12 % de la population avaient reçu de l'assistance. En ce qui concerne le pourcentage des assistés dans les divers départements, voir diagramme II, page 62.

Près de 46 000 personnes recevaient des soins dans les asiles de vieillards, y comprises les section réservées aux aliénés dociles et aux personnes souffrant des maladies chroniques. Plus de la moitié des internes avaient passé l'année entière dans les établissements en question, mais d'autre part, plus d'un cinquième n'y avaient séjourné que 90 jours, au plus (voir diagramme III, page 67).

Le nombre des personnes soignées aux frais de l'Assistance publique, dans les hôpitaux, infirmeries, sanatoriums, asiles d'aliénés et d'anormaux etc., s'élevait à 81 000. Pour près d'un tiers, le séjour à des établissements médicaux avait duré l'année entière; près d'un tiers, également, n'y avaient passé que 30 jours, au plus. Les personnes dont le séjour était inférieur à 90 jours, constituaient plus de la moitié (voir diagramme IV, page 72).

Le nombre total des familles et adultes seuls qui avaient reçu des secours à domicile, s'élevait à 167 000. Les femmes seules, sans enfants, en constituaient le groupe le plus important (33 %), comme ce fut le cas dans la clientèle de l'Assistance publique dans son ensemble (34 %). Par contre, les hommes seuls, sans enfants, étaient beaucoup moins nombreux que parmi la clientèle entière (20 % contre 28 %). Les couples mariés, avec enfants, constituaient 25 % contre 19 % dans la clientèle entière. Le total des personnes assistées à domicile se montait à environ 363 000, soit 69 % de l'ensemble des assistés.

Par rapport au total des familles et adultes seuls ayant reçu des secours à domicile, les cas où cette assistance fut donnée pendant l'année entière s'élevaient à plus de $\frac{1}{4}$. D'autre part, les cas où l'assistance ne s'était pas prolongée au-delà de six mois constituaient également un peu plus de $\frac{1}{4}$. Près d'un cinquième n'avaient d'ailleurs reçu de tels secours que pendant un mois au plus (voir diagramme V, page 76).

La durée des secours à domicile différait sensiblement suivant les différents types de famille. C'est ainsi que parmi les femmes seules, sans enfants, presque 60 % avaient été secourues pendant l'année entière, tandis que le pourcentage correspondant parmi les couples mariés, avec enfants, ne fut que de 25 % (voir diagramme VI, page 77). Bien que la majorité des familles avec enfants n'avaient été secourues que temporairement, les périodes d'assistance étaient nettement plus longues parmi les familles nombreuses que parmi celles qui n'avaient qu'un ou deux enfants.

Dans les communes rurales, la valeur moyenne des secours à domicile allait de 16 couronnes par mois pour les femmes seules, sans enfants, à 41 couronnes par mois pour les couples mariés, avec enfants. Dans les villes, les femmes seules, sans enfants, recevaient en moyenne 32 couronnes par mois, et les couples mariés, avec enfants, 68 couronnes par mois. Ces montants renferment la

valeur estimée des secours en nature. Ils ne donnent cependant aucun renseignement précis au sujet des moyens d'existence des bénéficiaires, puisque ceux-ci avaient dans la majorité des cas encore d'autres ressources.

De toutes les familles et personnes seules secourues par l'Assistance publique en 1939, 61 % avaient reçu des secours à domicile, tandis que 16 % et 29 % avaient bénéficié de soins personnels dans les asiles de vieillards et dans les établissements médicaux, respectivement. En outre, 15 % avaient reçu des secours sous formes diverses (pension chez des particuliers, frais de voyage, formation professionnelle etc.). Les cas où la même famille ou la même personne avaient reçu, au cours de l'année, aussi bien des secours à domicile que des soins dans un établissement médical, étaient relativement nombreux, puisqu'ils constituaient 7 % du total des familles et adultes seuls assistés.

La valeur globale des secours consentis par l'Assistance publique en 1939, fut de 90.3 millions de couronnes. Cette somme était quelque peu inférieure à la valeur des secours consentis en 1938 (voir ci-dessus).

Environ 144 000 personnes secourues par l'Assistance publique, soit 40 % des bénéficiaires adultes, touchaient en outre une pension nationale de vieillesse ou d'invalidité. Le nombre total des personnes qui recevaient une telle pension en 1939, s'élevait à 486 000. Il semble que très souvent les pensions soient insuffisantes, puisque les Comités de l'Assistance publique devaient donner des secours supplémentaires à 30 % de ceux qui en bénéficiaient.

Parmi les familles et adultes seuls secourus par l'Assistance publique en 1939, près de 12 000 recevaient en outre des allocations pour enfants, tandis que 4 700, environ, touchaient des avances d'aliments pour enfants nés hors le mariage. Ces nombres constituent 16 % et 6 %, respectivement, par rapport à l'ensemble des familles secourues, avec enfants.

Sammanfattning.

Fattigvårdsstyrelserna ha sedan år 1874 varje år lämnat statistiska uppgifter om sin verksamhet. På grundval av dessa rapporter har en redogörelse för fattigvården årligen publicerats av statistiska centralbyrån, sedan år 1918 i en särskild volym. Från början och ända fram till år 1923 bestodo fattigvårdsstyrelsernas uppgifter av sammandrag som de själva utarbetade enligt ett särskilt formulär. Från och med 1923 ha från fattigvårdsstyrelserna infordrats individuella uppgifter angående varje understödstagare, vilka uppgifter bl. a. utnyttjats för att noggrannare studera understöds-klientele's sammansättning med avseende på ålder, civilstånd och kön. Emellertid har under senare år intresset i hög grad kommit att gälla frågan om avgränsningen och sambandet mellan fattigvården och de nya sociala hjälpformer, som utvecklats under de senaste årtiondena: tilläggs-pensioner, barnbidrag, arbetslöshetshjälp, stöd åt behövande mödrar o. s. v. Sedan ifrågasvarande statistik fr. o. m. årgången 1936 överflyttats till socialstyrelsen beslöts att fattigvårdsstatistiken fr. o. m. år 1939 skulle grundas på utdrag ur det socialregister som varje kommun enligt lag den 20 mars 1936 är skyldig att föra, och i vilket bl. a. skall antecknas all hjälp som åtnjutes av personer med understöd av fattigvårdsstyrelsen (eller av något annat kommunalt organ). Tillsvarende skulle vid sidan av uppgifter om understöd av fattigvårdsstyrelsen endast meddelas, huruvida familjer och personer med dylikt understöd även åtnjutit tilläggs-pension, barnbidrag eller bidragsförskott. Ifrågasvarande utdrag ur socialregistret ge också möjlighet att studera understöds-klientele's sammansättning ur familjesynpunkt.

Fattigvården åren 1923—1938. Under perioden 1923—1938 ökades antalet understödstagare inom fattigvården mycket starkt, oaktat c:a 30 000 av fattigvården omhändertagna barn överfördes till barnavården efter ikraftträdandet av 1924 års barnavårdslag. Bortsett från de av fattigvårdsstyrelserna direkt understödda barnen, tillväxte antalet understödstagare från c:a 259 000 år 1923 till 441 000 år 1938, d. v. s. med omkring 70 %. Medan år 1923 4.3 % av befolkningen erhöll fattigvårdsunderstöd, uppgick motsvarande andel

år 1938 till 7.0 %.¹ Ökningen var starkare på landsbygden än i städerna. Den var särskilt framträdande i landsdelar som drabbats av långvarig och omfattande arbetslöshet, t. ex. i Västernorrlands och Norrbottens län, där antalet understödstagare hade mer än fördubblats.

Antalet personer över 16 år, vilka åtnjutit varaktigt understöd, ökades från 1923 till 1938 med 41 %, antalet tillfälliga understödstagare med ej mindre än 165 %. Den förstnämnda gruppen, som till största delen består av åldringar, invalider, kroniskt sjuka och sinnessjuka, har endast obetydligt påverkats av de ekonomiska konjunkturer-na. Den sistnämnda gruppen däremot, vilken i stor utsträckning omfattar tillfälligt arbetslösa, har varierat mycket starkt. (Jfr diagram I, sid. 23.) Åren 1930—1933 mer än fördubblades antalet tillfälliga understödstagare i landskommunerna och i städerna inträdde nära nog en tredubbling. Trots den därpå följande minskningen med 20 resp. 50 % var ännu år 1938 antalet tillfälliga understödstagare betydligt större än före krisens utbrott år 1930. Anmärkningsvärt är att även före år 1930 antalet tillfälliga understödstagare ökades med 7 à 8 % årligen. Detta berodde måhända delvis på en efter hand mindre återhållsam politik från de kommunala myndigheternas sida.

Till följd av den ovan skisserade utvecklingen har det relativa antalet vuxna tillfälliga understödstagare stigit från 18 till 28 %, medan andelen av vuxna varaktigt understödda sjunkit från 53 till 44 %. Vad beträffar minderåriga som fått del av föräldrarnas understöd, har deras antal icke ökats lika starkt som antalet vuxna understödstagare, trots att proportionen av gifta bland dessa tilltagit. Det relativa antalet indirekt understödda barn har icke förändrats i nämnvärd grad (29 % år 1923, 28 % år 1938).

Under den ifrågasvarande perioden ökades antalet personer (vuxna och barn) som åtnjutit hem-understöd med 79 %. Antalet understödstagare, som åtnjutit vård på läns-lasarett, sjukstugor, sanatorier o. s. v., ökades med omkring 105 % på det hela taget och med 185 % på landsbygden enbart. Denna ökning sammanhänger med utbyggnaden av landstingens sjukvårdsanstalter.

¹ De anförda talen omfatta likväl icke understödstagare i Stockholm och Göteborg, vilka endast åtnjutit fri sjukhusvård. År 1938 utgjorde dessa sammanlagt omkring 10 000.

Även sinnessjukhusen ha undergått utbyggnad, vilket medfört att antalet sinnesabnorma som åtnjuta vård på fattigvårdsstyrelsernas bekostnad, ökats med omkring 100 % allt som allt och med 134 % vad landskommunerna beträffar. Antalet vårdtagare på de egentliga fattigvårdsanstalterna (inklusive avdelningarna för kroniskt sjuka) ökades däremot med endast 21 %.

Fattigvården år 1938. År 1938 funnos i hela riket 1 462 ålderdomshem (vårdhem, försörjningshem). Enligt en specialundersökning, utförd av socialvårdskommittén, hade dessa anstalter sammanlagt över 42 000 platser. Antalet vårdtagare den 30 juni 1938 uppgick emellertid till endast 33 000. Likväl voro avdelningarna för sinnessjuka (med omkring 1 500 platser) och avdelningarna för kroniskt sjuka (med omkring 3 800 platser) otillräckliga. Framför allt i landskommunerna fanns det bland vårdtagarna på de egentliga ålderdomshemmen ett stort antal sinnesabnorma och kroniskt sjuka, åt vilka särskild vård icke kunde beredas.

Hela antalet understödstagare år 1938, direkt understödda barn medräknade, uppgick till c:a 463 000. De vuxna understödstagarna utgjorde 326 000. Därav voro 37 % ogifta, 40 % gifta och 23 % förut gifta. Antalet kvinnor uppgick till 56 %.

I följande tablå meddelas understödstagarnas fördelning efter skilda vårdformer (personer som erhållit understöd av mer än ett slag, ingå under två eller flera rubriker):

	Antal understödstagare ¹	Procent ²
Vårdade på egentliga ålderdomshem (vårdhem, försörjningshem)	41 630	11
Vårdade på anstalter och avdelningar för sinnessjuka och sinnesslöa . .	29 918	8
Vårdade på anstalter och avdelningar för kroniskt sjuka	6 104	2
Vårdade på anstalter för kroppsjuka	52 575	14
Inackorderade i enskilt hem . .	3 056	1
Understödda i sina hem . .	220 751	59
” på annat sätt . .	20 491	5

Fattigvårdens totala värde år 1938 utgjorde enligt de föreliggande uppgifterna 90.6 milj. kr.

Fattigvården år 1939. Från och med år 1939 kommer i främsta rummet *familjen* i fattigvårdsrättslig mening att användas som räkneenhet i fattigvårdsstatistiken (jfr sid. 23). Enligt de föreliggande uppgifterna till 1939 års fattigvårdsstatistik erhöles under redogörelseåret 274 000 familjer och ensamma personer understöd av fattigvårdsstyrelserna. Av dessa utgjorde ensamma kvinnor utan barn och ensamma män utan barn 34 % respektive 28 %, medan gifta par med barn utgjorde 19 % och gifta par utan barn 11 %. Ensamma kvinnor med barn voro relativt talrika, de utgjorde nämligen 6 %, medan ensamma män utan barn och ensamma barn vardera omfattade mindre än 1 % av hela antalet. Denna fördelning skilde sig icke i högre grad från motsvarande fördelning inom befolkningen i dess helhet utom beträffande ensamma kvinnor med barn, vilka relativt sett voro ungefär tre gånger så talrika inom fattigvårdsklientelet som inom hela befolkningen.

Inom städernas fattigvårdsklientel uppgick det relativa antalet gifta par med barn till 17 %, medan motsvarande andel i landskommunerna utgjorde 21 %. I Stockholm var antalet gifta par med barn särskilt lågt, endast 13 %, medan det däremot på landsbygden i Norrland uppgick till 26 %, och i de norrländska skogskommunerna till ej mindre än 30 %. Dessa skillnader synas i första hand bero på demografiska olikheter, men vad Norrland beträffar även i betydande grad på andra förhållanden såsom arbetslöshet o. d.

Inalles åtnjöto under år 1939 omkring 74 000 familjer (och personer) med barn under 16 år understöd av fattigvårdsstyrelserna. Av dessa familjer hade 34 % tre eller flera barn, medan bland barnfamiljer i allmänhet motsvarande andel beräknas ha utgjort endast 21 %. Det är påtagligt, att flerbarnsfamiljer oftare än familjer utan barn eller med endast ett eller två barn måste anlita fattigvården. Ännu tydligare framgår detta av följande uppgifter, vilka dock äro i hög grad approximativa: Av alla familjer med fem eller flera barn hade omkring 24 % åtnjutit hjälp av fattigvårdsstyrelserna under år 1939. Detsamma var fallet med 14 % av alla familjer med tre eller fyra barn, 7 % av alla familjer med endast ett eller två barn och likaledes 7 % av alla familjer (och ensamma personer) utan barn. Inom sistnämnda grupp var det relativa antalet understödsfall jämförelsevis högt beroende på att den omfattar ett betydande antal äldre och invalider.

¹ Barn som erhållit understöd tillsammans med föräldrarna ej medräknade.

² I förhållande till antalet understödstagare (utom de i not 1 nämnda barnen).

Hela antalet individer med understöd av fattigvårdsstyrelserna uppgick år 1939 till c:a 524 000, varav 161 000 vuxna män, 194 000 vuxna kvinnor och 169 000 barn under 16 år. Eftersom familjerna redovisas betydligt fullständigare enligt de principer som tillämpas från och med år 1939, äro dessa tal icke jämförbara med motsvarande uppgifter för år 1938.

I förhållande till hela folkmängden utgjorde antalet redovisade understödstagare ungefär 8 %. I detta hänseende förelåg ingen nämnvärd skillnad mellan städer och landsbygd. Ej heller mellan landskommuner med olikartat näringsliv voro skillnaderna av någon större betydelse. Avsevärda olikheter framträdde däremot mellan olika landsdelar. Sälunda hade i de norrländska landskommunerna ej mindre än 12 % av befolkningen erhållit hjälp av fattigvårdsstyrelserna. Beträffande fattigvårdsfrekvensen i de särskilda länen, hänvisas bl. a. till diagram II, sid. 62.

Under redogörelseåret åtnjoto nära 46 000 personer vård på fattigvårdsanstalter, avdelningarna för sinnessjuka och kroniskt sjuka inräknade. Över hälften av dessa vårdtagare hade vistats på fattigvårdsanstalt hela året, medan för en femtedel vårdtiden ej översteg 90 dagar (jfr diagram III, sid. 67).

Antalet personer som helt eller delvis på fattigvårdsstyrelsernas bekostnad åtnjoto vård på läns-lasarett, sjukstugor, sanatorier, sinnessjukhus, sinnesslösanstalter o. s. v. utgjorde c:a 81 000. Nära en tredjedel hade åtnjutit dylik vård under hela året, medan likaledes en tredjedel vårdats under högst 30 dagar. För mer än hälften understeg vårdtiden 90 dagar (jfr diagram IV, sid. 72).

Hela antalet familjer (och ensamma personer) vilka under år 1939 åtnjutit hemunderstöd, uppgick till 167 000. Ensamma kvinnor utan barn utgjorde den största gruppen (33 %), liksom fallet var inom fattigvårdsklientelet i dess helhet (34 %). Däremot voro ensamma män utan barn betydligt färre, relativt sett, än vad fallet var inom hela fattigvårdsklientelet (29 % mot 28 %). Giftna par med barn utgjorde 25 % (mot 19 %). — Hela antalet individer med hemunderstöd beräknas ha uppgått till 363 000 eller 69 % av samtliga understödstagare.

Av samtliga familjer (och ensamma personer) med hemunderstöd hade över $\frac{1}{2}$ erhållit dylik hjälp under hela året. Å andra sidan hade likaledes $\frac{1}{2}$ erhållit dylik hjälp under högst 6 månader, och för nära $\frac{1}{2}$ uppgick understödstiden till högst 1 månad (jfr diagram V, sid. 76).

Hemunderstödet varaktighet var mycket olika för skilda familjetyper. Så t. ex. hade nära 60 %

av ensamma kvinnor utan barn fått hjälp under hela året, medan motsvarande andel bland giftna par med barn utgjorde endast 25 % (jfr diagram VI, sid. 77). Ehuru flertalet barnfamiljer hade erhållit hemunderstöd endast tillfälligt, voro understödsperioderna på det hela taget längre bland barnrika familjer än bland familjer med endast ett eller två barn.

I landskommunerna varierade hemunderstödet genomsnittliga värde från 16 kr. per månad för ensamma kvinnor utan barn till 41 kr. per månad för giftna par med barn. I städerna fingo ensamma kvinnor utan barn i genomsnitt 32 kr. per månad och giftna par med barn i genomsnitt 68 kr. per månad. Dessa medeltal innefatta det uppskattade värdet av understöd in natura. De utgöra emellertid icke något mått på vad understödstagarna hade att leva av, eftersom flertalet även hade andra inkomster.

Av samtliga familjer (och ensamma personer) som under år 1939 erhöilo hjälp av fattigvårdsstyrelserna, hade 61 % fått hemunderstöd, medan 16 % och 29 % hade åtnjutit personlig vård på fattigvårdsanstalter respektive sjukvårdsanstalter. Dessutom hade 15 % åtnjutit annan hjälp i olika former (inackordering i enskilt hem, resekostnader yrkesutbildning o. s. v.). De fall i vilka samma familj eller samma person hade åtnjutit både hemunderstöd och vård på sjukvårdsanstalt under redogörelseåret, voro relativt talrika; de uppgingo nämligen till 7 % av hela antalet familjer (och ensamma personer) med understöd.

Det totala värdet av den hjälp som fattigvårdsstyrelserna lämnade under år 1939, uppgick till 90.3 milj. kr. Denna summa var något lägre än motsvarande belopp år 1938.

Omkring 144 000 personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna, d. v. s. 40 % av hela antalet vuxna understödstagare, åtnjoto dessutom under år 1939 tilläggs-pension på grund av hög ålder eller invaliditet. Hela antalet tilläggs-pensionärer år 1939 beräknas ha utgjort 486 000. Följaktligen skulle omkring 30 % av alla tilläggs-pensionärer i riket ha erhållit ytterligare hjälp genom fattigvårdsstyrelserna.

Av alla familjer (och ensamma personer) med understöd av fattigvårdsstyrelserna åtnjoto under år 1939 omkring 12 000 barnbidrag och omkring 4 700 bidragsförakott för ett eller flera barn. I förhållande till hela antalet barnfamiljer med understöd av fattigvårdsstyrelserna utgjorde dessa tal 16 % respektive 6 %.

Kap. I. Översikt av fattigvårdsstatistiken.

Historik. Den svenska fattigvårdsstatistiken går tillbaka till tabellverkets dagar, då uppgifter om antalet fattiga meddelades av prästerskapet. Sista gången upptogs denna statistik vid folkräkningen 1855 och då åtskilligt mera i detalj än förut. Sedermera infördes av fattigvårdsstyrelserna lämnade uppgifter i Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser. Men först genom fattigvårdsförordningen den 9 juni 1871 blevo fattigvårdsstyrelserna lagligen ålagda att lämna statistiska uppgifter. Närmare föreskrifter rörande fattigvårdsstatistiken meddelas i kungl. brev till statistiska centralbyrån den 30 december 1874, varvid det uppdrogs åt statistiska centralbyrån att årligen bearbeta och offentliggöra statistik angående fattigvården. De härför använda formulären ändrades något år 1888, varefter fattigvårdsstatistiken förblev i det närmaste oförändrad till och med år 1917. Med år 1918 blev fattigvårdsstatistiken helt skild från den kommunala finansstatistiken (litt. U. i Bidrag till Sveriges officiella statistik), i vilken den sedan år 1874 ingått, ehuru som en självständig avdelning.

Enligt 1874 års bestämmelser skulle varje fattigvårdsstyrelse årligen upprätta ett statistiskt sammandrag över kommunens fattigvårdsklientel och avlämna detta, på landet till länsmannen (sedermera landsfiskalen) och i städerna till magistraten, vilka hade att efter granskning översända dessa sammandrag till länsstyrelsen för vidare befordran till statistiska centralbyrån. Sedermera insändes uppgifterna av ortsmyndigheterna till statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent i resp. distrikt, vilka hade att efter granskning översända dessa till statistiska centralbyrån. Enligt de senast använda formulären skulle uppgifter lämnas dels om antalet understödstagare av olika slag och deras omsättning samt understödets beskaffenhet, varaktighet och storlek, dels om rote- och distriktsindelning, antalet enskilda fattigvårdssamhällen samt antalet fattigvårdsanstalter.

Efter förslag av statistiska centralbyrån i samråd med statens fattigvårdsinspektion fastställde Kungl. Maj:t den 7 april 1922 formulär till den förteckning över personer som erhållit fattigvårdsunderstöd, kommunalt pensionstillskott eller sjukvårdsbidrag, vilken det jämlikt fattigvårdslagen den 14 juni 1918 ålåg fattigvårdsstyrelse att föra. I förteckningen skulle införas varje understödstagares namn, bostad, födelseår, kön och civilstånd, vidare antal barn, understödets varaktighet, beskaffenhet och värde samt orsaken till understödsbehovet. Från och med år 1923 skulle de statistiska uppgifterna lämnas i form av en avskrift av dessa förteckningar, dock med utelämnande av namn och anmärkningar.

Genom att på detta sätt införskaffa individuella uppgifter erhöi man ett tillförlitligare primärmaterial, vilket därjämte kunde underkastas en effektivare granskning inom statistiska centralbyrån än de tidigare tabellariska sammandragen. Fullständigt genomfördes dock ej grundsatsen om individuella

uppgifter, ty enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t ägde statistiska centralbyrån medgiva städer med över 10 000 invånare att i stället upprätta statistiska sammandrag enligt statistiska centralbyråns anvisningar. Dylikt medgivande lämnades åt 15 städer, däribland Stockholm, Göteborg och Malmö.

Genom kungl. brev den 23 december 1937 överflyttades uppdraget att utarbeta statistiska redogörelser för fattigvården från statistiska centralbyrån till socialstyrelsen. Denna åtgärd motiverades bl. a. därav, att styrelsen i samband med den år 1937 genomförda omorganisationen erhållit i uppdrag att handlägga de administrativa ärenden rörande fattigvård och barnavård, som tidigare handlagts inom socialdepartementet av en särskild byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden. Samtidigt fick styrelsen överta statistiska centralbyråns befattning även med barnavårdsstatistiken.

Sedan år 1918 ha årliga berättelser angående fattigvården utgivits som en särskild publikation i serien Sveriges officiella statistik. Berättelserna för åren 1936 och 1937 ha utgivits av socialstyrelsen.

Motiv för omläggning av fattigvårdsstatistiken. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 februari 1940 framhöll socialstyrelsen, att fattigvårdsstatistiken med tiden kommit att minska i värde, och att den var behäftad med vissa brister, som gjorde den mindre användbar för praktiska ändamål.

Socialstyrelsen påpekade sålunda, att fattigvårdsstatistiken var helt begränsad till understöd av fattigvårdskaraktär och därför icke erbjöd någon möjlighet att belysa den avgränsning eller i vissa fall det samband som i praktiken förekommer mellan fattigvården och den sociala hjälpverksamheten i övrigt. Denna brist hade medfört allt större olägenheter i samma mån som andra grenar av den sociala hjälpverksamheten utvecklats, såsom fallet varit särskilt under de senaste åren.

Vidare framhöll styrelsen att fattigvårdsstatistiken lämnade understödsgarnas familjeförhållanden i det närmaste obeaktade. Genom att den kom ut för sent, var den av föga intresse för en bedömning av det aktuella läget på hjälpverksamhetens område, i varje fall under tider av hastigt växlande ekonomiska betingelser. Slutligen medförde rätten för vissa kommuner att i stället för individuella uppgifter insända statistiska sammandrag, att bearbetningen i stort sett var bunden till innehållet i dessa sammandrag, och att de individuella uppgifterna icke kunde utnyttjas för sådana grupperingar som under bearbetningen kunde visa sig önskvärda för att belysa aktuella frågeställningar.

Dessa brister ansågos motivera en omläggning av fattigvårdsstatistiken. Socialstyrelsen föreslog en sådan omläggning, varvid de statistiska primäruppgifterna skulle hämtas ur det socialregister som enligt lagen den 20 mars 1936 (S. F. S. 1936: 56) skall föras i varje kommun.

I socialregistret, som skall föras av fattigvårdsstyrelsen eller annat kommunalt organ som kommunen utser därtill, skola antecknas alla personer som erhålla understöd genom fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden, arbetslöshetskommittén eller andra kommunala organ, vidare alla inom kommunen boende personer vilka uppbära tilläggspension, invalidunderstöd eller blindhets-

ersättning eller åtnjuta sjukvård eller yrkesutbildning genom pensionsstyrelsens försorg, och slutligen personer som erhålla hjälp i annan form, i den mån det registerförande organet erhåller kännedom därom och finner att anteckning om förhållandet bör göras. Med anledning av den vid 1937 års riksdag genomförda lagstiftningen rörande mödrahjälp, barnbidrag och förskottering av underhållsbidrag till barn har genom lag den 18 juni 1937 (S. F. S. 1937:388) bestämts, att socialregistret skall innehålla anteckning om de inom kommunen boende personer vilka uppbära mödrahjälp, barnbidrag eller bidragsförskött.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund upprättade år 1936 förslag till anvisningar och råd beträffande socialregister, åtföljt av förslag till registerformulär. Sedan chefen för socialdepartementet uppdragit åt statens inspektör för fattigvård och barnavård att vidta lämpliga åtgärder för socialregistrens uppläggning och förande, publicerades nyssnämnda anvisningar i »Meddelanden från kungl. socialdepartementets byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden» nr 63. Enligt dessa anvisningar bör ett registerkort, försett med särskilt nummer, uppläggas för varje person som enligt 7 kap. fattigvårdslagen äger egen hemortsrätt och därför är att betrakta som *hemortsrättsledare*, såvida understöd av de slag som angivas i socialregisterlagen utgår antingen till hemortsrättsledaren själv eller till de personer som härleda sin hemortsrätt från honom (henne). Varje kort bör innehålla anteckningar dels om hemortsrättsledarens, hans hustrus och minderåriga barns personliga förhållanden (i förekommande fall om hustruns barn före eller utom äktenskapet), dels om hjälpåtgärder av olika slag, för vilka dessa personer varit föremål. — Ehuru i praktiken ett flertal olika formulärtyper kommit till användning, torde kommunernas socialregister utan undantag vara upplagda efter hemortsrättsledare i enlighet med de refererade anvisningarna.

Av det anförda framgår, att socialregistret i princip både till innehåll och uppläggning borde vara lämpligt som underlag för en statistik, belysande såväl de olika grenarna av den sociala hjälpverksamheten som i viss mån även de behövandes familjeförhållanden. Socialstyrelsen hade genom statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter gjort sig underrättad om att socialregistret i allmänhet fördes på ett sådant sätt ute i kommunerna, att det skulle vara möjligt att hämta erforderliga statistiska uppgifter ur detsamma. Emellertid voro anteckningarna om andra sociala hjälpformer än fattigvård ofta nog ofullständiga med avseende på andra personer än dem som också i en eller annan form erhållit understöd av fattigvårdsstyrelsen. Av denna anledning inskränkte sig socialstyrelsen, som övervägt möjligheten att på grundval av socialregistret upprätta en allmän socialvårdsstatistik, till att föreslå en utvidgad fattigvårdsstatistik. Enligt socialstyrelsens förslag skulle uppgifter alltjämt lämnas endast beträffande familjer och personer som under redovisningsåret åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelsen, men i fråga om dessa skulle fullständiga uppgifter lämnas även rörande andra slag av understöd (tilläggs pension, barnbidrag, bidragsförskött, understöd från arbetslöshetskommitté, mödrahjälp etc.) som de åtnjutit under samma år.

Den genomförda omläggningen av fattigvårdsstatistiken. Under våren 1940, sedan socialstyrelsens ovannämnda förslag till omläggning av fattigvårdsstatistiken avgivits, inträffade en skärpning i det allmänna läget, som icke minst för kommunernas organ medförde en starkt ökad arbetsbörda. Enär det av socialstyrelsen framlagda förslaget otvivelaktigt skulle ha bidragit till att ytterligare öka vissa kommunala befattningshavares arbete, i synnerhet första gången statistiska uppgifter skulle lämnas enligt de föreslagna grunderna, såg sig styrelsen föranlåten att i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 maj 1940 framställa förslag till provisoriska, mindre omfattande åtgärder för omläggning av fattigvårdsstatistiken.

Det nya förslaget sökte styrelsen utforma så, att det skulle kunna förverkligas utan ökat arbete och ökade kostnader för kommunerna, ehuru det tillgodosåg det mest väsentliga i styrelsens ursprungliga förslag. Individuella uppgifter, hämtade ur socialregistret, skulle lämnas beträffande de familjer (personer) som under redovisningsåret erhållit hjälp av fattigvårdsstyrelsen, och för dessa familjer (personer) skulle uppgift lämnas också angående vissa andra slag av understöd som de åtnjutit under redovisningsåret. Däremot ansåg man att uppgifter om fattigvårdssamhällellenas anstalter och dessa anstalters klientel tillsvidare skulle kunna avvaras i den årliga statistiken.¹ Redovisningen av understödstagarnas personliga förhållanden (ålder, civilstånd m. m.) inskränktes till uppgift om den »familjetyp» de tillhöra och antalet barn under 16 år. I stället för den ingående redovisning av understödets art, som begärdes i det ursprungliga förslaget, nöjde man sig med uppgiften huruvida vederbörande erhållit vård på fattigvårdsanstalt eller sjukvårdsanstalt, hemunderstöd eller annat understöd jämte uppgift om vårdtiden och vårdens värde. Med avseende på andra hjälpformer än fattigvård begärde man endast att få veta, om vederbörande under redovisningsåret åtnjutit tilläggspension, barnbidrag eller bidragsförskott, och om dessa förmåner åtnjutits samtidigt med fattigvård.

Den 14 juni 1940 utfärdade Kungl. Maj:t lag (S.F.S. nr 482) angående ändrad lydelse av 10 § fattigvårdslagen samt lag (S. F. S. nr 483) angående tillägg till lagen om socialregister, varigenom å ena sidan fattigvårdsstyrelse befriades från att föra särskild förteckning över dem som åtnjuta fattigvård, medan å andra sidan fattigvårdsstyrelse eller annat kommunalt organ som utsetts att föra socialregister, ålades att avgiva statistiska uppgifter ur registret enligt de föreskrifter som Konungen låter utfärda. Genom kungl. brev den 14 juni 1940 (S. F. S. 1940:556) bemyndigades socialstyrelsen att införskaffa dylika uppgifter angående fattigvården år 1939 i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens senast avgivna förslag. Från och med år 1941 skall det registerförande organet varje år före utgången av mars månad avlämna uppgifter rörande fattigvården, avseende närmast föregående kalenderår.²

Samtidigt medgav Kungl. Maj:t socialstyrelsen att företa endast en av-

¹ Ingående uppgifter angående fattigvårdsanstalterna och deras klientel hade införskaffats för år 1938 av socialvårdskommittén (S. O. U. 1940: 22). Vissa av dessa uppgifter återgivas i sammandrag i denna publikation, sid. 33 o. f.

² Sedermera har Kungl. Maj:t bemyndigat socialstyrelsen att fastställa formulär för dessa uppgifter (kungl. brev den 14 februari 1941, S. F. S. nr 80).

kortad bearbetning av uppgifterna till 1938 års fattigvårdsstatistik. Resultatet av denna bearbetning, från vilken preliminära uppgifter förut offentliggjorts bl. a. i Sociala Meddelanden, årg. 1941, sid. 157, framlägges i kap. III av denna publikation.

De nya frågeformulären, avseende fattigvården år 1939, utsändes till fattigvårdsstyrelserna i slutet av juni 1940. Enligt Kungl. Maj:ts föreskrift skulle uppgifterna vara socialstyrelsen tillhanda senast den 1 augusti 1940. Då många fattigvårdsstyrelser vid denna tid voro starkt upptagna med andra ärenden, och då den ordinarie socialregisterföraren på sina håll var inkallad till militärtjänst, fann socialstyrelsen i åtskilliga fall sig nödsakad att bevilja uppskov med insändandet av uppgifterna. Materialet förelåg fullständigt först i slutet av oktober månad.

Vissa preliminära uppgifter angående fattigvården år 1939 ha förut publicerats i Sociala Meddelanden årg. 1941, sid. 277, och i Statistisk årsbok 1941. Uppgifter för de särskilda kommunerna återfinnas i Årsbok för Sveriges kommuner 1941. Den slutliga berättelsen ingår som kap. IV i denna publikation.

Kap. II. Fattigvården åren 1923—1938.

Från och med år 1923 har, såsom förut nämnts, fattigvårdsstatistiken grundats på uppgifter angående varje enskild understödstagare. Enär redovisningsmetoderna varit i det närmaste lika till och med år 1938, föreligga för denna period obrutna statistiska serier, som belysa fattigvårdens utveckling. Några av dessa serier återgivas i tab. 1 i tabellbilagan.¹ I det följande anföras vissa uppgifter för jämförelse mellan periodens början och slut. För enkelhetens skull ha dessa uppgifter begränsats till åren 1923 och 1938, vilket i regel visat sig vara tillfyllest för att belysa huvuddragen av fattigvårdens utveckling med bortseende från de mera tillfälliga variationerna.

Växlingarna i antalet understödstagare. Som understödstagare räknades till och med år 1938 dels var och en som på fattigvårdens bekostnad åtnjutit personlig vård på fattigvårdsanstalt, sjukvårdsanstalt eller annorledes, dels var och en som ensam eller tillsammans med andra erhållit understöd för sitt uppehälle. Hela antalet i fattigvårdsstatistiken redovisade understödstagare uppgick till 300 000 år 1923 och till 463 000 år 1938. För jämförelsens skull bör man likväl minska sistnämnda antal med c:a 10 000 understödstagare i Stockholm och Göteborg, vilka endast erhållit vård på sjukvårdsanstalt, enär fullständig redovisning av dessa vårdtagare i de nämnda städerna föreligger först fr. o. m. år 1938 resp. 1936. Om man sålunda bortser från detta skenbara tillskott av understödstagare, kan ökningen beräknas ha uppgått till omkring 51 %. Emel-

¹ Även de äldre serierna äro i viss mån jämförbara med uppgifterna för perioden 1923—1938. Det har emellertid av praktiska skäl befunnits lämpligt att begränsa denna återblick till sistnämnda period. — Under perioden 1923—1938 ha vissa förändringar vidtagits i fråga om redovisningen av de olika vårdformerna, vilket gjort det nödvändigt att delvis omräkna de i tab. 1 anförda serierna (jfr sid. 27).

lertid svarade fattigvårdsstyrelserna år 1923 ännu för 41 000 »direkt understödda barn», d. v. s. barn som t. ex. på grund av sjukdom, värnlöshet eller nöd i hemmet erhållit personlig vård eller annan endast för dem avsedd hjälp. Numera är det barnavårdsnämnderna som skola dra försorg om sådana barn, i den mån de behöva vård utom hemmet, ehuru det allttjämt i viss utsträckning förekommer att fattigvårdsstyrelserna bekosta sjukhusvård för barn.¹ Antalet av fattigvårdsstyrelserna direkt understödda barn uppgick år 1938 till ej fullt 12 000. Frånräknas denna grupp av understödstagare såväl år 1923 som år 1938, finner man att det egentliga fattigvårdsklientelet, d. v. s. dels samtliga vuxna understödstagare, dels barn som bott hos sina föräldrar eller andra nära anhöriga och erhållit undertöd tillsammans med dessa (»indirekt understödda barn»), hade ökats med c:a 70 %.

Bortsett från de direkt understödda barnen, redovisades i landskommunerna c:a 159 000 understödstagare år 1923 och 274 000 understödstagare år 1938; i städerna utgjorde motsvarande tal, frånsett understödstagare i Stockholm och Göteborg, vilka endast erhållit fri sjukhusvård, 100 000 resp. 173 000. Ökningen är i båda fallen nästan lika stor, nämligen 72 resp. 67 %, men eftersom städerna på grund av inflyttning och inkorporeringar samt tillkomsten av nya städer haft en betydligt starkare befolkningstillväxt än landskommunerna, har i relation till folkmängden ökningen av antalet understödstagare icke varit på långt när så stor i städerna som på landsbygden. Det relativa antalet understödstagare i städer och landskommuner framgår av följande tablå:

Antal understödstagare ² i procent av folkmängden:	Landsbygden	Städerna	Hela riket
år 1923	3·8	5·5	4·3
» 1938	6·8	7·3	7·0

Dessa relationstal visa en stegring i förhållandet 1 till 1·8 för landsbygden och i förhållandet 1 till 1·3 för städerna. År 1923 var det relativa antalet understödstagare betydligt större i städerna än i landskommunerna, men år 1938 var skillnaden icke längre så stor.

I olika delar av riket har utvecklingen gestaltat sig helt olika, såsom framgår av tab. A. Man finner bl. a., att Örebro län, Västmanlands län och Kopparbergs län inta en särställning, genom att fattigvårdsklientelet i dessa län icke undergått någon nämnvärd ökning från år 1923 till år 1938 varken i absoluta tal eller i förhållande till folkmängden; Västmanlands län visar till och med en minskning, om än helt obetydlig.³ Däremot hade antalet understödstagare fördubblats i Uppsala, Gotlands, Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län. Ännu starkare var ökningen i Västernorrlands län. I Norrbottens län

¹ Jfr Samhällets barnavård år 1937, sid. 27 o. 28.

² Frånsett direkt understödda barn samt understödstagare i Stockholm och Göteborg, vilka endast erhållit fri sjukhusvård.

³ I de nämnda länen låg, såsom framgår av tab. A, det relativa antalet understödstagare år 1923 betydligt över genomsnittet för hela riket, möjligen beroende på sviter av den närmast föregående arbetslöshetskrisen. År 1938, som var ett utpräglat högkonjunkturår för industrierna i dessa län, hade de ett relativt antal understödstagare, som var lägre än genomsnittet för hela riket. Men även bortsett från de tillfälliga konjunkturerna, synes utvecklingen i dessa län ha varit gynnsammare än på de flesta andra håll.

Tab. A. Samtliga understödstagare (utom direkt understödda barn)¹ i absoluta och relativa tal åren 1923 och 1938, länsvis.

L ä n	Antal under- stödstagare (1 000-tal)		I % av folk- mängden		Ökning (+) eller minskning (-) 1923—1938	
	1923	1938	1923	1938	1000-tal	procent
Stockholms stad ²	22.2	36.8	5.2	6.4	+ 14.1	+ 64
Stockholms län	10.4	19.4	4.1	7.0	+ 9.0	+ 86
Uppsala	4.4	9.4	3.1	6.8	+ 5.0	+ 114
Södermanlands	8.7	11.8	4.5	6.2	+ 3.1	+ 36
Östergötlands	16.9	25.9	5.5	8.3	+ 9.0	+ 53
Jönköpings	8.4	9.6	3.6	4.0	+ 1.2	+ 15
Kronobergs	5.8	7.2	3.3	4.7	+ 1.9	+ 36
Kalmar	10.1	15.2	4.4	6.6	+ 5.1	+ 50
Gotlands	1.1	2.3	2.0	4.0	+ 1.2	+ 109
Blekinge	6.4	11.8	4.3	8.1	+ 5.4	+ 85
Kristianstads	5.9	11.4	2.4	4.6	+ 5.5	+ 93
Malmöhus	16.8	32.1	3.4	6.1	+ 15.3	+ 91
Hallands	5.0	6.9	3.3	4.6	+ 1.9	+ 38
Göteborgs o. Bohus ²	18.3	38.0	4.2	7.9	+ 19.7	+ 108
Älvsborgs	10.2	15.5	3.3	4.7	+ 5.3	+ 51
Skaraborgs	6.1	10.5	2.5	4.4	+ 4.4	+ 72
Värmlands	12.4	21.2	4.6	7.9	+ 8.8	+ 71
Örebro	11.6	12.6	5.2	5.7	+ 1.1	+ 9
Västmanlands	9.8	9.4	5.8	5.7	— 0.4	— 4
Kopparbergs	16.2	16.4	6.3	6.6	+ 0.2	+ 1
Gävleborgs	15.0	25.8	5.5	9.1	+ 10.3	+ 69
Västernorrlands	14.0	35.3	5.2	12.7	+ 21.3	+ 151
Jämtlands	5.7	10.0	4.2	7.8	+ 4.3	+ 74
Västerbottens	6.8	13.7	3.6	6.3	+ 6.9	+ 100
Norrbottens	11.2	34.0	6.0	16.1	+ 22.8	+ 203
Hela riket	258.8	441.2	4.3	³ 7.0	+ 182.4	+ 70

slutligen hade antalet understödstagare tredubblats. Åtminstone i Göteborgs och Bohus län samt Västernorrlands och Norrbottens län, vilka med ett tillskott av i runt tal 64 000 understödstagare ensamma svarade för 35 % av tillskottet i hela riket, är det tydligt att den starka ökningen av fattigvårdsklientelet i hög grad vållats av omfattande och långvarig arbetslöshet. Bortser man från dessa tre län, finner man att för riket i övrigt ökningen av antalet understödstagare stannade vid 56 % och alltså var väsentligt mindre än för riket i dess helhet (70 %).

Antalet vuxna understödstagare och antalet indirekt understödda barn vid början och slutet av perioden 1923—1938 framgå av följande tablå:

	Understödstagare över 16 år ²			Indirekt understödda barn		
	1923	1938	Ökning i %	1923	1938	Ökning i %
Landsbygden	112 000	192 000	71	47 000	82 000	75
Städerna	72 000	124 000	72	28 000	43 000	52
Hela riket	184 000	316 000	72	75 000	125 000	66

¹ Jfr texten.² Understödstagare i Stockholm resp. Göteborg, vilka endast erhållit fri sjukhusvård, ej medräknade.³ Det exakta procenttalet (7.3 %) återfinnes i tab. E.

Man finner härav, att i städerna ökningen av antalet indirekt understödda barn varit betydligt svagare än ökningen av antalet vuxna personer som fått understöd, medan däremot på landsbygden båda grupperna ökats i ungefär samma proportion.

Till och med år 1938 skilde man i fattigvårdsstatistiken mellan understödstagare med *varaktigt* understöd och understödstagare med *tillfälligt* understöd. Till den senare gruppen skulle enligt anvisningarna till frågeformuläret räknas alla personer som normalt icke voro i behov av understöd men som på grund av någon övergående orsak, t. ex. sjukdom av icke kronisk art eller arbetslöshet, nödgades anlita fattigvården. De övriga skulle redovisas såsom varaktigt understödda. I praktiken har det visat sig svårt att få denna uppdelning genomförd efter fullt enhetliga principer, men på det hela taget torde uppgifterna ge en något så när riktig bild av de verkliga förhållandena. Antalet vuxna understödstagare, redovisade såsom varaktigt resp. tillfälligt understödda, framgår av följande sammanställning:

Personer över 16 år ¹	Varaktigt understödda			Tillfälligt understödda		
	1923	1938	Ökning i %	1923	1938	Ökning i %
Landsbygden	84 000	114 000	36	28 000	78 000	179
Städerna	54 000	80 000	48	18 000	44 000	144
Hela riket	138 000	194 000	41	46 000	122 000	165

Antalet tillfälliga understödstagare hade alltså nästan tredubblats på landsbygden, och i städerna var ökningen icke mycket mindre. Däremot hade antalet varaktigt understödda ökats med endast något mer än $\frac{1}{3}$ på landsbygden och knappt hälften i städerna. Emellertid bör det observeras, att i absoluta tal ökningen av de båda grupperna icke skilde sig i så hög grad. Tillskottet av varaktigt understödda kan sålunda i hela riket beräknas ha utgjort 56 000 och tillskottet av tillfälligt understödda 76 000.

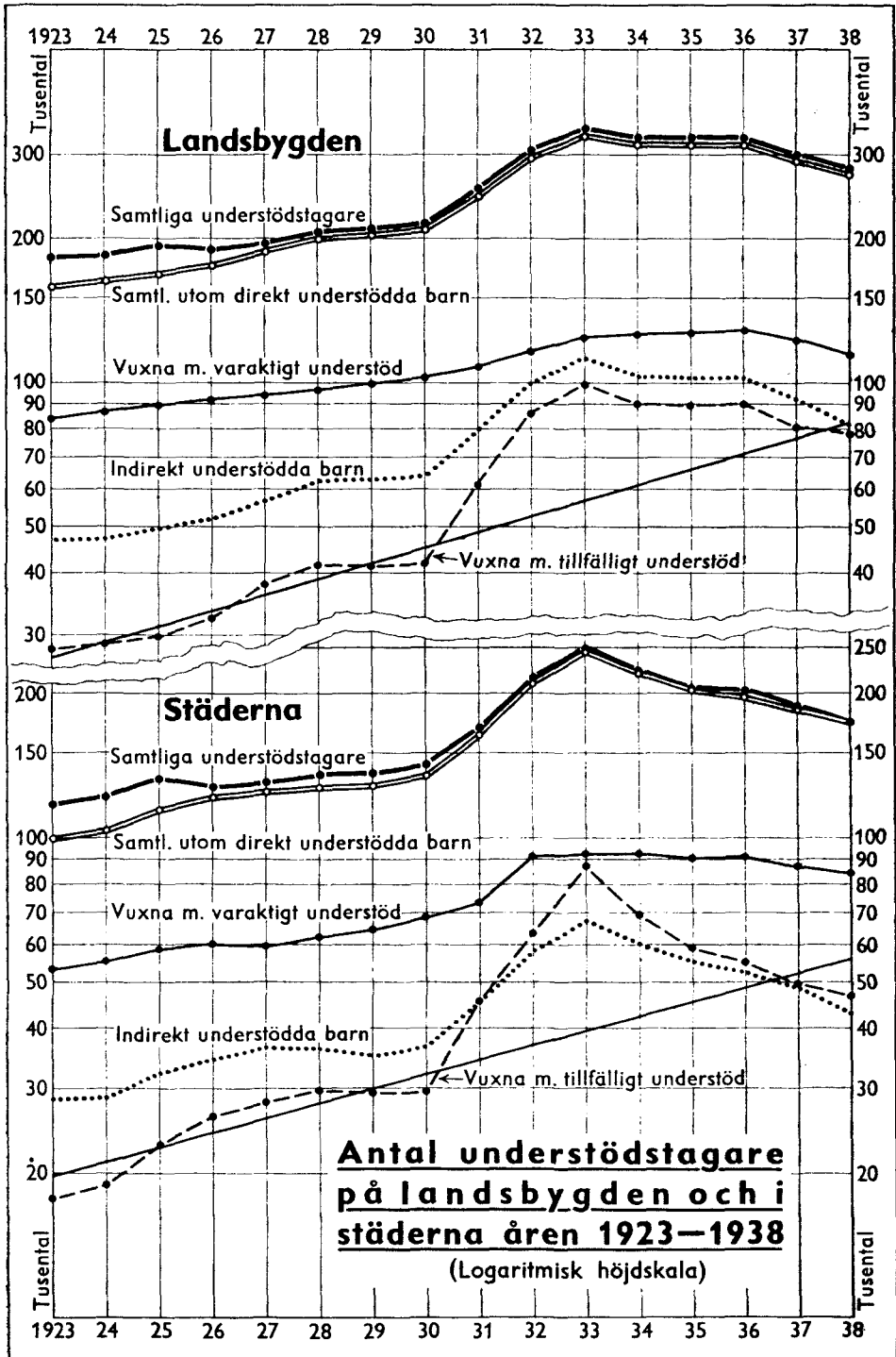
Hur utvecklingen gestaltat sig från år till år under perioden 1923—1938, framgår av de på diagram I återgivna kurvorna dels för samtliga understödstagare, dels för ovannämnda grupper av understödstagare.²

Fram till år 1930 ökades antalet understödstagare från 259 000 till 345 000 (alltjämt bortsett från de direkt understödda barnen, för vilka under denna tid, framför allt åren 1926 och 1927, ansvaret till största delen övertogs av barnavårdsnämnderna). Därefter framkallade den ekonomiska krisen under loppet av tre år en våldsam ökning av fattigvårdsklientelet, som år 1933 räknade ej mindre än 578 000 vuxna understödstagare samt indirekt understödda barn. Med den förbättrade ekonomiska konjunkturen följde sedan en minskning av antalet understödstagare, men först år 1937 var det åter nere under $\frac{1}{2}$ miljon.

¹ Jfr not 2, sid. 21.

² Genom att antalet understödstagare på diagrammet återgivits i logaritmisk skala, kan man oavsett kurvornas nivå direkt jämföra de *relativa* variationer som resp. grupper varit underkastade. När kurvorna löpa parallellt, innebär detta att den procentuella ökningen eller minskningen varit lika. När en kurva stiger eller sjunker starkare än en annan, visar den förra en starkare procentuell ökning resp. minskning än den senare.

Diagram I.

Nombre des bénéficiaires des l'Assistance publique dans la campagne (landsbygden) et dans les villes (städerna) les années 1923—1938. Samtliga understödstagare = ensemble des bénéficiaires. Samtl. utom direkt understödda barn = idem, excepté les enfants secourus «directement». Vuxna m. varaktigt understöd = adultes assistés d'une façon permanente. Vuxna m. tillfälligt understöd = adultes assistés temporairement. Indirekt understödda barn = enfants ayant bénéficié du secours donné à leurs parents.

Åren 1937 och 1938 torde höjningen och dyrortsgraderingen av folkpensionerna ha bidragit till den fortsatta minskningen.

Av diagrammet framgår, att gruppen vuxna personer med varaktigt understöd, vilken till största delen utgöres av personer som på grund av sjukdom eller hög ålder äro ur stånd att skaffa sig bärgning, varit ganska okänslig för konjunkturena. Den tillväxte på landsbygden synnerligen jämnt och jämförelsevis långsamt åren 1923—1936; i städerna undergick den visserligen en rätt stark ökning år 1932 men blev sedan konstant under de närmast följande åren. Det ligger nära till hands att anta, att den åren 1937 och 1938 såväl på landsbygden som i städerna inträffade minskningen endast delvis berodde på den allmänna ekonomiska utvecklingen, och att den i betydligt högre grad sammanhänge med höjningen och dyrortsgraderingen av folkpensionerna. Om man antar att $\frac{3}{4}$ av minskningen härrör från förbättringen av folkpensionerna, skulle härigenom ha åstadkommits en avlastning från fattigvården av omkring 17 000 pensionärer vilka förut erhållit varaktigt understöd av fattigvårdsstyrelserna.¹

Antalet vuxna personer som erhållit endast tillfällig hjälp, har i motsats till de varaktigt understödda växlat mycket starkt med de ekonomiska konjunkturena. Åren 1930—1933 mer än fördubblades deras antal på landsbygden, och i städerna inträdde nära nog en tredubbling. Den därpå följande minskningen uppgick i städerna till nära 50 %, på landsbygden till ungefär 20 % av 1933 års maximitäl. Växlingarna voro således betydligt starkare i städerna än på landsbygden, men som resultat av utvecklingen hade vid periodens slut antalet tillfälliga understödstagare ökats avsevärt mer på landsbygden (c:a 179 %) än i städerna (c:a 144 %).

Det förtjänar i detta sammanhang påpekas, att redan under de ur arbetsmarknadssynpunkt jämförelsevis goda åren 1923—1928 antalet tillfälliga understödstagare visade en ganska betydande tillväxt, i vilken högkonjunkturen åren 1928 och 1929 åstadkom endast ett temporärt avbrott. Om under 1930-talet denna tillväxt hade fortsatt i samma tempo, d. v. s. med 7 à 8 % i genomsnitt årligen såväl i städerna som på landsbygden, skulle år 1938 antalet vuxna understödstagare med tillfälligt understöd ha uppgått på landsbygden till omkring 82 000 och i städerna till omkring 56 000 (jfr på diagrammet de heldragna räta linjerna). I verkligheten utgjorde de 78 000 resp. 44 000 (vad städerna beträffar, bortsett från c:a 4 000 personer i Stockholm och Göteborg, vilka endast åtnjutit fri sjukhusvård).

Att ännu fem år efter den ekonomiska krisens höjdpunkt antalet understödstagare var så mycket större än före krisens utbrott, får därför sannolikt icke tolkas endast som en följd av de rubbningar som näringslivet genomgick i början av 1930-talet, utan kan förmodligen i viss grad tillskrivas andra förhållanden, vilka gjorde sig mer eller mindre gällande redan under 1920-talet. Det

¹ Dessutom är det sannolikt, att fattigvårdsstyrelserna i mindre omfattning än tidigare behövt lämna tillfällig hjälp åt pensionärer, men hur stor lättnad som härigenom åstadkommits för fattigvården, kan icke göras till föremål för någon uppskattning på grundval av de föreliggande uppgifterna.

kan t. ex. vara så, att fattigvårdsstyrelserna efter hand slagit in på en mindre återhållsam politik, och att de tillfälligt arbetslösa undan för undan blivit mer benägna att vända sig till fattigvården för att få hjälp. Vissa fortgående förändringar i den industriella verksamhetens organisation och lokalisering ha sannolikt spelat in, möjligen också det förhållandet att mindre fasta anställningsförhållanden vunnit ökat insteg i jordbruket. Vad som med säkerhet inverkat, ehuru icke i någon mera väsentlig grad, är att antalet personer i arbetsför ålder, d. v. s. de åldersgrupper inom befolkningen ur vilka de tillfälliga understödstagarna huvudsakligen rekryteras, befunnit sig i stark tillväxt under de senaste årtiondena. Med hänsyn till dessa och liknande omständigheter skulle situationen år 1938 närmast ha varit att betrakta som normal, och man borde knappast haft anledning att vänta sig en nedgång av antalet understödstagare till samma nivå som före krisen.¹

Det må slutligen framhållas, att både på landsbygden och i städerna kurvan för antalet indirekt understödda barn företer samma variationer, ehuru ej fullt så omfattande, som antalet vuxna med tillfälligt understöd, tydligen emedan de sistnämnda i relativt stor omfattning varit familjeförsörjare. Att på det hela taget de indirekt understödda barnen icke ökats i antal lika starkt som de vuxna tillfälliga understödstagarna torde främst bero på den minskade barnfrekvensen över huvud inom befolkningen (jfr nedan).

Förändringar i fattigvårdsklienteleets sammansättning. Av vad som redan anförts angående utvecklingen under perioden 1923—1938, framgår att betydande förskjutningar ägt rum i fattigvårdsklienteleets sammansättning. I följande tablå angives fattigvårdsklienteleets fördelning på de tre huvudgrupper, som behandlats i det föregående, åren 1923, 1935 och 1938:²

År	Antal understöds- tagare ³	Därav i %		indirekt understödda barn
		personer över 16 år med varaktigt understöd	tillfälligt understöd	
1923	259 000	53·2	17·7	29·1
1935	523 000	41·7	28·4	29·9
1938	441 000	44·0	27·7	28·8

Antalet vuxna personer med *tillfälligt* understöd hade alltså ökats från mindre än $\frac{1}{5}$ till avsevärt mer än $\frac{1}{4}$ av hela antalet understödstagare, medan antalet vuxna personer med *varaktigt* understöd minskats från drygt hälften till drygt $\frac{2}{5}$. Det relativa antalet barn var däremot i det närmaste oförändrat.

Ur ifrågavarande synpunkt ter sig utvecklingen ungefär lika i städerna och på landsbygden. Sålunda ökades proportionen av tillfälliga understöds-

¹ Till samma slutsats kommer man även under den förutsättningen, att den fortgående ökningen av antalet understödstagare i viss mån varit endast skenbar, beroende på att redovisningen blivit fullständigare, vilket möjligen varit förhållandet i landskommunerna.

² En del av de uppgifter som lämnas i det följande, finnas icke tillgängliga för senare år än 1935, varför jämförelsetal här meddelas även för detta år.

³ Frånsett direkt understödda barn samt understödstagare i Stockholm och Göteborg, vilka endast erhållit fri sjukhusvård.

Tab. B. Fattigvårdsklientelels sammansättning med hänsyn till kön, civilstånd och ålder, åren 1923, 1935 och 1938.¹

	Vuxna understödstagare med				Samtliga vuxna understödstagare		
	varaktigt understöd		tillfälligt understöd				
	1923	1935	1923	1935	1923	1935	1938
Antal understödstagare ²	138 000	218 000	46 000	148 000	184 000	366 000	316 000
Därav, i %:							
a) män	34·5	39·3	44·4	52·0	37·0	44·4	44·1
kvinnor	65·5	60·7	55·6	48·0	63·0	55·6	55·9
b) ogifta	38·9	36·2	31·7	32·1	37·1	34·5	36·5
gifta	22·9	32·9	52·7	58·3	30·3	43·2	40·2
förut gifta	38·2	30·9	15·6	9·6	32·6	22·3	23·3
c) 16—30 år	8·3	9·9	24·2	30·1	12·2	18·1	.
30—50 „	22·1	28·2	41·2	42·9	26·9	34·1	.
50—60 „	11·8	14·2	12·3	12·5	11·9	13·5	.
60—67 „	12·0	11·3	8·2	6·2	11·0	9·8	.
67—75 „	17·7	15·9	7·9	4·7	15·3	11·4	.
75— „	28·0	20·5	5·9	3·6	22·5	13·6	.
okänd ålder	0·1	0·0	0·3	0·0	0·2	0·0	.
Antal barn per vuxen understödstagare	0·33	0·38	0·65	0·49	0·41	0·43	0·39

tagare från 18 % till 26 % i städerna och från likaledes 18 % till 29 % på landsbygden.

I tab. B lämnas vissa uppgifter angående fattigvårdsklientelels sammansättning med hänsyn till kön, civilstånd och ålder åren 1923, 1935 och 1938. I dessa hänseenden bestå vissa karakteristiska olikheter mellan grupperna varaktigt och tillfälligt understödda. Den sistnämnda gruppen utgöres huvudsakligen av personer i åldern 16—50 år, i motsats till den förstnämnda, som till stor del består av äldre. Bland de tillfälliga understödstagarna utgöra de gifta en betydligt större del än vad fallet är bland de varaktigt understödda. I dessa förhållanden hade, såsom framgår av tab. B, inga omkastningar ägt rum mellan åren 1923 och 1935. Emellertid hade inom var och en av de båda grupperna det relativa antalet gifta personer ökats, och likaså det relativa antalet personer i de yngre åldersklasserna. Bland samtliga vuxna understödstagare framträdde dessa förskjutningar i ännu högre grad, beroende på den starkare tillväxten av antalet tillfälliga understödstagare.

Antalet barn per vuxen understödstagare var år 1923 dubbelt så stort bland de tillfälligt understödda som bland de varaktigt understödda. År 1935 hade denna skillnad utjämnats. Till gruppen varaktigt understödda hörde sålunda relativt flera barn än vad fallet var år 1923, antagligen beroende på att under den senaste stora arbetslöshetskrisen åtskilliga barnfamiljer erhöles hjälp under en längre tid. Däremot hade det relativa antalet barn minskats inom gruppen

¹ Sedan år 1935 har icke företagits någon fördelning av understödstagarna efter ålder. För år 1938 ha uppgifterna angående kön och civilstånd icke sammanställts för understödstagare med varaktigt resp. tillfälligt understöd.

² Jfr not 2, sid. 21.

Tab. C. Antal understödstagare som erhållit understöd av olika slag (i tusental) åren 1923, 1928, 1933 o. 1938.¹

Å r	Vård på				Utack- oring i enskilt hem	Hem- under- stöd	Annat under- stöd	Summa under- stöds- fall ²
	ålder- doms- hem	anstalt ³ för sin- nessjuka	anstalt ³ för kron. sjuka	annan sjukv.- anstalt				
<i>Landsbygden.</i>								
1923	19·9	8·0	2·0	12·0	18·9	116·3	9·5	186·6
1928	19·4	9·4	2·5	19·5	6·0	150·0	8·4	215·2
1933	22·8	14·1	2·5	41·0	4·5	264·6	15·0	364·5
1938	24·6	18·7	2·6	34·2	2·6	198·0	15·7	296·3
<i>Städerna.</i>								
1923	14·7	4·8	2·2	9·3	12·4	75·9	3·4	122·7
1928	17·5	4·1	2·3	8·5	2·0	102·2	3·9	140·5
1933	18·7	5·3	2·4	13·8	1·1	217·5	6·7	265·0
1938	17·2	6·8	2·7	9·4	0·4	145·4	6·4	188·3
<i>Hela riket.</i>								
1923	34·6	12·8	4·2	21·3	31·3	192·2	12·9	309·3
1928	36·9	13·5	4·8	28·0	8·0	252·2	12·3	355·7
1933	41·5	19·4	4·9	54·3	5·6	482·1	21·7	629·5
1938	41·7	25·5	5·3	43·6	3·0	343·4	22·1	484·6

pen tillfälliga understödstagare, vilket i någon mån kan tänkas bero på att fler yngre familjer än tidigare erhöles fattigvård, men antagligen i främsta rummet får sättas i samband med den allmänt minskade barnfrekvensen.

De i tabellen återgivna uppgifterna för år 1938 visa i jämförelse med år 1935 någon minskning av det relativa antalet gifta understödstagare.

Olika slag av understöd. Tab. 1 i tabellbilagan innehåller uppgifter angående antalet understödstagare som erhållit understöd av olika slag åren 1923—1938. Dessa uppgifter äro emellertid icke fullt jämförbara för tiden före och efter 1935. Sålunda ha personer, som uppgivits bo i fattighus, före nämnda år räknats bland vårdtagare på fattigvårdsanstalt, därefter tillsammans med de i »fattigstugor» boende (i tabellen förda under rubriken »understödda i sina hem»). Vidare ha personer som vårdats på ålderdomshemmens avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka, före år 1935 redovisats bland övriga vårdtagare på fattigvårdsanstalt, medan de fr. o. m. 1935 upptagits tillsammans med personer som erhållit vård på särskilda anstalter för sinnessjuka resp. kroniskt sjuka.

Man kan emellertid med ledning av tillgängliga uppgifter något så när beräkna, hur understödsfallen skulle ha fördelat sig på olika slag av understöd, därest de hade redovisats på samma sätt som efter år 1935. I tab. C återges

¹ Här ingå direkt och indirekt understödda barn, däremot endast en ringa del av de understödstagare i Stockholm och Göteborg, som erhållit vård på sjukvårdsanstalt. Fullständiga uppgifter angående dylik vård år 1933 återfinnas i tab. 5 i tabellbilagan. — De i tabellen anförda talen äro delvis approximativt beräknade (jfr texten).

² Enär en del av understödstagarna erhållit understöd av två eller flera slag överstiger antalet understödsfall det i tab. 1, kol. 6 angivna antalet understödstagare.

³ Eller avdelning på ålderdomshem.

resultatet av dylika approximativa beräkningar för åren 1923, 1928 och 1933 jämte motsvarande uppgifter för år 1938 (ävenledes approximerade med ledning av de i tab. 5 återgivna uppgifterna angående direkta understödstagare).

I sin helhet karakteriseras perioden 1923—1938 av att den öppna fattigvården fick en avsevärt ökad omfattning, främst som en direkt följd av den starka tillväxten i antalet tillfälliga understödstagare, av vilka det stora flertalet givetvis åtnjota hemunderstöd. Hela antalet personer som erhållit hemunderstöd ökades från omkring 116 000 till 198 000 på landsbygden och från omkring 76 000 till 145 000 i städerna. Emellertid ha betydande växlingar förekommit i samband med konjunkturerna, såsom framgår såväl av tab. 1 som av de i tab. C återgivna, approximativt beräknade talen. Uttryckas dessa växlingar med hjälp av indextal med 1928 som basår, erhåller man på grundval av de sistnämnda talen följande indexserier:

Antal personer med hemunderstöd; indextal (1928 = 100)	1923	1928	1933	1938
Landsbygden	78	100	176	132
Städerna	74	100	213	142
Hela riket	76	100	191	136

Som resultat av utvecklingen under perioden 1923—1938 hade hemunderstödet andel i summan av understödsfallen ökats från 62 % till 67 % på landsbygden och från likaledes 62 % till 77 % i städerna.

Under rubriken »annat understöd» torde ha redovisats åtskilliga understödsfall som närmast äro att jämställa med hemunderstöd och i varje fall böra hänföras till den öppna fattigvården, t. ex. bespisning utom hemmet. I övrigt skulle under denna rubrik upptagas olika former av förebyggande fattigvård såsom yrkesutbildning (dock ej på vanföranstalt), vidare utrustning för intagning på anstalt, resekostnader, begravningskostnader o. dyl. Hela antalet »på annat sätt understödda» hade från år 1923 till år 1938 ökats med 65 % på landsbygden och 88 % i städerna. Den relativa andelen av ifrågavarande understödsformer har hållit sig vid 4 à 5 % på landsbygden och omkring 3 % i städerna.

Utackordering av understödstagare i enskilt hem förekom vid periodens början i relativt stor omfattning (19 000 personer på landsbygden och 12 000 personer i städerna, i båda fallen lika med ungefär 10 % av samtliga understödsfall). De utackorderade voro emellertid till största delen barn i åldern under 16 år, och sedan den nya barnavårdslagen trätt i kraft den 1 januari 1926, övertogo barnavårdsnämnderna ansvaret för det stora flertalet av dessa. Även i fortsättningen har antalet utackorderade personer minskats, så att år 1938 utackordering förekom i mindre än 1 % av samtliga understödsfall såväl på landsbygden som i städerna.

I nära samband med den öppna fattigvården står den huvudsakligen av fattigvårdssambhällena och landstingen bekostade vården på lasarett, tuberkulos-sjukhus, vanföranstalter och andra anstalter för kroppssjuka (dock icke anstalter för kroniskt sjuka). I tabellrubrikerna betecknas dessa anstalter gemensamt såsom »annan sjukvårdsanstalt». Utvecklingen av denna fria sjukhusvård belyses av följande indexserier:

Antal personer som åtnjutit vård på »annan sjukvårdsanstalt»; indextal (1928 = 100)	1923	1928	1933	1938
Landsbygden	61	100	210	174
Städerna	109	100	156	111
Hela riket	76	100	194	156

Det framgår härav att på landsbygden antalet personer som erhållit fri sjukhusvård av ifrågavarande slag, nära tredubblats under perioden 1923—1938, vilket får ses mot bakgrunden av den starka utbyggnad som landstingens sjukvårdsanstalter undergått. I städerna inträdde mellan åren 1923 och 1928 en viss minskning, beroende på att barnavårdsnämnderna delvis övertogo ansvaret även för barn som behövde vård på sjukvårdsanstalt. Av samma anledning var ökningen av antalet vårdtagare på landsbygden under samma period mindre än den eljest skulle ha varit. Från år 1928 till år 1938 tillväxte antalet vårdtagare med ungefär 75 % på landsbygden men däremot med endast 10 % i städerna. Det bör dock erinras om att denna beräkning icke omfattar den av fattigvården i Stockholm och Göteborg bekostade sjukhusvården, vilken torde ha ökat väsentligt mer.

Antalet personer som åtnjutit fri sjukhusvård synes ha varierat i betydande omfattning med de ekonomiska konjunkturerna; år 1933 kan antalet vårdtagare beräknas ha utgjort 41 000 på landsbygden och över 13 000 i städerna exklusive Stockholm och Göteborg (jfr tab. C samt tab. 1 i tabellbilagan, där emellertid en skenbar ökning framträder under senare år på grund av fullständigare redovisning från Stockholm och Göteborg). Enligt de nu för första gången föreliggande mera fullständiga uppgifterna, meddelades år 1938 vård på »annan sjukvårdsanstalt» åt inalles 53 000 understödstagare, varav c:a 34 000 på landsbygden och c:a 19 000 i städerna (jfr tab. 5 i tabellbilagan). På landsbygden hade den relativa omfattningen av ifrågavarande understödsform ökat under perioden 1923—1938 från 6 % till 11 à 12 % av hela antalet understödsfall. I städerna var dess andel år 1938 enligt de mera fullständiga uppgifterna ungefär 9 %.

Till den slutna fattigvården i egentlig mening hör i främsta rummet vården på fattigvårdsanstalter, men dit torde även böra räknas vården på anstalter för sinnessjuka och kroniskt sjuka. Vad fattigvårdsanstalterna beträffar, karakteriseras den här behandlade femtonårsperioden av att de gamla fattighusen så gott som överallt ersatts av ålderdomshem (vårdhem, försörjningshem), vilka bättre tillfredställa vår tids hygieniska och humanitära fordringar. I statistiken ha fattighus och fattigstugor redovisats till och med år 1937, ehuru de icke varit att betrakta som anstalter i fattigvårdslagens mening utan i allt större utsträckning torde ha fått karaktären av bostadshus, vilka fritt upplåtits åt gamla som varit i stånd att sköta sig själva. Med denna reservation återges följande tablå, som avser förhållandena åren 1923 och 1937:

	Antal anstalter		Utrymme (antal platser i tusental)	
	1923	1937	1923	1937
Ålderdomshem utan jordbruk	803	1 146	25·6	31·0
" " med " 	503	315	22·9	12·2
Barnhem	77	1	2·1	0·0
Arbetshem	3	2	1·5	0·1
Fattighus och fattigstugor	2 114	1 501	10·7	7·6

Även ålderdomshemmen ha i viss utsträckning erhållit en ändrad karaktär; bl. a. har det blivit allt mindre vanligt att de äro förenade med jordbruk.

Av de i tab. 1 meddelade uppgifterna angående antalet vårdtagare på fattigvårdsanstalter åren 1923—1938 synes framgå, att detta antal icke undergått några större växlingar. Emellertid beror detta i viss mån på redovisningsmetoden, varför en riktigare föreställning om utvecklingen av ifrågavarande vårdform erhålles av de i tab. C meddelade, approximativa talen. Enligt dessa skulle antalet vårdtagare på de egentliga ålderdomshemmen ha ökats från omkring 20 000 till 24 000 å 25 000 på landsbygden och från omkring 15 000 till 17 000 i städerna. Den relativa omfattningen av vården på ålderdomshem hade emellertid minskats från 11 % till 8 % av samtliga understödsfall, vad landsbygden beträffar, och från 12 % till 9 % för städernas vidkommande.

Angående förekomsten vid ålderdomshemmen av särskilda avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka, föreligga särskilda uppgifter, vilka för åren 1923 och 1937 te sig på följande sätt:¹

	Landsbygden		Städerna		Hela riket	
	Antal avd.	Utrymme (antal platser)	Antal avd.	Utrymme (antal platser)	Antal avd.	Utrymme (antal platser)
<i>Avdelningar för sinnessjuka</i>						
1923	78	308	23	1 641	101	1 949
1937	16	265	29	1 093	45	1 358
<i>Avdelningar för kroniskt sjuka</i>						
1923	54	715	38	2 048	92	2 763
1937	106	1 070	57	2 224	163	3 294

Minskningen i antalet redovisade avdelningar för sinnessjuka torde i någon mån sammanhänga med att i början av perioden uppgift ibland lämnades angående icke vederbörligen godkända avdelningar, men i övrigt torde en verklig minskning ha förekommit, enär en del landsting på senare år i viss utsträckning börjat överta vården av de lättskötta sinnessjuka. Ålderdomshemmens avdelningar för kroniskt sjuka ha däremot undergått någon ökning både i antal och med avseende på det totala utrymmet.

Med ledning av bl. a. de ovan anförda uppgifterna kan man uppskatta antalet understödstagare som år 1923 voro intagna på såväl egentliga sinnessjukhus (inklusive sinnesslöanstalter) som ålderdomshemmens avdelningar för sinnessjuka, till omkring 8 000, vad landsbygden beträffar. År 1938 utgjorde motsvarande antal ungefär 19 000. I städerna skulle år 1923 antalet vårdtagare på anstalter och avdelningar för sinnessjukabnorma ha uppgått till inemot 5 000. År 1938 uppgick närmast jämförbara tal till 7 000. Härei innefattas emellertid

¹ Uppgifter för år 1938, ej fullt jämförbara med de här anförda, meddelas i kap. III.

endast en del av de sinnesabnorma för vilka Stockholms stad och Göteborgs stad ombesörjt vård. Enligt den fullständigare redovisningen för år 1938 utgjorde dessa över 5 000. Siffran för städerna år 1938 bör alltså höjas till drygt 11 000 (jfr tab. 5).

Även i relation till övriga understödsformer har sinnessjukvården tilltagit, åtminstone på landsbygden, där dess relativa omfattning ökats från 4 % till 6 % av samtliga understödsfall. Totalsiffran för städerna år 1938 motsvarar 5 å 6 % av hela antalet understödsfall.

Antalet understödstagare som vårdades på anstalter eller avdelningar för kroniskt sjuka, kan för landsbygdens vidkommande uppskattas till omkring 2 000 år 1923, medan det år 1938 uppgick till 2 600. Motsvarande antal i städerna, exklusive några hundra icke redovisade fall i Stockholm och Göteborg, synes ha utgjort omkring 2 200 vid periodens början och omkring 2 700 vid dess slut. Medräknas år 1938 samtliga understödstagare i Stockholm och Göteborg, vilka erhållit vård på anstalter och avdelningar för kroniskt sjuka, finner man att sistnämnda år i städerna inalles nära 3 500 personer torde ha erhållit dylik vård (jfr tab. 5).

Medan vården av de sinnesabnorma huvudsakligen är förlagd till särskilda anstalter, främst de statliga sinnessjukhusen, ha ålderdomshemmens egna vårdavdelningar en väsentlig betydelse för vården av de kroniskt sjuka. Trots vissa förbättringar under den här behandlade femtonårsperioden äro i båda fallen de förefintliga vårdmöjligheterna otillräckliga. En i kap. III refererad specialundersökning för år 1938 visade sålunda, att ålderdomshemmen, särskilt på landsbygden, hyste ett stort antal både sinnesabnorma personer och kroniskt sjuka personer åt vilka särskild vård icke kunnat beredas.

Fattigvårdens värde. I uppgifterna till fattigvårdsstatistiken meddelas även värdet av det understöd som fattigvårdsstyrelserna lämnat. Värdet skall redovisas brutto, således utan avdrag för den ersättning fattigvårdssamhället sedermera kan ha erhållit från stat, landsting, annat fattigvårdssamhälle, pensionsstyrelsen, understödstagaren själv, annan enskild person eller från annat håll. En sammanställning av det totala värdet av allt redovisat understöd och hela antalet understödstagare lämnas i följande tablå:

År	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Antal understöds- tagare ¹ (tusental)	Vårdens värde		Antal understöds- tagare ¹ (tusental)	Vårdens värde		Antal understöds- tagare ¹ (tusental)	Vårdens värde	
		inalles (milj. kr.)	per understödstag. (kr.)		inalles (milj. ² kr.)	per understödstag. (kr.)		inalles (milj. ² kr.)	per understödstag. (kr.)
1923 . .	182.1	31.1	171	117.5	27.9	237	299.6	59.0	197
1928 . .	208.0	33.8	162	133.8	28.4	213	341.8	62.2	182
1933 . .	342.8	45.4	132	249.4	48.3	194	592.2	93.7	158
1938 . .	281.3	44.5	158	171.9	42.5	247	452.2	87.0	192

¹ Inklusive direkt och indirekt understödda barn men exklusive understödstagare i Stockholm och Göteborg, vilka erhållit endast fri sjukhusvård.

² Exklusive värdet av viss sjukvård i Stockholm och Göteborg.

Såsom framgår både av denna tablå och av tab. 1 i tabellbilagan, voro växlingarna i fattigvårdens totala värde betydligt mindre omfattande än växlingarna i hela antalet understödstagare, vilket tog sig uttryck däri, att understödsbeloppet per person sjönk fram till år 1933 och därefter steg till år 1938. Detta har sin givna orsak däri, att det främst var tillströmningen och sedan bortfallet av tillfälliga understödstagare som framkallade växlingarna i understödets omfattning. Från år 1923 till år 1938 hade fattigvårdens totala värde ökats från 59 milj. kr. till 87 milj. kr., d. v. s. med ej fullt 50 % eller i något mindre proportion än hela antalet understödstagare, om man medräknar de direkt understödda barnen (jfr sid. 19). Emellertid framträder en avsevärd olikhet mellan landsbygd och städer. I städerna hade understödets värde ökats i högre grad än antalet understödstagare, på landsbygden däremot i mindre grad, så att vid periodens slut medelvärdet per understödstagare i städerna var större än år 1923, på landsbygden mindre än år 1923. För landsbygdens vidkommande ligger orsaken härtill givetvis i den starka ökningen av antalet tillfälliga understödstagare. Att motsvarande ökning i städerna icke medfört en sänkning av det genomsnittliga beloppet per understödstagare, kan åtminstone till en del tänkas bero på att hyresbidrag lämnats i relativt ökad omfattning åt städernas fattiga, och att sålunda de högre bostadskostnaderna i städerna medverkat till att fattigvårdens totala värde där ökats mer än på landsbygden.

Angående understödets värde per månad för varaktigt understödda personer (inklusive indirekt understödda barn, tillhörande personer med varaktigt understöd) ha fortlöpande uppgifter lämnats i berättelserna angående fattigvården. För åren 1923, 1928, 1933 och 1937 te sig dessa uppgifter på följande sätt:

Understödet värde (kr. per månad) för personer med varaktigt understöd	1923	1928	1933	1937
Landsbygden	26.—	29.—	29.—	30.—
Städerna	38.—	39.—	41.—	45.—
Hela riket	30.—	32.—	34.—	36.—

I jämförelse med år 1923 förete medeltalen för år 1937 en stegring med 15 %, vad landsbygden beträffar, och en stegring med 18 % för städernas vidkommande. Några nämnvärda växlingar i samband med de ekonomiska konjunkturerna synas dessa medelvärden icke ha varit underkastade.

Kap. III. Fattigvården år 1938.

De uppgifter som lämnats till 1938 års fattigvårdsstatistik ha, såsom förut nämnts, gjorts till föremål för en avkortad bearbetning, väsentligen bestående i en nedsummering av uppgifterna från varje särskild kommun. Därför har man icke såsom tidigare kunnat utföra några sammanställningar av å ena sidan de olika slagen av understöd samt understödets värde och varaktighet m. m., å andra sidan understödstagarnas ålder, kön och civilstånd. Emellertid torde inga

mera betydande förskjutningar ha ägt rum i de förhållanden som dessa sammanställningar voro avsedda att belysa, varför den som önskar ta närmare kännedom härom, hänvisas till redogörelsen för fattigvården år 1937.

Följande redogörelse för fattigvården år 1938 grundar sig på den ovan nämnda avkortade bearbetningen. Uppgifterna angående fattigvårdsanstalterna ha emellertid i huvudsak hämtats ur socialvårdskommitténs undersökning angående kommunernas ålderdomshem år 1938.¹

Fattigvårdsanstalterna och deras klientel. En sammanställning länsvis av vissa uppgifter angående fattigvårdsanstalterna år 1938 återfinnes i tab. 2 i tabellbilagan.

Hela antalet fattigvårdsanstalter uppgick till 1 462, varav 1 319 voro belägna på landsbygden och 143 i städerna.² Det stora flertalet av dessa anstalter voro att betrakta som ålderdomshem, ehuru de i synnerhet på landsbygden hyste ett icke ringa antal medellösa sjuka och dessutom i viss utsträckning yngre och medelålders personer som på grund av bristande arbetsförmåga o. dyl. icke voro i stånd att försörja sig. Endast de större städerna ha särskilda anstalter (vårdhem, försörjningshem) för de båda sistnämnda grupperna av understödstagare. På sina håll har man dock ordnat särskilda avdelningar för vården av sinnessjuka och kroniskt sjuka.

Av rikets 2 408 landskommuner hade den 1 januari 1938 1 106 eget ålderdomshem och 765 del i gemensamma ålderdomshem, medan 537 hade ordnat för sina gamla på annat sätt, i regel genom avtal med ett eller flera närliggande fattigvårdssamhällen om rätt att disponera ett visst antal platser på deras ålderdomshem.

De gemensamma ålderdomshemmen voro till antalet 199, varav 196 belägna på landsbygden och 3 i städer. Av de 765 landskommuner som hade del i dessa ålderdomshem, voro 695 sammanslutna till kommunalförbund (omfattande jämväl 5 städer), medan 13 hade bildat särskilda fattigvårdssamhällen enligt 6 § fattigvårdslagen. Antalet kommunalförbund utgjorde 188; flertalet voro tillfinnandes i Skaraborgs län (32), Östergötlands län (26), Malmöhus län (25) och Älvsborgs län (18). Antalet fattigvårdssamhällen bestående av två eller flera kommuner uppgick till 5. I övrigt märkes ett kommunalt aktiebolag, till vilket 43 mindre landskommuner i Skaraborgs län anslutit sig, för driften av gemensamt ålderdomshem.

Av rikets samtliga 116 städer hade 108 egna ålderdomshem, 5 hade sammanlutit sig med landskommuner till lika många kommunalförbund med gemensamma ålderdomshem, medan 3 hade träffat avtal med andra kommuner om inackordering av sina vårdtagare på deras ålderdomshem.

¹ Socialvårdskommitténs betänkande I: Statistisk undersökning angående kommunernas ålderdomshem. S. O. U. 1940: 22.

² De angivna talen överstiga dem som angivas i socialvårdskommitténs betänkande, dels emedan här medräknats fattigvårdsanstalterna i Stockholm, Göteborg och Malmö, dels emedan kommittén, i de fall då flera fattigvårdsanstalter finnas i en kommun, betraktat dem såsom utgörande tillsammans ett ålderdomshem, medan i denna redogörelse antalet anstalter bestämts enligt den specifikation som vederbörande kommuner lämnat till 1938 års fattigvårdsstatistik.

Av samtliga ålderdomshem på landsbygden hade ungefär hälften tagits i bruk efter år 1920, medan i städerna motsvarande andel utgjorde knappt $\frac{1}{3}$.

Antalet platser vid fattigvårdsanstalterna utgjorde på landsbygden 27 251, i städerna 15 082. Av dessa tillhörde på landsbygden 25 900 eller 95 % och i städerna 11 383 eller något över 75 % de egentliga ålderdomshemmen samt försörjningshemmen. Antalet platser vid godkända avdelningar (inklusive vårdhem) för sinnessjuka uppgick på landsbygden till 283, fördelade på 17 anstalter, och i städerna till 1 223, fördelade på 29 anstalter.¹ Vid godkända avdelningar (inklusive vårdhem) för kroniskt sjuka funnos på landsbygden 1 068 platser, fördelade på 105 anstalter, och i städerna 2 768 platser, fördelade på 57 anstalter.²

Antalet vårdtagare vid fattigvårdsanstalterna uppgick den 30 juni 1938 till omkring 33 300, varav ungefär 20 900 på landsbygden och ungefär 12 400 i städerna. Avdelningarna för sinnessjuka och kroniskt sjuka synas i regel ha varit fullbelagda, på sina håll till och med överbelagda. Om man bortser från dessa avdelningar, finner man att för anstalterna i övrigt den genomsnittliga beläggningen utgjorde något över 75 % såväl på landsbygden som i städerna. Växlingarna i beläggningen på ålderdomshemmen månad för månad visade sig vara ganska små. Däremot rådde stor olikhet mellan skilda ålderdomshem med avseende på utnyttjandet av hemmens platsutrymme. På landsbygden voro 197 ålderdomshem utnyttjade endast till hälften eller i ännu lägre grad; de flesta av dessa voro dock relativt små. I städerna gällde samma sak i fråga om 10 ålderdomshem. Vid sidan härav befunnos på landsbygden 146 och i städerna 10 ålderdomshem vara överbelagda, icke sällan med 20 % eller mer.

Såsom redan påpekats, voro avdelningarna för sinnessjuka och kroniskt sjuka i regel fullbelagda. Men dessutom hyste ålderdomshemmen ett stort antal sinnessjuka och kroniskt sjuka åt vilka vård på särskild avdelning icke kunde beredas. Av samtliga sinnesabnorma vårdtagare var det på landsbygden knappt $\frac{1}{10}$ (c:a 280 av 2 900) och av samtliga kroniskt sjuka endast ungefär halva antalet (c:a 1 070 av 2 100) som kunde vårdas på särskilda avdelningar. I städerna voro förhållandena avsevärt gynnsammare, i det att de särskilda avdelningarna räckte till för nära $\frac{2}{3}$ av de sinnesabnorma (c:a 1 200 av samtliga 2 000) och för $\frac{9}{10}$ av de kroniskt sjuka (nära 2 800 av drygt 3 000).

Tilläggs pension utgick på landsbygden till 83 %, i städerna till 76 % av samtliga vårdtagare. Uppgifterna avse icke personer som vårdades på avdelning för sinnessjuka eller kroniskt sjuka, men förmodligen var motsvarande andel bland de sistnämnda minst lika stor. Vidare ha på landsbygden 16 % och i städerna 11 % av samtliga vårdtagare (både folkpensionärer och andra men ej vårdtagare på avdelning för sinnessjuka eller kroniskt sjuka) betecknats såsom självbetalande inackorderingar. Emellertid ställas i olika kommuner olika krav med avseende på den betalning som skall erläggas för att vårdtagarna skola betrak-

¹ Här ingår vårdavdelningen för lättskötta sinnessjuka kvinnor vid Värnhems vårdhem (Malmö) med 137 platser. — Genom särskilda överenskommelser med staten ha Stockholm, Göteborg och Malmö förbundit sig att omhänderha all anstaltsvård av sina sinnessjuka, vilket sker vid särskilt upprättade kommunala sinnessjukhus. Dessa redovisas ej här.

² I fråga om städer som ej delta i landsting, ha deras avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka här likställts med de avdelningar för vilka landstingsgottgörelse utgår vid övriga anstalter.

Tab. D. Vårdtagare på fattigvårdsanstalter fördelade efter levnadsålder år 1938.

	Antal vård- tagare ¹	Därav, i %, vårdtagare som under år 1938 fyllde ²						
		—16 år	17—30 år	31—50 år	51—60 år	61—65 år	66—75 år	76— år
<i>Stockholm.</i>								
Män	3 205	—	0·4	9·0	18·3	20·6	26·3	25·4
Kvinnor	1 314	—	0·5	4·6	7·0	8·6	23·0	56·3
Samtliga	4 519	—	0·5	7·7	15·0	17·1	25·3	34·4
<i>Göteborg.</i>								
Män	549	—	0·7	9·5	18·6	11·5	36·9	22·8
Kvinnor	247	—	1·2	6·5	19·0	8·5	27·9	36·9
Samtliga	796	—	0·9	8·5	18·7	10·6	34·2	27·1
<i>Malmö.</i>								
Män	232	—	0·4	9·5	12·5	14·2	32·3	31·1
Kvinnor	92	—	1·1	2·2	6·5	8·7	34·8	46·7
Samtliga	324	—	0·6	7·4	10·8	12·7	33·0	35·5
<i>Övriga städer.</i>								
Män	3 836	1·6	4·0	14·0	14·0	10·1	22·8	33·5
Kvinnor	3 612	1·3	4·2	11·9	9·4	6·2	20·6	46·4
Samtliga	7 448	1·5	4·1	13·0	11·7	8·2	21·7	39·8
<i>Landsbygden.</i>								
Män	12 742	1·4	3·1	11·1	9·9	7·2	23·1	44·2
Kvinnor	14 014	1·2	3·2	10·8	9·3	6·1	20·9	49·0
Samtliga	26 756	1·3	3·2	10·6	9·6	6·6	21·9	46·8

tas som självbetalande. I en del kommuner nöjer man härvidlag sig med »Kungl. Maj:ts taxa»,³ i andra kommuner räknar man med högre ersättning, avsedd att täcka vad man anser utgöra ålderdomshemmets självkostnader.

Det relativa antalet män bland vårdtagare på egentliga ålderdomshem och försörjningshem (ej avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka) utgjorde i Stockholm, Göteborg och Malmö omkring 70 %, i övriga städer något över 50 % och på landsbygden något under 50 %. Männens övertalighet i Stockholm, Göteborg och Malmö beror på att klientelet på dessa städers försörjningshem till största delen utgöres av män. — Såväl på landsbygden som i städerna voro drygt hälften av vårdtagarna ogifta; de förut gifta (änklingar, änkor och fränskilda) utgjorde över $\frac{1}{3}$, medan antalet gifta vårdtagare uppgick till mindre än $\frac{1}{10}$.

I tab. D meddelas vissa uppgifter angående vårdtagarnas fördelning efter levnadsålder. Uppgifterna avse personer som voro intagna på egentliga ålderdomshem eller på försörjningshem. Av tabellen framgår bl. a., att på lands-

¹ Uppgifterna för Stockholm avse samtliga personer som under år 1938 varit intagna på Stockholms stads fattigvårdsanstalter. Övriga uppgifter avse antalet vårdtagare på egentliga ålderdomshem och försörjningshem (ej avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka) den 30 juni 1938.

² Gränsdragningen mellan åldersgrupperna är något skiljaktig för Stockholms vidkommande. Bl. a. omfattar gruppen »61—65 år», vad Stockholm beträffar, personer i åldern 60—66 år och gruppen »66—75 år», personer i åldern 67—75 år.

³ D. v. s. den av Kungl. Maj:t fastställda vårdtaxan, enligt vilken vårdens värde beräknas bl. a. vid avräkningar mellan kommunerna. Se Medd. från socialstyrelsens fattigvårdsbyrå nr 81 (febr. 1941).

bygden drygt $\frac{2}{3}$ av såväl de manliga som de kvinnliga vårdtagarna voro över 65 år. Vad städerna beträffar, finner man att männen på det hela taget voro rätt mycket yngre än kvinnorna. Medan det relativa antalet kvinnor över 65 år var ungefär detsamma som på landsbygden (i Stockholm och Malmö t. o. m. väsentligt högre), utgjorde motsvarande åldersgrupp bland männen endast omkring $\frac{1}{5}$. För de största städernas vidkommande har detta sin förklaring däri, att flertalet på försörjningshem intagna (till största delen män; jfr ovan) voro i arbetsför ålder.

Slutligen får man av följande tablå en uppfattning om hur länge vårdtagarna vistats på ålderdomshemmen (försörjningshemmen):

Procent vårdtagare intagna vidstående år:	Före 1921	1921—30	1931—35	Efter 1935	Tillhoppa
på landsbygden	9.0	19.1	32.7	39.2	100.0
i städerna (utom Stockholm, Göteborg och Malmö) . .	9.4	20.1	29.4	41.1	100.0

Bortsett från självbetalande inackorderingar utgjorde antalet vårdtagare på de egentliga ålderdomshemmen och försörjningshemmen den 30 juni 1938 16 309 på landsbygden och 7 743 i städerna. Hela antalet personer som under år 1938 tillbragte längre eller kortare tid på ålderdomshem eller försörjningshem utgjorde enligt de föreliggande uppgifterna till fattigvårdsstatistiken 24 459 på landsbygden och 17 171 i städerna. Sistnämnda tal visa ett överskott i förhållande till antalet vårdtagare den 30 juni med 49 % vad landsbygden beträffar och med ej mindre än 120 % för städernas vidkommande. Det förekommer alltså en mycket betydande omsättning bland fattigvårdsanstalternas klientel, framför allt i städerna. Särskilt är detta förhållandet vid de större städernas försörjningshem, vilka i stor utsträckning anlitas av personer som behöva tillfällig försörjning.

Antal personer som åtnjöt understöd av fattigvårdsstyrelserna. Hela antalet till 1938 års fattigvårdsstatistik redovisade understödstagare (inklusive indirekta understödstagare, d. v. s. barn under 16 år som åtnjöt understöd tillsammans med föräldrarna) uppgick till ungefär 463 000, varav 281 000 i landskommunerna och 182 000 i städerna. Uppgifter angående antalet understödstagare i de särskilda länen och i de större städerna återfinnas i tab. 3 i tabellbilagan.¹

Av hela rikets befolkning erhöll år 1938 7.3 % understöd av fattigvårdsstyrelserna. Denna andel var endast obetydligt högre i städerna än på landsbygden (8 % mot 7 %). Tab. E visar hur stor del understödstagarna utgjorde av folkmängden i de särskilda länen. Det största relativa antalet understödstagare förekom i Norrbottens län (16 %) och Västernorrlands län (13 %). Landskommunerna i dessa båda län hade, i förhållandet till folkmängden, dubbelt så många understödstagare som landsbygden i dess helhet och 3 å 4 gånger så många understödstagare som landskommunerna i flertalet av de sydsvenska länen. Även på landsbygden i Gävleborgs län förekom relativt många understödsta-

¹ Uppgifter angående antalet understödstagare i de särskilda kommunerna ha publicerats i Årsbok för Sveriges kommuner 1940.

Tab. E. Hela antalet understödstagare i procent av folkmängden länsvis år 1938.

L ä n	Lands- bygden	Stä- derna	Landsb. o. städer	L ä n	Lands- bygden	Stä- derna	Landsb. o. städer
Stockholms stad . .	—	7·6	7·6	Göteborgs o. Bohus län	5·8	10·6	9·0
Stockholms län	7·3	6·8	7·2	Älvsborgs	4·1	6·9	4·9
Uppsala	6·6	7·7	6·9	Skaraborgs	4·1	6·7	4·6
Södermanlands	6·6	6·0	6·4	Värmlands	7·9	8·2	8·0
Östergötlands	7·1	10·4	8·4	Örebro	6·2	4·4	5·8
Jönköpings	3·3	5·8	4·1	Västmanlands	6·0	5·8	5·8
Kronobergs	4·7	7·0	4·9	Kopparbergs	6·9	5·4	6·7
Kalmar	6·2	9·0	6·8	Gävleborgs	9·6	8·3	9·4
Gotlands	3·7	6·3	4·2	Västernorrlands	13·4	10·8	13·1
Blekinge	8·8	7·6	8·4	Jämtlands	7·5	8·1	7·5
Kristianstads	4·3	8·5	4·8	Västerbottens	6·4	7·0	6·4
Malmöhus	4·3	7·8	6·3	Norrbottens	16·9	12·1	16·3
Hallands	4·1	5·9	4·7	Hela riket	7·0	8·0	7·3

gare, medan däremot de övriga Norrlandslänen förete procenttal som icke nämnvärt avvika från genomsnittstalen för hela riket. I de södra delarna av landet utmärkes ett sammanhängande område, bestående av Jönköpings län, Kronobergs län, Kristianstads län, Malmöhus län (landsbygden), Hallands län, Älvsborgs län och Skaraborgs län, av ett relativt lågt antal understödstagare (mindre än 5 % av folkmängden). Däremot hade man relativt många understödstagare i Blekinge län (8·4 %), Östergötlands län (likaledes 8·4 %) samt Göteborgs och Bohus län (9·0 %). I Blekinge län förete landsbygden ett högre procenttal än städerna, medan förhållandet är det motsatta i Östergötlands län samt Göteborgs och Bohus län som en följd av det relativt stora antalet understödstagare dels i Norrköping (10·5 %), dels i Göteborg (12·2 %).

I de föregående berättelserna angående fattigvården ha uppgifter lämnats angående antalet understödstagare m. m. i rikets landskommuner, fördelade efter förhärskande näringsgrenar. Motsvarande uppgifter för år 1938 ha sammanförts i tab. 4 i tabellbilagan. Hur det relativa antalet understödstagare ställde sig inom landskommuner med olikartat näringsliv och i städer av olika storlek, framgår av följande tablå:

Antal understödstagare i procent av folkmängden år 1938.

Jordbrukskommuner	5·2 %	Stockholm	7·6 %
Skogskommuner	9·1	Övriga städer med över 30 000 inv.	8·5
Blandade kommuner	6·9	Städer med under 30 000 inv.	7·8
Industri- och övriga kommuner	8·0	Samtliga städer	8·0
Hela landsbygden	7·0		

Fattigvårdsklienteletts sammansättning. Sedan gammalt ha understödstagarna indelats i direkta och indirekta understödstagare (jfr sid. 22). Följande tablå visar hur denna fördelning tedde sig år 1938:

	Direkta understödstagare			Indirekta understöds- tagare ¹	Summa understöds- tagare
	Barn under 16 år	Äldre personer	Tillhopa		
Landsbygden	7 677	191 871	199 548	81 732	281 280
Städerna	4 264	134 310	138 574	43 336	181 910
Hela riket	11 941	326 181	338 122	125 068	463 190

¹ D. v. s. barn under 16 år som erhöilo understöd tillsammans med föräldrarna.

Motsvarande uppgifter för de särskilda länen och för vissa större städer återfinnas i tab. 3 i tabellbilagan.

De indirekt understödda barnen utgjorde 27 % av samtliga understödstagare (på landsbygden 29 %, i städerna 24 %). Om de direkt understödda barnen medräknas, finner man att antalet barn per vuxen understödstagare utgjorde i genomsnitt 0.45 på landsbygden och 0.34 i städerna.

Av de direkta understödstagarna erhöilo drygt 11 000 eller något över 3 % kommunalt pensionstillskott¹ eller kommunalt sjukvårdsbidrag. I städerna enbart utgjorde ifrågavarande antal drygt 8 000 (6 % av samtliga direkta understödstagare), på landsbygden däremot endast omkring 3 000 (1.5 %). I en del fall utgick dylikt understöd samtidigt med understöd enligt fattigvårdslagen. (Se även tab. 3.)

I nedanstående tablå ha de vuxna understödstagarna fördelats efter kön och civilstånd:

<i>Direkta understödstagare över 16 år</i>	<i>O gifta</i>		<i>Gifta</i>		<i>Förut gifta</i>		<i>Samtliga</i>	
	<i>Män</i>	<i>Kv.</i>	<i>Män</i>	<i>Kv.</i>	<i>Män</i>	<i>Kv.</i>	<i>Män</i>	<i>Kv.</i>
Landsbygden	36 401	36 960	37 228	37 483	12 591	31 208	86 220	105 651
Städerna	22 033	24 614	27 276	28 521	8 483	23 383	57 792	76 518
Hela riket	58 434	61 574	64 504	66 004	21 074	54 591	144 012	182 169

Av samtliga 326 000 vuxna understödstagare voro 37 % ogifta, 40 % gifta och 23 % förut gifta (änklingar, änkor och fränskilda). Fördelningen mellan civilståndsgrupperna var nära nog densamma i städerna och på landsbygden. — Av hela antalet vuxna understödstagare utgjorde kvinnorna såväl i städerna som på landsbygden omkring 56 %. Kvinnornas övertalighet hänför sig i hufvudsak till gruppen förut gifta, som på landsbygden omfattade mer än dubbelt så många och i städerna nära tre gånger så många kvinnor som män.

Ytterligare må nämnas, att närmare $\frac{1}{5}$ av de direkt understödda barnen voro utomäktenskapliga, såväl på landsbygden som i städerna.

Följande tablå visar hur de direkta understödstagarna (vuxna och barn) fördelade sig med hänsyn till understödets varaktighet:

<i>Direkta understödstagare</i>	<i>Varaktigt understödda²</i>	<i>Tillfälligt understödda</i>	<i>Tillhopa</i>
Landsbygden	115 752	83 796	199 548
Städerna	86 543	52 031	138 574
Hela riket	202 295	135 827	338 122

De varaktigt understödda utgjorde 60 % av samtliga direkta understödstagare. Deras andel var något mindre på landsbygden än i städerna, ehuru skillnaden var helt liten (58 % mot drygt 62 %).

Av samtliga 202 000 varaktigt understödda personer voro 175 000 eller nära 87 % kvarvarande från föregående år, medan 27 000 eller något över 13 % voro nytillkomna. Antalet under året avgångna, vilka uppburit varaktigt understöd, utgjorde 36 000 (18 % av samtliga); ungefär 12 000 personer (inräknade bland de sistnämnda) hade avlidit. I städerna var omsättningen bland de varaktigt

¹ Inklusive kommunalt bidrag till invalidunderstöd och blindhetsersättning.

² Från föregående år kvarvarande och under året nytillkomna.

understödda något större än på landsbygden; de under året nytillkomna utgjorde sålunda i städerna 14 % och de avgångna 21 %, mot på landsbygden 13 % resp. 15 %. För närmare upplysningar hänvisas till tab. 5, som innehåller uppgifter för de särskilda länen och för vissa större städer.

Olika slag av understöd m. m. Tab. 5 innehåller uppgifter angående frekvensen av olika hjälpformer länsvis och i de större städerna. En sammanfattning härav för landsbygden och städerna samt hela riket lämnas i tab. F.

Tab. F. Antal direkta understödstagare som under år 1938 åtnjutit understöd av olika slag.

	Landsbygden		Städerna		Hela riket	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Vård på fattigvårdsanstalt ¹	24 308	11·3	17 004	10·7	41 312	11·0
» » arbetshem	151	0·1	167	0·1	318	0·1
» » anstalt ² för sinnessjuka	18 695	8·7	11 223	7·0	29 918	8·0
» » » » kroniskt sjuka	2 643	1·2	3 461	2·2	6 104	1·6
» » annan sjukvårdsanstalt	34 178	15·9	18 397	11·6	52 575	14·0
Utackordering i enskilt hem	2 649	1·2	407	0·3	3 056	0·8
Hemunderstöd	118 103	54·8	102 648	64·5	220 751	59·0
Annat understöd	14 678	6·8	5 813	3·6	20 491	5·5
Summa understödsfall ³	215 405	100·0	159 120	100·0	374 525	100·0

Den vanligaste formen för fattigvårdsstyrelsernas hjälp är hemunderstöd; år 1938 utgick dylik hjälp i 59 % av samtliga understödsfall. Hemunderstödet betydelse framstår såsom ännu större, om man betänker att de indirekt understödda barnen (ej redovisade i tabellen) huvudsakligen komma i åtnjutande av sådant understöd som lämnas i hemmen. Fri vård vid lasarett, sjukstugor, tuberkulossjukhus etc. förekommer likaledes relativt ofta, men frekvensen av dylik vård uppgick likväl år 1938 endast till 14 % av hela antalet understödsfall. Den slutna fattigvården (inklusive vården vid anstalter och avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka) omfattade 21 % av understödsfallen; på de egentliga ålderdomshemmen och försörjningshemmen kommo sålunda 11 %, på anstalter för sinnessjuka 8 % och på anstalter för kroniskt sjuka drygt 1½ %.

Den mest framträdande skillnaden mellan städer och landsbygd år 1938 var enligt tab. F, att i städerna hemunderstöd utgick i nära 65 % av understödsfallen, medan motsvarande frekvenstal för landsbygden utgjorde 55 %.

En sammanfattning av uppgifterna angående vårdens värde lämnas i följande tablå:

Understödet värde i milj. kr.	Kontant understöd	Vård på fattig- vårdsanstalt	Annat understöd	Tillhopa
Landsbygden	10·6	11·4	22·5	44·5
Städerna	20·7	11·5	13·9	46·1
Hela riket	31·3	22·9	36·4	90·6

¹ Ålderdomshem och försörjningshem.

² Eller vårdavdelning vid ålderdomshem.

³ Enär en del personer åtnjutit understöd av två eller flera olika slag, överstiger summan av understödsfallen antalet vårdtagare över huvud.

Motsvarande uppgifter för de särskilda länen och för de större städerna återfinnas i tab. 6. Någon specificering av dessa uppgifter med hänsyn till olika slag av understöd m. m. har icke företagits, enär såsom förut nämnts uppgifterna till 1938 års fattigvårdsstatistik underkastats endast en avkortad bearbetning.

Kap. IV. Fattigvården år 1939.

Primärmaterial och bearbetningsmetoder.

Principerna för redovisningen. För socialregistret, ur vilket primäruppgifterna till 1939 års fattigvårdsstatistik äro hämtade, har en kortfattad redogörelse lämnats i kap. I. Det använda frågeformuläret återgives på sid. 41. Dessutom meddelas på sid. 42 utdrag ur de till formuläret fogade anvisningarna. Den som önskar sätta sig närmare in i principerna för redovisningen, hänvisas till dessa utdrag.

I och med den omläggning av fattigvårdsstatistiken, som företagits genom att uppgifterna införskaffats från socialregistret, har med några smärre modifikationer *familjen* i fattigvårdsrättslig mening lagts till grund för redovisningen. En familj omfattar sålunda i regel huvudpersonen, som kan vara man eller kvinna, samt de personer som härleda sin hemortsrätt från honom eller henne, d. v. s. hustru och (eller) barn samt adoptivbarn under 16 år. Barn över 16 år räknas sålunda icke till familjen, även om de bo hemma och erhålla sin försörjning av föräldrarna. De komma över huvud taget icke att ingå i statistiken annat än under förutsättning att de erhållit för dem själva avsedd hjälp, t. ex. i form av sjukvård, och de likställas då med ensamma, vuxna personer.

De redovisade understödsfallen skola hänföras till endera av följande sju familjetyper: ensam man utan barn, ensam man med barn, ensam kvinna utan barn, ensam kvinna med barn, gift par eller samboende utan barn, gift par eller samboende med barn samt ensamma barn. Antalet hemmavarande eller på fattigvårdens bekostnad utom hemmet vårdade barn under 16 år skall uppgivas i varje särskilt fall.¹

Så snart någon medlem av familj erhållit hjälp av den uppgiftslämnande fattigvårdsstyrelsen, skall hela familjen redovisas i enlighet med ovan anförda regler. Till skillnad från de förut gällande reglerna skall detta ske även i sådana fall, då hjälpen bestått uteslutande i personlig vård t. ex. på sjukvårdsanstalt. I varje fall skall dock särskild uppgift lämnas angående antalet personer som åtnjutit dylik vård.

Primärmaterialalets beskaffenhet. Den nya redovisningsmetoden synes i allmänhet icke ha vållat uppgiftslämnarna några svårigheter, eftersom socialregistret i huvudsak är upplagt efter samma principer. En del missuppfattningar ha likväl uppkommit här och var. När det gällt att bestämma, till

¹ I formuläret för 1940 års fattigvårdsstatistik har den ändringen vidtagits, att även barn under 16 år, som omhändertagits av barnavårdsnämnd, skola redovisas.

Utdrag ur anvisningarna till frågeformuläret.

Uppgifterna till 1939 års fattigvårdsstatistik skola grundas på socialregistret. De skola avse alla familjer (personer), som under år 1939 erhållit understöd av fattigvårdsstyrelsen (enligt fattigvårdslagen, enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. eller ur fond eller donation under fattigvårdsstyrelsens förvaltning). För dessa familjer (personer) skall dessutom angivas, huruvida de också åtnjutit tilläggspension, barnbidrag eller bidragsförskott. Så snart någon medlem av familj erhållit hjälp av den uppgiftslämnande fattigvårdsstyrelsen, skall *hela* familjen redovisas enligt nedanstående regler.

Alla familjer (personer), som tilldelats hjälp direkt av den uppgiftslämnande fattigvårdsstyrelsen, skola redovisas, oavsett om de ha hemortsrätt i kommunen eller ej. Däremot redovisas *icke* sådana familjer (personer), vilka ha hemortsrätt i kommunen och för vilka kommunen visserligen haft kostnad för fattigvård under året, men vilka vistats i annan kommun och där uppburit understödet genom vistelsekommunens fattigvårdsstyrelse. (Understödstagare, som inackorderats på annat fattigvårdssamballes anstalt eller varit intagna på anstalt, tillhörig s. k. kommunalförbund, redovisas av den kommun, som föranstaltat om intagningen.)

Kol. 1. Varje rad i förteckningen skall motsvara ett nummer i socialregistret, under vilket finnes anteckning om hjälp, som lämnats under 1939 av fattigvårdsstyrelsen antingen till hemortsrättsledaren själv eller till de personer, som härleda sin hemortsrätt från honom (henne). På samma rad redovisas alltså även tillhörande personer, d. v. s. hustru och (eller) barn samt adoptivbarn under 16 år, likaså i förekommande fall understöd som dessa erhållit direkt.

Varje socialregisternummer, under vilket finnes anteckning om hjälp som lämnats av fattigvårdsstyrelsen, skall motsvaras av *endast* en rad i förteckningen, oavsett om fattigvård utgått vid ett eller flera tillfällen under året eller om understöd utgått i olika former eller till olika medlemmar i en familj.

Dessutom böra så vitt möjligt personer, vilka — ehuru de icke äro gifta — leva i sådant förhållande, att båda erhålla del av den hjälp, som lämnas endera, redovisas tillsammans på en och samma rad.

Kol. 2—9. I kol. 2—8 angives med en etta, vilken familjetyper understödsfallet tillhörde. Om enligt denna anteckning familjen omfattar barn, skall antalet barn angivas i kol. 9. Även om hjälpen bestått uteslutande av personlig vård (exempelvis på sjukhus) å en av familjemedlemmarna, skall följaktligen hela familjen redovisas i kol. 2—9. Till familj räknas fader och moder (även styvfar eller styvmor) samt barn under 16 år, i den mån dessa familjemedlemmar sammanbo eller eljest åtnjutit understöd av den uppgiftslämnande fattigvårdsstyrelsen. Med ensamma barn (kol. 8) förstås sådana barn, vilkas moder (fader) icke finnes i kommunen.

Endast en av kolumnerna 2—8 skall ifyllas. Om familjens sammansättning ändrats under året, bestämmes familjetyper efter det största antal personer, som tillhört familjen under den tid fattigvård lämnats den. (På samma sätt bör det i kol. 9 angivna antalet barn motsvara det största antalet barn under 16 år i familjen under den tid fattigvård utgått.)

Kol. 10 o. 11. Med en etta angives i kol. 10 eller 11, huruvida understöd lämnats enligt fattigvårdslagen eller lagen om kommunala pensionstillskott m. m. (kom-

munt pensionstillskott, kommunala tillskott till invalidunderstöd, till blindhetsersättning, till barnbidrag eller bidragsförskott, kommunalt sjukvårdsbidrag). Om understöd lämnats ur fond eller donation under fattigvårdsstyrelsens förvaltning, markeras detta med ett D i kol. 10.

Kol. 12—15. Här redovisas vård, som lämnats av kommunen på:

a) fattigvårdsanstalt enligt 31 § fattigvårdslagen (älderdomshem, försörjningshem, vårdhem med föreståndare eller föreständarinnor — *icke* fattighus eller fattigstugor, se nedan kol. 20—21);

b) anstalt eller avdelning för sinnessjuka eller kroniskt sjuka, vilken tillhör fattigvårdssambälle eller kommunalförbund;

c) arbetshem (dock *icke* försörjningspliktiga personer, intagna på arbetshem enligt 71 § fattigvårdslagen, eftersom sådana icke äro att betrakta som understödstagare).

Även den vård, som lämnats personer, vilka kommunen inackorderat på annat fattigvårdssamballes anstalt, eller sådana kommunen tillhörande personer, vilka vistats på anstalt tillhörig s. k. kommunalförbund, redovisas här.

Däremot redovisas *icke* den vård, som lämnats personer, vilka av andra fattigvårdssambällen inackorderats på kommunens anstalter.

Vårdens värde (kol. 15) skall redovisas brutto; om kommunen fått ersättning för lämnad vård antingen från vårdtagaren själv (t. ex. i form av folkpension som kommunen uppburit) eller från annat håll, skall denna ersättning alltså *icke* frånräknas.

Kol. 16—19. Här redovisas vård, som kommunen bekostat eller till vilken kommunen lämnat bidrag — (även om denna kostnad sedan erlagts av annan), på sjukvårdsanstalt, tillhörande staten, pensionsstyrelsen, landsting, enskild stiftelse etc. eller kommun (men ej under fattigvårdsstyrelsens förvaltning). Till sjukvårdsanstalter räknas såväl lasarett, tuberkulossjukhus, vanförestalter, kuranstalter, konvalescenthem med flera anstalter för kroppssjuka som anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka.

Vårdens värde (kol. 19) skall redovisas brutto; jfr ovan anvisningen till kol. 15.

Kol. 20—21. Här redovisas understöd, som lämnats i hemmet kontant och (eller) in natura i form av livsmedel, matkuponger, bespisning, beklädnadsartiklar, bränsle, av fattigvårdsstyrelsen upplåten bostad (även fattighus eller fattigstuga), av fattigvårdsstyrelsen direkt till värden erlagd hyra, läkarhjälp, medicin o. s. v.

Vårdens värde (kol. 20) skall redovisas brutto; jfr ovan anvisningen till kol. 15.

Vid redovisningen av vårdtiden (kol. 21) uppgives det antal kalendermånader, under vilka hjälp lämnats en eller flera av familjemedlemmarna.

Kol. 22. Här redovisas understöd, som icke kan hänföras till kolumnerna 12—21, såsom inackordering i enskilt hem, utrustning för intagning på anstalt, resor, kostnader för yrkesutbildning, fria bad, tandvård, begravningskostnader och dylikt.

Kol. 23—27. I kol. 23—26 angives med ettor, huruvida tilläggspension (eller invalidunderstöd), barnbidrag eller bidragsförskott utgått under hela året eller någon del av året. Detta skall ske, även om den utgående pensionen uppburits av fattigvårdsstyrelsen. I kol. 27 angives med en etta, huruvida dylikt understöd utgått *samtidigt* med fattigvård.

vilken familjetyp ett understödsfall bort räknas, ha några uppgiftslämnare tagit hänsyn även till vuxna barn och barn som vistades utom hemmet. Meningen är givetvis att man vid bestämmandet av familjetypen skall räkna endast med barn under 16 år som vistas i hemmet eller, eventuellt, åtnjuta vård utom hemmet på fattigvårdsstyrelsens bekostnad. Missuppfattningar i detta avseende ha emellertid vanligen upptäckts vid granskningen av primärmaterialet, bl. a. därigenom att många fall av den relativt sällsynta familjetypen ensam man med barn redovisats i en och samma kommun, och torde därför i regel ha kunnat rättas.

Ett betydligt vanligare fel är att antalet barn under 16 år ej uppgivits. Av allt att döma ha åtskilliga uppgiftslämnare härvidlag följt den gamla principen, enligt vilken barnen borde redovisas endast då de åtnjutit personlig vård eller annat endast för dem avsett understöd, eller också fått del av sådant understöd som föräldrarna erhållit i hemmet. På denna punkt har det icke varit möjligt att genomgående komplettera materialet, eftersom uppgifterna insamlades ganska sent. Endast ett trettiotal uppgiftslämnare ha tillskrivits, främst i syfte att kontrollera, huruvida familjetypsbestämningen i dylika fall var riktig, vilket i regel befunnits vara förhållandet. I övrigt har det blivit nödvändigt att särredovisa familjer med barn men utan uppgivet barnantal. De uppgå till ungefär 4 % av samtliga familjer med barn.

I en del fall ha uppgiftslämnarna underlåtit att meddela, huruvida tilläggs-pension, barnbidrag eller bidragsförskott utgått till de redovisade understödstagarna. När det gäller större eller medelstora kommuner, har detta kunnat konstateras genom att uppgifter i formulärets kol. 23—26 helt eller nästan helt saknats. I dylika fall har det i regel varit möjligt att erhålla kompletterande uppgifter. När det gäller mindre kommuner, har man däremot icke alltid kunnat fastställa huruvida avsaknaden av uppgifter i dessa kolumner berott på att understöd av ifrågavarande slag icke utgått eller på uppgiftslämnarens underlåtenhet att i detta avseende lämna fullständiga uppgifter. Resultatet av bearbetningen måste därför i detta stycke anses vara i hög grad approximativt. Frågan huruvida tilläggs-pension, barnbidrag eller bidragsförskott utgått samtidigt med fattigvård (kol. 27) har missuppfattats i sådan utsträckning att svaren icke kunnat bearbetas.

Bearbetningen av materialet. Bearbetningen har bedrivits i två olika etapper. För det första har efter erforderlig granskning av primärmaterialet varje kommunuppgift nedsummerats. På grundval av kommunsummorna har en preliminär berättelse angående fattigvården år 1939 utarbetats och publicerats i Sociala Meddelanden (årg. 1941, sid. 277), varjämte vissa uppgifter angående antalet understödstagare i de särskilda kommunerna sammanställts för publicering i Årsbok för Sveriges kommuner 1941. Kommunsummorna ligga vidare i huvudsak till grund för tabellerna 7—11 i tabellbilagan till denna berättelse.

Den andra etappen har utgjorts av en representativ undersökning, omfattande vart femte av de redovisade understödsfallen. För denna bearbetning har an-

vänts hålkortsmetod. Resultatet meddelas i form av texttabeller som ingå i detta kapitel.¹

De på hela materialet grundade uppgifterna återgivas länsvis med fördelning på landsbygd och städer, varjämte särskilda uppgifter lämnas för de större städerna. Bearbetningen av det representativa materialet har däremot i huvudsak inriktats på studiet av förhållandena i olika landsdelar och i kommuner med olikartat näringsliv.

Antalet understödsfall och understödsfallens fördelning på olika familjetyper.

Familjer (och ensamma personer) vilka åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna, fördelade efter familjetyp. I tab. 7 i tabellbilagan meddelas antalet understödsfall, d. v. s. antalet familjer och ensamma personer vilka under år 1939 åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna², jämte understödsfallens fördelning på olika familjetyper dels länsvis, dels i de större städerna. Den relativa fördelningen inom de särskilda länen framgår av tab. G: 1.

Hela antalet understödsfall uppgick till 274 000, varav 164 000 på landsbygden och 110 000 i städerna. Den största gruppen utgjordes av ensamma kvinnor utan barn (34 %), den näst största av ensamma män utan barn (28 %). Omkring 19 % av samtliga understödsfall ha redovisats såsom gifta par eller samboende med barn och 11 % såsom gifta par eller samboende utan barn. Ensamma kvinnor med barn utgjorde 6 %, ensamma män med barn och ensamma barn vardera mindre än 1 %.

Härtill bör anmärkas, att redovisningen av samboende sannolikt är rätt ofullständig, i varje fall i de större kommunerna, enär det i regel ej antecknas i socialregistret, huruvida personer som uppburit understöd leva i icke legaliserad förbindelse av äktenskaplig karaktär. Understödsdagare om vilka detta gäller, torde därför ha redovisats som samboende endast i den mån socialregisterföraren haft kännedom därom.

Mellan landsbygden i dess helhet och samtliga städer framträder i tab. G: 1 den skillnaden, att i städerna frekvensen av ensamma kvinnor utan barn var något större än på landsbygden (38 % mot 32 %), frekvensen av gifta par eller samboende med barn däremot något mindre (17 % mot 21 %).³ Till dessa båda

¹ Urvalet av uppgifter har konstaterats vara fullt representativt även för ganska små geografiska enheter. Endast i undantagsfall har bearbetningen av urvalsmaterialet givit något osäkra resultat. Anmärkningar härom göras i anslutning till framställningen. — Stockholms stads statistiska kontor har bearbetat hela uppgiftsmaterialet för Stockholm i enlighet med socialstyrelsens anvisningar, varefter resultatet överlämnats till styrelsen. I de tabeller som i övrigt grunda sig på den representativa undersökningen, ha för jämförbarhetens skull uppgifterna angående antal understödsdagare m. m. i Stockholm dividerats med 5.

² Beteckningen understödsfall användes sålunda här i en helt annan betydelse än i föregående kapitel (jfr sid. 39). Med understöd av fattigvårdsstyrelserna avses hjälp som lämnats i form av egentlig fattigvård eller kommunalt pensionstillskott el. dyl. eller också ur fond eller donation under fattigvårdsstyrelsens förvaltning (jfr sid. 86).

³ I någon mån torde dessa skillnader bero på fullständigare redovisning av de samboende på landsbygden. Att det finns fler ensamma kvinnor med understöd i städerna än på landsbygden är emellertid förklarligt med hänsyn till att antalet ogifta kvinnor över huvud i städerna är större än på landsbygden. (Jfr tab G: 4).

Tab. G: 1. Understödsfallens fördelning på olika familjetyper, länsvis.

L ä n	Hela antalet under- stödsfall	Därav, i %, tillhörande familjetypen						
		ensam man		ensam kvinna		gift par eller samboende		en- sam- ma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
Stockholms stad	30 584	30.5	0.4	39.7	6.9	9.6	12.8	0.1
Stockholms län	12 060	25.7	0.7	33.1	6.2	13.9	19.1	1.3
Uppsala	5 498	26.7	0.8	35.3	6.8	12.6	17.1	0.7
Södermanlands	7 881	26.0	0.6	38.1	5.9	14.5	14.1	0.8
Östergötlands	15 392	25.9	0.5	36.4	5.2	14.2	17.3	0.5
Jönköpings	5 884	27.7	0.7	40.1	7.4	9.3	14.3	0.5
Kronobergs	4 762	30.0	1.3	35.7	5.3	8.6	17.8	1.3
Kalmar	9 701	27.2	0.7	34.4	6.1	12.7	18.4	0.5
Gotlands	1 732	28.8	0.9	30.3	5.9	10.7	21.6	1.8
Blekinge	7 247	25.0	0.7	34.2	6.3	11.4	22.2	0.2
Kristianstads	7 035	29.1	1.0	33.6	7.2	8.9	19.4	0.8
Malmöhus	17 899	27.9	0.5	36.2	6.4	10.9	17.6	0.5
Hallands	4 527	29.2	0.7	39.7	4.9	9.7	15.3	0.5
Göteborgs o. Bohus	24 816	28.8	1.2	33.5	4.9	12.2	19.2	0.2
Älvsborgs	9 835	27.1	0.9	37.0	6.5	9.5	18.6	0.4
Skaraborgs	7 202	26.3	0.7	38.5	5.7	10.9	16.9	1.0
Värmlands	12 731	26.4	0.8	35.2	7.5	11.2	18.5	0.4
Örebro	9 093	27.9	0.3	40.9	5.4	12.5	12.8	0.2
Västmanlands	6 448	26.3	0.7	40.1	6.1	12.0	14.1	0.7
Kopparbergs	10 343	28.8	0.6	34.3	7.4	11.1	17.3	0.5
Gävleborgs	15 584	27.7	0.8	28.2	7.5	11.3	24.1	0.4
Västernorrlands	19 950	28.7	1.0	27.7	7.0	11.3	23.8	0.5
Jämtlands	5 794	29.6	1.2	25.2	8.5	9.5	25.2	0.8
Västerbottens	7 381	26.7	1.5	26.8	7.6	8.1	28.7	0.6
Norrbottens	14 483	26.7	1.4	22.3	6.2	9.2	33.8	0.4
Hela riket	273 862	27.8	0.8	34.1	6.4	11.2	19.2	0.5
Landsbygden	163 698	28.1	0.9	31.8	6.5	11.1	20.9	0.7
Städerna	110 164	27.5	0.5	37.6	6.3	11.2	16.7	0.2

familjetyper hänföra sig också de viktigaste olikheterna mellan länen med avseende på understöds klientele's sammansättning. Relativt få ensamma kvinnor utan barn och relativt många gifta par eller samboende med barn återfinns man i de norrländska länen, särskilt i Norrbottens län. Däremot utmärkas i synnerhet Jönköpings och Hallands län samt Örebro och Västmanlands län av ett relativt stort antal ensamma kvinnor utan barn och ett relativt litet antal gifta par eller samboende med barn. Sistnämnda familjetyp var likaledes rätt fåtaligt företrädd i Södermanlands län, där det i stället förekom förhållandevis många gifta par eller samboende utan barn, samt i Stockholms stad.

Det sammanlagda antalet familjer och ensamma personer med barn (inklusive ensamma barn) uppgick på landsbygden till 29 %, i städerna till 24 % av hela antalet understödsfall. Tab. G: 2 visar, hur stora motsvarande andelar voro i de särskilda länen. Därav framgår bl. a., att i de norrländska länen frekvensen av barnfamiljer över huvud inom understöds klientelet var betydligt högre på landsbygden än i städerna. Detsamma var förhållandet i Kopparbergs län och i mindre grad i Västmanlands, Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Östergöt-

Tab. G: 2. Relativa antalet familjer (och ensamma personer) med barn och medelantal barn i familjer med barn, länsvis.

L ä n	Landsbygden			Städerna			Landsbygd o. städer		
	Antal understödsfall	Därav i % med barn ¹	Medeltal barn ²	Antal understödsfall	Därav i % med barn ¹	Medeltal barn ²	Antal understödsfall	Därav i % med barn ¹	Medeltal barn ²
Stockholms stad	—	—	—	30 584	20·2	1·8	30 584	20·2	1·8
Stockholms län	9 626	27·8	2·3	2 434	25·1	1·9	12 060	27·2	2·2
Uppsala	3 558	26·6	2·5	1 940	23·0	2·0	5 498	25·4	2·3
Södermanlands	5 072	22·0	2·5	2 809	20·1	2·2	7 881	21·3	2·4
Östergötlands	7 897	24·5	2·5	7 495	22·4	2·1	15 392	23·5	2·3
Jönköpings	3 329	21·8	2·5	2 555	24·8	2·2	5 884	22·9	2·3
Kronobergs	4 197	25·6	2·6	565	26·4	2·4	4 762	25·7	2·6
Kalmar	6 790	26·1	2·6	2 911	24·7	2·1	9 701	25·6	2·4
Gotlands	1 145	31·0	2·5	587	28·6	2·3	1 732	30·2	2·5
Blekinge	5 050	31·0	2·7	2 197	25·7	2·1	7 247	29·4	2·5
Kristianstads	5 828	27·8	2·7	1 207	31·2	2·3	7 035	28·4	2·6
Malmöhus	6 082	23·3	2·7	11 817	25·9	2·3	17 899	25·0	2·4
Hallands	2 761	19·8	2·9	1 766	23·8	2·2	4 527	21·4	2·6
Göteborgs o. Bohus	5 504	24·8	2·4	19 312	25·9	2·0	24 816	25·5	2·1
Älvsborgs	6 214	24·0	2·5	3 621	30·3	2·2	9 835	26·3	2·4
Skaraborgs	5 038	23·9	2·5	2 164	25·1	2·2	7 202	24·3	2·4
Värmlands	9 874	27·1	2·5	2 857	27·6	1·9	12 731	27·2	2·3
Örebro	7 293	18·9	2·2	1 800	18·2	2·0	9 093	18·8	2·2
Västmanlands	4 420	22·4	2·6	2 028	19·9	2·0	6 448	21·6	2·4
Kopparbergs	9 165	26·7	2·3	1 178	19·2	2·2	10 343	25·8	2·3
Gävleborgs	12 555	34·9	2·4	3 029	24·5	2·1	15 584	32·9	2·3
Västernorrlands	17 665	33·2	2·3	2 285	25·8	1·9	19 950	32·4	2·3
Jämtlands	5 118	36·5	2·6	676	29·9	2·2	5 794	35·7	2·6
Västerbottens	6 671	38·6	2·9	710	36·3	2·4	7 381	38·4	2·8
Norrbottens	12 846	43·1	3·1	1 637	31·3	2·1	14 483	41·7	3·0
Hela riket	163 698	29·0	2·6	110 164	23·8	2·1	273 862	26·9	2·4

lands, Kalmar, Gotlands och Blekinge län, medan däremot i de södra och östra delarna av Götaland och Svealand frekvensen av barnfamiljer var ungefär lika på landsbygden och i städerna eller till och med något högre i städerna.

Vad enbart landsbygden beträffar, återfinner man i samtliga Norrlands-län höga frekvenstal (33 å 43 %) för antalet barnfamiljer över huvud inom understödsklientelet. I övrigt hade endast landskommunerna i Gotlands län och Blekinge län ett större relativt antal barnfamiljer än landsbygden i dess helhet. Den lägsta frekvensen av barnfamiljer förekom i Södermanlands, Jönköpings, Hallands, Örebro och Västmanlands län. Städerna i de tre nordligaste länen samt i Kristianstads och Älvsborgs län ha redovisat relativt många familjer och ensamma personer med barn (omkring 30 % eller mer av hela antalet understödsfall). Relativt få sådana understödsfall (mindre än 20 %) ha redovisats av städerna i Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län.

Vid den representativa undersökningen har man studerat understödsklienteletets fördelning på olika familjetyper inom vissa kommungrupper och lands-

¹ Inklusive ensamma barn.

² I familjer med barn och uppgivet barnantal.

delar (jfr tab. G: 3). Grupperingen av landskommunerna överensstämmer med den indelning efter näringstyp, som utförts av statistiska centralbyrån på grundval av 1930 års folkräkning och som tillämpats i de närmast föregående berättelserna angående fattigvården.¹ Den regionala indelningen har hämtats från 1936 års partiella folkräkning, som erbjuder ett på motsvarande sätt disponerat jämförelsematerial.²

Tab. G: 3 visar, att skogskommunernas understödsklientel i mindre utsträckning än övriga kommungruppers bestod av ensamma kvinnor utan barn och i större utsträckning av gifta par eller samboende med barn. Jordbrukskommuner, blandade kommuner, industrikommuner och övriga landskommuner förete däremot sinsemellan inga betydande olikheter med hänsyn till understödssfallets fördelning efter familjetyp. Om man bortser från skogskommunerna, utgjorde sålunda i de övriga kommungrupperna antalet ensamma kvinnor utan barn 31 å 33 %, antalet ensamma män utan barn 27 å 29 %, antalet gifta par eller samboende med barn 19 å 21 %, antalet gifta par eller samboende utan barn 10 å 13 % och antalet ensamma kvinnor med barn 6 å 7 %. Men inom varje kommungrupp för sig framträder för de i landsdelen Dalarna och Norrland belägna kommunerna en betydligt lägre frekvens av ensamma kvinnor utan barn och en betydligt högre frekvens av gifta par eller samboende med barn än i de övriga landsdelarna.³

Vad städerna beträffar, visar tab. G: 3, att det bland understödstagarna i Stockholm fanns relativt fler ensamma personer (såväl män som kvinnor) utan barn, däremot relativt färre gifta par med barn och likaså något färre gifta par utan barn än vad fallet var i de övriga städerna. Bortsett från Stockholm, finner man däremot inga betydande skillnader i detta avseende mellan större och mindre städer.

Tab. G: 4 visar fördelningen på olika familjetyper dels inom hela befolkningen enligt beräkningar utförda på grundval av 1936 års partiella folkräkning⁴,

¹ På landsbygden ha såsom *jordbrukskommuner* räknats kommuner i vilka minst 75 % av befolkningen har sin utkomst av jordbruket och dess binärningar. Av dessa kommuner ha emellertid en del, belägna i det inre av Norrland samt Kopparbergs och Värmlands län, förts till en särskild grupp, *skogskommuner*. Inom ingen av sistnämnda kommuner överstiger åkerarealen 3 % av den totala landarealen. Såsom *blandade kommuner* ha räknats kommuner i vilka 50—75 % av befolkningen tillhöra jordbruk med binärningar och såsom *industrikommuner* kommuner i vilka mindre än 50 % av befolkningen tillhöra jordbruk med binärningar. Till gruppen *övriga landskommuner* ha förts alla landskommuner med minst $\frac{2}{3}$ agglomererad befolkning.

² *Mälarlän*en omfatta Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Örebro och Västmanlands län. *Östra Götaland* omfattar Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län. *Skåne, Blekinge och Halland* utgöres av Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län. Till *Bohuslän och Västmanlän* räknas Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län. Slutligen omfattar *Dalarna och Norrland* Kopparbergs län och de norrländska länen.

³ Studiet av familjetypsfördelningen inom resp. län enligt tab. G: 1 och G: 2 visar, att Kopparbergs län i detta avseende skiljer sig från de norrländska länen och i stället företer ungefär samma fördelning som södra och mellersta Sverige.

⁴ Härvidlag ha folkräkningens »bestående äktenskap» rubricerats som gifta par utan barn eller med barn (d. v. s. utan eller med hemmavarande barn under 15 år). »Andra familjer» (än bestående äktenskap) med hemmavarande barn under 15 år ha fördelats på rubrikerna ensam man med barn och ensam kvinna med barn (approximativt, vad de särskilda landsdelarna beträffar). Som ensamma personer utan barn ha räknats alla ogifta eller förut gifta män resp. kvinnor över 15 år minus antalet »andra familjer» med manlig resp. kvinnlig familjeföreståndare och med hemmavarande barn under 15 år.

Tab. G: 3. Understödsfallens fördelning på olika familjetyper inom skilda kommungrupper och landsdelar.

Representativa undersökningen.¹

Kommungrupper o. landsdelar	Antal understödsfall (¹ / ₆)	Därav, i %, tillhörande familjetypen						
		ensam man		ensam kvinna		gift par eller samboende		ensamma barn
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
<i>Jordbrukskommuner.</i>								
Mälarlän	1 278	27·9	1·8	34·5	7·0	12·8	15·2	1·3
Östra Götaland	1 360	28·0	0·9	36·3	6·4	9·2	18·4	0·8
Skåne, Blekinge o. Halland	661	29·2	1·4	36·0	6·8	9·5	16·3	0·8
Bohuslän o. Värmland	1 457	31·6	0·6	36·4	5·0	7·1	18·3	1·0
Dalarna o. Norrland	1 526	30·1	1·1	24·6	8·0	9·6	25·7	0·9
Samtliga jordbrukskommuner	6 282	29·4	1·0	33·1	6·6	9·6	19·3	1·0
<i>Skogskommuner.</i>								
Bohuslän o. Värmland	96	(26·0)	(2·1)	(31·3)	(10·4)	(12·5)	(17·7)	—
Dalarna o. Norrland	1 682	28·4	1·6	23·1	6·8	9·2	30·3	0·6
Samtliga skogskommuner	1 778	28·3	1·6	23·5	7·0	9·4	29·6	0·6
<i>Blandade kommuner.</i>								
Mälarlän	1 647	29·6	0·4	36·6	5·3	12·4	14·7	1·0
Östra Götaland	1 810	29·9	0·8	33·5	6·8	11·2	16·7	1·1
Skåne, Blekinge o. Halland	1 846	27·8	0·6	34·0	5·7	10·8	20·2	0·9
Bohuslän o. Värmland	1 478	29·4	0·7	36·1	5·8	10·1	17·3	0·6
Dalarna o. Norrland	4 648	27·7	1·2	25·9	7·4	10·1	27·1	0·6
Samtliga blandade kommuner	11 429	28·6	0·9	31·2	6·5	10·7	21·3	0·8
<i>Industrikommuner.</i>								
Mälarlän	1 350	24·5	0·4	32·1	5·9	16·7	19·7	0·7
Östra Götaland	358	29·6	0·6	37·1	6·1	10·6	15·4	0·6
Skåne, Blekinge o. Halland	295	23·7	1·0	39·7	6·1	11·9	16·3	1·3
Bohuslän o. Värmland	497	26·6	2·0	34·8	8·8	10·7	16·5	0·6
Dalarna o. Norrland	1 574	28·8	0·9	27·6	8·0	10·2	24·4	0·1
Samtliga industrikommuner	4 074	26·8	0·9	31·7	7·1	12·5	20·5	0·5
<i>Övriga landskommuner.</i>								
Mälarlän	1 731	27·9	0·3	35·7	5·3	14·2	15·8	0·8
Östra Götaland	1 145	26·2	1·0	36·1	5·3	14·4	16·1	0·9
Skåne, Blekinge o. Halland	1 139	27·0	0·5	34·5	5·6	11·6	19·8	1·0
Bohuslän o. Värmland	1 814	27·4	1·2	35·2	5·8	11·7	18·5	0·2
Dalarna o. Norrland	3 394	27·7	0·6	28·5	7·4	11·3	24·3	0·2
Samtliga övriga landskommuner	9 223	27·4	0·7	32·8	6·2	12·4	20·0	0·5
<i>Städer under 30 000 invånare . . .</i>	7 528	26·3	0·3	37·0	6·1	11·7	18·2	0·4
<i>Städer över 30 000 invånare (utom Stockholm)</i>	8 429	26·7	0·9	36·3	5·9	12·0	18·1	0·1
<i>Stockholm</i>	6 117	30·5	0·4	39·7	6·9	9·6	12·8	0·1
<i>Hela riket</i>	54 858	28·0	0·7	34·0	6·4	11·2	19·2	0·5
Landsbygden	32 786	28·2	0·9	31·7	6·5	11·1	20·9	0·7
Städerna	22 072	27·6	0·5	37·5	6·3	11·2	16·7	0·2

¹ Såsom framgår av en jämförelse mellan de tre sista raderna i tab. G: 1 respektive G: 3, ger den representativa undersökningen nästan exakt samma resultat som den på grundval av hela materialet utförda fördelningen efter familjetyp.

Tab. G: 4. Fördelningen på familjetyper dels inom hela befolkningen enligt 1936 års folkräkning, dels inom fattigvårdsklientelet enligt 1939 års fattigvårdsstatistik.¹

Landsdelar m. m.	Antal familjer o. ensamma personer (¹ / ₅)	Därav, i %, tillhörande familjetypen							
		ensam man		ensam kvinna		gift par eller samboende ²		ensamma barn	
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
Mälardalens landsbygd.									
Folkräkningen 1936	86 100	31·6	0·5	27·0	2·2	18·4	20·3	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	6 006	27·6	0·6	34·9	5·8	14·0	16·2	0·9	
Östra Götalands landsbygd.									
Folkräkningen 1936	85 493	34·1	0·5	29·1	2·0	14·9	19·4	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	4 673	28·4	0·9	35·3	6·2	11·3	17·0	0·9	
Skånes, Blekinges o. Hallands landsb.									
Folkräkningen 1936	77 055	33·7	0·6	29·5	2·4	14·1	19·7	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	3 941	27·5	0·7	34·9	5·9	10·9	19·2	0·9	
Bohusläns o. Vänerlänens landsbygd.									
Folkräkningen 1936	94 379	35·8	0·5	31·5	2·1	13·4	17·2	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	5 342	29·1	0·9	35·8	5·9	9·9	17·9	0·5	
Dalarnas o. Norrlands landsbygd.									
Folkräkningen 1936	128 981	36·0	0·7	29·4	2·7	12·1	19·1	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	12 824	28·2	1·0	26·2	7·5	10·3	26·3	0·5	
Städer under 30 000 invånare.									
Folkräkningen 1936	111 664	24·3	0·4	41·3	2·1	15·0	16·9	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	7 526	26·3	0·3	37·0	6·1	11·7	18·2	0·4	
Städer över 30 000 invånare (utom Stockholm).									
Folkräkningen 1936	98 388	28·0	0·4	36·7	2·0	16·5	16·4	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	8 429	26·7	0·9	36·3	5·9	12·0	18·1	0·1	
Stockholm.									
Folkräkningen 1936	69 349	26·2	0·3	42·2	1·8	17·4	12·1	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	6 117	30·5	0·4	39·7	6·9	9·6	12·8	0·1	
Hela landsbygden.									
Folkräkningen 1936	472 008	34·3	0·6	29·4	2·3	14·3	19·1	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	32 786	28·2	0·9	31·7	6·5	11·1	20·9	0·7	
Samtliga städer.									
Folkräkningen 1936	279 401	26·1	0·3	40·0	2·0	16·1	15·5	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	22 072	27·6	0·5	37·5	6·3	11·2	16·7	0·2	
Hela riket.									
Folkräkningen 1936	751 409	31·3	0·5	33·2	2·2	15·0	17·8	—	
Fattigvårdsstatistiken 1939	54 858	28·0	0·7	34·0	6·4	11·2	19·2	0·5	

dels inom fattigvårdsklientelet enligt uppgifterna till 1939 års fattigvårdsstatistik. Uppgifterna äro icke fullt jämförbara, för det första emedan de avse olika tidpunkter, för det andra emedan folkräkningens familjeredovisning icke

¹ Angående jämförbarheten mellan folkräkningstalen och uppgifterna till fattigvårdsstatistiken jfr texten.

² Enligt folkräkningen bestående äktenskap.

omfattar samboende (vilket emellertid icke heller torde vara fallet med fattigvårdsuppgifterna annat än i ganska begränsad omfattning, jfr sid. 44), för det tredje emedan vid de på grundval av folkräkningen utförda beräkningarna gränsen mellan vuxna och barn måst dragas vid 15 år, medan i fattigvårdsstatistiken med barn avses personer under 16 år. Dessa skiljaktigheter torde likväl icke vara större än att de tillåta en jämförelse i grova drag.

Av tab. G: 4 framgår, att ensamma personer utan barn, såväl män som kvinnor, voro ungefär lika talrika, relativt sett, inom fattigvårdsklientelet som inom befolkningen i dess helhet. Det relativa antalet par utan hemmavarande minderåriga barn var något mindre inom fattigvårdsklientelet, medan gifta par eller samboende med barn föredro endast en obetydligt högre frekvens inom fattigvårdsklientelet än närmast motsvarande familjetyper (bestående äktenskap med hemmavarande barn under 15 år) inom hela befolkningen. Av ensamma kvinnor med barn fanns det däremot betydligt fler (omkring tre gånger så många, relativt sett) inom fattigvårdsklientelet.

De olikheter mellan städer och landsbygd, som förut (sid. 44) konstaterats i fråga om fördelningen på familjetyper inom fattigvårdsklientelet, synas i viss utsträckning återspegla skillnader i samma hänseende mellan stadsbefolkningen och landsbygdsbefolkningen. Att inom städernas fattigvårdsklientel antalet ensamma kvinnor utan barn var så mycket större än antalet ensamma män utan barn (nära 38 % mot ej fullt 28 %), beror tydligen på att inom stadsbefolkningen över huvud de ensamma kvinnorna äro starkt övertaliga i förhållande till de ensamma männen (40 % mot 26 %). På landsbygden fanns det inom fattigvårdsklientelet likaledes något fler ensamma kvinnor utan barn än ensamma män utan barn (32 % mot 28 %), trots att hela landsbygdsbefolkningen föredro en lägre frekvens av ensamma kvinnor än av ensamma män (29 % mot 34 %). Detta har sin naturliga förklaring i det förhållandet, att de ensamma understödsgarna huvudsakligen tillhöra de äldre åldersgrupperna av befolkningen; inom dessa äro kvinnorna även på landsbygden något övertaliga. Av gifta par eller samboende med barn fanns det icke obetydligt fler inom landsbygdens än inom städernas fattigvårdsklientel (21 % mot 17 %, i Stockholm 13 %), vilket har sin motsvarighet i en högre frekvens av bestående äktenskap med hemmavarande barn under 15 år på landsbygden (19 % mot 15 å 16 %, i Stockholm 12 %).

Vad landsbygden beträffar, har det förut konstaterats (sid. 47), att det relativa antalet gifta par eller samboende med barn inom fattigvårdsklientelet var betydligt större i Dalarna och Norrland (drygt 26 %) än i de övriga landsdelarna (16 å 19 %). Detta kräver tydligen en särskild förklaring, eftersom det relativa antalet bestående äktenskap med minderåriga barn i denna landsdel enligt folkräkningstalen uppgick till 19 %, d. v. s. var exakt lika stort som för landsbygdsbefolkningen i dess helhet. Det förefaller icke sannolikt, att samboendefrekven i Dalarna och Norrland är så stor, att skillnaden mellan fattigvårdsuppgifterna och folkräkningstalen skulle kunna förklaras härmed. Emellertid utmärkes befolkningen i denna landsdel som helhet av en stark undertalighet i de högre åldersgrupperna.¹ Fattigvården i Norrland får där-

¹ Jfr Särskilda folkräkningen 1935/36 Del II, sid. 21*.

igenom i mindre grad än i övriga landsdelar karaktären av ålderdomsförsörjning, vilket i de föreliggande talen synes komma till uttryck i en jämförelsevis låg frekvens av ensamma kvinnor utan barn (26 % mot c:a 35 % i övriga landsdelar) och i en hög frekvens av gifta par eller samboende med barn. På alldeles samma sätt bör familjetypsfördelningen påverkas av att fattigvårdsstyrelserna i större utsträckning lämna understöd åt arbetslösa, vilket torde ha varit fallet på sina håll i Norrland. Sistnämnda förhållande kan också förklara, varför frekvensen av ensamma män utan barn inom det norrländska fattigvårdsklientelet icke är lägre än i de andra landsdelarna, trots att de äldre männen äro undertaliga i Norrland lika väl som de äldre kvinnorna.

Jämförelsen med folkräkningstalen kan också utföras så, att man beräknar det procentuella antalet understödsfall inom varje särskild familjetyp. Resultatet framgår av följande tablå:

	Antal understödsfall, i %, bland					
	ensamma män		ensamma kvinnor		gifta par eller samboende	
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn
Mälardalens landsbygd	6	8	9	19	5	6
Ö. Götalands "	5	9	7	17	4	5
Skånes, Bleks o. Hall:s landsb. .	4	6	6	13	4	5
Bohusläns o. Vänerläns " . . .	5	11	6	19	4	6
Dalarnas o. Norrlands "	8	15	9	27	8	14
Hela landsbygden	6	11	8	20	5	8
Samtliga städer	8	13	7	25	6	8
Hela riket	7	11	7	21	5	8

Av vad som förut sagts angående jämförbarheten mellan folkräkningstalen och uppgifterna till fattigvårdsstatistiken framgår, att de i tablåen återgivna procenttalen måste anses vara i hög grad approximativa. Av alla ensamma kvinnor med barn synas under år 1939 på landsbygden omkring $\frac{1}{6}$ och i städerna omkring $\frac{1}{4}$ ha erhållit hjälp av fattigvårdsstyrelserna. Inom den fåtaliga gruppen ensamma män med barn synas drygt 10 % ha fått hjälp, bland par med barn omkring 8 %, bland ensamma kvinnor och män utan barn omkring 7 % och bland par utan barn 5 %.

För var och en av de särskilda familjetyperna föreligger en betydligt högre understödsfrekvens i Dalarna och Norrland än i övriga landsdelar. Vidare tycks understödsfrekvensen på det hela taget vara något högre i Mälardalen samt i Bohuslän och Vänerlänen än i östra och södra Götaland.

Familjer (och ensamma personer) med barn, fördelade efter antalet barn. I tablå sid. 53 meddelas, hur stor del antalet familjer och ensamma personer med barn utgjorde av samtliga understödsfall inom olika kommungrupper och landsdelar:

Tab. H: 1. Familjer (och ensamma personer) med barn,¹ vilka under år 1939 erhållit hjälp av fattigvårdsstyrelserna, fördelade efter antalet barn, inom skilda kommungrupper och landsdelar.

Representativa undersökningen.

Kommungrupper och landsdelar	Antal under- stödsfall med barn (1/2)	Därav, i %, med nedanstående barnantal					
		1—2	3—4	5—6	7—8	9 o. där- över	ej upp- givet
<i>Jordbrukskommuner.</i>							
Mälardalen	317	49.5	23.4	12.3	4.7	0.9	9.2
Östra Götaland	360	47.8	23.0	11.1	4.2	0.6	13.3
Skåne, Blekinge o. Halland	167	47.9	25.7	10.8	2.4	1.2	12.0
Bohuslän o. Västmanland	362	53.3	20.4	12.2	4.4	0.6	9.1
Dalarna och Norrland	544	54.2	26.5	9.9	1.5	0.9	7.0
Samtliga jordbrukskommuner	1 750	51.3	23.9	11.1	3.3	0.8	9.6
<i>Skogskommuner.</i>							
Bohuslän o. Västmanland	29	.	.	.	.	.	.
Dalarna o. Norrland	661	43.4	29.9	16.6	6.4	1.4	2.3
Samtliga skogskommuner	690	43.5	29.4	16.7	6.2	1.3	2.9
<i>Blandade kommuner.</i>							
Mälardalen	353	58.6	21.8	7.9	4.2	0.6	6.9
Östra Götaland	459	51.0	24.6	10.0	3.9	—	10.5
Skåne, Blekinge o. Halland	506	48.6	28.1	11.3	5.5	1.0	5.5
Bohuslän o. Västmanland	360	52.8	23.6	11.1	3.1	1.1	8.3
Dalarna o. Norrland	1 689	54.7	27.5	11.1	2.2	0.6	3.9
Samtliga blandade kommuner	3 367	53.5	26.2	10.6	3.3	0.6	5.8
<i>Industrikommuner.</i>							
Mälardalen	360	70.9	17.2	7.2	1.4	—	3.3
Östra Götaland	81	(64.2)	(27.2)	(3.7)	(1.2)	—	3.7
Skåne, Blekinge o. Halland	73	(68.5)	(20.5)	(2.7)	(1.4)	—	6.9
Bohuslän o. Västmanland	189	65.5	22.3	5.7	2.2	—	4.3
Dalarna o. Norrland	526	69.2	18.8	5.5	2.3	0.2	4.0
Samtliga industrikommuner	1 179	68.9	19.4	5.8	1.8	0.1	4.0
<i>Övriga landskommuner.</i>							
Mälardalen	385	63.1	21.3	8.8	2.1	0.3	4.4
Östra Götaland	267	60.7	24.3	7.9	1.5	0.7	4.9
Skåne, Blekinge o. Halland	307	55.0	26.7	10.8	2.3	1.3	3.9
Bohuslän o. Västmanland	464	57.6	23.9	6.5	3.0	0.2	8.8
Dalarna o. Norrland	1 103	61.3	24.1	8.7	2.2	0.4	3.3
Samtliga övriga landskommuner	2 528	60.0	24.0	8.5	2.3	0.5	4.7
<i>Städer under 30 000 invånare</i>	1 832	69.0	21.8	5.3	1.1	0.3	2.5
<i>Städer över 30 000 invånare (utom Stockholm)</i>	2 104	71.7	22.6	4.3	0.8	0.1	0.5
<i>Stockholm</i>	1 234	79.0	17.2	3.1	0.6	0.1	—
<i>Hela riket</i>	14 732	61.9	23.3	8.0	2.3	0.4	4.1
Landsbygden	9 512	56.0	24.6	10.0	3.0	0.6	5.8
Städerna	5 220	72.6	21.0	4.3	0.9	0.2	1.1

¹ Inklusive ensamma barn.

<i>Antal familjer och ensamma personer med barn¹ i % av samtliga understödsfall</i>	Mälar-länen	Östra Götaland	Skåne, Blekinge o. Halland	Bohuslän o. Väner-länen	Dalarna och Norr-land	Samtliga landsdelar
Jordbrukskommuner	24·8	26·5	25·3	24·9	35·7	27·9
Skogskommuner	—	—	—	(30·2)	39·3	38·8
Blandade kommuner	21·4	25·4	27·4	24·4	36·3	29·5
Industrikommuner	26·7	22·7	24·7	27·9	33·4	29·0
Övriga landskommuner	22·2	23·3	26·9	25·7	32·5	27·4
Samtliga landskommuner	23·5	25·0	26·7	25·4	35·3	29·0

På landsbygden i Dalarna och Norrland bestod understöds klientelet till $\frac{1}{3}$ eller mer av familjer och ensamma personer med barn (beträffande Dalarna jfr dock tab. G:2), medan i de övriga landsdelarna barnfamiljerna utgjorde endast omkring $\frac{1}{4}$. Några karakteristiska skillnader mellan de olika kommungrupperna, om man bortser från skogskommunerna, komma däremot icke till synes.

I Stockholm utgjorde antalet familjer och ensamma personer med barn 20·2 % av samtliga understödsfall, i övriga städer med över 30 000 invånare 25·0 % och i städer med mindre än 30 000 invånare 24·6 %.

Tab. H: 1 visar fördelningen efter antalet barn bland familjer och ensamma personer med barn (inklusive ensamma barn), vilka under år 1939 erhöles understöd av fattigvårdsstyrelserna. Det framgår av tabellen, att omkring 62 % av de understödda barnfamiljerna hade ett eller två barn, 23 % tre eller fyra barn, 8 % fem eller sex barn och 2 å 3 % sju eller flera barn. I 4 % av samtliga fall har barnantalet icke uppgivits.

Av samtliga understödda familjer med barn i riket torde flerbarnsfamiljerna, d. v. s. familjer och ensamma personer med tre eller flera barn, ha utgjort omkring 34 %. På landsbygden var ifrågavarande andel 38 %, i städerna endast 26 %. Eftersom hela antalet barnfamiljer som under år 1939 erhöles understöd av fattigvårdsstyrelserna, uppgick till nära 74 000, varav ej fullt 48 000 på landsbygden och något över 26 000 i städerna (jfr tab. 7 i tabellbilagan), kan man beräkna, att antalet flerbarnsfamiljer med understöd av fattigvårdsstyrelserna utgjorde omkring 25 000, varav 18 000 på landsbygden och 7 000 i städerna.²

Det lägsta antalet flerbarnsfamiljer i förhållande till hela antalet understödda barnfamiljer förekom i Stockholm (21 % mot omkring 28 % i de övriga städerna). Mellan skilda kommungrupper på landsbygden framträdde också betydande olikheter, såsom följande tablå visar:

¹ Inklusive ensamma barn.

² I befolkningskommissionens betänkande angående barnbeklädnadsbidrag m. m. (S.O.U. 1938: 7) beräknades antalet familjer med tre eller flera barn, vilka under år 1934 erhöles understöd av fattigvårdsstyrelserna, till omkring 17 000. Detta tal var uppenbarligen för lågt, särskilt med hänsyn till att fattigvårdsstyrelserna under år 1934 säkerligen lämnade understöd åt arbetslösa och deras familjer i betydligt större omfattning än under 1939. Emellertid grunda sig nämnda beräkningar på de tidigare uppgifterna till fattigvårdsstatistiken, vari barnen, såsom förut nämnts, voro rätt ofullständigt redovisade.

<i>Antal flerbarnsfamiljer i % av hela antalet under- stödda barnfamiljer¹</i>	Mälar- länen	Östra Götaland	Skåne, Ble- kinge o. Halland	Bohuslän o. Väner- länen	Dalarna och Norr- land	Samtliga lands- delar
Jordbrukskommuner	41·3	38·9	40·1	37·6	38·8	39·1
Skogskommuner	—	—	—	.	54·3	53·6
Blandade kommuner	34·5	38·5	45·9	38·9	41·4	40·7
Industrikommuner	25·8	32·1	24·6	30·2	26·8	27·1
Övriga landskommuner	32·5	34·4	41·1	33·6	35·4	35·3
Samtliga landskommuner	33·3	37·3	42·1	35·8	39·8	38·2

Endast i industrikommunerna var frekvensen av flerbarnsfamiljer i förhållande till hela antalet barnfamiljer med understöd lika låg som i städerna. Betydligt högre var ifrågavarande frekvenstal i de tätbebyggda landskommunerna (35 %) samt i jordbruks- och blandade kommuner (ca 40 %). I skogskommunerna slutligen hade mer än hälften av de understödda barnfamiljerna tre eller flera barn.

Om man jämför de olika landsdelarna, finner man, att det relativa antalet flerbarnsfamiljer bland samtliga barnfamiljer med understöd var högst i Skåne, Blekinge och Halland (särskilt med avseende på grupperna blandade kommuner och »övriga» landskommuner), därefter i Dalarna och Norrland, medan det var lägst i Mälardalen, där likväl jordbrukskommunerna föredro ett ganska högt frekvenstal.

Med avseende på barnfamiljernas fördelning efter antalet barn erbjuder 1936 års folkräkning ett intressant jämförelsematerial. De i tab. H:2 sammanställda uppgifterna visa, att såväl på landsbygden i skilda delar av riket som i städerna, oavsett deras storlek, frekvensen av flerbarnsfamiljer var betydligt större bland de av fattigvårdsstyrelserna understödda barnfamiljerna än bland barnfamiljer i allmänhet (på landsbygden drygt 1½ gång och i städerna ungefär dubbelt så stor). Av familjer och ensamma personer med fem eller flera barn fanns det på landsbygden 2½ gånger och i städerna 3 gånger så många, relativt sett, bland de understödda barnfamiljerna som bland barnfamiljer i allmänhet. Medeltalet barn för samtliga barnfamiljer på landsbygden utgjorde enligt 1936 års folkräkning 1·3 mot 2·6 för de barnfamiljer som erhållit understöd av fattigvårdsstyrelserna. I städerna uppgingo motsvarande medeltal till 1·0 resp. 2·1.² Det synes härav framgå, att barnrikedom är nära förbunden med fattigvårdsbehov.

I det föregående har konstaterats, att familjetypsfördelningen inom fattigvårdsklientelet i viss utsträckning återspeglar ifrågavarande fördelning inom befolkningen i dess helhet på landsbygden och i städerna samt i olika landsdelar. Ännu tydligare är detta fallet med fördelningen av de understödda

¹ Inklusive ensamma barn.

² Det är i båda fallen fråga om hemmavarande, minderåriga barn samt, vad fattigvårdsstatistiken angår, om barn som vårdats utom hemmet på fattigvårdens bekostnad. Sistnämnda barn äro relativt få, varför jämförbarheten mellan folkräkningstalen och fattigvårdsuppgifterna ej nämnvärt påverkas härav. Emellertid avse, såsom förut (sid. 50) nämnts, folkräkningstalen barn under 15 år, fattigvårdsuppgifterna däremot barn under 16 år, varför understödsfrekvensen bland de barnrika familjerna måste te sig något, om än rätt obetydligt högre vid en jämförelse med folkräkningstalen.

Tab. H: 2. Familjer (och ensamma personer) med barn, fördelade efter antalet barn, dels inom hela befolkningen enligt 1936 års folkräkning, dels inom fattigvårdsklientelet enligt 1939 års fattigvårdsstatistik.¹

Landsdelar	Antal familjer o. ensamma personer med barn ($\frac{1}{2}$)	Därav, i %, med				Medeltal barn i familjer med uppgivet barnantal
		1—2 barn	3—4 barn	5 o. fl. barn	ej uppgivet barnantal	
<i>Mälardalens landsbygd.</i>						
Folkräkningen 1936	19 783	80·8	15·5	3·7	—	1·1
Fattigvårdsstatistiken 1939	1 415	60·9	20·9	12·4	5·8	2·4
<i>Östra Götalands landsbygd.</i>						
Folkräkningen 1936	18 763	75·3	19·1	5·6	—	1·3
Fattigvårdsstatistiken 1939	1 167	53·1	24·3	13·0	9·6	2·6
<i>Skånes, Blekinges o. Hallands landsb.</i>						
Folkräkningen 1936	17 466	73·5	20·4	6·1	—	1·3
Fattigvårdsstatistiken 1939	1 053	51·7	26·8	15·3	6·2	2·8
<i>Bohusläns o. Vänerlänens landsbygd.</i>						
Folkräkningen 1936	18 672	76·3	18·7	5·0	—	1·2
Fattigvårdsstatistiken 1939	1 354	55·7	22·6	13·2	8·5	2·6
<i>Dalarnas o. Norrlands landsbygd.</i>						
Folkräkningen 1936	29 083	74·5	19·3	6·2	—	1·4
Fattigvårdsstatistiken 1939	4 523	56·3	25·9	13·9	3·9	2·6
<i>Städer under 30 000 invånare.</i>						
Folkräkningen 1936	21 614	83·6	14·1	2·3	—	1·1
Fattigvårdsstatistiken 1939	1 882	69·0	21·8	6·7	2·5	2·2
<i>Städer över 30 000 invånare. (utom Stockholm).</i>						
Folkräkningen 1936	18 490	86·3	12·0	1·7	—	1·0
Fattigvårdsstatistiken 1939	2 104	71·7	22·6	5·2	0·5	2·1
<i>Stockholm.</i>						
Folkräkningen 1936	9 853	91·2	7·9	0·9	—	0·8
Fattigvårdsstatistiken 1939	1 234	79·0	17·2	3·8	—	1·8
<i>Hela landsbygden.</i>						
Folkräkningen 1936	103 767	76·0	18·6	5·4	—	1·3
Fattigvårdsstatistiken 1939	9 512	56·0	24·6	13·6	5·8	2·6
<i>Samtliga städer.</i>						
Folkräkningen 1936	49 957	86·1	12·1	1·8	—	1·0
Fattigvårdsstatistiken 1939	5 220	72·5	21·0	5·4	1·1	2·1
<i>Hela riket.</i>						
Folkräkningen 1936	153 724	79·3	16·5	4·2	—	1·1
Fattigvårdsstatistiken 1939	14 782	61·9	23·3	10·7	4·1	2·4

¹ Angående jämförbarheten mellan folkräkningstalen och uppgifterna till fattigvårdsstatistiken, jfr not 2 å föregående sida.

barnfamiljerna efter barnantal i jämförelse med motsvarande fördelning bland barnfamiljer över huvud, såsom framgår av följande sammanställning:

Procentuella antalet flerbarns-familjer bland	S t ä d e r				L a n d s b y g d e n			
	Stock-holm	Övriga större städer	Mindre städer	Mälar-länen	Bohusl. o. Väner-länen	Ö.Göta-land	Dalar-na o. Norrl.	Skåne, Blek. o. Halland
a) samtliga barnfamiljer 1936 .	8.8	13.7	16.4	19.2	23.7	24.7	25.5	26.5
b) understödda , 1939 .	21.0	27.8	28.5	33.3	35.8	37.3	39.8	42.1
Förhållandet b/a	2.4	2.0	1.7	1.7	1.5	1.5	1.6	1.6

Ordningen mellan städerna och respektive landsdelar med hänsyn till det relativa antalet flerbarnsfamiljer överensstämmer sålunda, antingen man tar samtliga barnfamiljer eller endast de understödda barnfamiljerna i betraktande. Förhållandet mellan dessa båda relativtal är, om man bortser från Stockholm och övriga större städer, nästan konstant. Det kan förefalla överraskande att Skåne, Blekinge och Halland i båda avseendena företer den högsta frekvensen av flerbarnsfamiljer. Detta beror i viss mån på att Blekinge län tillhör de barnrikaste trakterna i riket.

En approximativ beräkning av det relativa antalet understödsfall bland familjer och ensamma personer med olika antal barn ger följande resultat (jfr även tablan sid. 51):

Antal understödsfall, i %, bland familjer och ensamma personer				
	utan barn	med 1—2 barn	med 3—4 barn	med 5 o. fl. barn
Mälarlänens landsbygd	7	5	10	24
Östra Götalands ,	5	4	8	14
Skånes, Blekinges och Hallands landsb.	5	4	8	15
Bohusläns och Vänerlänens ,	5	5	9	19
Dalarnas och Norrlands ,	8	12	21	35
Hela landsbygden	6	7	12	23
Samtliga städer	7	9	18	32
Hela riket	7	7	14	24

Ehuru dessa tal äro mycket ungefärliga, synas de ge vid handen, att understödsfrekvensen bland familjer med tre eller fyra barn var ungefär dubbelt så stor och bland familjer med fem eller flera barn mer än tre gånger så stor som bland ett- och tvåbarnsfamiljerna. Om dessa i sin tur jämföras med familjer och ensamma personer utan barn, måste man hålla i minnet, att de sistnämnda till stor del utgöras av äldre, vilket bidrar till att understödsfrekvensen i denna grupp på sina håll är något större än bland ett- och tvåbarnsfamiljerna.

Oavsett antalet barn i familjerna, synes understödsfrekvensen ha varit betydligt högre i Dalarna och Norrland än i övriga landsdelar. Därjämte visar ovanstående sammanställning tydligare än tablan på sid. 51, att understödsfrekvensen genomgående var något högre i Mälarlänen och, åtminstone vad flerbarnsfamiljerna beträffar, i Bohuslän och Vänerlänen än vad fallet var i östra och södra Götaland.

Gifta par och samboende vilka åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna men ej tilläggspension, fördelade efter barnantal. Uppgifterna i det föregående visa otvetydigt, att fattigvårdsfrekvensen stiger mycket starkt med den ökade försörjningsbörda som ett större antal barn medför. Mera direkt kan barnantalets inverkan på fattigvårdsfrekvensen iakttagas, om man bortser från alla ensamma personer (med eller utan barn) och från makar eller samboende (med eller utan barn) vilka på grund av enderas eller bådas höga ålder eller invaliditet kommit i åtnjutande av tilläggspension. I tab. I:1 har man sammanställt uppgifter angående fördelningen efter barnantal bland gifta eller samboende som åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna men ej tilläggspension. Av dessa hade 23 % inga hemmavarande barn under 16 år, 44 % hade ett eller två barn, 21 % tre eller fyra barn och 11 % fem eller flera barn.

I Stockholm uppgick frekvensen av flerbarnsfamiljer bland ifrågavarande understödsfall till 18 %. Motsvarande frekvenstal i övriga städer med över 30 000 invånare utgjorde 23 % och i städer med mindre än 30 000 invånare 26 %. På samma nivå kommo industrikommunerna med ett frekvenstal av 25 %. I de tätbebyggda landskommunerna hade 32 % av alla redovisade makar och samboende med endast fattigvård tre eller flera barn. I blandade kommuner och jordbrukskommuner uppgick motsvarande andel till 40 resp. 42 % och i skogskommunerna till ej mindre än 55 %. Skillnaderna mellan respektive kommungrupper äro analoga med dem som förut konstaterats i fråga om frekvensen av flerbarnsfamiljer bland understödda barnfamiljer över huvud. Detsamma gäller i stort sett skillnaden mellan respektive landsdelar (se även tab. I:2); den lägsta frekvensen av flerbarnsfamiljer bland gifta par och samboende med endast fattigvård förekom på landsbygden i Mälarlänen, den högsta på landsbygden i Skåne, Blekinge och Halland samt Dalarna och Norrland.

Om man önskar jämföra dessa uppgifter med förhållandena bland gifta par i allmänhet, kan man utnyttja uppgifterna från 1936 års folkräkning angående fördelningen av de bestående äktenskapen efter antalet hemmavarande minderåriga barn. Emellertid vore det lämpligt, att även härvidlag frånräkna pensionärsfamiljerna. Tyvärr vet man föga om folkpensionärernas familjeförhållanden, varför detta icke låter sig göra. För att det stora antalet äldre par utan hemmavarande minderåriga barn likväl icke skall förrycka jämförelsen, har i stället det i folkräkningen redovisade antalet bestående äktenskap utan hemmavarande barn under 15 år minskats med antalet gifta kvinnor över 60 år. Eftersom hustruns ålder i äktenskap med barn under 15 år endast i undantagsfall överstiger 60 år, får man sålunda på det hela taget fram fördelningen efter antalet barn bland bestående äktenskap i vilka hustrun var yngre än 60 år. I tab. I:2 har denna fördelning sammanställts med motsvarande fördelning bland gifta par och samboende med understöd av fattigvårdsstyrelserna men utan tilläggspension.

Om man sålunda tar hänsyn endast till de egentliga fattigvårdsfallen bland gifta par och samboende å ena sidan, och endast till bestående äktenskap i vilka hustrun var yngre än 60 år å andra sidan, finner man enligt tab. I:2, att frekvensen av familjer med tre eller flera barn på landsbygden var ungefär dub-

Tab. I: 1. Gifta par (och samboende), vilka under år 1939 åtnjtit hjälp av fattigvårdsstyrelserna men ej tilläggs pension, fördelade efter barnantal, inom skilda kommungrupper och landsdelar.¹

Representativa undersökningen.

Kommuntyper och landsdelar	Antal under- stödsfall (¹ / ₅)	Därav, i %, med nedanstående antal barn					
		0	1—2	3—4	5 o. fl.	Ej an- givet	3 och flera
<i>Jordbrukskommuner.</i>							
Mälardalen	192	20·8	29·7	25·5	21·9	2·1	47·4
Östra Götaland	244	20·5	33·2	23·3	16·0	7·0	39·3
Skåne, Blekinge o. Halland	106	17·9	31·1	26·4	16·1	8·5	42·5
Bohuslän o. Vänerlän	280	17·9	37·8	20·0	18·9	5·4	38·9
Dalarna och Norrland	389	14·4	39·3	28·0	14·9	3·4	42·9
Samtliga jordbrukskommuner	1 211	17·7	35·5	24·7	17·3	4·8	42·0
<i>Skogskommuner.</i>							
Bohuslän o. Vänerlän	23	.	.	.	.	.	.
Dalarna o. Norrland	508	13·6	29·3	28·2	28·3	0·6	56·5
Samtliga skogskommuner	531	15·2	28·6	27·5	27·9	0·8	55·4
<i>Blandade kommuner.</i>							
Mälardalen	253	21·3	40·3	20·6	14·2	3·6	34·8
Östra Götaland	313	24·3	31·3	23·6	15·7	5·1	39·3
Skåne, Blekinge o. Halland	386	20·2	32·1	25·6	18·7	3·4	44·3
Bohuslän o. Vänerlän	378	21·6	37·0	20·1	17·3	4·0	37·4
Dalarna o. Norrland	1 290	16·4	41·6	25·4	15·1	1·5	40·5
Samtliga blandade kommuner	2 520	19·0	38·3	24·1	15·9	2·7	40·0
<i>Industrikommuner.</i>							
Mälardalen	339	28·0	49·3	13·0	8·5	1·2	21·5
Östra Götaland	59	(23·7)	(45·8)	(25·4)	(5·1)	—	(30·5)
Skåne, Blekinge o. Halland	57	(26·3)	(50·9)	(15·8)	(3·5)	(3·5)	(19·3)
Bohuslän o. Vänerlän	93	(21·5)	(44·1)	(24·7)	(9·7)	—	(34·4)
Dalarna o. Norrland	430	20·0	52·6	18·1	7·7	1·6	(25·8)
Samtliga industrikommuner	978	23·5	50·1	17·3	7·8	1·3	25·1
<i>Övriga landskommuner.</i>							
Mälardalen	327	26·0	43·4	18·1	10·7	1·8	28·8
Östra Götaland	199	23·1	43·2	20·1	11·6	2·0	31·7
Skåne, Blekinge o. Halland	237	23·2	39·2	20·3	14·8	2·5	35·1
Bohuslän o. Vänerlän	364	23·4	42·3	19·2	11·0	4·1	30·2
Dalarna o. Norrland	916	20·2	44·5	23·2	10·9	1·2	34·1
Samtliga övriga landskommuner	2 043	22·3	43·3	21·0	11·4	2·0	32·4
<i>Städer under 30 000 invånare . . .</i>	1 634	24·8	49·0	19·7	6·1	0·4	25·8
<i>Städer över 30 000 invånare (utom Stockholm)</i>	1 885	26·9	49·6	18·4	4·9	0·2	23·3
<i>Stockholm</i>	1 069	31·0	50·8	14·4	3·8	—	18·2
<i>Hela riket</i>	11 871	22·8	43·8	20·8	11·0	1·6	31·8
Landsbygden	7 283	20·1	40·1	22·7	14·6	2·5	37·3
Städerna	4 588	27·1	49·7	17·9	5·1	0·2	23·0

¹ Fördelningen efter antalet barn inom resp. landsdelar i deras helhet anges i tab. I: 2.

Tab. I: 2. Bestående äktenskap, i vilka hustrun var yngre än 60 år (enligt 1936 års folkräkning) samt gifta par eller samboende, vilka åtnjutit hjälp av fattigvårdsstyrelserna men ej tilläggs pension (enligt 1939 års fattigvårdsstatistik), fördelade efter barnantal.

L a n d s d e l a r	Antal familjer (1/6)	Därav, i %, med nedanstående antal barn					
		0	1—2	3—4	5 o. fl.	Ej angivet	3 och flera
<i>Mälarlänens landsbygd.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	28 364	38·5	48·8	10·2	2·5	—	12·7
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	1 111	24·6	42·1	18·4	12·8	2·1	31·2
<i>Östra Götalands landsbygd.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	24 187	31·3	50·5	14·0	4·2	—	18·2
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	815	22·8	35·9	22·8	14·0	4·5	36·8
<i>Skånes, Blekinges o. Hallands landsb.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	21 480	29·3	50·3	15·6	4·8	—	20·4
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	786	21·8	35·5	23·4	16·0	3·8	39·4
<i>Bohusläns o. Vänerlänens landsbygd.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	23 373	30·6	51·7	13·9	3·8	—	17·7
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	1 038	22·0	39·2	20·0	14·8	4·0	34·8
<i>Dalarnas o. Norrlands landsbygd.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	34 208	28·0	52·1	14·9	5·0	—	19·9
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	3 533	17·2	41·7	24·6	15·0	1·5	39·6
<i>Städer under 30 000 invånare.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	31 581	40·2	49·3	8·9	1·6	—	10·5
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	1 634	24·8	49·0	19·7	6·1	0·4	25·8
<i>Städer över 30 000 invånare (utom Stockholm).</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	28 661	43·6	48·2	7·2	1·0	—	8·2
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	1 885	26·9	49·6	18·4	4·9	0·2	23·3
<i>Stockholm.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	18 310	54·1	41·6	3·9	0·4	—	4·3
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	1 069	31·0	50·8	14·4	3·8	—	18·2
<i>Hela landsbygden.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	131 612	31·5	50·7	13·7	4·1	—	17·8
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	7 283	20·1	40·1	22·7	14·6	2·5	37·8
<i>Samtliga städer.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	78 552	44·7	47·1	7·1	1·1	—	8·2
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	4 588	27·1	49·7	17·9	5·1	0·2	23·0
<i>Hela riket.</i>							
Äktenskap enl. folkräkningen 1936 .	210 164	36·5	49·4	11·2	2·9	—	14·1
Gifta par etc. med fattigvård 1939 .	11 871	22·8	43·7	20·8	11·0	1·7	31·8

belt så stor och i städerna nära tre gånger så stor inom den förra gruppen som inom den senare. Ännu större är skillnaden i fråga om familjer med fem eller flera barn, vilka på landsbygden voro tre à fyra gånger och i städerna nära fem gånger så vanliga bland de understödda familjerna som bland äktenskap i allmänhet.

Antal personer som under år 1939 åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna. Hela antalet redovisade understödstagare, alla familjemedlemmar medräknade, uppgick år 1939 till över 524 000. De fördelade sig på landsbygd och städer samt på män, kvinnor och barn i enlighet med följande tablå:

	Antal vuxna personer			Antal redo- visade barn	Samtliga redo- visade under- stödstagare	Antal fall med ej uppgivet barnantal
	Män	Kvinnor	Tillhopa			
Landsbygden	99 892	115 044	214 936	115 147	330 083	2 479
Städerna	61 617	79 062	140 679	53 566	194 245	238
Hela riket	161 509	194 106	355 615	168 713	524 328	2 717

Motsvarande uppgifter för de särskilda länen samt för de större städerna återfinnas i tab. 7 i tabellbilagan.

De anförda uppgifterna äro emellertid något för låga, enär såsom redan nämnts, redovisningen av barnantalet i de understödda familjerna ej varit alldeles fullständig. Antalet familjer och ensamma personer med barn, för vilka antalet barn icke uppgivits, var betydligt större på landsbygden än i städerna.

Beräkningen av antalet understödstagare skiljer sig från det förfaringssätt, som tidigare tillämpats i fattigvårdsstatistiken, framför allt därigenom att även anhöriga till personer som erhållit vård på anstalt eller annan personlig hjälp (t. ex. i form av inackordering i enskilt hem), redovisats som understödstagare, vilket tidigare icke varit fallet. De ovan anförda talen äro därför icke jämförbara med dem som kunna hämtas ur de föregående berättelserna angående fattigvården. Antalet anhöriga (makar och barn) till personer som under år 1939 åtnjutit enbart vård på fattigvårdsanstalt eller sjukvårdsanstalt eller enbart »annan hjälp» (inackordering i enskilt hem, yrkesutbildning, fria bad, tandvård o. dyl.) kan på grundval av de föreliggande uppgifterna beräknas till c:a 37 000 på landsbygden och c:a 12 000 i städerna. Minst dessa tal böra frånräknas hela antalet understödstagare för att siffrorna skola bli jämförbara med motsvarande uppgifter för år 1938. Nöjer man sig med att frånräkna ifrågavarande anhöriga, får man följande resultat:

<i>Antal understödstagare</i>	Landsbygden	Städerna	Hela riket
År 1938 (jfr sid. 37)	281 000	182 000	463 000
År 1939, efter frånräkning av vissa anhöriga	293 000	182 000	475 000

Det är föga sannolikt, att i verkligheten någon ökning av antalet understödstagare ägt rum. Av uppgifterna angående värdet av det understöd som fattigvårdsstyrelserna lämnat, framgår att understödsverksamheten hade ungefär samma omfattning år 1939 som år 1938 såväl på landsbygden som i städerna (jfr sid. 89). Den ökning av antalet understödstagare, som för landsbygdens vidkommande framträder i ovanstående tablå, torde därför vara skenbar, i det att omläggningen av fattigvårdsstatistiken medfört en fullständigare redovisning av de anhöriga över huvud.

I tab. J meddelas antalet understödstagare i procent av folkmängden (den 1 januari 1939) inom skilda kommungrupper och län (jfr även diagram II). I förhållande till hela rikets folkmängd utgjorde antalet redovisade understöds-

Tab. J. Antal understödstagare i procent av folkmängden inom olika kommungrupper, länsvis.

L ä n	L a n d s b y g d e n						Stä- derna	Lands- bygd och städer
	Jord- bruks- kom- muner	Skogs- kom- muner	Blan- dade kom- muner	In- dus- tri- kom- muner	Övriga lands- kom- muner	Samtl. lands- kom- muner		
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	8.5	8.5
Stockholms län	7.7	—	8.1	8.3	8.8	8.3	7.9	8.2
Uppsala »	6.1	—	5.9	11.5	7.8	7.2	7.8	7.4
Södermanlands »	7.6	—	7.8	4.3	8.0	7.6	6.6	7.2
Östergötlands »	8.0	—	7.6	8.0	8.0	7.9	10.8	9.0
Jönköpings »	3.0	—	3.8	3.2	3.6	3.5	5.8	4.2
Kronobergs »	5.1	—	6.6	5.4	5.8	5.7	7.1	5.8
Kalmar »	5.8	—	7.4	5.9	9.4	7.4	9.9	8.0
Gotlands »	4.1	—	5.0	10.4	7.1	5.0	9.5	5.9
Blekinge »	9.5	—	11.3	—	11.4	11.2	8.4	10.3
Kristianstads »	4.4	—	5.0	5.3	6.0	5.2	8.7	5.6
Malmöhus »	4.4	—	5.0	5.3	4.8	4.9	7.4	6.3
Hallands »	3.9	—	4.9	—	6.8	4.7	6.4	5.3
Göteborgs o. Bohus »	4.6	—	5.8	5.7	8.6	6.2	11.1	9.5
Älvsborgs »	4.1	—	4.7	4.9	6.0	4.9	7.5	5.6
Skaraborgs »	4.3	—	5.4	4.3	6.5	4.9	7.6	5.5
Värmlands »	7.8	15.3	7.7	8.8	10.1	8.8	9.4	9.0
Örebro »	5.9	—	7.3	6.0	8.0	7.4	5.0	6.8
Västmanlands »	6.9	—	7.4	6.5	8.5	7.3	6.0	6.8
Kopparbergs »	6.2	8.7	7.2	7.8	9.6	8.0	6.0	7.8
Gävleborgs »	14.6	18.7	14.3	6.5	10.2	12.3	9.4	11.7
Västernorrlands »	10.8	12.8	14.8	21.9	15.6	15.4	10.1	14.7
Jämtlands »	8.6	9.1	10.4	11.5	9.8	9.5	8.5	9.3
Västerbottens »	5.8	9.1	9.5	5.9	6.5	8.3	7.8	8.2
Norrbottens »	15.8	21.4	18.3	13.2	23.4	19.1	12.2	18.3
Hela riket	6.3	12.1	8.2	8.4	9.2	8.2	8.5	8.3

tagare 8.3 %. Skillnaden i detta avseende mellan landsbygd och städer var obetydlig. Att landsbygden som helhet företer ett något lägre procenttal, beror såvitt man kan se endast på att redovisningen av de hemmavarande barnen varit mindre fullständig på landsbygden än i städerna. Emellertid växlade det relativa antalet understödstagare betydligt mer på landsbygden (från 3.5 % i Jönköpings län till 19.1 % i Norrbottens län) än vad fallet var i städerna (från 5.0 % i Örebro län till 12.2 % i Norrbottens län). I hela Götaland utom Blekinge län var antalet understödstagare i förhållande till folkmängden avsevärt större i städerna än på landsbygden. I de mellansvenska och norrländska länen finner man däremot ungefär samma relativa antal understödstagare på landsbygden som i städerna eller t. o. m. i vissa fall ett betydligt högre antal på landsbygden.

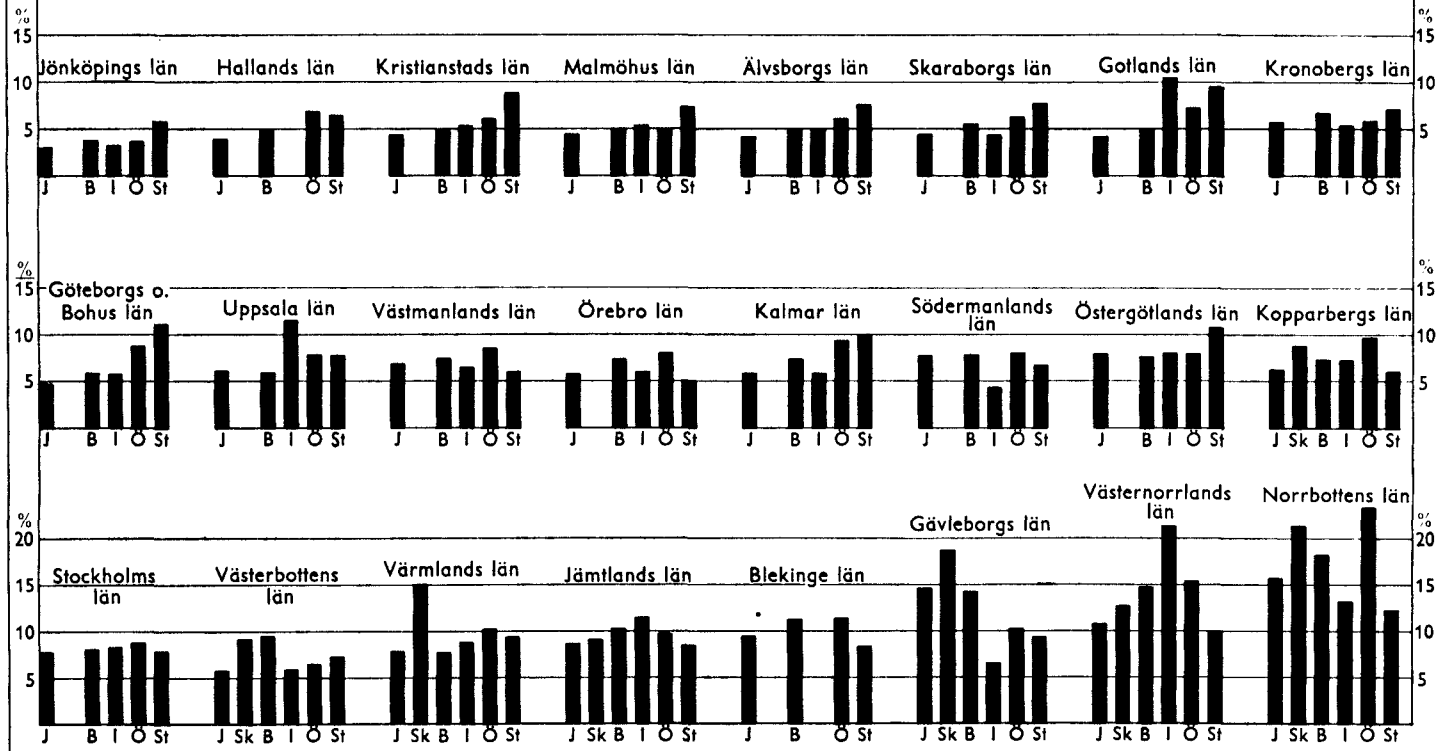
I jordbrukskommunerna uppgick antalet understödstagare till 6.3 % av folkmängden, i blandade kommuner och industrikommuner till 8.2 resp. 8.4 % och i »övriga» landskommuner till 9.2 %. Det högsta relativa antalet understödstagare (12.1 %) förekom i skogskommunerna. Emellertid synas de regionala variationerna vara av större betydelse än variationerna med kommunernas näringstyp. Så t. ex. företer varje särskild kommungrupp för sig ett betydligt

Diagram II.

Antal understödstagare i procent av folkmängden i skilda län och kommungrupper år 1939

Länen ordnade i stigande skala efter det procentuella antalet understödstagare på landsbygden.

J = jordbrukskommuner, Sk = skogskommuner, B = blandade kommuner, I = industrikommuner, Ö = övr. landskommuner, St = städer.

Nombre d'assistés en pourcent de la population dans les différents départements et dans certains groupes de communes. J = communes agricoles. Sk = communes forestières. B = communes mixtes. I = communes industrielles. Ö = communes semi-urbaines. St = villes.

högre relativt antal understödstagare i Blekinge län än i de närliggande länen. I de mellansvenska länen fanns det i stort sett fler understödstagare i förhållande till folkmängden än vad fallet var i Sydsverige; detta gäller med få avvikelser för varje särskild kommungrupp. Samma iakttagelse kan göras beträffande de norrländska länen vid en jämförelse med de mellansvenska.

I första raden av nedanstående tablå meddelas det procentuella antalet av samtliga understödstagare i förhållande till hela folkmängden dels på landsbygden i olika landsdelar, dels i städer av olika storlek:

	Mälar-länen	Landsbygden						Städerna			
		Östra Göta-land	Skåne, Blekinge o. Halland	Bohus-län o. Väner-länen	Dalarna o. Norr-land	Hela landsbygden	Mindre städer	Större städer (utom Sthlm)	Stock-holm	Samtliga städer	Hela riket
a)	7·8	6·2	5·8	6·3	12·3	8·2	8·2	8·8	8·5	8·5	8·3
b)	3·9	3·1	2·8	3·3	7·6	4·5	4·8	5·6	5·5	5·3	4·8

De med a) betecknade procenttalen lämna, vad landsbygden beträffar, en rätt god sammanfattning av de regionala variationerna i fattigvårdsfrekvensen. Den var högst i landsdelen Dalarna och Norrland, därefter i Mälardalen, och lägst i Skåne, Blekinge och Halland. Observera dock, att enligt tab. J Blekinge läns landsbygd hade en betydligt högre fattigvårdsfrekvens än den skånska och halländska landsbygden, medan Kopparbergs län samt Jämtlands och Västerbottens län förete betydligt lägre tal än den norrländska landsbygden i övrigt. Mellan städer av olika storlek framträda endast ganska obetydligt skillnader med hänsyn till den »allmänna» fattigvårdsfrekvensen varom här är fråga.

En icke ringa del av fattigvårdsklientelet (minst 40 % av de vuxna understödstagarna; jfr tab. Z) utgjordes av personer som på grund av hög ålder eller invaliditet åtnjoto tilläggspension. Om man bortser från dessa, är det tydligt, att fattigvårdsfrekvensen måste te sig avsevärt lägre. De med b) betecknade procenttalen i ovanstående tablå ange det relativa antalet vuxna understödstagare utan tilläggspension i förhållande till samtliga personer i åldern 15—65 år enligt 1935 års folkräkning. Dessa tal äro endast approximativa, emedan någon framräkning av folkräkningstalen till år 1939 icke företogs. Strängt taget borde man för ifrågavarande jämförelse ha räknat från även antalet invalider inom befolkningen i åldern 15—65 år, vilket emellertid icke låter sig göra. De i tablå återgivna procenttalen synas dock ge vid handen, att av samtliga personer i de arbetsföra åldrarna ej fullt 5 % åtnjoto fattigvårdsunderstöd för sig själva eller sina anhöriga men ej understöd av pensionsstyrelsen. Frekvensen av fattigvårdsunderstöd till icke-pensionärer synes sålunda uppgå till något mer än hälften av den »allmänna» fattigvårdsfrekvensen.

Vård på fattigvårdsanstalt.

Antal vårdtagare m. m. Enligt de föreliggande uppgifterna skulle år 1939 nära 46 000 personer (på landsbygden drygt 25 000 och i städerna drygt 20 000) under längre eller kortare tid ha varit intagna på fattigvårdsanstalt.

Tab. K. Uppgifter om vården på fattigvårdsanstalter år 1939, länsvis.

L ä n	Landsbygden			Städerna			Landsbygd o. städer		
	Antal vård- tagare	Vård- dagar per vård- tagare	Vårdens värde per vårdtag- kr.	Antal vård- tagare	Vård- dagar per vård- tagare	Vårdens värde per vårdtag- kr.	Antal vård- tagare	Vård- dagar per vård- tagare	Vårdens värde per vårdtag- kr.
Stockholms stad	—	—	—	4 816	249	3·89	4 816	249	3·89
Stockholms län . .	1 595	273	1·97	408	235	2·12	2 003	265	2·00
Uppsala	546	288	1·74	391	222	4·10	937	261	2·58
Södermanlands . . .	1 137	293	1·74	650	225	3·13	1 787	268	2·16
Östergötlands . . .	1 589	282	1·83	1 526	194	3·22	3 115	239	2·38
Jönköpings	615	303	1·77	352	237	2·59	967	279	2·03
Kronobergs	861	283	1·61	126	258	3·32	987	280	1·81
Kalmar	1 255	273	1·64	479	234	2·16	1 734	262	1·77
Gotlands	116	311	1·53	65	245	2·07	181	287	1·69
Blekinge	687	264	1·67	396	246	3·04	1 083	257	2·15
Kristianstads	914	268	1·74	250	189	4·06	1 164	251	2·11
Malmöhus	1 284	295	1·75	2 223	236	2·22	3 507	258	2·02
Hallands	607	307	1·66	403	268	2·34	1 010	292	1·91
Göteborgs o. Bohus . .	1 058	260	1·64	4 226	205	4·32	5 284	216	3·67
Älvsborgs	1 230	303	1·70	598	220	2·39	1 828	276	1·88
Skaraborgs	1 029	292	1·68	283	255	2·23	1 312	284	1·75
Värmlands	1 526	276	1·85	406	229	2·17	1 932	267	1·92
Västernorrlands . . .	1 237	273	1·87	307	246	2·99	1 544	268	2·08
Örebro	791	283	1·84	417	249	3·37	1 208	272	2·33
Västmanlands	1 495	247	2·01	237	220	2·02	1 732	244	2·01
Kopparbergs	1 462	242	2·06	597	223	2·05	2 059	236	2·06
Gävleborgs	1 786	229	1·95	622	232	2·84	2 408	230	2·06
Västernorrlands . . .	647	246	1·76	128	238	2·07	775	245	1·81
Jämtlands	783	257	1·91	96	223	2·58	879	254	1·98
Västerbottens	1 157	216	2·09	166	255	2·77	1 323	220	2·19
Norrbottnens									
Hela riket	25 407	270	1·82	20 168	229	3·27	45 575	251	2·40

Dessa tal borde enligt anvisningarna till det nya frågeformuläret innefatta icke endast personer som erhållit vård på egentliga ålderdomshem, vårdhem eller försörjningshem utan också alla vårdtagare på ålderdomshemmens avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka, detta till skillnad från de regler som sedan år 1935 varit gällande för redovisningen av fattigvårdsanstaltens klientel. Det är möjligt att denna förändring av redovisningsprinciperna icke observerats av alla uppgiftslämnare, och att på grund härav de anförda talen äro något för låga. År 1938 kan antalet vårdtagare på fattigvårdsanstalterna, inklusive avdelningarna för sinnessjuka och kroniskt sjuka, med hjälp av uppgifterna i tab. 2 och 5 i tabellbilagan beräknas ha uppgått till c:a 47 000, varav 26 000 på landsbygden och 21 000 i städerna. I jämförelse med år 1938 synes alltså antalet vårdtagare på fattigvårdsanstalterna ha minskats med omkring 1 000 personer, men jämförelsen har måst grundas på vissa uppskattningar och är därför rätt osäker.

Tab. K innehåller uppgifter för varje särskilt län om antalet vårdtagare på fattigvårdsanstalterna. Av tab. 8 i tabellbilagan framgår därjämte vårdtagarnas fördelning efter kön. I hela riket voro de manliga och kvinnliga

vårdtagarna nästan exakt lika många; på landsbygden voro kvinnorna något övertaliga (52 % av samtliga), medan förhållandet var det motsatta i städerna (47 % kvinnor). I de tre största städerna voro kvinnorna relativt färre i förhållande till männen. De utgjorde sålunda i Stockholm endast 40 % av samtliga vårdtagare på fattigvårdsanstalt, i Göteborg 46 % och i Malmö 43 %.

Angående vårdtagarnas familjeförhållanden lämnas i nedanstående tablå vissa från den representativa undersökningen hämtade uppgifter:

Vård på fattigvårds- anstalt	Antal under- stöds- fall ¹ (¹ / _s)	Därav, i %, tillhörande familjetypen							Antal vård- tagare (¹ / _s)
		ensam man		ensam kvinna		gift par eller samboende		ensam- ma barn	
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
Landsbygden	4 977	43·3	0·4	45·3	1·3	6·9	2·7	0·1	5 167
Städerna	3 937	47·6	0·2	39·3	1·5	9·0	2·3	0·1	4 028
Hela riket	8 914	45·2	0·3	42·7	1·4	7·8	2·5	0·1	9 195

Det i tabblån redovisade antalet understödsfall är något lägre än motsvarande antal vårdtagare, emedan det förekommit, att två och någon gång tre eller flera personer tillhörande samma familj under redovisningsåret varit intagna på fattigvårdsanstalt. Emellertid ligger det i sakens natur, att det stora flertalet eller, såsom tabblån visar, nära 90 % av de understödsfall i vilka hjälp lämnats i form av vård på ålderdomshem och liknande anstalter, utgöras av ensamma män och kvinnor. På landsbygden voro de ensamma männen något färre, i städerna däremot avsevärt talrikare än de ensamma kvinnorna. Endast omkring 10 % av de här behandlade understödsfallen tillhörde familjetypen gifta par eller samboende, och av dessa hade endast omkring $\frac{1}{4}$, minderåriga barn. Det bör måhända påpekas, att i sistnämnda fall i regel icke barnen utan endast fadern eller modern vistats på fattigvårdsanstalt. I det fåtal fall, då ensamma män eller ensamma kvinnor med barn varit intagna på fattigvårdsanstalt, ha de ofta vistats där tillsammans med barnen (vilka då räknats som vårdtagare), men det synes utan undantag ha varit fråga om helt tillfällig vård, tills man hunnit ordna för dem på annat sätt. Detsamma gäller de sällsynta fall, då ensamma barn varit intagna på fattigvårdsanstalt.

Antal vårddagar och vårdens värde. Enligt tab. K, som grundar sig på hela uppgiftsmaterialet, utgjorde den genomsnittliga vårdtiden under år 1939 för personer som varit intagna på fattigvårdsanstalt, 251 dagar. Den var något längre på landsbygden än i städerna (270 mot 229 dagar). Rätt stora skillnader framträda mellan de olika länen. Vad landsbygden beträffar, förekom den kortaste genomsnittliga vårdtiden i Norrbottens län (216 dagar), den längsta i Gotlands län (311 dagar). För städernas vidkommande visar Kris-

¹ I vilka understöd lämnats i form av vård på fattigvårdsanstalt (inkl. ålderdomshemmens avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka).

Tab. L. Vårdtagare på fattigvårdsanstalt, fördelade efter vårdtidens längd, inom olika kommungrupper.

Representativa undersökningen.

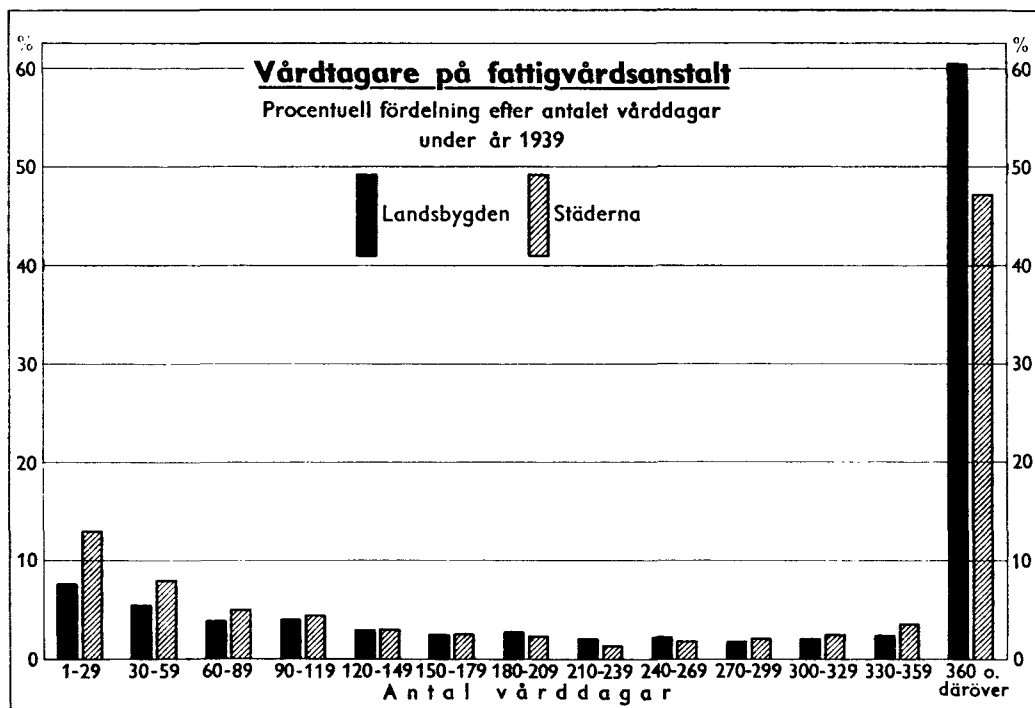
Kommungrupper m. m.	Ensamma vårdtagare						Två el. flera vårdtagare ¹		Samtliga vårdtagare. Medeltal vård-dagar	
	Antal (¹ / ₆)	Därav, i %, med en vårdtid av ----- dagar					Medel-tal vård-dagar	Antal (¹ / ₆)		Medel-tal vård-dagar
		1—89	90—179	180—269	270—359	360 o. där-över				
Jordbrukskommuner . . .	1 128	13·9	8·3	5·2	5·7	66·9	290	59	222	286
Skogskommuner	185	21·1	10·8	8·7	7·0	52·4	251	27	119	234
Blandade kommuner . . .	1 825	16·3	10·2	7·5	5·7	60·3	274	123	212	270
Industrikommuner	476	22·0	10·9	9·7	6·1	51·3	248	41	122	238
Övriga landskommuner . .	1 211	17·7	9·3	6·5	6·9	59·6	272	92	146	263
Städer under 30 000 inv. .	1 255	24·0	9·8	6·4	6·7	53·1	249	44	169	247
Städer över 30 000 inv. . .	1 724	36·6	9·6	4·9	8·2	40·7	209	42	171	208
(utom Stockholm)										
Stockholm	875	19·8	11·4	7·3	9·9	51·6	259	89	155	249
Hela riket	8 679	22·1	9·8	6·5	7·0	54·6	256	517	173	251
Landsbygden	4 825	16·8	9·6	7·0	6·1	60·5	274	342	178	267
Män	2 346	16·9	10·3	7·5	5·9	59·4	272	.	.	.
Kvinnor	2 479	16·8	9·0	6·5	6·3	61·4	275	.	.	.
Städerna	3 854	28·7	10·1	5·9	8·1	47·2	233	175	163	230
Män	2 115	27·2	10·1	6·4	8·0	48·3	238	.	.	.
Kvinnor	1 739	30·6	10·1	5·3	8·2	45·8	228	.	.	.

tianstads län det lägsta medeltalet (189 dagar), Hallands län det högsta (268 dagar).

Skilda omständigheter kunna tänkas medverka till dessa variationer. För det första äro fattigvårdsanstaltens avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka, där patienterna i regel få stanna under en längre tid, mer eller mindre utbyggda i de skilda länen. För det andra få ålderdomshemmen i olika fattning emottaga för tillfällig försörjning personer med oregelbunden sysselsättning och utan ordnade hemförhållanden. I själva verket förekomma två olika typer av vårdtagare, nämligen å ena sidan de som äro varaktigt omhändertagna, å andra sidan de som endast tillfälligt söka sin tillflykt till fattigvårdsanstaltens. Detta kommer till synes i tab. L, som visar hur, enligt det representativa materialet, vårdtagarna i olika kommungrupper fördelade sig efter antalet vård dagar under år 1939 (jfr även diagram III, sid. 67). Man finner att endast ett fåtal personer hade en vårdtid som ungefär motsvarade den genomsnittliga; i stället hade, om man ser till hela riket, över halva antalet vårdtagare vistats hela året på fattigvårdsanstalt, medan för drygt en femtedel vårdtiden ej översteg 90 dagar. Av de sistnämnda torde det stora flertalet ha varit tillfälliga vårdtagare, ehuru givetvis även en del varaktigt omhändertagna kunna ha vårdats under så pass kort tid, nämligen sådana som avgått under året (genom döden eller på annat sätt) och sådana som tillkommit. Att

¹ Tillhörande samma familj.

Diagram III.

Pensionnaires des asiles de vieillards répartis d'après la durée du séjour à l'asile.
Landsbygden = campagne. Städerna = villes.

den genomsnittliga vårdtiden var kortare i städerna än på landsbygden, förklaras av att proportionen av tillfälliga vårdtagare tydligen var högre i städerna, proportionen av varaktigt omhändertagna däremot lägre (se diagrammet). På samma sätt torde de flesta olikheterna mellan respektive län kunna förklaras.

I jordbrukskommunerna hade enligt tab. L ej mindre än 67 % av de ensamma vårdtagarna vistats på fattigvårdsanstalt under hela året. Motsvarande andel uppgick i blandade kommuner samt »övriga» landskommuner till 60 %, i skogskommuner, industrikommuner samt mindre städer till något över 50 % och i större städer (utom Stockholm) till endast något över 40 %. I omvänd ordning komma kommungrupperna med hänsyn till det relativa antalet vårdtagare som vistats på fattigvårdsanstalt kortare tid än 90 dagar. Dessa utgjorde i de större städerna (utom Stockholm) ej mindre än 37 % av samtliga, i jordbrukskommunerna däremot endast 14 %. Stockholm tycks inta en särställning gentemot de övriga större städerna, i det att endast 20 % av de redovisade understödstagarna uppgivits ha haft en kortare vårdtid än 90 dagar men däremot drygt 50 % en längre vårdtid än 360 dagar.

Tab. 8 i tabellbilagan innehåller uppgifter angående det totala värdet av

den vård som lämnats på fattigvårdsanstalterna. Enligt den föreliggande redovisningen skulle för riket i dess helhet värdet av denna vård ha uppgått till nära 28 milj. kr. Landskommunerna ha redovisat ett sammanlagt belopp av mer än 12 milj. kr., medan för städerna motsvarande summa uppgår till 15 milj. kr. Uppgifter för de särskilda länen och för de större städerna återfinnas i tabellen.

De uppgivna beloppen kunna icke betraktas som något exakt mått på kommunernas kostnader för vården på fattigvårdsanstalt. Endast i undantagsfall torde uppgiftslämnarna haft tillgång till några mera ingående kostnads-kalkyler, innefattande bl. a. beräkningar av de fasta kostnaderna för anstalts-vården o. dyl. Det torde f. ö. i många fall vara svårt att ur kommunernas räkenskaper särskilja de utgifter som uteslutande hänföra sig till fattigvårdsanstalterna och deras verksamhet. Sannolikt ha därför i regel uppgifterna angående vårdens värde måst grundas på mer eller mindre summariska och ofullständiga uppskattningar av kostnaden per vård dag. Ofta torde man härvidlag ha rättat sig efter de inackorderingsavgifter som man kräver av icke-understödstagare och måhända ännu oftare efter den av Kungl. Maj:t fastställda taxan för avräkning mellan kommunerna.

I tab. K meddelas de genomsnittliga belopp för kostnaden per vård dag, som kunna räknas fram på grundval av de föreliggande uppgifterna angående vårdens värde och antalet vård dagar. Denna genomsnittskostnad var betydligt lägre på landsbygden än i städerna (1·82 kr. mot 3·27 kr.). Vad landsbygden beträffar, finner man den lägsta genomsnittskostnaden i Gotlands län (1·53 kr.), den högsta i Norrbottens län (2·09 kr.). För städernas vidkommande var variationen ännu större. Sålunda uppgick den beräknade vårdkostnaden per dag till endast 2·02 kr. i Kopparbergs läns städer, medan motsvarande belopp för städerna i Göteborgs och Bohus län utgjorde 4·32 kr. Tydligt bero dessa skillnader i viss utsträckning på att olika principer tillämpats vid beräkningen av vårdens värde.

Per 30 dagar utgjorde vårdens genomsnittliga värde år 1939 på landsbygden 54·60 kr. och i städerna 98·10 kr. För år 1938 finnas motsvarande belopp icke uträknade, men för år 1937 utgjorde de resp. 50·85 och 86·70 kr. Ökningen från år 1937 torde sammanhånga med att uppgifterna för år 1939 i motsats till tidigare avse även vården på ålderdomshemmens avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka.

Vård på sjukvårdsanstalt.

Antal vårdtagare m. m. Till sjukvårdsanstalter räknas i detta sammanhang lasarett, tuberkulossjukhus, vanförestalter, kuranstalter, konvalescenthem med flera anstalter för kroppssjuka samt anstalter för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka (dock icke ålderdomshemmens avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka). Hela antalet personer för vilka under år 1939 fattigvårdsstyrelserna bekostade en längre eller kortare tids vård på dylika anstalter, uppgick till ungefär 81 000, varav 52 000 i landskommunerna och

Tab. M. Uppgifter om vården på sjukvårdsanstalter, länsvis.

L ä n	Landsbygden			Städerna			Landsbygd o. städer		
	Antal vårdtagare	Vård-dagar per vårdtagare	Vårdens värde per vårdtagare kr.	Antal vårdtagare	Vård-dagar per vårdtagare	Vårdens värde per vårdtagare kr.	Antal vårdtagare	Vård-dagar per vårdtagare	Vårdens värde per vårdtagare kr.
Stockholms stad . . .	—	—	—	11 799	135	2·37	11 799	135	2·37
Stockholms län . . .	2 804	163	1·46	667	152	1·48	3 471	164	1·46
Uppsala . . .	1 098	178	1·44	393	179	1·42	1 491	178	1·44
Södermanlands . . .	1 661	188	1·38	612	164	1·46	2 273	181	1·40
Östergötlands . . .	2 728	164	1·48	1 432	132	1·52	4 160	153	1·49
Jönköpings . . .	1 152	245	1·49	529	213	1·46	1 681	235	1·48
Kronobergs . . .	1 632	192	1·47	151	130	1·49	1 783	187	1·48
Kalmar . . .	2 580	164	1·63	716	134	1·62	3 246	157	1·63
Gotlands . . .	584	190	1·43	196	158	1·39	780	181	1·42
Blekinge . . .	1 590	155	1·44	450	171	1·30	2 040	159	1·40
Kristianstads . . .	2 269	190	1·33	317	166	1·42	2 586	187	1·34
Malmöhus . . .	1 981	220	1·42	2 394	168	1·49	4 375	192	1·45
Hallands . . .	993	173	1·55	421	134	1·65	1 414	162	1·57
Göteborgs o. Bohus ¹ . . .	1 899	165	1·46	4 196	78	4·57	6 095	105	3·05
Älvsborgs . . .	2 442	184	1·51	1 061	131	1·47	3 503	168	1·50
Skaraborgs . . .	2 056	161	1·55	653	120	1·64	2 709	151	1·57
Värmlands . . .	2 631	155	1·40	503	162	1·51	3 134	156	1·42
Örebro . . .	1 883	259	1·03	410	198	1·46	2 293	248	1·09
Västmanlands . . .	1 268	190	1·40	463	197	1·47	1 731	192	1·42
Kopparbergs . . .	2 862	176	1·36	301	168	1·40	3 163	176	1·37
Gävleborgs . . .	3 819	112	1·61	583	148	1·55	4 402	117	1·60
Västernorrlands . . .	4 240	138	1·50	385	122	1·52	4 625	137	1·50
Jämtlands . . .	1 815	150	1·51	177	107	1·62	1 992	146	1·52
Västerbottens . . .	2 555	150	1·54	149	145	1·62	2 704	150	1·54
Norrbottnens . . .	3 434	139	1·26	354	180	1·31	3 788	143	1·27
Hela riket	51 926	168	1·44	20 312	186	2·09	81 238	156	1·64

29 000 i städerna. År 1938 kan motsvarande antal med utgångspunkt från uppgifterna i tab. 2 och 5 beräknas ha varit ungefär lika stort. Liksom år 1938 torde omkring $\frac{1}{3}$ av de här redovisade vårdtagarna ha varit intagna på anstalter för sinnessjuka.

Uppgifter angående antalet vårdtagare på sjukvårdsanstalt i de särskilda länen återfinnas i tab. M. Av tab. 8 i tabellbilagan framgår dessutom, hur många män och kvinnor som varit intagna på sjukvårdsanstalt. I städerna voro kvinnorna något övertaliga, medan på landsbygden männens antal var något, om än helt obetydligt större än kvinnornas. Vårdtagarnas familjeförhållanden framgå av tablån på sid. 70, vilken grundar sig på den representativa undersökningen.

Här liksom i fråga om vården på fattigvårdsanstalt (jfr sid. 65) är antalet redovisade understödsfall något mindre än antalet vårdtagare, enär det emellanåt förekommit att två eller flera personer tillhörande samma familj under året varit intagna på sjukvårdsanstalt. Den i tablån återgivna fördelningen efter

¹ Uppgifterna för Göteborgs och Bohus läns städer äro icke fullt jämförbara med de övriga (jfr texten).

Vård på sjukvårds- anstalt	Antal under- stöds- fall ¹ (¹ / ₅)	Därav, i %, tillhörande familjetypen							Antal vård- tagare (¹ / ₅)
		ensam man		ensam kvinna		gift par eller samboende		ensam- ma barn	
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
Landsbygden	10 070	33·8	0·8	27·6	3·8	10·6	22·7	0·7	10 396
Städerna	5 698	32·1	0·7	33·4	5·2	10·1	18·3	0·2	5 878
Hela riket	15 768	33·2	0·8	29·7	4·3	10·4	21·1	0·5	16 274

familjetyp skiljer sig av naturliga skäl betydligt från fördelningen efter familjetyp bland de understödstagare som erhållit hjälp i form av vård på fattigvårdsanstalt. Den överensstämmer däremot rätt väl med motsvarande fördelning bland samtliga understödsfall (jfr tab. G:3). Likväl äro bland sjukvårdsfallen ensamma män utan barn företrädde i något större omfattning (33 % mot 28 %), medan ensamma kvinnor utan barn äro företrädde i något mindre omfattning (30 % mot 34 %). När det är fråga om vård på sjukvårdsanstalt, utgöra på landsbygden de ensamma männen utan barn den talrikast företrädde familjetypen.

Antal vård dagar och vårdens värde. Enligt tab. M, som grundar sig på hela uppgiftsmaterialet, utgjorde den genomsnittliga vårdtiden för samtliga på sjukvårdsanstalt intagna understödstagare 156 dagar (på landsbygden 168 dagar, i städerna 136 dagar). Vad landsbygden beträffar, företer Gävleborgs län den kortaste genomsnittliga vårdtiden, nämligen 112 dagar, medan den längsta genomsnittliga vårdtiden, 259 dagar, återfinnes i Örebro län. En relativt lång vårdtid företer likaledes Jönköpings län (245 dagar) och Malmöhus län (220 dagar), men i övrigt äro avvikelserna från medelvårdtiden för hela landsbygden icke särskilt stora. Vad städerna beträffar, intar till synes Göteborgs och Bohus län en särställning med en genomsnittlig vårdtid av endast 78 dagar. Detta beror emellertid på speciella förhållanden som råda i Göteborg, där en relativt stor del av de redovisade vårdtagarna äro sådana som varit intagna endast några få dagar på Holtermanska sjukhuset för skabb eller annan hudsjukdom. I Göteborg utgjorde den genomsnittliga vårdtiden sålunda endast 67 dagar mot 157 dagar i länets övriga städer². Den längsta genomsnittliga vårdtiden för städernas vidkommande finner man i Jönköpings län (213 dagar). Variationerna i den genomsnittliga vårdtiden sammanhånga förmodligen främst med olikheter i fråga om fattigsjukvårdens organisation, förekomsten av anstalter för specialvård o. dyl.

Understödklientelet på sjukvårdsanstalterna är liksom fattigvårdsanstalternas klientel mycket ojämnt fördelat i fråga om vårdtidens längd. Detta framgår av tab. N, som visar, att nära $\frac{1}{3}$ av samtliga understödstagare som erhö-
¹ I vilka hjälp lämnats i form av vård på sjukvårdsanstalt.
² I rikets samtliga städer utom Göteborg uppgick den genomsnittliga vårdtiden till 146 dagar, i samtliga städer inklusive Göteborg till 136 dagar (enligt tab. M).

Tab. N. Vårdtagare på sjukvårdsanstalt, fördelade efter vårdtidens längd, inom olika kommungrupper.

Representativa undersökningen.

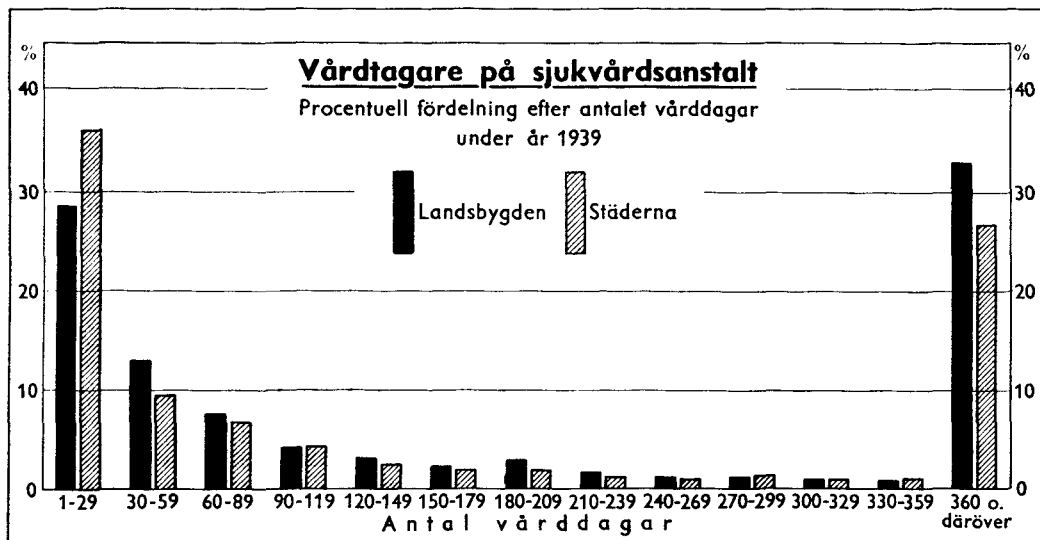
Kommungrupper m. m.	Ensamma vårdtagare						Två el. flera vårdtagare ¹		Samtliga vårdtagare. Medeltal vård-dagar	
	Antal (1/3)	Därav, i %, med en vårdtid av (dagar)					Medeltal vård-dagar	Antal (1/3)		Medeltal vård-dagar
		1—89	90—179	180—269	270—359	360 o. där-över				
Jordbrukskommuner	2 241	44·1	9·1	5·8	3·4	37·6	185	128	66	178
Skogskommuner	654	57·8	11·3	6·3	4·4	20·2	134	66	65	128
Blandade kommuner	3 553	50·5	9·9	5·7	2·1	31·8	162	207	70	157
Industrikommuner	997	51·6	9·5	5·6	2·2	31·1	160	41	104	158
Övriga landskommuner	2 369	47·8	9·1	5·8	2·5	34·8	174	142	97	169
Städer under 30 000 inv.	1 695	53·3	9·0	4·4	3·0	30·3	155	40	108	154
Städer över 30 000 inv. (utom Stockholm)	1 649	61·4	8·1	4·1	3·3	23·1	129	134	50	123
Stockholm	2 203	57·7	8·9	4·1	3·0	26·3	142	157	45	135
Hela riket	15 361	52·1	9·2	5·2	2·8	30·7	159	915	69	154
Landsbygden	9 814	48·0	9·5	5·8	2·7	33·0	168	584	78	163
Män	5 076	45·4	9·5	5·6	2·9	36·6	181	.	.	.
Kvinnor	4 738	52·8	9·6	5·9	2·5	29·2	155	.	.	.
Städerna	5 547	57·5	8·7	4·2	3·1	26·5	142	331	55	137
Män	2 708	55·3	8·8	4·6	3·2	28·1	149	.	.	.
Kvinnor	2 839	59·6	8·7	3·7	3·0	25·0	136	.	.	.

sjukhusvård, hade vistats på dylik anstalt praktiskt taget hela året, medan över hälften hade erhållit sådan vård under kortare tid än tre månader. Av diagram IV, som återger motsvarande fördelning för städer och landsbygd, finner man att de som hade kortare vårdtid än 1 månad utgjorde nära $\frac{1}{3}$ och följaktligen voro ungefär lika många som de längst vårdade. I städerna synas de tillfälliga vårdtagarna på det hela taget vara något talrikare, relativt taget, än på landsbygden. Detta gäller även om man bortser från Göteborg. Likaså fanns det relativt fler tillfälliga vårdtagare bland kvinnorna än bland männen, både i städerna och på landsbygden (jfr tab. N). Bland de särskilda kommuntyperna kännetecknas skogskommunerna av en relativt hög frekvens av tillfälliga vårdtagare och en relativt låg frekvens av varaktiga vårdtagare, medan det motsatta förhållandet framträder i jordbrukskommunerna.

Enligt tab. 8 i tabellbilagan utgjorde det totala värdet av den vård som understödstagarna under år 1939 erhållit på sjukvårdsanstalt nära 21 milj. kr. Av denna summa kom ungefär $12\frac{1}{2}$ milj. kr. på landsbygden och drygt 8 milj. kr. på städerna. Dessa belopp motsvara på intet sätt de verkliga kostnaderna för sjukhusvården. De äro i allmänhet beräknade med utgångspunkt från de låga avgifter som fattigvårdssamhällena erlägga till länslasarett och andra allmänna sjukvårdsanstalter. Följaktligen är även det genomsnittliga värdet per vårddag ganska lågt. Det uppgick på landsbygden till 1·44 kr. och

¹ Tillhörande samma familj.

Diagram IV.

Bénéficiaires de l'Assistance publique soignés dans les établissements médicaux, répartis d'après la durée des soins. Landsbygden = campagne. Städerna = villes.

i städerna till 2·09 kr. Skillnaden mellan städer och landsbygd reduceras i någon mån, om hänsyn toges till att uppgifterna för Göteborg äro grundade på de verkliga kostnaderna per vårdplats vid de olika sjukhusen (i genomsnitt 5·53 kr. per vård dag), medan gällande legosängsavgift är endast $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{5}$ så stor. I rikets samtliga städer utom Göteborg utgjorde den redovisade, genomsnittliga kostnaden per vård dag 1·87 kr.

Uppgifter för de särskilda länen beträffande sjukhusvårdens totala värde återfinnas i tab. 8 i tabellbilagan, uppgifter om den genomsnittliga kostnaden per vård dag i tab. M.

Hemunderstöd.

Antal understödsfall m. m. Understöd som lämnats i hemmet kontant och (eller) in natura i form av livsmedel, matkuponger, bispisning, beklädnadsartiklar, bränsle, av fattigvårdsstyrelsen upplåten bostad (även i fattighus eller fattigstuga), av fattigvårdsstyrelsen direkt till värden erlagd hyra, läkarhjälp, medicin o. s. v. har utan någon specificering redovisats som hemunderstöd. Hela antalet familjer och ensamma personer som under år 1939 erhållit dylikt understöd, uppgick till nära 167 000, varav på landsbygden ej fullt 94 000 och i städerna 73 000. Motsvarande antal i de särskilda länen och i vissa större städer redovisas i tab. 9 i tabellbilagan.

Fördelningen på olika familjetyper bland familjer och ensamma personer som åtnjtit hemunderstöd, vilken återgives i tab. O, skiljer sig från motsvarande

Tab. O. Familjer (och ensamma personer) som åtnjutit hemunderstöd, fördelade efter familjetyper, samt antal vuxna och barn med hemunderstöd.

Representativa undersökningen.

Kommungrupper	Antal under- stöds- fall (¹ / ₅)	Därav, i %, tillhörande familjetyper								Antal vuxna (¹ / ₅)	Antal barn (¹ / ₅)	Sum- ma per- soner (¹ / ₅)
		ensam man		ensam kvinna		gift par eller sam- boende		en- samma barn				
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn					
Jordbrukskommuner	2 879	19·1	1·1	29·4	11·3	12·1	25·9	1·1	3 943	2 906	6 849	
Skogskommuner	896	19·6	2·1	18·4	9·2	10·9	39·6	0·2	1 347	1 526	2 873	
Blandade kommuner	6 129	19·8	1·1	27·8	9·8	12·7	28·0	0·8	8 573	6 457	15 030	
Industrikommuner	2 851	21·2	0·9	30·0	9·0	13·7	24·8	0·4	3 936	2 092	6 028	
Övriga landskommuner	5 965	20·1	0·9	31·5	8·5	13·9	24·7	0·4	8 249	4 838	13 087	
Städer under 30 000 inv.	4 965	18·7	0·4	36·1	8·0	13·6	22·9	0·3	6 757	3 275	10 032	
Städer över 30 000 inv.												
(utom Stockholm)	5 951	20·0	1·0	35·2	7·5	13·2	23·1	0·0	8 105	3 919	12 024	
Stockholm	3 699	21·1	0·4	40·2	9·5	11·9	16·9	0·0	4 762	1 907	6 669	
Hela riket	33 335	19·9	0·9	32·5	8·9	13·0	24·4	0·4	45 672	26 920	72 592	
Landsbygden	18 720	20·0	1·0	29·1	9·5	13·1	26·7	0·6	26 048	17 819	43 867	
Städerna	14 615	19·8	0·6	36·8	8·2	15·0	21·5	0·1	19 624	9 101	28 725	

fördelning inom fattigvårdsklientelet i dess helhet (jfr tab. G:3), genom att ensamma personer utan barn inom den förstnämnda gruppen av understödsfall äro företrädta i relativt mindre omfattning än vad fallet är bland samtliga understödsfall. Detta gäller främst de ensamma männen (knappt 20 % mot 28 %), medan skillnaden icke är så stor vad kvinnorna beträffar (drygt 32 % mot 34 %). Ensamma kvinnor utan barn utgöra sålunda den vanligaste familjetyper bland de understödsfall i vilka hjälpen utgått i form av hemunderstöd, liksom fallet är inom understöds-klientelet i dess helhet. Frekvensen av gifta par med barn är betydligt större bland hemunderstödsfallen än bland samtliga understödsfall (nära 25 % mot ungefär 19 %); detsamma gäller ensamma kvinnor med barn (nära 9 % mot något över 6 %) samt i någon mån gifta par utan barn (13 % mot 11 %).

Såväl i städerna som på landsbygden utgöra ensamma män utan barn ungefär ¹/₅ av samtliga familjer och personer med hemunderstöd. Det torde här huvudsakligen vara fråga om äldre personer, men också i viss utsträckning om yngre män utan eget hushåll, vilka erhållit kontantunderstöd eller naturahjälp i form av klädespersedlar o. dyl. De ensamma kvinnorna, av vilka det stora flertalet torde vara äldre kvinnor med eget hushåll, voro relativt fler i städerna än på landsbygden, nämligen 37 % mot 29 %. Den lägsta frekvensen av ensamma kvinnor utan barn finner man i skogskommunerna (18 %), den högsta i Stockholm (40 %). Av gifta par eller samboende med barn fanns det däremot relativt fler på landsbygden än i städerna (27 % mot 21 à 22 %); den lägsta frekvensen (17 %) uppvisar Stockholm, den högsta (40 %) finner man i skogskommunerna.

I tab. O lämnas uppgifter även om antalet personer som åtnjutit hemunderstöd. Dessa utgjorde i det representativa materialet 72 592 och kunna följaktligen inalles beräknas ha varit ungefär fem gånger så många d. v. s. omkring 363 000 eller ungefär 69 % av hela antalet understödstagare. Av följande tablå framgår det på motsvarande sätt beräknade antalet vuxna män och kvinnor samt barn, vilka kommit i åtnjutande av hemunderstöd, dels på landsbygden, dels i städerna:

	Antal personer med hemunderstöd				D:o i % av samtliga till fattigvårdsstatistiken redovisade			
	Vuxna män	Vuxna kvinnor	Barn	Samtliga	Vuxna män	Vuxna kvinnor	Barn	Understöds- tagare över huvud
Landsbygden . . .	57 000	73 000	89 000	219 000	57	64	77	66
Städerna	40 000	58 000	46 000	144 000	66	73	86	74
Hela riket	97 000	131 000	135 000	363 000	60	68	80	69

Understödet varaktighet. På formuläret till de statistiska uppgifterna skulle angivas det antal kalendermånader under vilka hemunderstöd av något slag utgått till de redovisade familjerna (personerna); jfr anvisningarna sid. 42. Denna redovisningsmetod valdes för att på enklast möjliga sätt erhålla en ungefärlig uppfattning om understödsfallens fördelning efter hjälpens varaktighet och för att i nämnda hänseende möjliggöra en enhetlig behandling av såväl de understödsfall vilka omfattat en bestämd tid, som de fall då understöd lämnats vid enstaka tillfällen, mellan vilka vederbörande icke fått hjälp. Metoden har emellertid vissa svagheter. Understöd av engångskaraktär redovisas såsom utgående under en kalendermånad och kan således icke skiljas från understöd som haft karaktären av underhåll under en tid av intill en månad.¹ I övrigt komma understödsperioder av viss varaktighet ofta nog att te sig längre än de i verkligheten varit, t. ex. då hjälp som lämnats under kortare tid än en månad, fördelas på två kalendermånader o. s. v. Det är troligt att på grund härav särskilt frekvensen av de kortare understödsperioderna framstår såsom något för låg i förhållande till frekvensen av de medellånga understödsperioderna. Med denna reservation synas de föreliggande uppgifterna kunna godtagas såsom ett ungefärligt mått på understödets varaktighet.

Av tab. P framgår, hur understödsfallen fördelade sig efter antalet kalendermånader i vilka understödet utgått, inom olika kommungrupper och inom olika familjetyper. Diagram V återger fördelningen dels i städerna, dels på landsbygden. Den högsta frekvensen (på landsbygden 45 %, i städerna 41 %) visa de understödsfall i vilka hjälp utgått under tolv kalendermånader. Den näst högsta frekvensen (på landsbygden 19 %, i städerna 15 %) förete de understödsfall som icke sträckt sig utöver en kalendermånad. Endast 15—16 % av understödsfallen ha omfattat två à tre kalendermånader; för fyra à fem ka-

¹ Några uppgiftslämnare ha på grund av missuppfattning redovisat även sådant understöd som varit avsett för en bestämd tid men lämnats på en gång (t. ex. ved för sex månaders förbrukning), såsom utgående under endast en kalendermånad. De allra flesta uppgiftslämnarna synas emellertid härvidlag ha angivit det antal månader som understödet varit avsett att räcka, varför den antydda missuppfattningen icke har något nämnvärt att betyda.

Tab. P. Familjer (och ensamma personer) med hemunderstöd, fördelade efter antalet kalendermånader under vilka dylik hjälp utgått.

Representativa undersökningen.

Kommungrupper m. m.	Antal under- stöds- fall (1/5)	Därav, i %, med hemunderstöd under kalendermånader							Medeltal under- stöds- månader
		1	2—3	4—5	6—7	8—9	10—11	12	
Jordbrukskommuner	2 879	17·8	13·1	7·0	6·8	4·0	2·5	48·8	7·7
Skogskommuner	896	19·9	17·9	9·8	9·6	4·1	2·1	36·6	6·6
Blandade kommuner	6 129	18·9	15·8	7·9	6·8	3·9	2·5	44·2	7·2
Industrikommuner	2 851	18·7	15·3	9·1	6·3	4·5	3·4	42·7	7·2
Övriga landskommuner	5 965	21·0	14·2	7·9	5·6	3·6	2·3	45·4	7·2
Samtliga landskommuner	18 720	19·4	14·9	8·0	6·5	3·9	2·5	44·8	7·3
Städer under 30 000 inv.	4 965	18·3	14·9	9·0	5·9	3·9	3·1	44·9	7·4
Städer över 30 000 inv. (utom Stockholm)	5 951	14·3	17·3	10·7	7·0	6·8	5·8	38·1	7·2
Stockholm	3 699	12·9	15·4	9·7	7·7	6·8	8·0	39·5	7·6
Samtliga städer	14 615	15·3	16·0	9·9	6·8	5·8	5·4	40·8	7·4
Hela riket	33 335	17·6	15·4	8·9	6·6	4·7	3·8	43·0	7·3
Ensam man utan barn	6 645	22·6	16·8	9·7	7·0	4·4	3·6	35·9	6·6
» » med »	293	18·4	15·0	14·7	7·8	6·5	3·1	34·5	6·7
Ensam kvinna utan barn	10 818	12·1	9·5	5·6	4·8	5·1	4·1	58·8	8·8
» » med »	2 965	14·1	12·5	7·6	5·8	5·0	4·6	50·4	8·1
Gift par etc. utan barn	4 344	16·3	15·2	9·4	6·4	5·1	3·8	43·8	7·4
» » med »	8 132	22·9	23·3	12·3	9·2	4·4	3·3	24·6	5·6
Ensamma barn	138	7·2	13·0	8·0	5·8	2·9	2·2	60·9	8·9

lendermånader är frekvensen 8—10 % och den sjunker sedan ytterligare till och med elva kalendermånader.

Liksom fallet är med hjälp i form av anstaltsvård, har man att göra med två olika huvudtyper av understödsfall, dels de varaktiga, som omfattat hela redovisningsåret och förmodligen i regel sträckt sig långt därutöver, dels de mer eller mindre tillfälliga. Till den förra gruppen höra i verkligheten icke endast de fall i vilka understöd utgått under tolv kalendermånader, utan också, på grund av omsättningen inom klientelet, en del av de fall i vilka kortare understödstitid än tolv månader redovisats. Det kan därför antagas, att de varaktiga understödsfallen omfattat åtminstone 50 % av samtliga understödsfall. Sistnämnda andel synes ha varit något mindre i städerna än på landsbygden. Emellertid finner man att även frekvensen av understödsfall med högst en månads varaktighet var mindre i städerna. Av understödsfall vilka omfattat 2—11 kalendermånader visa däremot städerna en icke obetydligt högre frekvens. Detta tyder närmast på att omsättningen bland de varaktiga understödstagarna är större i städerna än vad fallet är på landsbygden.

Om man i tab. P jämför de olika familjetyperna, finner man att ensamma kvinnor utan barn (bortsett från den fåtaliga gruppen ensamma barn) förete den högsta frekvensen av varaktiga understödsfall. Av de ensamma kvinnorna utan barn hade sålunda nära 60 % åtnjutit understöd under praktiskt taget

¹ 2 mån. 10·4 %, 3 mån. 6·9 %.

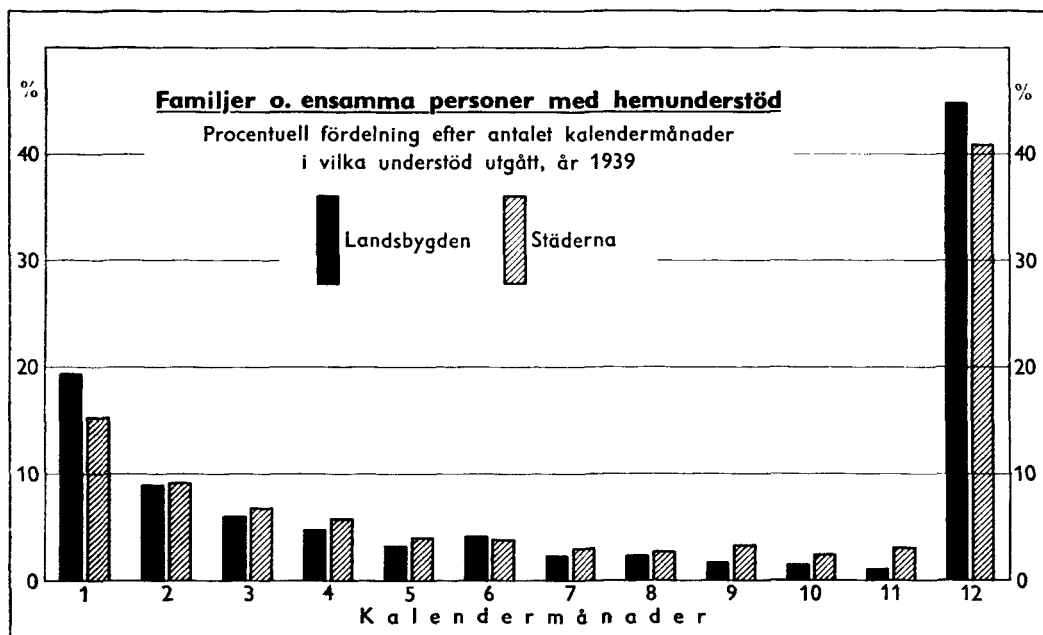
² 2 » 8·7 %, 3 » 6·7 %.

³ 2 » 9·2 %, 3 » 6·8 %.

⁴ 2 mån. 14·0 %, 3 mån. 9·3 %.

⁵ 2 » 8·0 %, 3 » 5·0 %.

Diagram V.

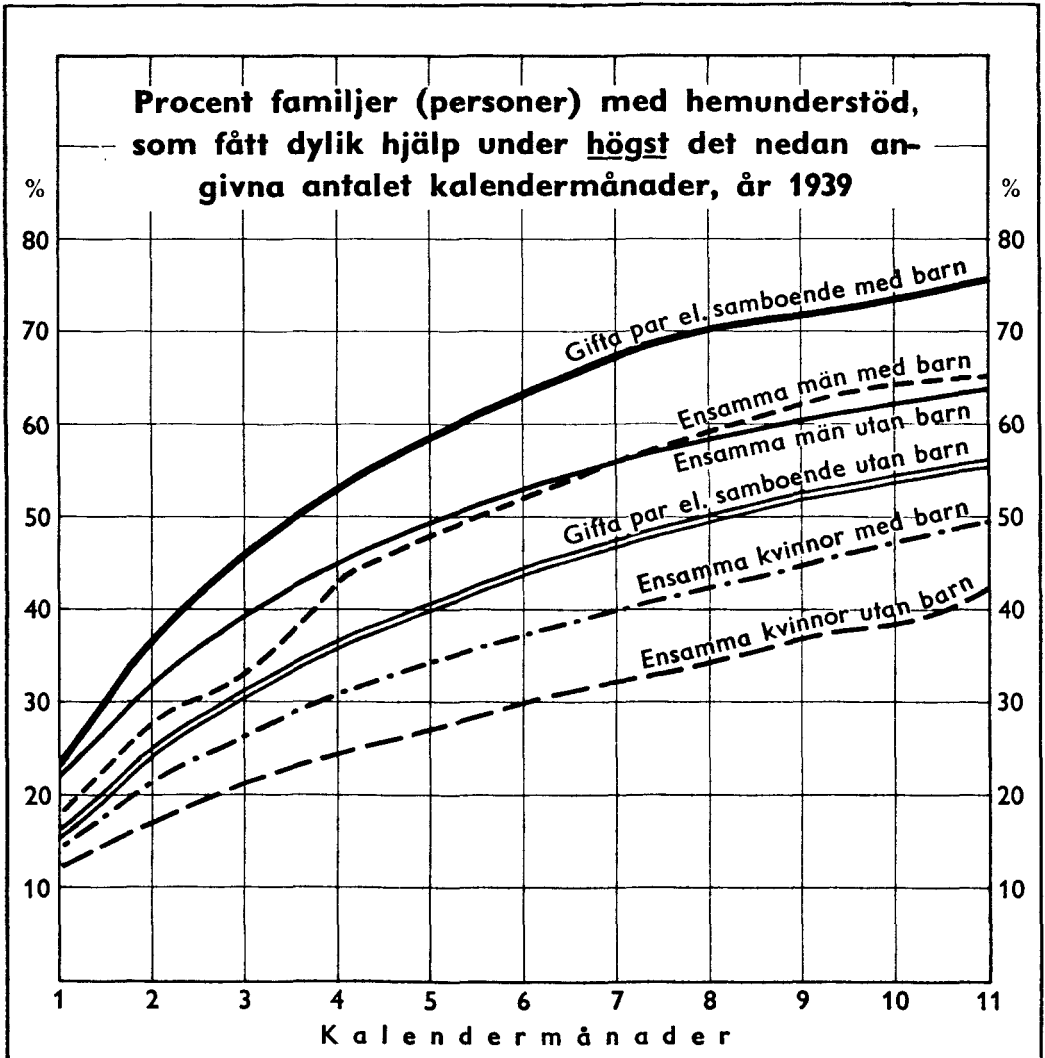
Familles et personnes seules ayant reçu des secours à domicile, réparties d'après la durée des secours. Landsbygden = campagne. Städerna = villes.

hela året. För ensamma kvinnor med barn utgjorde motsvarande andel 50 %. Den lägsta andelen av varaktiga understödsfall förekom bland gifta par eller samboende med barn, av vilka endast 25 % hade fått hjälp under tolv kalendermånader.

Olikheterna mellan skilda familjetyper med avseende på understödets varaktighet illustreras av diagram VI. På diagrammet anges för varje särskild familjetyp det relativa antalet understödsfall vilka omfattat högst 1 kalendermånad, högst 2 kalendermånader o. s. v. Gruppen gifta par eller samboende med barn utmärkes av att understödsperioderna varit jämförelsevis korta. Det samma gäller, ehuru i något mindre grad, ensamma män såväl med som utan barn. Gruppen gifta par utan barn intar en mellanställning, medan ensamma kvinnor med barn och i synnerhet ensamma kvinnor utan barn på det hela taget haft betydligt längre understödsperioder än övriga grupper. Av samtliga hemunderstödda makar (och samboende) med barn hade 23 % fått hjälp under högst 1 kalendermånad, 46 % under högst 3 kalendermånader och 64 % under högst 6 kalendermånader, medan motsvarande procenttal för de ensamma kvinnorna utan barn utgjorde endast 12, 22 och 30.

Dessa olikheter mellan familjetyperna med avseende på understödets varaktighet sammanhånga av allt att döma med skillnader i orsakerna till understödsbehovet. För makar med barn torde sällunda i de fiesta fall mer eller

Diagram VI.

Pourcentage de familles de types différents, ayant reçu des secours à domicile pendant un nombre donné de mois, au maximum.

Gifta par eller samboende = couples mariés. Med barn = avec enfants.
 Ensamma män = hommes seuls. Utan barn = sans enfants.
 , kvinnor = femmes seules.

mindre tillfällig arbetslöshet, familjeförsörjarens sjukdom o. dyl. vara anledningen till att vederbörande anlita fattigvården, medan bland ensamma kvinnor utan barn otillräcklig förvärvsförmåga till följd av hög ålder, svaga kroppskrafter o. dyl. torde vara den vanligaste orsaken.

Tab. Q. Hemunderstödet värde i kronor per understödsmanad för olika familjetyper i skilda kommungrupper.

Representativa undersökningen.

Kommungrupper	Ensam man		Ensam kvinna		Gift par eller samboende		Ensam barn	Samtliga understödsfall
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
Jordbrukskommuner	17	37	14	25	19	35	23	22
Skogskommuner	19	(37)	16	30	22	38	.	27
Blandade kommuner	17	30	15	28	20	39	20	23
Industrikommuner	23	22	19	32	29	51	(21)	29
Övriga landskommuner	20	26	16	32	23	44	(25)	25
Städer under 30 000 invånare . .	23	(38)	22	32	30	48	(43)	28
Städer över 30 000 invånare (utom Stockholm)	33	44	30	47	45	73	.	41
Stockholm	47	65	45	68	73	95	.	56
Hela riket	25	35	24	36	33	50	24	32
Landsbygden	19	31	16	29	22	41	22	25
Städerna	34	46	32	47	46	68	38	40

Det genomsnittliga antalet kalendermånader under vilka hemunderstöd utgått, utgjorde för samtliga understödsfall 7·3. För gifta par med barn uppgick motsvarande medeltal till 5·6 och för ensamma kvinnor utan barn till 8·8 (jfr tab. P). Av tab. P framgår vidare, att medeltalet understödsmanader för samtliga understödsfall varierade rätt obetydligt mellan de skilda kommungrupperna. Det var dock inom jordbrukskommunerna något högre än på landsbygden i dess helhet, tydligen på grund av en jämförelsevis hög frekvens av ensamma kvinnor utan barn och en jämförelsevis låg frekvens av gifta par med barn i dessa kommuner (jfr tab. O). I skogskommunerna, där frekvensen av dessa båda familjetyper förhöll sig ovänt, var medeltalet understödsmanader något lägre än i övriga kommungrupper. Tab. 9 i tabellbilagan innehåller uppgifter om det genomsnittliga antalet understödsmanader per understödsfall i de särskilda länen.

Understödet värde. Hemunderstödet totala värde uppgick år 1939 till nära 17 milj. kr. på landsbygden och ungefär 22 milj. kr. i städerna eller tillhoppa nära 39 milj. kr. Motsvarande belopp för de särskilda länen återfinnas i tab. 9 i tabellbilagan.

Det genomsnittliga värdet per understödsmanad av allt redovisat hemunderstöd uppgick i landskommunerna till 24·4 kr., i städerna till 40·6 kr. och i riket i dess helhet till 31·5 kr. Uppgifter för de särskilda länen lämnas i tab. 9. Vidare meddelas i tab. Q uppgifter angående hemunderstödet värde per understödsmanad för särskilda familjetyper inom respektive kommungrupper.

Ifrågavarande medelvärden ha erhållits genom att det redovisade hemunderstödet totala värde dividerats med det sammanlagda antalet kalendermånader under vilka dylik hjälp utgått i de särskilda understödsfallen. Enär såsom förut framhållits antalet kalendermånader i en del fall kan antagas vara

för stort i förhållande till de faktiska understödsperioderna, skulle det kunna tänkas att det på angivet sätt beräknade medelvärdet per understödsmanad blir något för lågt. Jämförelser med den av socialvårdskommittén utförda partiella undersökningen angående fattigvårdens understödsverksamhet år 1939 (S.O.U. 1941: 29) ha emellertid visat, att så icke torde vara fallet i mera nämnvärd mån.

De lägsta genomsnittliga understödsbeloppen utgingo till ensamma kvinnor utan barn (på landsbygden 16 kr., i städerna 32 kr. per månad) och till ensamma män utan barn (19 kr. resp. 34 kr.). Ensamma kvinnor med barn erhöles på landsbygden 29 kr. och i städerna 47 kr. per månad. För gifta par utan barn utgjorde motsvarande belopp 22 kr. på landsbygden och 46 kr. i städerna. Giftna par med barn erhöles 41 kr. resp. 68 kr.

Jordbrukskommunerna uppvisa (med undantag för de fåtaligt företrädda familjetyperna ensam man med barn och ensamma barn) genomgående de lägsta understödsbeloppen per månad. Industrikommunerna ha däremot redovisat understödsbelopp som i genomsnitt rätt betydligt överstiga motsvarande belopp i de övriga grupperna av landskommuner och ligga ungefär i nivå med understöden i de mindre och medelstora städerna. För gifta par eller sambonende, såväl med som utan barn, äro de genomsnittliga understödsbeloppen omkring 50 % högre i industrikommuner och mindre städer än i jordbrukskommunerna, medan skillnaden ej är fullt så stor i fråga om de övriga familjetyperna. De större städerna exklusive Stockholm uppvisa i sin tur genomsnittliga understödsbelopp som för samtliga familjetyper med omkring 40 % överstiga de mindre städernas nivå. Högst på skalan kommer Stockholm, där de genomsnittliga understödsbeloppen för respektive familjetyper äro 30 à 60 % högre än i övriga större städer och $2\frac{1}{2}$ à 3 gånger så höga som i jordbrukskommunerna.

De i tab. Q anförda genomsnittliga understödsbeloppen äro icke något mått på vad de hemunderstödda ha att leva av per månad. I många fall utgör hemunderstödet endast ett tillskott till familjernas övriga inkomster. Detta gäller i främsta rummet ensamma män och kvinnor, av vilka över hälften uppbära tilläggspension, barnbidrag eller bidragsförskott (jfr sid. 92), men också övriga familjetyper. Åtskilliga av understödstagarna, särskilt på landsbygden, åtnjuta naturainkomster av olika slag och i övrigt äro deras levnadskostnader rätt olika. De flesta med egen fastighet torde sålunda ha ganska små utgifter för bostaden och likaså de som bo hos anhöriga eller i av arbetsgivare upplåtna bostäder. Vidare ingår i de redovisade understödsbeloppen det uppskattade värdet av naturaförmåner. Ofta nog torde dessa förmåner ha värderats ganska lågt, särskilt på landsbygden. Av denna orsak äro de redovisade understödsbeloppen på landsbygden och i städerna icke fullt jämförbara.

Särskilda uppgifter om barnfamiljer med hemunderstöd. I tab. R ha de hemunderstödda barnfamiljerna fördelats dels efter antalet barn, dels efter antalet kalendermånader i vilka understödet utgått. Det visar sig att understödsperioderna på det hela taget voro något längre i familjer med flera barn. Hem-

Tab. R. Familjer (och ensamma personer) med barn, vilka åtnjutit hemunderstöd, fördelade efter antalet barn och antalet kalendermånader under vilka dylik hjälp utgått.

Representativa undersökningen.

	Antal under- stöds- fall (1/5)	Därav, i %, med understöd under kalendermånader							Medeltal under- stöds- månader
		1	2—3	4—5	6—7	8—9	10—11	12	
<i>Landsbygden.</i>									
Familjer med 1—2 barn . . .	3 935	21·0	19·6	10·0	7·8	3·6	2·5	35·5	6·4
" " 3—4 " . . .	1 781	19·4	17·2	10·5	8·8	4·4	3·1	36·6	6·7
" " 5 o. fl. barn . .	1 025	16·1	16·4	7·9	8·5	4·8	3·7	42·6	7·4
Samtliga familjer med barn	6 741	19·8	18·5	9·8	8·2	4·0	2·8	36·9	6·7
<i>Städerna.</i>									
Familjer med 1—2 barn . . .	3 190	22·9	24·0	12·9	8·1	5·0	4·7	22·4	5·5
" " 3—4 " . . .	954	18·8	23·3	14·7	8·5	6·0	5·4	23·3	5·8
" " 5 o. fl. barn . .	252	16·3	21·4	10·7	9·9	9·1	6·8	25·8	6·4
Samtliga familjer med barn	4 396	21·6	23·7	13·2	8·3	5·4	5·0	22·8	5·6
<i>Hela riket.</i>									
Familjer med 1—2 barn . . .	7 125	21·8	21·6	11·3	8·1	4·1	3·5	29·6	6·0
" " 3—4 " . . .	2 735	19·2	19·3	12·0	8·8	4·9	3·9	31·9	6·4
" " 5 o. fl. barn . .	1 277	16·1	17·4	8·4	9·2	5·4	4·2	39·3	7·2
Samtliga familjer med barn	11 137	20·5	20·5	11·1	8·4	4·5	3·7	31·3	6·2

understöd under högst en kalendermånad hade utgått till 22 % av en- och tvåbarnsfamiljerna, 19 % av tre- och fyrbarnsfamiljerna och 16 % av familjerna med fem eller flera barn. För understöd under högst tre kalendermånader utgjorde motsvarande andelar 43 %, 38 % och 33 % och för understöd under högst fem månader (d. v. s. intill ett halvt år) 55 %, 50 % och 42 %. Längre understödsperioder förekommo däremot relativt oftare bland de större familjerna än bland de mindre. Sälunda hade 45 % av en- och tvåbarnsfamiljerna, 50 % av tre- och fyrbarnsfamiljerna och 58 % av familjerna med fem eller flera barn åtnjutit understöd under sex månader eller längre tid och 30 %, 32 % respektive 39 % under hela året (och därutöver). Ungefär samma skillnader framträda på landsbygden och i städerna var för sig.

Understödsbeloppens storlek i genomsnitt per understöds-månad framgår av tab. S. I jordbrukskommuner och skogskommuner ökades understödet från 22 å 25 kr. per månad för enbarnsfamiljerna till 42 å 46 kr. för familjer med fem och flera barn. I de blandade kommunerna var ökningen något större (från 25 till 54 kr.) och likaså i de »övriga» landskommunerna (från 26 till 57 kr.). Industri-kommuner och städer med mindre än 30 000 invånare förete samma medeltal för enbarnsfamiljerna (35 kr.), men stegringen med barnantalet är något större i industri-kommunerna, där familjer med fem och flera barn fingo 62 kr. per månad (mot 57 kr. i de mindre och medelstora städerna). I städer med över 30 000 invånare (utom Stockholm) fingo de minsta barnfamiljerna i medeltal 52 kr. och de största, med fem eller flera barn, 95 kr. I Stockholm uppgingo motsvarande medeltal till 73 resp. 108 kr.

Angående innebörden av dessa genomsnittsbelopp, jfr sid. 79.

Tab. S. Hemunderstödet värde i kronor per understödsmanad för familjer med olika barnantal i skilda kommungrupper.
Representativa undersökningen.

Kommungrupper	Familjer och ensamma personer med					Samtliga barnfamiljer
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 o. fl. barn	
Jordbrukskommuner	22	31	35	41	42	32
Skogskommuner	25	30	38	37	46	36
Blandade kommuner	25	32	37	41	54	36
Industrikommuner	35	45	54	58	62	44
Övriga landskommuner	26	40	42	52	57	40
Städer under 30 000 invånare	35	43	52	52	57	42
Städer över 30 000 invånare (utom Stockholm)	52	55	75	80	95	64
Stockholm	73	84	94	94	108	82
Hela riket	37	46	51	53	57	49
Landsbygden	27	36	40	45	53	37
Städerna	51	60	72	73	80	61

Annann hjälp.

Antal understödsfall m. m. Under rubriken annan hjälp har redovisats sådant understöd som icke kunnat betraktas som vård på anstalt eller hemunderstöd, t. ex inackordering i enskilt hem, utrustning för intagning på anstalt, resor, kostnader för yrkesutbildning, fria bad, tandvård, begravningskostnader. I viss utsträckning synas uppgiftslämnarna under denna rubrik ha fört även fickpengar åt personer som varit intagna på ålderdomshem eller sjukvårdsanstalt. Av tab. 9 i tabellbilagan framgår, att hela antalet understödsfall i vilka »annan hjälp» utgått, utgjorde ej fullt 32 000 på landsbygden och ej fullt 11 000 i städerna eller tillhoppa något över 42 000. Motsvarande tal för de särskilda länen och vissa större städer återfinnas likaledes i tab. 9.

Hur ifrågavarande understödsfall fördela sig på olika familjetyper enligt den representativa undersökningen framgår av tab. T. Några mera betydande olikheter gentemot fördelningen av samtliga understödsfall efter familjetyper (jfr tab. G: 3) förekomma icke. Ensamma män utan barn och ensamma kvinnor utan barn utgjorde vardera omkring 30 %, gifta par med barn 21 % o. s. v. Mellan de olika kommungrupperna framträda rätt betydande skillnader, vilkas innebörd det emellertid är svårt att bedöma.

Understödet värde. Hela värdet av det understöd som redovisats under rubriken »annan hjälp», uppgick på landsbygden till 2.5 milj. kr. och i städerna till 0.7 milj. kr., tillhoppa 3.2 milj. kr. Motsvarande belopp i de särskilda länen redovisas i tab. 9. Det genomsnittliga beloppet per understödsfall inom olika familjetyper framgår av följande tablå:

Värdet av »annan hjälp», kr. per understödsfall.	Ensam man		Ensam kvinna		Gift par eller samboende		Ensam- ma barn	Samtliga understödsfall med »annan hjälp»
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
Landsbygden	103	116	69	73	56	76	110	80
Städerna	80	.	64	61	59	60	.	68
Hela riket	96	118	68	70	57	72	111	77

Tab. T. Familjer (och ensamma personer) som åtnjutit »annan hjälp», fördelade efter familjetyp.

Representativa undersökningen.

Kommungrupper	Antal under- stöds- fall (1/5)	Därav, i %, tillhörande familjetypen								Hjälpens värde per under- stödsfall
		ensam man		ensam kvinna		gift par eller sam- boende		en- samma barn		
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn			
Jordbrukskommuner	1 220	27.7	1.9	31.8	5.7	9.3	23.0	1.1	85	
Skogskommuner	557	32.3	2.3	21.6	6.8	8.4	27.7	0.9	95	
Blandade kommuner	2 330	30.6	0.7	27.5	6.9	11.0	22.4	0.9	78	
Industrikommuner	653	30.3	1.2	29.6	6.3	13.0	18.7	0.9	83	
Övriga landskommuner	1 445	28.8	1.0	29.6	5.3	12.2	22.1	1.0	74	
Städer under 30 000 invånare	1 240	30.9	0.2	32.8	6.1	9.8	19.7	0.5	58	
Städer över 30 000 invånare (utom Stockholm)	904	32.7	0.4	35.9	3.7	11.2	16.0	0.1	74	
Stockholm	106	42.5	0.9	38.7	3.8	6.6	7.5	—	137	
Hela riket	8 455	30.4	1.0	30.0	5.9	10.7	21.2	0.8	77	
Landsbygden	6 205	29.7	1.2	28.4	6.2	10.9	22.6	1.0	80	
Städerna	2 250	32.2	0.3	34.3	5.0	10.2	17.7	0.3	68	

Genomsnittsbeloppen äro sålunda för nästan alla familjetyper högre på landsbygden än i städerna, sannolikt emedan på landsbygden hjälpen bestått i utackordering i enskilt hem betydligt oftare än vad fallet varit i städerna (jfr tab. F, som avser förhållandena år 1938).

Fördelningen av samtliga understödsfall efter understödets beskaffenhet.

I fattigvårdslagen nämnas såsom fattigvårdens huvudformer understöd i hemmet, utackordering i enskilt hem och anstaltsvård. Sedan utackordering av barn blivit en angelägenhet som ankommer på barnavårdsnämnderna, har fattigvården endast två huvudformer, vilka dominera verksamheten, nämligen hemunderstöd och anstaltsvård. Fattigvård i andra former förekommer numera endast i ganska obetydlig omfattning (jfr tab. C).

I det föregående ha de understödsfall i vilka hjälp av två eller flera slag utgått, redovisats under var och en av de särskilda hjälpformerna. Hur samtliga understödsfall år 1939 fördelade sig på respektive hjälpformer och vissa kombinationer av dessa, framgår av tab. U och V, vilka båda grunda sig på det representativa materialet. Någon fullständig redovisning av samtliga förekommande kombinationer av de olika hjälpformerna har icke ansetts nödvändig. De relativt få familjer och personer, till vilka »annan hjälp» utgått jämte hemunderstöd eller anstaltsvård, ha sålunda icke särredovisats i tabellerna utan hänförts till det eller de slag av understöd som de eljest erhållit (jfr likväl tablån på sid. 85).

Tab. U. Understödsfallens fördelning efter understödets beskaffenhet inom olika familjetyper.

Representativa undersökningen.

H j ä l p f o r m e r	Ensam man		Ensam kvinna		Gift par el. samboende		Ensamma barn	Samtliga familjer
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		
<i>Landsbygden.</i>								
Samtliga understödsfall (1/3).	9 238	287	10 390	2 152	3 645	6 850	224	32 786
Därav, i %, med:								
enbart hemunderstöd ¹	33·5	55·4	46·9	74·0	56·6	59·1	48·7	48·7
» vård & fattigv.-anstalt ¹	20·0	5·2	18·9	2·0	6·1	0·9	0·9	12·7
» » sjukv.-anstalt ¹	30·5	14·3	21·8	9·6	19·8	19·7	29·0	22·8
» annan hjälp	7·6	10·5	5·9	5·6	6·1	6·2	18·3	6·6
vård & fattigv.-anst. o. hemunderstöd ¹	1·7	1·0	1·6	0·6	1·8	0·5	—	1·3
» » sjukv.-anst. o. hemunderstöd ¹	4·7	12·9	3·6	7·7	8·2	13·0	2·7	6·7
» » fattigv.-anst. o. sjukv.-anstalt ¹	1·3	0·7	1·0	0·4	0·9	0·2	0·4	0·9
» » fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	0·3	—	0·3	0·1	0·5	0·4	—	0·3
<i>Städerna.</i>								
Samtliga understödsfall (1/3).	6 101	120	8 274	1 380	2 477	3 675	45	22 072
Därav, i %, med:								
enbart hemunderstöd ¹	39·8	63·4	57·1	73·6	62·4	67·4	.	55·5
» vård & fattigv.-anstalt ¹	25·4	2·5	15·3	2·1	9·2	0·8	.	14·1
» » sjukv.-anstalt ¹	22·1	18·3	16·5	9·1	11·7	11·3	.	16·2
» annan hjälp	2·9	—	2·5	1·8	1·8	2·5	.	2·5
vård & fattigv.-anst. o. hemunderstöd ¹	2·4	1·7	2·2	1·1	3·8	0·9	—	2·1
» » sjukv.-anst. o. hemunderstöd ¹	5·0	12·5	5·2	11·2	9·8	16·2	.	7·9
» » fattigv.-anst. o. sjukv.-anstalt ¹	2·1	0·8	0·8	0·5	0·7	0·1	—	1·0
» » fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	0·8	0·8	0·4	0·6	1·1	0·8	—	0·7
<i>Hela riket.</i>								
Samtliga understödsfall (1/3).	15 339	407	18 664	3 532	6 122	10 525	269	54 858
Därav, i %, med:								
enbart hemunderstöd ¹	36·1	57·7	51·4	73·9	58·9	62·0	48·7	51·5
» vård & fattigv.-anstalt ¹	22·1	4·4	17·8	2·1	7·3	0·9	2·2	13·2
» » sjukv.-anstalt ¹	27·2	15·5	19·5	9·4	16·5	16·8	29·0	20·2
» annan hjälp	5·7	7·4	4·4	4·1	4·4	4·9	17·1	4·9
vård & fattigv.-anst. o. hemunderstöd ¹	2·0	1·2	1·8	0·8	2·5	0·6	—	1·6
» » sjukv.-anst. o. hemunderstöd ¹	4·8	12·8	4·3	9·0	8·8	14·1	2·6	7·2
» » fattigv.-anst. o. sjukv.-anstalt ¹	1·6	0·7	0·9	0·4	0·8	0·2	0·4	0·9
» » fattigv.-anst. o. sjukv.-anst. jämte hemunderstöd ¹	0·5	0·3	0·4	0·3	0·8	0·5	—	0·5

Frekvensen av hemunderstöd. Av samtliga familjer och ensamma personer som år 1939 fingo hjälp av fattigvårdsstyrelserna, hade 61 % åtnjutit hemunderstöd någon gång under året; 52 % hade åtnjutit hemunderstöd enbart eller hemunderstöd och »annan hjälp», medan 9 % jämte hemunderstöd erhållit anstaltsvård av något slag. Understöd i hemmet var vanligare i städerna, där sådan hjälp hade utgått i 66 % av understödsfallen, än på landsbygden, där motsvarande andel utgjorde 57 %. De familjer som åtnjutit hemunderstöd enbart (eller »annan hjälp» dessutom) utgjorde i städerna 55 %, på landsbygden 49 %. Även i kombination med anstaltsvård förekom hemunderstöd något oftare i städerna (11 %) än vad fallet var på lands-

¹ I en del fall i kombination med »annan hjälp».

Tab. V. Samtliga understödsfall fördelade efter understödets beskaffenhet i olika kommuntyper på landsbygden.

Representativa undersökningen.

H j ä l p f o r m e r	Jord- bruks- kom- muner	Skogs- kom- muner	Blan- dade kom- muner	In- dustri- kom- muner	Övriga kom- muner	Samtliga lands- kom- muner
Samtliga understödsfall ($\frac{1}{2}$ s)	6 282	1 778	11 429	4 074	9 223	32 786
Därav, i %, med:						
enbart hemunderstöd ¹	38.6	40.5	45.3	60.4	56.3	48.7
, vård å fattigvårdsanstalt ¹	16.3	8.8	13.9	9.0	11.0	12.7
, , sjukvårdsanstalt ¹	29.4	28.8	23.8	16.6	18.6	22.8
, annan hjälp	7.5	11.2	7.7	3.8	4.9	6.6
vård å fattigvårdsanstalt o. hemunderstöd ¹	1.0	1.0	1.3	1.9	1.4	1.3
, sjukvårdsanstalt o. hemunderstöd ¹	6.1	8.6	6.7	7.2	6.6	6.7
, fattigvårdsanstalt o. sjukvårdsanstalt ¹	0.9	0.8	1.0	0.7	0.8	0.9
, fattigvårdsanstalt o. sjukvårdsanstalt jämte hemunderstöd ¹	0.2	0.3	0.3	0.4	0.4	0.3

bygden (8 %). Både i städerna och på landsbygden var hemunderstöd likväl den vanligaste hjälpformen.

Av tab. V finner man, att andelen understödsfall med hemunderstöd var lägst i jordbrukskommunerna (46 %) och att den steg med kommunernas ökade inslag av industri till 70 % i de egentliga industrikommunerna. Detta senare procenttal är något högre än motsvarande procenttal för städerna (66 %).

Inom samtliga familjetyper med undantag för ensamma män utan barn utgjorde hemunderstödet den dominerande hjälpformen, såsom framgår av tab. U. Av naturliga skäl förekom dylik hjälp i väsentligt större utsträckning bland barnfamiljer än bland familjer utan barn, oftast sålunda bland ensamma kvinnor med barn (84 %) och bland gifta par med barn (77 %), minst ofta bland ensamma kvinnor utan barn (58 %) och bland ensamma män utan barn (43 %). Den större frekvensen av hemunderstöd bland städernas understödstagare i förhållande till landsbygdens var genomgående för samtliga familjetyper.

Frekvensen av anstaltsvård. Vård på anstalter av olika slag under längre eller kortare tid hade lämnats i 44 % av hela antalet understödsfall. Anstaltsvård förekom något oftare på landsbygden (45 % av understödsfallen) än vad fallet var i städerna (42 %). I de egentliga jordbrukskommunerna var vård på anstalt till och med något vanligare än hemunderstöd (54 % mot 46 %). Det ligger i sakens natur, att frekvensen av anstaltsvård måste vara relativt hög inom sådana familjetyper där antalet sjuka, åldringar och orkeslösa är störst. Bland ensamma män utan barn utgjorde anstaltsvården sålunda den vanligaste hjälpformen (58 %). Den minsta andelen anstaltsvårdade (endast 22 %) förekom bland ensamma kvinnor med barn.

Vad de olika slagen av anstaltsvård beträffar, finner man av tab. U, att vården på sjukvårdsanstalt var vanligast både på landsbygden och i städerna. Detsamma gäller för var och en av de särskilda familjetyperna. Av hela an-

¹ I en del fall i kombination med annan hjälp.

talet familjer och ensamma personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna hade på landsbygden 31 % och i städerna 26 % erhållit hjälp i form av vård på sjukvårdsanstalt, under det att 15 resp. 18 % åtnjutit vård på kommunernas egna anstalter. Att sålunda det relativa antalet på fattigvårdsanstalt vårdade var något större i städerna än på landsbygden, beror givetvis i någon mån på att städerna i större utsträckning äro försedda med egna fattigvårdsanstalter med därtill hörande avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka.

Det relativa antalet understödsfall med vård på sjukvårdsanstalt var särskilt högt i jordbrukskommunerna (37 %) och i skogskommunerna (39 %).

Frekvensen av »annan hjälp». Förekomsten av »annan hjälp» antingen enbart eller i kombination med övriga hjälpformer framgår av följande tablå som grundar sig på den representativa undersökningen:

	Jord- bruks- komm.	Skogs- komm.	Blandade komm.	Industri- komm.	Övriga komm.	Hela lands- bygden	Samt- liga städer	Hela riket
Hela antalet understödsfall ($\frac{1}{2}$)	6 282	1 778	11 429	4 074	9 223	32 786	22 072	54 858
Därav i %:								
»annan hjälp» enbart . . .	7.5	11.2	7.7	3.8	4.9	6.6	2.5	4.9
» » o. hemunder- stödd . . .	2.9	3.0	3.6	4.7	3.6	3.6	2.2	3.0
» » o. anstaltsvård	9.0	17.0	9.1	7.5	7.2	8.8	5.5	7.5
Tillhopa	19.4	31.2	20.4	16.0	15.7	19.0	10.2	15.4

Det relativa antalet understödsfall i vilka »annan hjälp» utgått, utgjorde i hela riket 15 %. Ifrågavarande understödsfall voro, relativt sett, ungefär dubbelt så talrika i landskommunerna som i städerna (19 % mot 10 %). Till 5 % av samtliga understödda familjer och ensamma personer utgick enbart »annan hjälp». De sistnämnda fallen, i vilka hjälpen merendels torde ha bestått av utackordering i enskilt hem, voro vanligare på landsbygden (7 %), särskilt i skogskommunerna (11 %), än vad fallet var i städerna (2 å 3 %). »Annan hjälp» i samband med vård på anstalt torde för det mesta ha bestått av utrustning för intagning på anstalterna i fråga, utlägg för resor o. dyl. Dylik hjälp synes ha utgått i drygt 7 % av samtliga understödsfall. Vanligast är denna form av understöd i skogskommunerna (17 %), vilket torde bero på att dessa ligga mest avsides och att man där i större utsträckning än på andra håll måste bekosta resorna för personer som söka vård på sjukhus.

Understödetts rättsliga form och dess totala värde.

Redovisningen till fattigvårdsstatistiken omfattar enligt de principer som tillämpas från och med år 1939, samtliga familjer och ensamma personer som för sitt uppehälle och sin vård åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna enligt fattigvårdslagen, enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. eller ur fonder och donationer under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning.

Understödsfallens fördelning efter understödets rättliga form. Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form redovisas länsvis i tab. 11 i tabellbilagan. Uppgifterna i tab. 11 äro grundade på hela det föreliggande materialet. Ett sammandrag härav meddelas här nedan i absoluta och relativa tal:

<i>Antal understödsfall i vilka utgått:</i>	Absoluta tal			Procenttal		
	Lands- bygden	Stä- derna	Hela riket	Lands- bygden	Stä- derna	Hela riket
endast egentligt fattigvårdsunderstöd . .	159 167	100 989	260 156	96·5	90·0	93·9
» kommunalt pensionstillskott e. d.	3 169	7 480	10 649	1·9	6·7	3·8
» understöd ur fond eller donation	1 362	1 695	3 057	0·8	1·5	1·1
fattigvård o. komm. pensionstillskott e. d.	1 101	1 345	2 446	0·7	1·2	0·9
» o. understöd ur fond etc. . .	193	723	916	0·1	0·6	0·3
Summa understödsfall	164 992	112 232	277 224	100·0	100·0	100·0

Egentligt fattigvårdsunderstöd hade under åren 1939 utgått i sammanlagt nära 264 000 fall, varav drygt 160 000 på landsbygden och 103 000 i städerna. Dessa tal motsvara 95 % respektive 97 och 92 % av antalet understödsfall över huvud. Fattigvårdsunderstöd enbart hade på landsbygden utgått till drygt 96 % och i städerna till 90 % av de understödda familjerna. I städerna voro i gengäld de familjer som uppburit kommunala pensionstillskott o. dyl. eller understöd ur fonder och donationer, relativt fler än på landsbygden.

Understöd enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. utgöras av kommunala pensionstillskott i egentlig mening, vidare kommunala tillskott till invalidunderstöd, till blindhetsersättning, till barnbidrag eller bidragsförskott samt kommunala sjukvårdsbidrag. Sådana understöd hade under år 1939 utgått enbart eller tillsammans med egentlig fattigvård till något över 13 000 familjer eller ensamma personer, vilket motsvarade ej fullt 5 % av samtliga understödsfall. På landsbygden kommo drygt 4 000 fall och på städerna nära 9 000, motsvarande 2 à 3 resp. 8 % av hela antalet familjer och personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna. Ifrågavarande lag tillämpas sålunda i mycket begränsad omfattning; i det stora flertalet av rikets kommuner kommer den överhuvud taget icke till användning. Av de absoluta talen för olika län i tab. 11 framgår, att pensionstillskotten endast på landsbygden i Uppsala, Värmlands, Örebro och Västernorrlands län samt i Stockholm och Göteborg spela någon nämnvärd roll vid sidan av det egentliga fattigvårdsunderstödet. För dessa fyra län och två städer redovisas 8 400 familjer och ensamma personer med understöd enligt lagen om kommunala pensionstillskott, vilket utgör nära $\frac{2}{3}$ av samtliga understödsfall med pensionstillskott i hela riket. På enbart Stockholm och Göteborg kommo c:a 6 400 familjer och personer med kommunalt pensionstillskott eller dylikt.

I jämförelse med föregående år synas de understödsformer som anvisas i lagen om kommunala pensionstillskott m. m., ha anlitats i avsevärt större omfattning under år 1939, särskilt på landsbygden, såsom efterföljande tablå visar:

	År 1938: antal direkta understödstagare			År 1939: antal familjer och ensamma personer		
	Lands- bygden	Stä- derna	Hela riket	Lands- bygden	Stä- derna	Hela riket
<i>Antal fall i vilka utgått:</i>						
endast kommunalt pensionstillskott e. d.	2 284	7 741	10 025	3 169	7 480	10 649
både egentlig fattigvård och kommunalt pensionstillskott el. dyl.	703	342	1 045	1 101	1 345	2 446
Tillhopa	2 987	8 083	11 070	4 270	8 825	13 095

De understöd som fattigvårdsstyrelserna utdelat ur fonder och donationer, torde vara ofullständigt redovisade och siffrorna äro därför i allmänhet något för låga. Så t. ex. föreligga för Stockholms del inga uppgifter angående dylika understöd.

Enligt de föreliggande uppgifterna ha under år 1939 ungefär 4 000 familjer och ensamma personer uppburit understöd ur fonder och donationsmedel som fattigvårdsstyrelserna förvaltat. I städerna fingo 2 400 familjer och personer dylikt understöd, på landsbygden 1 600. Dessa tal, vilka måste betraktas som minimisiffror, motsvara ungefär 2 resp. 1 % av hela antalet redovisade understödsfall.

Inom de olika kommuntyperna på landsbygden fördela sig understödsfallen i procent efter understödets rättsliga form på sätt som framgår av nedanstående sammanställning, vilken grundar sig på den representativa undersökningen:

H j ä l p f o r m e r	Jord- bruks- kom- muner	Skogs- kom- muner	Blandade kom- muner	Industri- kom- muner	Övriga kom- muner	Samtliga lands- kom- muner
Samtliga understödsfall (1/s)	6 282	1 778	11 429	4 074	9 223	32 786
Därav, i %, med						
enbart egentlig fattigvård	97.7	96.8	97.1	95.3	95.1	96.4
» kommunalt pensionstillskott	0.8	2.3	1.0	3.2	3.4	2.0
» understöd ur donation	0.9	0.4	1.5	0.3	0.4	0.9
fattigvård och komm. pensionstillskott	0.5	0.3	0.3	1.1	1.0	0.6
» och donation	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1

På grundval av det representativa materialet meddelas i tab. X den procentuella fördelningen av understödsfallen efter understödets rättsliga form inom olika familjetyper. Den största andelen understödsfall i vilka hjälp utgått enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. eller ur fonder och donationer under fattigvårdsstyrelsernas förvaltning, redovisas för familjer och personer utan barn. Talrikast förekomma dylika understöd bland ensamma kvinnor utan barn. Vad de kommunala pensionstillskotten beträffar, är detta förklarligt, enär flertalet av de understöd som utgå enligt ifrågavarande lag ha formen av kommunala tillskott till tilläggspension och invalidunderstöd.

Understödet totala värde. I det föregående ha uppgifter meddelats angående värdet av den hjälp som lämnats i form av vård på fattigvårdsanstalt och sjukvårdsanstalt eller i form av hemunderstöd eller annan hjälp. En sam-

Tab. X. Understödsfallens fördelning efter understödets rättsliga form inom olika familjetyper.

Representativa undersökningen.

Understödet's rättsliga form	Antal familjer av nedanstående typ								Summa familjer
	Ensam man		Ensam kvinna		Gift par el. samboende		Ensamma barn		
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn			
Landsbygden.									
Samtliga understödsfall (1/5)	9 238	287	10 390	2 151	3 646	6 850	224	32 786	
Därav, i %, med:									
enbart egentlig fattigvård	97.2	98.6	94.6	98.0	94.6	98.3	100.0	96.4	
» komm. pensionstillskott	1.8	1.1	3.0	0.7	3.0	0.6	—	2.0	
» understöd ur donation	0.4	—	1.4	0.7	0.7	0.8	—	0.9	
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0.6	—	0.8	0.4	1.5	0.2	—	0.6	
fattigvård o. donation	0.0	0.3	0.2	0.2	0.2	0.1	—	0.1	
Städerna.									
Samtliga understödsfall (1/5)	6 101	120	8 274	1 380	2 477	3 675	45	22 072	
Därav, i %, med:									
enbart egentlig fattigvård	91.5	99.2	83.0	98.0	93.0	98.4	100.0	90.1	
» komm. pensionstillskott	6.9	—	11.6	0.3	3.5	0.4	—	6.8	
» understöd ur donation	0.4	—	2.9	0.5	1.3	0.5	—	1.4	
fattigvård o. komm. pensionstillskott	1.1	0.8	1.6	0.4	1.7	0.4	—	1.2	
fattigvård o. donation	0.1	—	0.9	0.8	0.5	0.3	—	0.5	
Hela riket.									
Samtliga understödsfall (1/5)	15 339	407	18 664	3 531	6 123	10 525	269	54 858	
Därav, i %, med:									
enbart egentlig fattigvård	94.9	98.8	89.5	98.0	94.0	98.3	100.0	96.9	
» komm. pensionstillskott	3.8	0.7	6.8	0.6	3.2	0.5	—	3.9	
» understöd ur donation	0.4	—	2.1	0.6	0.9	0.7	—	1.1	
fattigvård o. komm. pensionstillskott	0.8	0.3	1.1	0.4	1.5	0.3	—	0.8	
fattigvård o. donation	0.1	0.2	0.5	0.4	0.4	0.2	—	0.3	

manfattning härav lämnas i nedanstående tablå (jfr i övrigt tab. 8, 9 o. 10 i tabellbilagan, där motsvarande uppgifter för de särskilda länen återfinnas):

	Vård på fattigvårds- anstalt	Vård på sjukvårds- anstalt	Hemunder- stöd	Annan hjälp	Tillhopa
Vårdens värde i milj. kr.					
Landsbygden	12.4	12.5	16.7	2.5	44.1
Städerna	15.1	8.4	22.0	0.7	46.2
Hela riket	27.5	20.9	38.7	3.2	90.3
Vårdens värde i procent					
Landsbygden	28.2	28.3	37.8	5.7	100.0
Städerna	32.7	18.1	47.7	1.5	100.0
Hela riket	30.5	23.1	42.9	3.5	100.0

Såsom framgår av anvisningarna till frågeformuläret (jfr sid. 42) skulle vårdens värde redovisas brutto, d. v. s. utan avdrag för ersättning som kommunerna erhållit för lämnad vård antingen från vårdtagaren själv (t. ex. i form av folkpension som kommunen uppburit) eller från annat håll (t. ex. från landstinget eller från andra kommuner). Å andra sidan torde uppgifterna angående värdet av anstaltsvården såsom redan framhållits vara för låga

Tab. Y. Av fattigvårdsstyrelserna meddelat understöd, fördelat efter understödets rättsliga form och dess beskaffenhet.

Representativa undersökningen.

Understödetts rättsliga form	Understödetts värde i tusental kr. (1/2)				
	Vård på fattigvårdsanstalt	Vård på sjukvårdsanstalt	Hemunderstöd	Annan hjälp	Samtliga understödsformer
<i>Landsbygden.</i>					
Enbart egentlig fattigvård	2 490.0	2 451.9	3 215.3	489.0	8 646.2
» kommunalt pensionstillskott o. dyl.	4.4	11.9	84.4	5.2	105.9
» understöd ur donation	2.6	1.8	7.4	1.5	12.8
Fattigvård o. kommunalt pensionstillskott	22.2	10.1	29.7	2.7	64.7
» o. donation	—	1.4	5.5	0.4	7.8
Tillhopa	2 519.2	2 476.6	3 342.3	498.8	8 836.9
<i>Städerna.</i>					
Enbart egentlig fattigvård	2 491.5	1 648.8	3 885.3	134.0	8 159.6
» kommunalt pensionstillskott o. dyl.	467.5	23.9	363.2	8.4	863.0
» understöd ur donation	0.0	0.0	18.1	6.3	24.4
Fattigvård o. kommunalt pensionstillskott	63.1	15.8	65.1	1.7	145.7
» o. donation	4.2	2.4	31.9	2.8	41.3
Tillhopa	3 026.8	1 690.9	4 363.6	153.2	9 234.0
<i>Hela riket.</i>					
Enbart egentlig fattigvård	4 981.5	4 100.6	7 100.7	623.0	16 805.8
» kommunalt pensionstillskott o. dyl.	471.9	35.8	447.6	13.6	968.9
» understöd ur donation	2.6	1.4	25.5	7.7	37.2
Fattigvård o. kommunalt pensionstillskott	85.8	26.0	94.7	4.4	210.4
» o. donation	4.2	3.7	37.4	3.3	48.6
Tillhopa	5 545.5	4 167.5	7 705.9	652.0	18 070.9

i förhållande till de verkliga kostnaderna, vad fattigvårdsanstalterna beträffar, emedan fasta kostnader för anstalterna endast i ringa utsträckning torde ingå i de uppgivna beloppen, i fråga om sjukvårdsanstalterna, emedan uppgifterna till största delen avse legosängsavgifterna vid allmänna sjukhus. Följaktligen kunna de föreliggande uppgifterna icke anses utgöra något mått på de verkliga kostnaderna för fattigvården. I stället kunna de möjligen sägas motsvara värdet för understödstagarna av den hjälp de erhållit av fattigvårdsstyrelserna.

År 1938 uppgick det totala värdet av egentlig fattigvård och kommunala pensionstillskott m. m. till 90.6 milj. kr. (jfr sid. 39). Det totala värdet av den hjälp som fattigvårdsstyrelserna lämnat under år 1939, inklusive understöd ur fonder och donationer, uppgick enligt de föreliggande uppgifterna till 90.3 milj. kr. Härav torde högst 0.3 milj. kr. utgöra understöd som lämnats ur fonder och donationer, varför endast en obetydlig minskning av fattigvårdens värde kan antagas ha inträtt i jämförelse med år 1938.

Hemunderstödetts värde uppgick år 1939 i hela riket till 38.7 milj. kr. eller drygt $\frac{2}{5}$ av fattigvårdens totala värde, vården på fattigvårdsanstalt till 27.5 milj. kr. (ej fullt $\frac{1}{3}$) och vården på sjukvårdsanstalt till 20.9 milj. kr. (knappt $\frac{1}{4}$). I städerna var, såsom ovanstående tablå visar, hemunderstödetts andel av fattigvårdens totala värde väsentligt större än på landsbygden (48 %

mot 38 %) och detsamma gäller, ehuru i ej fullt lika hög grad, värdet av vård på fattigvårdsanstalt (33 % mot 28 %).

Tab. Y, som grundar sig på den representativa undersökningen, visar hur värdet av allt understöd som fattigvårdsstyrelserna lämnat, fördelade sig efter såväl understödets rättsliga form som dess beskaffenhet. På sådana understödsfall i vilka enbart fattigvård i egentlig mening utgått, kom 93 % av understödets totala värde, på understödsfall i vilka fattigvård utgått jämte pensionstillskott och understöd ur fonder och donationer, ytterligare ungefär 1½ %. Understöd enbart enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m. utgjorde drygt 5 % av understödets totala värde, kommunala pensionstillskott jämte fattigvård ungefär 1 %. Enbart understöd ur fonder och donationer representerade ej mer än 0·2 % av det hela, och dylika understöd tillsammans med fattigvård i egentlig mening ytterligare knappt 0·3 %.

Av tab. Y framgår vidare, att pensionstillskott och därmed jämförliga understöd på landsbygden utgått huvudsakligen i form av hemunderstöd, i städerna däremot i större omfattning i form av vård på fattigvårdsanstalt. I städerna ha understöd ur fonder och donationer nästan uteslutande utdelats såsom hemunderstöd eller »annan hjälp», medan på landsbygden donationsmedel i viss omfattning synas ha använts även för att bekosta vård på fattigvårdsanstalt åt behövande.

Förekomsten av tilläggspension samt barnbidrag och bidragsförskott inom fattigvårdsklientelet.

Antalet understödstagare vilka under hela redovisningsåret eller någon del därav åtnjutit tilläggspension eller invalidunderstöd, meddelas länsvis i tab. 11 i tabellbilagan. I samma tabell redovisas antalet av fattigvårdsstyrelserna understödda familjer vilka under hela året eller någon del därav erhållit barnbidrag eller bidragsförskott för ett eller flera av sina barn. I båda avseendena äro de i tab. 11 återgivna talen något för låga, enär en del kommuner lämnat ofullständiga uppgifter. I nedanstående tablå har antalet redovisade understödstagare med tilläggspension satts i procent av hela antalet vuxna understödstagare, varjämte antalet redovisade familjer med barnbidrag eller bidragsförskott ställts i relation till hela antalet understödsfall:

	Antal understödstagare med tilläggspension i % av hela antalet vuxna understödstagare			Procentuella antalet understödsfall med	
	Män	Kvinnor	Samtliga	barnbidrag	bidragsförskott
Mälarlänens landsbygd	49·8	46·0	40·9	4·1	1·2
Östra Götalands »	51·7	45·4	48·3	5·1	1·1
Skånes, Blekinges och Hallands landsbygd	50·7	45·5	47·8	4·7	1·5
Bohusläns och Vänerlänens »	44·3	42·5	43·3	3·9	0·9
Dalarnas och Norrlands »	34·2	30·1	32·1	5·7	1·7
Hela landsbygden	42·7	39·1	40·9	4·9	1·4
Samtliga städer	36·6	42·6	40·0	3·5	2·8
Hela riket	40·4	40·5	40·4	4·8	1·7

Tab. Z. Antal familjer (och ensamma personer) med tilläggspension, barnbidrag eller bidragsförskott i procent av hela antalet understödsfall inom olika familjetyper och kommungrupper. Antal personer i dessa familjer i procent av hela antalet understödstagare.¹

Representativa undersökningen.

Kommungrupper	Antal understödsfall tillhörande familjetypen							Summa understödsfall	Antal vuxna		Antal redovisade barn	
	Ensam man		Ensam kvinna		Gift par el. samboende		Ensam- ma barn		män	kvin- nor		
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn						
<i>Jordbrukskommuner.</i>												
Samtl. understödsfall (¹ / ₅)	1 850	61	2 079	418	602	1 211	61	6 292	3 724	4 310	4 310	
Därav, i %, med tilläggspension . .	61.1	(39.3)	68.6	18.4	64.1	17.9	—	51.9	47.2	48.9	15.2	
> barnbidrag	—	(26.2)	—	34.7	—	13.0	(8.2)	5.2	4.7	7.0	17.8	
> bidragsförskott	—	—	—	12.2	—	1.2	(1.6)	1.1	0.4	1.5	2.8	
Övriga	38.9	(49.2)	31.4	45.5	35.9	79.3	(90.2)	44.9	51.7	46.8	75.3	
<i>Skogskommuner.</i>												
Samtl. understödsfall (¹ / ₅)	503	28	418	125	167	527	10	1 778	1 225	1 237	2 179	
Därav, i %, med tilläggspension . .	55.3	.	57.4	23.2	51.5	14.6	—	40.3	36.5	34.9	13.0	
> barnbidrag	—	—	—	38.4	—	11.6	.	6.5	5.3	8.8	14.6	
> bidragsförskott	—	—	—	15.2	—	0.4	—	1.2	0.2	1.7	1.7	
Övriga	44.7	.	42.6	33.6	48.5	83.5	.	56.0	62.6	59.9	80.4	
<i>Blandade kommuner.</i>												
Samtl. understödsfall (¹ / ₅)	3 265	99	3 572	745	1 225	2 433	90	11 429	7 022	7 975	8 501	
Därav, i %, med tilläggspension . .	58.2	30.3	67.0	13.4	60.8	16.2	—	48.6	43.7	45.5	12.8	
> barnbidrag	—	10.1	—	32.9	—	12.1	(6.7)	4.9	4.3	6.8	16.1	
> bidragsförskott	—	—	—	13.4	—	1.3	(8.9)	1.2	0.5	1.7	3.6	
Övriga	41.8	69.7	33.0	48.1	39.2	81.1	(84.4)	48.1	55.4	50.1	77.5	
<i>Industrikommuner.</i>												
Samtl. understödsfall (¹ / ₅)	1 093	35	1 291	289	511	836	19	4 074	2 475	2 927	2 429	
Därav, i %, med tilläggspension . .	49.3	.	66.4	8.7	54.8	10.6	—	44.0	36.8	42.7	9.1	
> barnbidrag	—	—	—	34.6	—	8.9	.	4.4	3.1	5.9	13.6	
> bidragsförskott	—	—	—	14.5	—	0.7	.	1.3	0.2	1.6	3.7	
Övriga	50.7	.	33.6	47.4	45.2	87.8	.	52.3	62.6	52.5	80.7	
<i>Övriga landskommuner.</i>												
Samtl. understödsfall (¹ / ₅)	2 527	64	3 030	575	1 140	1 843	44	9 223	5 574	6 588	5 857	
Därav, i %, med tilläggspension . .	55.8	(35.9)	67.8	13.6	59.9	13.9	—	48.9	42.6	46.6	11.9	
> barnbidrag	—	(21.7)	—	37.7	—	9.7	.	4.5	3.5	6.0	16.1	
> bidragsförskott	—	—	—	16.5	—	1.4	.	1.3	0.4	1.8	4.3	
Övriga	44.2	(62.5)	32.2	42.6	40.1	83.8	.	47.9	56.7	48.9	77.0	
<i>Städer under 30 000 inv.</i>												
Samtl. understödsfall (¹ / ₅)	1 979	25	2 785	459	880	1 369	29	7 526	4 253	5 493	3 905	
Därav, i %, med tilläggspension . .	52.5	.	69.3	15.7	53.5	10.5	—	48.7	39.1	47.6	9.3	
> barnbidrag	—	—	—	33.6	—	9.1	.	3.8	3.1	5.1	13.8	
> bidragsförskott	—	—	—	18.5	—	2.3	.	1.6	0.8	2.1	6.0	
Övriga	47.5	.	30.7	44.0	46.5	86.1	.	48.2	59.8	48.2	79.0	

¹ Observera att procenttalen för respektive grupper icke överallt ge summan 100, emedan de tre understödsformerna tilläggspension, barnbidrag och bidragsförskott icke utesluta varandra.

Tab. Z (forts.).

Kommungrupper	Antal understödsfall tillhörande familjetypen								Summa understödsfall	Antal vuxna		Antal redovisade barn	
	Ensam man		Ensam kvinna		Gift par el. samboende		Ensamma barn	män		kvinnor			
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn							
Städer över 30 000 inv. (utom Stockholm)													
Samtl. understödsfall (1/3)	2 254	74	3 059	499	1 012	1 522	9	8 429	4 862	6 092	4 335		
Därav, i %,													
med tilläggspension . .	46.4	(13.5)	63.6	8.8	49.7	9.7	—	43.8	35.1	43.3	8.0		
barnbidrag	—	(6.8)	—	35.3	—	9.0	—	3.8	2.9	5.1	13.8		
bidragsförskott	—	(33.8)	—	24.6	—	5.5	—	2.8	2.2	3.4	10.9		
Övriga	53.6	(54.1)	36.4	38.5	50.3	83.8	—	51.5	62.4	50.7	74.3		
Stockholm.													
Samtl. understödsfall (1/3)	1 868	22	2 430	422	584	784	7	6 117	3 258	4 220	2 284		
Därav, i %,													
med tilläggspension . .	47.6	—	62.1	5.0	43.5	5.9	—	44.5	36.6	43.3	4.9		
barnbidrag	—	—	—	15.9	—	3.8	—	1.6	1.0	2.3	7.7		
bidragsförskott	—	—	—	32.9	—	2.8	—	2.6	0.7	2.6	12.7		
Övriga	52.4	—	37.9	49.3	56.5	90.8	—	51.9	62.6	51.5	77.7		
Hela landsbygden.													
Samtl. understödsfall (1/3)	9 238	287	10 390	2 152	3 645	6 850	224	32 786	20 020	23 037	23 276		
Därav, i %,													
med tilläggspension . .	56.9	30.3	67.1	14.4	59.3	15.1	—	48.3	42.8	45.5	12.6		
barnbidrag	—	16.7	—	35.1	—	11.2	8.0	4.8	4.1	6.6	16.0		
bidragsförskott	—	—	—	14.3	—	1.2	7.6	1.2	0.4	1.7	3.5		
Övriga	43.1	66.2	32.9	45.2	40.2	82.5	84.4	48.4	56.4	50.0	77.6		
Samtliga städer.													
Samtl. understödsfall (1/3)	6 101	121	8 274	1 380	2 476	3 675	45	22 072	12 373	15 805	10 524		
Därav, i %,													
med tilläggspension . .	48.7	17.4	65.1	9.9	49.6	9.2	—	45.7	36.9	44.8	7.8		
barnbidrag	—	9.9	—	28.8	—	7.9	—	3.2	2.5	4.4	12.4		
bidragsförskott	—	20.7	—	25.1	—	3.8	—	2.3	1.3	3.1	9.5		
Övriga	51.3	62.8	34.9	43.6	50.4	86.2	—	50.5	61.6	50.0	76.8		
Hela riket.													
Samtl. understödsfall (1/3)	15 339	408	18 664	3 532	6 121	10 525	269	54 858	32 393	38 842	33 800		
Därav, i %,													
med tilläggspension . .	53.7	26.5	66.2	12.6	55.7	13.0	—	47.2	40.5	45.3	11.1		
barnbidrag	—	14.7	—	32.6	—	10.0	8.6	4.2	3.4	5.7	14.9		
bidragsförskott	—	6.1	—	18.5	—	2.1	7.8	1.7	0.7	2.2	5.3		
Övriga	46.3	65.2	33.8	44.6	44.3	83.8	83.6	49.2	58.4	50.0	77.3		

I tab. Z meddelas dessutom enligt den representativa undersökningen det relativa antalet understödsfall med tilläggspension, barnbidrag och bidragsförskott inom olika familjetyper samt antalet personer i familjer med dylikt understöd i procent av hela antalet understödstagare.

Antal understödstagare med tilläggspension. Nära 144 000 understödstagare, varav ej fullt 88 000 på landsbygden och drygt 56 000 i städerna, hade enligt de föreliggande uppgifterna åtnjutit tilläggspension under hela redovisningsåret eller någon del därav. Av samtliga vuxna understödstagare skulle sålunda drygt 40 % ha varit tilläggspensionärer. Ifrågavarande andel synes ha varit nästan exakt lika på landsbygden och i städerna. Den synes också ha varit

lika för män och kvinnor, i det att 65 000 manliga och 79 000 kvinnliga understödstagare redovisats såsom tilläggspensionärer. Emellertid fanns det på landsbygden relativt fler tilläggspensionärer bland männen än bland kvinnorna (43 % mot 39 %), medan förhållandet var det motsatta i städerna (37 % tilläggspensionärer bland männen mot 43 % bland kvinnorna).

Störst var andelen tilläggspensionärer i landskommunerna i Östra Götaland samt i Skåne, Halland och Blekinge, såsom framgår av tabblån här ovan. I landskommunerna i Dalarna och Norrland var det relativa antalet tilläggspensionärer betydligt lägre än i övriga landsdelar, vilket tydligen sammanhänger med det förut konstaterade förhållandet att fattigvården i Norrland i mindre omfattning än på andra håll har karaktären av ålderdomsförsörjning (jfr sid. 51).

Antalet tilläggspensionärer över huvud under år 1939 kan beräknas på grundval av pensionsstyrelsens statistik. Vid utgången av år 1938 uppgick antalet tilläggspensionärer i hela riket till 438 526, varav 183 955 män och 254 571 kvinnor. Deras antal ökades under år 1939 med 47 133 nytilkomna pensionstagare, varav 22 157 män och 24 976 kvinnor. Sålunda erhöles under år 1939 sammanlagt 206 112 män och 279 547 kvinnor tilläggspension, och hela antalet tilläggspensionärer utgjorde 485 659. I relation härtill uppgick antalet tilläggspensionärer med understöd av fattigvårdsstyrelserna till ej fullt 30 %. Av de manliga tilläggspensionärerna skulle omkring 32 % och av de kvinnliga omkring 28 % ha åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelserna.

För beräkning av det relativa antalet fattigvårdsunderstödda tilläggspensionärer på landsbygden och i städerna erfordras uppgifter om antalet tilläggspensionärer över huvud i landskommuner och städer. Pensionsstyrelsens statistik kan icke upplysa härom. Emellertid kunna approximativa uppgifter erhållas på följande sätt. I samband med sin undersökning rörande fattigvårdens understödsverksamhet (S. O. U. 1941: 29) har socialvårdskommittén beräknat antalet tilläggspensionärer i hela riket vid utgången av år 1938 till 436 532, vilket enligt ovan anförda uppgift rätt nära överensstämmer med det verkliga antalet. Av dessa beräknades 324 488 eller 74 % vara bosatta på landsbygden och 112 044 eller 26 % i städerna. Om man antar att antalet tilläggspensionärer år 1939 procentiskt fördelade sig på samma sätt mellan städer och landsbygd, kommer man fram till ett ungefärligt antal av 361 000 i landskommunerna och 125 000 i städerna. Följaktligen skulle detta år antalet tilläggspensionärer med understöd av fattigvårdsstyrelserna ha utgjort ungefär 24 % på landsbygden och omkring 45 % i städerna. Kompletterande understöd genom fattigvårdsstyrelserna är sålunda väsentligt vanligare bland städernas än bland landsbygdens tilläggspensionärer.

Tab. Z visar, att av samtliga familjer och ensamma personer med understöd av fattigvårdsstyrelserna i landskommunerna 48 % och i städerna 46 % åtnjutit tilläggspension under redovisningsåret eller någon del därav. De flesta tilläggspensionärerna förekomma givetvis bland familjer och personer utan barn. Framför allt utmärkes familjetypen ensam kvinna utan barn av en mycket hög andel tilläggspensionärer (66 %). Därefter kommer familjetypen

gifta par (eller samboende) utan barn. I 56 % av sistnämnda understödsfall hade endera eller båda av makarna haft tilläggspension.

I fråga om samtliga familjetyper var andelen understödsfall i vilka även tilläggspension utgått störst i jordbrukskommunerna och minst i skogskommunerna.

Frekvensen av tilläggspensionärer varierar rätt avsevärt inom olika hjälperformer. I nedanstående tablå redovisas det procentuella antalet understödstagare med tilläggspension bland vårdtagarna på fattigvårdsanstalt och sjukvårdsanstalt:

Procentuella antalet tilläggspensionärer bland vårdtagare på	Jordbrukskommuner	Skogskommuner	Blandade kommuner	Industri-kommuner	Övriga landskommuner	Hela landsbygden	Samtliga städer	Hela riket
fattigvårdsanstalter	76.7	77.8	75.5	68.5	75.7	75.2	66.5	71.2
sjukvårdsanstalter	44.7	37.5	36.0	39.2	43.9	40.3	37.6	39.4

Bland vårdtagarna på kommunernas fattigvårdsanstalter var det relativa antalet tilläggspensionärer väsentligt större än bland understödstagarna i övrigt. Av samtliga vårdtagare på ifrågavarande anstalter voro sålunda på landsbygden 75 % och i städerna drygt 66 % tilläggspensionärer. Dessa procenttal äro något lägre än motsvarande andelar bland fattigvårdsanstalternas vårdtagare den 30 juni 1938 enligt den förut refererade undersökningen (jfr sid. 54). Förmodligen beror detta i främsta rummet på att i uppgifterna för år 1939, vilka avse hela året, ingå jämförelsevis många tillfälliga vårdtagare, bland vilka tilläggspensionärerna sannolikt äro mindre talrika.

Det relativa antalet tilläggspensionärer bland vårdtagarna på sjukvårdsanstalter är jämförelsevis lågt (på landsbygden 40 %, i städerna 38 %), beroende på att åtskilliga av dessa vårdtagare äro yngre personer. Även en del barn ingå i det redovisade antalet vårdtagare på sjukvårdsanstalt. Dessa ha icke kunnat frånräknas vid beräkningen av procenttalen.

Det relativa antalet pensionärsfamiljer bland de understödsfall i vilka fattigvårdsstyrelsernas hjälp utgått i form av hemunderstöd, framgår av följande tablå:

	Ensam man		Ensam kvinna		Gift par eller samboende		Samtliga understödsfall
	utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn	
Jordbrukskommuner	58.3	.	71.2	15.6	71.2	19.3	47.9
Skogskommuner	50.3	.	(61.8)	11.0	62.2	14.6	35.4
Blandade kommuner	58.8	(25.4)	68.8	13.6	66.2	17.7	45.7
Industrikommuner	44.1	.	69.5	7.1	60.3	11.0	41.9
Övriga landskommuner	49.8	.	68.8	12.6	63.5	14.9	45.6
Hela landsbygden	53.0	28.1	69.1	12.6	64.9	15.9	44.9
Samtliga städer	42.5	(17.0)	66.6	9.9	53.2	9.7	42.8
Hela riket	48.4	24.6	67.8	11.5	59.8	13.5	44.0

Av samtliga familjer och ensamma personer med hemunderstöd av fattigvården hade på landsbygden 45 % och i städerna 43 % även åtnjutit tilläggspension. Talrikast företrädare voro tilläggspensionärerna bland de hemunderstöd-

da ensamstående kvinnorna utan barn, av vilka i landskommunerna 69 % och i städerna 67 % uppburit tilläggspension. Därefter kommer familjetyperna gifta par utan barn, inom vilken motsvarande andel uppgick till 65 resp. 53 %.

Antal familjer med barnbidrag och bidragsförsäkring jämte understöd av fattigvårdsstyrelserna. Enligt tab. 11 i tabellbilagan hade i hela riket nära 12 000 familjer med understöd av fattigvårdsstyrelserna dessutom uppburit barnbidrag för ett eller flera av sina barn under hela redovisningsåret eller någon del därav. Detta antal utgjorde 4·3 % av hela antalet understödsfall (jfr tab. 10 sid. 90). Det relativa antalet familjer med barnbidrag var större på landsbygden (4·9 %) än i städerna (3·5 %). Av de skilda landsdelarna uppvisade Dalarna och Norrland det högsta procenttalet (5·7), Bohuslän och Vänerlän det lägsta (3·9). Tab. Z visar härutöver, att de högsta procenttalen återfinnas i de barnrika landskommunerna, nämligen i skogskommunerna (6·5) och i jordbrukskommunerna (5·2), medan det allra lägsta procenttalet såsom var att vänta återfinnes i Stockholm (1·6).

Flertalet redovisade familjer med barnbidrag utgöras av ensamstående kvinnor med barn. Inom denna familjetyp hade på landsbygden 35 % och i städerna 29 % av de understödda familjerna uppburit barnbidrag under året. Av ensamma män med barn och gifta par med barn hade 15 resp. 10 % uppburit barnbidrag under året. Flertalet av dessa hade dessutom åtnjutit tilläggspension.

Bidragsförsäkring hade enligt de föreliggande uppgifterna utgått jämte understöd av fattigvårdsstyrelserna i omkring 4 800 fall, vilket motsvarar 1·7 % av samtliga redovisade understödsfall (på landsbygden 1·4 %, i städerna 2·3 %; jfr tab. 10 sid. 90). Inom gruppen ensamma kvinnor med barn, som huvudsakligen kommer i fråga för erhållande av bidragsförsäkring, uppgick motsvarande andel till drygt 18 % (på landsbygden 14 %, i städerna 25 %; jfr tab. Z).

Uppgifter ha icke införskaffats angående antalet barn för vilka barnbidrag respektive bidragsförsäkring utgått. Emellertid tillhörde enligt tab. Z 15 resp. 5 % av samtliga redovisade barn inom understödsklientelet familjer som jämte fattigvård erhållit barnbidrag eller bidragsförsäkring under redovisningsåret eller någon del därav. På grundval härav kan man approximativt beräkna antalet barn med barnbidrag respektive bidragsförsäkring i de fattigvårdsunderstödda familjerna till 25 000 resp. 8 900.

Övriga understödsfall, d. v. s. familjer och ensamma personer vilka jämte understöd av fattigvårdsstyrelserna icke åtnjutit vare sig tilläggspension, barnbidrag eller bidragsförsäkring, utgjorde i hela riket 49 % av samtliga understödsfall (på landsbygden 48 %, i städerna 51 %). De voro såsom tab. Z visar talrikast företrädade bland familjer med barn. Bland gifta par med barn utgjorde ifrågakommande understödsfall den största gruppen, omfattande i landskommunerna 82 % och i städerna 86 % av hela antalet understödsfall. Av samtliga barn inom fattigvårds-klientelet tillhörde drygt $\frac{3}{4}$ familjer som erhållit enbart understöd av fattigvårdsstyrelserna.

TABELLBILAGA.

Noter till tab. 1.

¹ Personer som åtnjutit understöd av olika slag redovisas i var och en av de ifrågavarande kolumnerna, varför summan av kol. 7—13 (antalet vårdfall) överstiger antalet vårdtagare enligt kol. 6. — Understödsdagare som redovisats såsom boende i fattigstugor, ha i tabellen inräknats bland hemunderstödda, likaså fr. o. m. år 1935 personer som uppgivits bo i fattighus. (Före år 1935 redovisades de sistnämnda bland vårdtagare på fattigvårdsanstalt.) — Vårdtagare på ålderdomshemmens avdelningar för sinnessjuka och kroniskt sjuka ha före år 1935 redovisats såsom intagna på fattigvårdsanstalt; fr. o. m. år 1935 ha de, såvitt avdelningarna varit vederbörligen godkända, upptagits tillsammans med dem som åtnjutit vård på särskild anstalt för sinnessjuka resp. kroniskt sjuka. — Uppgifterna angående personer som erhållit vård på sjukvårdsanstalter av olika slag, innefatta t. o. m. år 1935 resp. 1937 endast en ringa del av de understödsdagare i Göteborg resp. Stockholm, vilka erhållit fri sjukhusvård på fattigvårdens bekostnad (jfr. not 2 o. 3). — För år 1938 äro talen i kol. 7—13 delvis uppskattade med ledning av uppgifterna i tab. 5 angående antalet direkta understödsdagare som erhållit understöd av olika slag.

² Först fr. o. m. år 1936 föreligga mera fullständiga uppgifter angående vård på sjukvårdsanstalter av olika slag, bekostad av fattigvårdsstyrelsen i Göteborg. Härigenom uppkom år 1936 ett skenbart tillskott av c:a 4 000 understödsdagare och en skenbar ökning av fattigvårdens värde med drygt 1 milj. kr.

³ Först år 1938 föreligga mera fullständiga uppgifter angående vård på sjukvårdsanstalter av olika slag, bekostad av Stockholms stads fattigvårdsnämnd. Härigenom uppkom år 1938 ett skenbart tillskott av c:a 6 000 understödsdagare och en skenbar ökning av fattigvårdens värde med c:a 2½ milj. kr.

98 Tab. 1. Antal understödstagare i tusental och vårdens värde i miljoner kronor åren 1923—1938.

Obs! Noter till tabellen återfinnas på föregående sida.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
År	Vuxna (över 16 år)		Barn (under 16 år)		Hela antalet under- stöds- tagare	Därav understödstagare som voro ¹								Vår- dens värde (milj. kr.)
	m. var- aktigt under- stöd	m. till- fälligt under- stöd	m. di- rekt under- stöd	m. in- direkt under- stöd		intagna på				utac- korde- rade i en- skilt hem	under- stödda i sina hem	på annat sätt under- stödda		
						fattig- vårds- an- stalt	anstalt för sinnes- sjuka	anst. f. kro- niskt sjuka	annan sjuk- vårds- anst.					
Landsb.														
1923	84.2	28.0	23.1	46.8	182.1	24.9	7.7	1.3	12.0	18.9	112.3	9.5	31.1	
1924	87.0	28.6	23.6	47.1	186.3	24.9	8.1	1.4	13.4	19.7	114.1	9.9	31.7	
1925	90.0	29.4	24.2	49.9	193.5	25.0	8.3	1.4	15.2	20.1	120.0	9.9	33.4	
1926	91.7	33.5	12.8	51.9	189.9	24.5	8.3	1.4	17.0	10.6	125.0	9.8	31.9	
1927	94.5	38.1	8.9	56.3	197.8	24.1	8.6	1.4	18.2	7.3	135.4	9.4	32.6	
1928	96.6	41.6	7.5	62.3	208.0	23.8	9.1	1.4	19.5	6.0	147.0	8.4	33.8	
1929	99.4	41.3	7.4	62.7	210.8	24.1	9.8	1.6	22.2	5.6	148.9	9.3	34.7	
1930	101.8	44.0	7.2	64.0	217.0	24.4	10.5	1.3	24.3	5.1	153.4	8.9	35.8	
1931	108.1	60.8	7.6	79.6	256.1	25.6	12.1	1.1	28.4	4.7	187.6	11.0	39.1	
1932	115.5	84.1	8.7	99.8	308.1	25.7	13.1	1.2	34.4	4.6	233.3	13.1	42.5	
1933	123.4	98.5	9.7	111.2	342.8	26.1	13.9	1.4	41.0	4.5	262.6	15.0	45.4	
1934	125.7	90.2	10.0	103.3	329.2	26.4	14.9	1.4	43.4	4.0	246.3	16.0	45.5	
1935	127.7	89.7	10.2	101.3	328.9	25.0	16.8	2.6	43.7	3.7	245.1	16.3	47.0	
1936	128.5	90.2	9.4	100.9	329.0	25.3	17.7	2.7	43.1	3.5	244.6	17.2	48.3	
1937	121.2	80.6	8.9	92.3	303.0	24.4	18.1	2.7	36.8	3.1	218.3	16.4	46.5	
1938	113.5	78.4	7.7	81.7	281.3	24.5	18.7	2.6	34.2	2.6	198.0	15.7	44.5	
Städer.														
1923	53.6	17.7	17.7	28.5	117.5	18.0	3.3	0.4	9.3	12.4	75.9	3.4	27.9	
1924	55.0	19.0	17.7	28.6	120.3	18.8	3.5	0.3	10.3	12.3	77.6	3.9	29.2	
1925	58.3	23.0	17.9	32.3	131.5	19.4	3.5	0.5	11.5	12.6	86.6	4.0	31.0	
1926	60.0	26.1	6.8	34.6	127.5	21.5	3.4	0.3	10.1	3.3	94.3	2.9	28.1	
1927	59.5	28.0	6.3	36.5	130.3	21.0	2.5	0.3	8.4	2.0	98.6	3.6	26.6	
1928	62.1	29.8	5.8	36.1	133.8	20.9	2.7	0.8	8.5	2.0	102.2	3.9	28.4	
1929	64.4	29.2	5.8	36.6	135.4	21.4	3.8	0.3	9.0	1.8	103.4	4.2	29.9	
1930	68.7	29.5	5.7	36.8	140.7	22.1	3.4	0.2	9.9	1.6	108.2	4.8	31.8	
1931	73.8	45.7	5.4	45.1	170.0	22.0	3.7	0.3	10.7	1.6	139.2	5.1	36.5	
1932	90.6	63.5	4.4	57.2	215.7	22.5	3.9	0.3	12.0	1.2	186.1	5.7	44.5	
1933	91.4	86.9	4.3	66.8	249.4	22.0	4.0	0.4	13.3	1.1	217.5	6.7	48.3	
1934	91.5	69.7	4.1	60.0	225.3	21.3	4.3	0.4	13.5	0.8	197.3	6.8	44.4	
1935	90.1	58.6	3.8	55.2	207.7	18.2	6.1	2.1	12.3	0.6	180.0	5.5	44.5	
² 1936	90.3	54.4	4.9	52.1	201.7	18.8	7.4	2.2	15.5	0.5	172.2	6.2	47.0	
1937	86.8	49.2	4.8	48.6	188.9	17.9	7.8	2.3	14.6	0.5	153.9	6.3	46.2	
³ 1938	85.8	48.2	4.6	43.3	181.9	17.2	11.2	3.5	18.4	0.4	145.4	6.4	46.1	
Riket.														
1923	137.8	45.7	40.8	75.3	299.6	42.9	11.0	1.7	21.3	31.3	188.2	12.9	59.0	
1924	142.0	47.6	41.3	75.7	306.6	43.7	11.6	1.7	23.7	32.0	191.7	13.8	60.9	
1925	148.3	52.4	42.1	82.2	325.0	44.4	11.8	1.9	26.7	32.7	206.6	13.9	64.4	
1926	151.7	59.6	19.6	86.5	317.4	46.0	11.7	1.7	27.1	13.9	219.3	12.7	60.0	
1927	154.0	66.1	15.2	92.8	328.1	45.1	11.1	1.7	26.6	9.3	234.0	13.0	59.2	
1928	152.7	71.4	13.3	98.4	341.8	44.7	11.8	1.7	28.0	8.0	249.2	12.3	62.2	
1929	163.8	70.5	13.2	98.7	346.2	45.5	12.8	1.9	31.2	7.3	252.3	13.5	64.6	
1930	170.5	73.5	12.9	100.8	357.7	46.5	13.9	1.5	34.2	6.7	261.6	13.7	67.6	
1931	181.9	106.5	13.0	124.7	426.1	47.6	15.8	1.4	39.1	6.3	326.8	16.1	75.6	
1932	206.1	147.6	13.1	157.0	523.8	48.2	17.0	1.5	46.4	5.8	419.4	18.8	87.0	
1933	214.8	185.4	14.0	178.0	592.2	48.1	17.9	1.8	54.3	5.6	480.1	21.7	93.7	
1934	217.2	159.9	14.1	163.3	554.5	47.7	19.2	1.8	56.9	4.8	443.6	22.8	89.9	
1935	217.8	148.3	14.0	156.5	536.6	43.2	22.9	4.7	56.0	4.3	425.1	21.8	91.5	
² 1936	218.8	144.6	14.3	153.0	530.7	44.1	25.1	4.9	58.6	4.0	416.8	23.4	95.3	
1937	208.0	129.8	13.2	140.9	491.9	42.3	25.9	5.0	51.4	3.6	372.2	22.7	92.7	
³ 1938	199.3	126.6	12.3	125.0	463.2	41.7	29.9	6.1	52.6	3.0	343.4	22.1	90.6	

Tab. 2. Fattigvårdsanstalter år 1938, länsvis.¹

L ä n	Antal anstal- ter ¹	Ut- rymme, antal platser	Därav på avd. för		Antal vårdta- gare d. 30 juni 1938	Därav			
			sinnes- sjuka	kro- niskt sjuka		själv- beta- lande ³	med folk- pen- sion ³	sinnes- abnor- ma ⁴	kro- niskt sjuka ⁴
Landsbygd.									
Stockholms län . . .	71	1 633	19	68	1 309	257	1 075	115	161
Uppsala . . .	34	638	—	30	530	97	449	50	63
Södermanlands . . .	68	1 300	—	—	1 032	194	926	71	31
Östergötlands . . .	97	1 739	14	46	1 328	205	1 118	107	89
Jönköpings . . .	84	1 132	—	24	612	129	510	37	43
Kronobergs . . .	51	930	—	58	715	123	562	95	91
Kalmar . . .	68	1 474	—	38	1 110	139	928	121	73
Gotlands . . .	6	87	—	—	79	3	71	8	1
Blekinge . . .	23	652	—	39	552	71	426	103	63
Kristianstads . . .	64	1 017	—	—	777	175	678	49	34
Malmöhus . . .	92	1 480	—	—	1 182	265	993	110	46
Hallands . . .	49	851	—	7	501	106	420	54	35
Göteborgs o. Bohus . . .	55	1 062	5	100	784	100	563	136	126
Älvsborgs . . .	99	1 651	—	42	1 233	225	964	207	116
Skaraborgs . . .	78	1 287	13	80	1 067	213	850	108	130
Värmlands . . .	71	1 866	92	78	1 329	145	870	285	145
Örebro . . .	52	1 388	80	89	1 085	137	797	188	128
Västmanlands . . .	48	925	—	—	678	131	586	86	29
Kopparbergs . . .	35	1 287	35	111	1 088	102	710	290	182
Gävleborgs . . .	38	1 334	—	113	1 033	100	683	181	177
Västernorrlands . . .	51	1 527	—	56	1 179	129	874	196	152
Jämtlands . . .	34	666	—	5	484	62	389	60	24
Västerbottens . . .	28	628	2	30	577	76	429	130	68
Norrbottens . . .	23	697	23	54	618	38	427	146	122
Summa	1 819	27 251	283	1 068	20 882	3 222	16 228	2 933	2 129
Städer.									
Stockholms stad	14	4 014	—	579	3 224	61	2 234	—	579
Stockholms län . . .	8	324	—	39	264	30	184	20	55
Uppsala . . .	2	298	29	30	241	26	147	53	31
Södermanlands . . .	6	472	70	111	419	84	182	75	130
Östergötlands . . .	10	942	123	210	869	70	408	216	227
Jönköpings . . .	8	361	30	105	297	38	113	62	129
Kronobergs . . .	2	145	30	12	106	17	48	34	12
Kalmar . . .	5	363	43	59	308	34	153	82	84
Gotlands . . .	1	92	—	30	60	2	26	—	30
Blekinge . . .	5	349	32	47	271	17	124	46	71
Kristianstads . . .	4	167	—	5	126	19	91	23	16
Malmöhus . . .	13	1 909	350	388	1 628	167	701	450	445
Hallands . . .	5	460	106	92	391	40	128	131	105
Göteborgs o. Bohus . . .	12	1 937	45	639	1 544	81	671	75	567
Älvsborgs . . .	6	573	62	24	379	29	233	130	47
Skaraborgs . . .	7	406	51	66	360	55	175	82	73
Värmlands . . .	4	392	43	52	311	35	150	67	85
Örebro . . .	5	254	—	104	231	21	80	3	106
Västmanlands . . .	4	352	—	8	290	65	234	61	36
Kopparbergs . . .	3	150	18	14	119	23	67	32	29
Gävleborgs . . .	3	368	46	50	335	30	159	106	52
Västernorrlands . . .	9	424	122	79	403	23	151	162	102
Jämtlands . . .	1	101	23	11	82	7	37	23	11
Västerbottens . . .	2	79	—	—	69	15	50	9	15
Norrbottens . . .	4	150	—	14	117	13	82	21	17
Summa	143	15 082	1 223	2 768	12 444	1 002	6 628	1 963	3 054

¹ Uppgifterna huvudsakligen hämtade ur socialvårdskommitténs betänkande I (SOU 1940: 22) —² Äldershem, vårdhem, försörjningshem. Jfr not 2 sid. 33. — ³ Uppgifterna innefatta icke personer som vårdades på avdelning för sinnessjuka eller kroniskt sjuka. — ⁴ Uppgifterna äro approximativt beräknade under förutsättning att avdelningarna för sinnessjuka och kroniskt sjuka voro fullbelagda, men innefatta också sjuka som icke vårdades på sådan avdelning.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
L ä n	Direkt under- stödda	Därav utom- äktenskapliga	Äldre personer						Indirekt under- stödda barn	Summa under- stöds- tagare	Direkta under- stödstagare som erhållit	
			Män	Kvin- nor	Till- hopa	Därav					egentl. fattig- vård	komm. pens.- tillskott el. dyl.
						Ogifta	Gifta	Förut gifta				
Landsbygd.												
Stockholms län	529	138	5 237	6 503	11 740	3 379	5 251	3 110	4 164	16 433	12 248	22
Uppsala	141	34	1 952	2 485	4 437	1 419	1 822	1 196	1 660	6 238	4 377	373
Södermanlands	223	42	2 566	3 352	5 918	1 769	2 373	1 776	1 720	7 861	6 120	24
Östergötlands	317	78	4 162	5 377	9 539	3 090	3 870	2 579	3 488	13 344	9 805	54
Jönköpings	104	25	1 640	2 224	3 864	1 608	1 182	1 074	1 268	5 236	3 952	16
Kronobergs	276	34	2 124	2 444	4 568	2 055	1 454	1 059	1 581	6 425	4 823	24
Kalmar	352	55	3 583	4 439	8 022	3 031	3 000	1 991	2 503	10 877	8 356	25
Gotlands	109	31	574	646	1 220	530	455	235	374	1 703	1 319	12
Blekinge	333	48	2 551	3 171	5 722	1 948	2 443	1 331	2 475	8 530	6 054	1
Kristianstads	350	52	2 817	3 638	6 455	2 702	2 220	1 533	2 702	9 507	6 765	48
Malmöhus	344	55	3 040	3 918	6 958	2 601	2 392	1 965	2 505	9 807	7 242	80
Hallands	104	14	1 430	1 740	3 170	1 339	1 033	798	897	4 171	3 262	14
Göteborgs o. Bohus	335	34	3 095	3 689	6 784	2 642	2 677	1 465	2 216	9 335	7 083	38
Älvsborgs	408	58	3 072	3 934	7 006	3 172	2 291	1 543	2 045	9 459	7 304	122
Skaraborgs	385	82	2 435	3 275	5 710	2 443	1 818	1 449	1 390	7 485	6 052	57
Värmlands	343	64	5 189	6 692	11 881	4 310	4 779	2 792	4 842	17 066	11 702	611
Örebro	150	24	3 343	4 798	8 141	3 187	2 767	2 187	1 967	10 258	8 260	59
Västmanlands	92	13	2 022	2 965	4 987	1 655	1 704	1 628	1 520	6 599	4 973	115
Kopparbergs	163	26	4 644	5 946	10 590	4 080	3 997	2 513	4 053	14 806	10 632	172
Gävleborgs	612	147	6 306	7 533	13 839	5 170	6 036	2 633	6 736	21 187	14 371	152
Västernorrlands	936	164	10 017	11 484	21 501	7 334	10 086	4 081	9 646	32 083	21 887	679
Jämtlands	326	68	2 760	2 936	5 696	2 324	2 300	1 072	3 038	9 060	5 933	92
Västerbottens	270	23	3 455	3 862	7 317	2 729	3 265	1 323	4 902	12 489	7 568	30
Norrbottens	475	93	8 206	8 600	16 806	8 844	5 496	2 466	14 040	31 321	17 176	167
S:a & landsbygden	7 677	1 402	86 220	105 651	191 871	73 361	74 711	43 799	81 732	281 280	197 264	2 987
Städer.												
Stockholms stad	878	114	14 522	19 749	34 271	13 923	11 934	8 414	8 119	43 268	30 712	4 437
Stockholms län	186	20	1 072	1 647	2 719	812	1 041	866	761	3 666	2 881	25
Uppsala	59	19	1 077	1 432	2 509	832	1 103	574	766	3 334	2 568	—
Södermanlands	127	14	1 237	1 966	3 203	912	1 208	1 083	936	4 266	3 302	29
Östergötlands	156	36	4 165	5 395	9 560	2 856	4 426	2 278	3 275	12 991	9 704	82
Jönköpings	78	22	1 292	1 883	3 175	999	1 271	905	1 338	4 591	3 181	72
Kronobergs	14	3	333	450	783	257	329	197	260	1 057	795	3
Kalmar	108	20	1 501	2 115	3 616	1 083	1 530	1 003	1 100	4 824	3 722	2
Gotlands	14	1	238	298	536	219	193	124	194	744	550	—
Blekinge	72	11	1 084	1 601	2 685	927	1 101	657	880	3 637	2 744	15
Kristianstads	137	51	665	881	1 546	534	680	332	668	2 351	1 624	61
Malmöhus	583	123	7 200	8 782	15 982	4 894	7 836	3 252	6 627	23 192	15 818	975
Hallands	33	9	821	1 274	2 095	706	809	580	779	2 907	2 085	43
Göteborgs o. Bohus	1 203	260	11 370	13 511	24 881	8 292	11 252	5 337	8 098	34 182	24 126	1 980
Älvsborgs	204	63	1 854	2 690	4 544	1 638	2 007	899	1 859	6 607	4 711	39
Skaraborgs	110	12	1 063	1 595	2 658	964	1 038	656	770	3 538	2 765	4
Värmlands	32	3	1 391	2 003	3 394	1 252	1 323	819	1 074	4 500	3 392	44
Örebro	9	—	888	1 183	2 071	754	791	526	417	2 497	2 064	16
Västmanlands	24	3	904	1 336	2 240	715	838	687	691	2 955	2 237	27
Kopparbergs	13	4	538	785	1 323	499	467	357	415	1 751	1 268	68

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
L ä n	Direkt under- stödda barn	Därav utom- äktenskapliga	Äldre personer						Indirekt under- stödda barn	Summa under- stöds- tagare	Direkta under- stödstagare som erhållit	
			Män	Kvin- nor	Till- hopa	Därav					egentl. fattig- vård	komm. pens.- tillskott el. dyl.
						Ogifta	Gifta	Förut gifta				
Städer (forts.).												
Gävleborgs län	42	6	1 441	2 086	3 527	1 126	1 468	933	1 243	4 812	3 508	63
Västernorrlands »	127	37	1 369	1 677	3 046	1 181	1 211	654	1 080	4 253	3 126	47
Jämtlands »	26	5	360	502	862	347	341	174	382	1 270	866	22
Västerbottens »	1	—	420	543	963	274	519	170	548	1 512	935	29
Norrbottnens »	28	5	987	1 134	2 121	651	1 081	389	1 056	3 205	2 149	—
S:a i städerna därav	4 264	841	57 792	76 518	134 310	46 647	55 797	31 866	43 336	181 910	130 833	8 083
Göteborg	905	230	9 727	11 654	21 381	7 173	9 577	4 631	6 770	29 056	20 518	1 768
Malmö	191	47	2 779	3 867	6 646	2 279	2 931	1 436	2 462	9 299	6 351	486
Norrköping . . .	93	27	2 745	3 445	6 190	1 795	2 966	1 429	2 154	8 437	6 277	17
Hälsingborg . . .	7	1	2 265	2 221	4 486	1 188	2 627	671	2 428	6 921	4 483	10
Örebro	6	—	753	944	1 697	617	683	397	331	2 034	1 703	—
Borås	107	51	912	1 302	2 214	848	1 020	346	969	3 290	2 321	—
Gävle	13	2	808	1 232	2 040	662	806	572	773	2 826	2 030	23
Eskilstuna	104	7	635	1 000	1 635	463	613	559	593	2 332	1 722	17
Uppsala	52	14	949	1 233	2 182	739	981	462	674	2 908	2 234	—
Västerås	12	—	498	758	1 256	392	462	402	363	1 681	1 241	27
Linköping	34	3	965	1 253	2 218	663	1 039	516	752	3 004	2 246	65
Jönköping	23	17	671	888	1 559	540	640	379	708	2 290	1 513	69
Karlstad	—	—	663	1 034	1 697	540	758	399	690	2 387	1 678	19
Karlskrona	11	6	654	929	1 583	547	671	365	558	2 152	1 585	11
Halmstad	6	3	463	690	1 153	370	488	295	454	1 613	1 119	40
Lund	213	9	638	875	1 513	470	684	359	522	2 248	1 608	163
Landsbygd och städer.												
Stockholms stad .	878	114	14 522	19 749	34 271	13 923	11 934	8 414	8 119	43 268	30 712	4 437
Stockholms län .	715	158	6 309	8 150	14 459	4 191	6 292	3 976	4 925	20 099	15 129	47
Uppsala	200	53	3 029	3 917	6 946	2 251	2 926	1 770	2 426	9 572	6 945	373
Södermanlands »	350	56	3 803	5 318	9 121	2 681	3 581	2 859	2 656	12 127	9 422	53
Östergötlands »	473	114	8 327	10 772	19 099	5 946	8 296	4 857	6 763	26 335	19 509	136
Jönköpings »	182	47	2 932	4 107	7 039	2 607	2 453	1 979	2 606	9 827	7 133	88
Kronobergs »	290	37	2 457	2 894	5 351	2 312	1 783	1 256	1 841	7 482	5 618	27
Kalmar »	460	75	5 084	6 554	11 638	4 114	4 530	2 994	3 603	15 701	12 078	27
Gotlands »	123	32	812	944	1 756	749	648	359	568	2 447	1 869	12
Blekinge »	405	59	3 635	4 772	8 407	2 875	3 544	1 988	3 355	12 167	8 798	16
Kristianstads »	487	103	3 482	4 519	8 001	3 236	2 900	1 865	3 370	11 858	8 389	109
Malmöhus »	927	178	10 240	12 700	22 940	7 495	10 228	5 217	9 132	32 999	23 060	1 055
Hallands »	137	23	2 251	3 014	5 265	2 045	1 842	1 378	1 676	7 078	5 347	57
Göteborgs o. Bohus »	1 538	294	14 465	17 200	31 665	10 934	13 929	6 802	10 314	48 517	31 209	2 018
Älvsborgs »	612	121	4 926	6 624	11 550	4 810	4 298	2 442	3 904	16 066	12 015	161
Skaraborgs »	495	94	3 498	4 870	8 368	3 407	2 856	2 105	2 160	11 023	8 817	61
Värmlands »	375	67	6 580	8 695	15 275	5 562	6 102	3 611	5 916	21 566	15 094	655
Örebro »	159	24	4 231	5 981	10 212	3 941	3 558	2 713	2 384	12 755	10 324	75
Västmanlands »	116	16	2 926	4 301	7 227	2 370	2 542	2 315	2 211	9 554	7 210	142
Kopparbergs »	176	30	5 182	6 731	11 913	4 579	4 464	2 870	4 468	16 557	11 900	240
Gävleborgs »	654	153	7 747	9 619	17 366	6 296	7 504	3 566	7 979	25 999	17 879	215
Västernorrlands »	1 063	201	11 386	13 161	24 547	8 515	11 297	4 735	10 726	36 336	25 013	726
Jämtlands »	352	73	3 120	3 438	6 558	2 671	2 641	1 246	3 420	10 330	6 799	114
Västerbottens »	271	23	3 875	4 406	8 280	3 003	3 784	1 493	5 450	14 001	8 503	59
Norrbottnens »	503	98	9 193	9 734	18 927	9 495	6 577	2 855	15 096	34 526	19 325	167
S:a för hela riket	11 941	2 243	144 012	182 169	326 181	120 008	130 508	75 665	125 068	463 190	328 097	11 070

Tab. 4. Antal understödstagare inom rikets landskommuner,

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
L ä n	Antal fattigvårds- samhallen	Folk- mängd den 31 dec. 1938	Samtliga understödstagare						Direkta un- derstödstagare		
			Direkt understödda barn		Äldre personer			In- direkt under- stödda barn	Sum- ma	Var- aktigt under- stödda	Till- fälligt under- stödda
			i äk- ten- skap	utom äkten- skap	Ogifta	Gifta	Förut gifta				
1. Jordbrukskom- muner.											
Stockholms län	37	29 675	41	17	512	496	407	552	2 025	1 083	390
Uppsala »	52	36 703	31	17	486	485	371	507	1 897	1 103	287
Södermanlands »	51	49 495	81	16	716	921	677	668	3 079	1 860	551
Östergötlands »	79	65 919	98	41	1 106	1 299	842	1 154	4 540	2 383	1 003
Jönköpings »	63	49 795	24	12	532	274	249	251	1 342	883	208
Kronobergs »	44	51 675	84	11	740	433	301	520	2 089	1 024	545
Kalmar »	36	39 380	48	13	627	438	346	352	1 824	937	535
Gotlands »	64	26 912	46	21	299	213	128	164	871	438	269
Blekinge »	4	6 330	12	—	144	143	105	135	589	198	206
Kristianstads »	47	39 479	46	9	443	349	209	460	1 516	718	338
Malmöhus »	68	46 244	71	8	484	406	314	516	1 799	894	389
Hallands »	48	45 828	39	9	522	371	277	267	1 485	835	383
Göteborgs o. Bohus »	27	31 807	44	5	486	277	216	238	1 266	704	324
Älvsborgs »	115	71 666	100	16	1 019	468	398	411	2 412	1 400	601
Skaraborgs »	177	92 403	170	44	1 135	714	637	456	3 156	1 743	957
Värmlands »	38	62 192	50	15	1 175	1 025	502	1 238	4 005	1 652	1 115
Örebro »	21	25 302	29	7	451	317	250	314	1 368	731	323
Västmanlands »	30	31 907	28	4	473	460	340	473	1 778	968	337
Kopparbergs »	9	16 869	14	2	246	206	98	252	818	337	229
Gävleborgs »	10	23 017	63	36	706	586	269	607	2 267	589	1 071
Västernorrlands »	17	39 993	86	19	901	883	406	1 050	3 345	1 080	1 215
Jämtlands »	16	29 812	59	14	517	569	254	798	2 211	784	629
Västerbottens »	7	42 290	92	2	462	583	256	826	2 221	769	626
Norrbottnens »	3	22 578	37	7	885	600	303	1 296	3 128	504	1 328
Summa	1 068	977 271	1 398	345	15 067	12 516	8 155	18 505	50 981	23 617	18 859
2. Skogskommuner.											
Värmlands län	6	6 883	34	8	243	229	119	266	899	305	328
Kopparbergs »	5	14 179	1	1	240	374	117	456	1 189	378	355
Gävleborgs »	2	5 302	27	7	201	206	97	210	748	246	292
Västernorrlands »	8	25 219	66	8	574	545	262	739	2 194	785	670
Jämtlands »	24	40 033	84	37	805	630	300	837	2 698	1 054	802
Västerbottens »	12	67 701	120	12	990	1 124	371	1 778	4 395	1 224	1 393
Norrbottnens »	7	32 245	57	6	1 420	926	331	2 447	5 187	1 082	1 658
Summa	64	189 562	389	79	4 473	4 034	1 597	6 733	17 305	5 074	5 498
3. Blandade kom- muner.											
Stockholms län	41	50 263	94	30	818	993	699	845	3 479	1 838	796
Uppsala »	24	32 836	15	9	425	479	344	500	1 772	868	404
Södermanlands »	24	29 839	43	14	463	589	474	462	2 045	1 188	400
Östergötlands »	50	65 173	94	27	1 124	1 249	825	1 158	4 477	2 167	1 152
Jönköpings »	42	62 423	35	9	664	483	440	554	2 185	1 284	347
Kronobergs »	21	35 153	79	12	608	442	314	459	1 914	936	519

fördelade i grupper efter förhärskande näringsgrenar år 1938.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
L ä n	Antal fattigvårds- samhällen	Folk- mängd den 31 dec. 1938	Samtliga understödstagare						Direkta un- derstödstagare		
			Direkt understödda barn		Äldre personer			In- direkt under- stödda barn	Sum- ma	Var- aktigt under- stödda	Till- fälligt under- stödda
			i äk- ten- skap	ntom äkten- skap	Ogifta	Gifta	Förut gifta				
Kalmar län	47	92 398	174	27	1 626	1 617	986	1 386	5 816	2 637	1 793
Gotlands	19	10 733	22	7	119	104	52	83	387	189	115
Blekinge	21	57 306	193	39	1 177	1 382	697	1 383	4 871	1 697	1 791
Kristianstads	61	93 935	129	20	1 088	910	628	1 078	3 853	1 807	968
Malmöhus	120	101 477	153	29	1 189	1 033	887	996	4 287	2 234	1 057
Hallands	30	42 003	47	4	605	448	376	409	1 889	972	508
Göteborgs o. Bohus	27	45 961	91	9	806	603	384	617	2 510	1 142	751
Älvsborgs	70	73 100	114	20	1 025	640	435	569	2 808	1 406	828
Skaraborgs	55	56 891	75	21	833	625	474	576	2 604	1 239	789
Värmlands	24	60 595	100	12	1 115	1 066	580	1 135	3 998	1 541	1 322
Örebro	23	57 926	30	6	1 141	876	768	578	3 399	1 993	828
Västmanlands	22	27 252	34	5	485	467	382	469	1 842	940	433
Kopparbergs	21	92 697	63	9	1 639	1 329	835	1 576	5 451	2 416	1 459
Gävleborgs	26	107 529	274	79	2 907	3 480	1 346	4 323	12 409	3 069	5 017
Västernorrlands	20	51 287	145	48	1 540	1 590	769	1 982	6 074	2 033	2 059
Jämtlands	15	36 522	96	15	716	783	340	1 023	2 973	1 100	850
Västerbottens	6	67 541	25	3	1 039	1 297	531	1 962	4 857	1 633	1 262
Norrbottnens	11	73 000	112	59	3 583	2 042	1 012	5 435	12 248	2 905	3 903
Summa	820	1 423 840	2 237	513	26 785	24 517	14 578	29 558	98 188	39 229	29 351
4. Industri- o. övriga kommuner.											
Stockholms län	34	144 318	256	91	2 049	3 762	2 004	2 767	10 929	5 069	3 098
Uppsala	9	25 212	61	8	508	858	481	653	2 569	1 094	822
Södermanlands	13	39 514	57	12	590	863	625	590	2 787	1 605	542
Östergötlands	15	56 877	47	10	860	1 322	912	1 176	4 327	2 109	1 042
Jönköpings	23	47 710	20	4	412	425	385	463	1 709	1 019	227
Kronobergs	21	50 169	79	11	707	579	444	603	2 422	1 253	567
Kalmar	18	44 186	75	15	778	945	659	765	3 237	1 478	994
Gotlands	8	8 586	10	3	112	138	55	127	445	188	130
Blekinge	11	32 876	80	9	627	918	529	957	3 120	1 152	1 011
Kristianstads	39	86 390	123	23	1 171	961	696	1 164	4 138	1 861	1 113
Malmöhus	47	79 328	65	18	928	953	764	993	3 721	1 728	1 000
Hallands	8	15 099	4	1	212	214	145	221	797	440	136
Göteborgs o. Bohus	33	82 535	166	20	1 350	1 797	865	1 361	5 559	2 198	2 000
Älvsborgs	32	85 414	136	22	1 128	1 183	710	1 065	4 244	2 035	1 144
Skaraborgs	27	35 466	58	17	475	479	338	358	1 725	850	517
Värmlands	20	85 018	95	29	1 777	2 469	1 591	2 208	8 164	3 535	2 426
Örebro	16	82 026	67	11	1 595	1 574	1 169	1 075	5 491	2 996	1 420
Västmanlands	14	50 095	17	4	697	777	906	578	2 979	1 819	582
Kopparbergs	17	90 973	59	14	1 955	2 088	1 463	1 769	7 348	3 309	2 270
Gävleborgs	15	83 868	101	25	1 366	1 764	921	1 596	5 763	2 154	2 013
Västernorrlands	18	124 502	475	89	4 319	7 068	2 644	5 875	20 470	6 529	8 066
Jämtlands	6	15 117	19	2	286	318	178	380	1 183	574	229
Västerbottens	5	18 659	10	6	238	261	165	336	1 016	456	224
Norrbottnens	4	57 190	176	21	2 956	1 928	820	4 862	10 763	2 381	3 520
Summa	458	1 441 128	2 256	465	27 086	33 644	19 489	31 946	114 856	47 832	35 088
S:a för landsbygden	2 400	4 081 801	6 275	1 402	73 361	74 711	43 799	81 782	281 280	115 752	83 796

Tab. 5. Direkta understödstagare, fördelade efter

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
L ä n	Varaktigt understödda				Tillfälligt understödda	Intagna på				Uttackorderade i enskilt hem	Understödda i hemmet	På annat sätt understödda
	Från föregående år kvarvarande	Nyttillkomna	Avgångna			fattigvårdsanstalt	anstalt för sinnessjuka	anstalt för kroniskt sjuka	annan sjukvårdsanstalt			
			Samtliga	Därav med döden								
Landsbygd.												
Stockholms län	7 073	917	1 321	440	4 279	1 526	1 063	227	1 947	161	7 779	830
Uppsala	2 675	390	437	164	1 513	532	454	63	649	48	2 928	314
Södermanlands	4 022	626	657	299	1 493	1 188	702	75	982	39	3 175	424
Östergötlands	5 847	812	885	417	3 197	1 571	954	152	1 553	100	5 535	633
Jönköpings	2 861	325	397	170	782	587	670	70	429	83	2 138	134
Kronobergs	2 877	336	426	200	1 631	739	789	79	955	106	2 167	300
Kalmar	4 436	616	775	320	3 322	1 364	938	101	1 770	55	4 143	636
Gotlands	699	116	195	67	514	86	248	36	370	73	472	125
Blekinge	2 537	510	512	189	3 008	708	604	55	1 129	19	3 581	490
Kristianstads	3 835	551	670	245	2 419	872	1 032	120	1 426	58	3 358	472
Malmöhus	4 314	542	714	281	2 446	1 251	1 033	119	999	71	3 883	496
Hallands	2 003	244	351	177	1 027	603	448	48	551	61	1 573	134
Göteborgso. Bohus	3 524	520	663	250	3 075	892	731	148	1 379	123	3 975	360
Älvsborgs	4 214	627	756	331	2 573	1 293	919	119	1 538	225	3 319	419
Skaraborgs	3 414	418	588	255	2 263	985	748	138	1 550	185	2 446	351
Värmlands	6 182	851	848	438	5 191	1 454	930	140	1 813	110	7 760	935
Örebro	4 955	765	878	310	2 571	1 161	835	135	1 075	39	5 250	546
Västmanlands	3 308	419	487	216	1 352	811	533	64	661	36	3 074	265
Kopparbergs	5 661	779	1 396	759	4 313	1 331	1 113	183	1 691	77	6 547	917
Gävleborgs	5 224	834	851	330	8 393	1 416	798	160	3 109	96	9 335	1 119
Västernorrlands	8 901	1 526	1 756	500	12 010	1 639	1 148	163	2 924	311	15 776	2 067
Jämtlands	3 052	460	536	184	2 510	653	536	38	1 245	160	3 196	660
Västerbottens	3 455	627	689	198	3 505	739	678	71	1 732	249	4 188	486
Norrbottnens	5 877	995	1 127	278	10 409	1 058	791	139	2 701	164	12 505	1 565
S.a. & landsbygden	100 946	14 806	17 905	7 018	83 796	24 459	18 695	2 643	34 178	2 649	118 103	14 678
Städer.												
Stockholms stad	21 889	3 499	5 721	1 369	9 761	5 477	3 897	1 343	5 592	114	26 950	458
Stockholms län	1 500	206	280	94	1 199	330	207	79	442	22	1 893	375
Uppsala	1 298	150	187	96	1 120	269	197	87	257	1	1 986	109
Södermanlands	1 841	207	335	128	1 282	335	331	160	447	4	2 150	174
Östergötlands	4 884	639	841	325	4 193	1 232	580	144	957	74	7 266	864
Jönköpings	2 092	318	454	108	843	341	281	53	308	15	2 410	59
Kronobergs	392	65	96	33	340	95	62	23	111	2	559	57
Kalmar	2 037	353	366	127	1 334	273	257	160	517	4	2 608	354
Gotlands	277	44	62	33	229	46	54	36	94	—	338	28
Blekinge	1 313	176	221	81	1 268	319	232	52	261	25	2 068	104
Kristianstads	778	98	143	50	817	248	120	15	213	1	1 116	181
Malmöhus	8 118	1 338	1 716	372	7 114	2 154	1 280	122	1 468	11	13 009	700
Hallands	1 124	183	188	85	821	229	226	116	272	1	1 396	69
Göteborgso. Bohus	12 514	3 188	4 193	948	10 382	2 937	1 462	245	3 883	64	19 781	677
Älvsborgs	2 176	383	587	120	2 189	510	337	45	821	2	3 209	285
Skaraborgs	1 512	239	200	93	1 017	267	169	73	514	3	1 829	278
Värmlands	1 478	249	238	111	1 699	336	249	86	325	5	2 538	171
Örebro	1 201	125	214	90	754	104	193	217	219	10	1 443	257
Västmanlands	1 441	154	305	82	669	272	211	119	227	1	1 534	62
Kopparbergs	688	76	165	43	577	194	124	23	186	2	840	60

understödet varaktighet och beskaffenhet, år 1938, länsvis.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
L ä n	Varaktigt understödda				Tillfalligt understödda	Intagna på				Utlackerade i enskilt hem	Understödda i hemmet	På annat sätt understödda
	Från föregående år kvarvarande	Nyttillkomna	Avgångna			fattigvårdsanstalt	anstalt för sinnessjuka	anstalt för kroniskt sjuka	annan sjukvårdsanstalt			
			Samtliga	Därav med döden								
Städer (forts.).												
Gävleborgs län	1 903	258	414	106	1 408	480	281	81	445	5	2 616	152
Västernorrlands	1 703	244	455	111	1 226	334	277	136	379	32	2 087	65
Jämtlands	437	59	120	22	392	103	75	13	139	2	621	57
Västerbottens	373	109	109	19	482	101	43	2	86	2	737	49
Norrbottnens	1 106	128	172	61	915	185	128	26	234	5	1 664	168
S:a i städerna	74 065	12 478	17 777	4 709	52 081	17 171	11 223	3 461	18 897	407	102 648	5 813
därav												
Göteborg	10 984	3 002	3 929	866	8 900	2 696	1 267	208	3 470	58	17 021	257
Malmö	3 947	645	661	168	2 245	1 205	549	34	740	—	5 416	64
Norrköping	2 989	395	512	184	2 899	824	341	12	541	66	4 828	646
Hälsingborg	1 924	309	605	72	2 260	356	256	4	279	—	3 708	225
Örebro	967	88	172	68	648	42	159	215	181	10	1 202	253
Borås	975	227	361	57	1 119	235	163	8	465	—	1 616	84
Gävle	1 172	183	226	66	698	310	222	66	267	3	1 429	40
Eskilstuna	893	90	159	50	756	101	189	136	265	3	1 057	102
Uppsala	1 067	118	147	76	1 049	221	175	79	227	—	1 732	80
Västerås	867	107	212	49	294	165	132	106	120	1	805	27
Linköping	1 186	143	202	83	923	257	152	103	248	5	1 682	168
Jönköping	973	141	226	43	468	209	124	18	93	—	1 255	—
Karlstad	796	53	111	52	848	144	122	55	155	3	1 308	44
Karlskrona	730	86	123	43	778	185	140	39	111	25	1 217	34
Halmstad	591	59	88	34	509	117	131	40	161	1	797	41
Lund	788	129	157	44	809	210	148	10	148	2	1 281	119
Landsbygd och städer.												
Stockholms stad	21 889	3 499	5 721	1 369	9 761	5 477	3 897	1 343	5 592	114	26 950	458
Stockholms län	8 573	1 123	1 601	534	5 478	1 856	1 270	306	2 389	183	9 672	1 205
Uppsala	3 973	540	614	262	2 633	801	651	150	906	49	4 914	423
Södermanlands	5 863	833	992	427	2 775	1 523	1 033	235	1 429	43	5 325	598
Östergötlands	10 731	1 451	1 726	742	7 390	2 803	1 534	296	2 510	174	12 801	1 497
Jönköpings	4 953	643	851	278	1 625	928	951	123	737	98	4 548	193
Kronobergs	3 269	401	522	233	1 971	834	851	102	1 066	108	2 726	357
Kalmar	6 473	969	1 141	447	4 656	1 637	1 195	261	2 287	59	6 751	990
Gotlands	976	160	257	100	743	132	302	72	464	73	810	153
Blekinge	3 850	686	733	270	4 276	1 027	836	107	1 390	44	5 649	594
Kristianstads	4 608	644	813	295	3 236	1 120	1 152	135	1 639	59	4 474	653
Malmöhus	12 432	1 875	2 430	653	9 560	3 405	2 263	241	2 467	82	16 892	1 196
Hallands	3 127	427	534	262	1 848	832	674	164	823	62	2 969	203
Göteborgs-Bohus	16 038	3 708	4 856	1 198	15 457	3 829	2 193	393	5 262	187	23 756	1 037
Älvsborgs	6 390	1 010	1 343	451	4 762	1 803	1 256	164	2 359	227	6 528	704
Skaraborgs	4 926	657	788	348	3 280	1 252	917	211	2 064	188	4 275	629
Värmlands	7 660	1 100	1 086	549	6 890	1 790	1 179	226	2 138	115	10 298	1 106
Örebro	6 156	890	1 092	400	3 325	1 265	1 028	352	1 294	49	6 693	803
Västmanlands	4 749	573	792	298	2 021	1 083	744	183	888	37	4 608	327
Kopparbergs	6 344	855	1 561	802	4 890	1 525	1 237	211	1 877	79	7 387	977
Gävleborgs	7 127	1 092	1 265	436	9 801	1 896	1 079	241	3 554	101	11 951	1 271
Västernorrlands	10 604	1 770	2 211	611	13 236	1 973	1 425	299	3 303	343	17 863	2 132
Jämtlands	3 489	519	656	206	2 902	756	611	51	1 384	162	3 817	717
Västerbottens	3 828	736	798	217	3 987	840	721	73	1 818	251	4 925	535
Norrbottnens	6 983	1 123	1 299	339	11 324	1 243	919	165	2 935	169	14 169	1 733
S:a för hela riket	175 011	27 284	35 682	11 727	135 827	41 630	29 918	6 104	52 575	3 056	220 751	20 491

Tab. 6. Understödet värde år 1938, länsvis.

1	2	3		4	1	2	3		4
		Därav					Därav		
L ä n	Värde av allt under- stöd	kontant	vård på fattigvårds- anstalt		L ä n	Värde av allt under- stöd	kontant	vård på fattigvårds- anstalt	
<i>Landsbygd.</i>					<i>Städer (forts.).</i>				
Stockholms län	3 142 521	1 149 715	754 723		Gävleborgs län	954 017	403 984	213 502	
Uppsala	1 050 726	306 035	250 778		Västernorrlands	848 835	240 640	161 311	
Södermanlands	1 551 879	322 620	554 251		Jämtlands	216 828	97 134	31 904	
Östergötlands	2 314 646	517 783	762 430		Västerbottens	222 038	80 498	57 520	
Jönköpings	1 138 850	302 661	303 055		Norrbottnens	572 955	198 147	110 876	
Kronobergs	1 260 225	243 931	327 453		Så i städerna	46 067 957	20 688 983	11 504 844	
Kalmar	1 871 844	401 158	568 153		därav				
Gotlar	325 177	56 710	37 519		Göteborg	7 192 648	3 912 944	1 508 331	
Blekinge	1 043 494	256 849	295 184		Malmö	2 575 263	1 032 899	1 035 595	
Kristianstads	1 543 639	380 792	390 604		Norrköping	1 820 769	897 875	399 806	
Malmöhus	1 864 895	388 290	629 617		Hälsingborg	1 083 537	713 895	132 637	
Hallands	820 334	186 227	275 663		Örebro	582 673	267 793	41 087	
Göteborgs o. Bohus	1 573 720	451 956	406 941		Borås	578 663	238 581	179 131	
Älvsborgs	1 925 822	411 967	624 073		Gävle	664 483	298 098	137 998	
Skaraborgs	1 484 931	267 322	454 741		Eskilstuna	544 927	175 280	96 599	
Värmlands	2 536 525	637 375	709 352		Uppsala	764 192	321 289	228 357	
Örebro	1 945 509	510 692	518 085		Västerås	523 865	111 859	186 315	
Västmanlands	1 255 388	290 689	405 355		Linköping	660 848	269 514	182 751	
Kopparbergs	2 435 414	540 487	623 827		Jönköping	476 805	266 469	104 744	
Gävleborgs	2 710 596	529 317	659 471		Karlstad	426 291	179 488	70 001	
Västernorrlands	4 162 515	1 091 419	741 881		Karlskrona	443 770	186 604	97 434	
Jämtlands	1 434 240	242 734	299 644		Halmstad	315 706	102 709	80 614	
Västerbottens	1 778 217	279 451	339 708		Lund	447 873	138 475	152 527	
Norrbottnens	3 355 313	853 705	421 101		<i>Landsbygd och städer.</i>				
Så å landsbygden	44 526 420	10 619 885	11 353 609		Stockholms stad	16 759 517	7 695 183	4 401 185	
<i>Städer.</i>					Stockholms län	3 966 152	1 520 941	964 265	
Stockholms stad	16 759 517	7 695 183	4 401 185		Uppsala	1 921 460	667 787	516 386	
Stockholms län	823 631	371 226	209 542		Södermanlands	2 529 810	664 504	794 523	
Uppsala	870 734	361 752	265 608		Östergötlands	5 087 452	1 751 125	1 454 362	
Södermanlands	977 931	341 884	240 272		Jönköpings	2 030 145	756 364	468 310	
Östergötlands	2 772 806	1 233 342	691 932		Kronobergs	1 459 418	305 365	383 902	
Jönköpings	891 295	453 703	165 255		Kalmar	2 719 647	803 161	688 290	
Kronobergs	199 198	61 434	56 449		Gotlands	464 140	102 396	61 952	
Kalmar	847 803	402 003	120 137		Blekinge	1 737 059	521 370	483 024	
Gotlands	138 963	45 686	24 433		Kristianstads	1 989 466	537 433	568 957	
Blekinge	693 565	264 521	187 840		Malmöhus	6 697 047	2 527 273	2 126 599	
Kristianstads	445 827	156 641	178 353		Hallands	1 439 993	379 665	436 051	
Malmöhus	4 832 152	2 138 983	1 496 982		Göteborgs o. Bohus	9 599 069	4 768 575	2 102 462	
Hallands	619 659	193 438	160 388		Älvsborgs	3 073 390	887 524	950 217	
Göteborgs o. Bohus	8 025 439	4 316 619	1 695 521		Skaraborgs	2 136 795	512 672	601 539	
Älvsborgs	1 147 568	475 557	326 144		Värmlands	3 366 843	971 969	874 304	
Skaraborgs	651 864	245 350	146 798		Örebro	2 619 445	813 823	590 485	
Värmlands	830 318	334 594	164 952		Västmanlands	2 015 879	482 606	660 029	
Örebro	673 936	303 131	72 400		Kopparbergs	2 726 096	622 103	694 693	
Västmanlands	760 491	191 917	254 674		Gävleborgs	3 664 613	933 301	872 973	
Kopparbergs	290 682	81 616	70 866		Västernorrlands	5 011 350	1 332 059	903 192	
					Jämtlands	1 651 068	339 868	331 548	
					Västerbottens	2 000 255	359 949	397 228	
					Norrbottnens	3 928 268	1 051 852	531 977	
					Så för hela riket	90 594 377	31 308 868	22 858 453	

**Tab. 7. Antal understödsfall med fördelning efter familjetyp, 107
samt antal understödstagare med fördelning på vuxna
män och kvinnor samt barn år 1939, länsvis.**

1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13			
L ä n		Hela antalet under- stöds- fall	Därav tillhörande familjetypen										Antal vuxna		Antal redo- visade barn	Antal fall m. ej upp- givet antal barn											
			Ensam man		Ensam kvinna		Gift par el. samboende		En- samma barn																		
			utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn		män	kvin- nor																
<i>Landsbygd.</i>																											
Stockholms län	9 626	2 518	72	3 040	602	1 393	1 870	131	5 853	6 905	5 785	156															
Uppsala »	3 558	969	36	1 184	261	457	613	38	2 075	2 515	2 233	52															
Södermanlands »	5 072	1 351	39	1 811	288	792	739	52	2 921	3 630	2 509	127															
Östergötlands »	7 897	2 134	49	2 750	452	1 075	1 371	66	4 629	5 648	4 502	158															
Jönköpings »	3 329	986	33	1 336	229	281	438	26	1 738	2 284	1 550	97															
Kronobergs »	4 197	1 300	60	1 463	222	361	734	57	2 455	2 780	2 588	94															
Kalmar »	6 790	1 913	52	2 252	403	853	1 269	48	4 087	4 777	4 229	136															
Gotlands »	1 145	315	9	345	63	130	267	16	721	805	803	40															
Blekinge »	5 050	1 274	44	1 622	332	586	1 174	18	3 078	3 714	4 032	78															
Kristianstads »	5 828	1 739	62	1 942	414	529	1 088	54	3 418	3 973	4 101	117															
Malmöhus »	6 082	1 764	54	2 272	402	629	891	70	3 338	4 194	3 510	102															
Hälsands »	2 761	886	21	1 061	98	267	410	18	1 584	1 836	1 449	43															
Göteborgs o. Bohus »	5 504	1 613	60	1 958	253	596	1 000	24	3 269	3 807	2 928	130															
Älvsborgs »	6 214	1 831	58	2 310	356	579	1 040	40	3 508	4 285	3 444	109															
Skaraborgs »	5 038	1 405	38	1 922	270	507	828	68	2 778	3 527	2 795	100															
Värmlands »	9 874	2 737	84	3 349	685	1 114	1 864	41	5 799	7 012	6 193	153															
Örebro »	7 293	2 041	24	2 909	407	965	927	20	3 957	5 208	3 010	36															
Västmanlands »	4 420	1 194	32	1 723	270	514	643	44	2 383	3 150	2 432	46															
Kopparbergs »	9 165	2 659	57	3 054	684	1 009	1 651	51	5 376	6 398	5 505	78															
Gävleborgs »	12 555	3 534	116	3 220	967	1 421	3 238	59	8 309	8 846	9 936	171															
Västernorrlands »	17 665	5 015	185	4 758	1 265	2 024	4 348	70	11 572	12 395	12 901	220															
Jämtlands »	5 118	1 538	65	1 229	442	483	1 316	45	3 402	3 470	4 629	80															
Västerbottens »	6 671	1 818	109	1 740	499	538	1 921	46	4 386	4 698	7 105	86															
Norrbottens »	12 846	3 420	191	2 743	799	1 150	4 495	48	9 256	9 187	16 978	70															
S:a & landsbygden	163 698	45 954	1 550	51 993	10 663	18 253	34 135	1 150	99 892	115 044	115 147	2 479															
<i>Städer.</i>																											
Stockholms stad	30 584	9 339	107	12 149	2 112	2 922	3 918	37	16 286	21 101	11 418	—															
Stockholms län	2 434	586	8	951	147	286	436	20	1 316	1 820	1 131	28															
Uppsala »	1 940	499	10	756	114	238	323	—	1 070	1 431	883	4															
Södermanlands »	2 809	702	8	1 195	174	348	371	11	1 429	2 088	1 170	32															
Östergötlands »	7 495	1 858	23	2 848	342	1 107	1 298	19	4 286	5 595	3 581	10															
Jönköpings »	2 555	642	8	1 025	209	266	401	4	1 317	1 901	1 345	18															
Kronobergs »	565	130	2	235	32	51	112	3	295	430	353	2															
Kalmar »	2 911	725	15	1 089	185	379	517	1	1 636	2 170	1 511	2															
Gotlands »	587	184	6	180	39	55	108	15	353	382	385	3															
Blekinge »	2 197	537	5	856	126	239	434	—	1 215	1 655	1 175	—															
Kristianstads »	1 207	312	10	420	91	98	275	1	695	884	850	8															
Malmöhus »	11 817	3 235	45	4 201	741	1 316	2 260	19	6 556	8 518	6 842	42															
Hälsands »	1 766	437	11	737	125	172	282	2	902	1 316	911	4															
Göteborgs o. Bohus »	19 312	5 534	233	6 351	974	2 432	3 760	28	11 959	13 517	10 168	12															
Älvsborgs »	3 621	836	28	1 331	279	357	786	4	2 007	2 753	2 422	14															
Skaraborgs »	2 164	492	10	852	138	276	394	2	1 172	1 660	1 167	8															
Värmlands »	2 857	626	11	1 132	274	310	493	11	1 440	2 209	1 528	4															
Örebro »	1 800	491	6	810	81	171	240	1	908	1 302	651	6															
Västmanlands »	2 028	503	10	861	124	261	265	4	1 039	1 511	817	3															
Kopparbergs »	1 178	322	5	496	83	134	135	3	596	848	504	—															

108 TAB. 7 (forts.). ANTAL UNDERSTÖDSFALL MED FÖRDELNING EFTER FAMILJE-
TYP, SAMT ANTAL UNDERSTÖDSTAGARE MED FÖRDELNING PÅ VUXNA
MÄN OCH KVINNOR SAMT BARN ÅR 1939, LÄNSVIS.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
L ä n	Hela antalet under- stöds- fall	Därav tillhörande familjetypen							Antal vuxna		Antal redo- visade barn	Antal fall m. ej upp- givet antal barn
		Ensam man		Ensam kvinna		Gift par el. samboende		En- samma barn	män	kvin- nor		
		utan barn	med barn	utan barn	med barn	utan barn	med barn					
Städer (forts.).												
Gävleborgs län	3 029	782	14	1 169	206	336	515	7	1 647	2 226	1 537	7
Västernorrlands »	2 285	708	13	761	127	227	409	40	1 357	1 524	1 130	7
Jämtlands »	676	178	3	230	52	66	146	1	393	494	443	2
Västerbottens »	710	153	1	240	64	59	193	—	406	556	606	2
Norrbottnens »	1 637	449	13	493	103	183	392	4	1 037	1 171	1 038	20
S:a i städerna därav	110 164	30 260	605	41 368	6 942	12 289	18 463	237	61 617	79 062	53 566	238
Göteborg	16 791	4 752	215	5 554	819	2 158	3 282	11	10 407	11 813	8 725	—
Malmö	5 176	1 459	18	1 970	393	530	802	4	2 809	3 695	2 751	35
Norrköping	4 852	1 194	16	1 842	208	723	859	10	2 792	3 632	2 291	—
Hälsingborg	3 117	828	12	932	167	354	814	10	2 008	2 267	2 143	—
Örebro	1 515	424	3	678	58	149	203	—	779	1 088	538	—
Borås	1 758	410	16	600	148	160	424	—	1 010	1 332	1 309	1
Eskilstuna	1 472	358	5	609	91	174	235	—	772	1 109	798	1
Gävle	1 878	463	3	773	136	194	307	2	967	1 410	952	7
Västerås	1 009	250	3	431	62	149	111	3	513	753	866	—
Uppsala	1 644	432	9	629	97	190	287	—	918	1 203	775	4
Linköping	1 663	440	4	608	77	238	291	5	973	1 214	833	—
Jönköping	1 164	335	—	460	99	87	181	2	603	827	595	—
Karlstad	1 398	274	6	596	107	165	250	—	695	1 118	662	1
Karlskrona	1 204	308	—	473	69	126	228	—	662	896	642	—
Halmstad	965	237	6	390	75	99	158	—	500	722	538	—
Lund	1 267	318	4	482	73	137	253	—	712	945	794	1
Landsbygd och städer.												
Stockholms stad . .	30 584	9 339	107	12 149	2 112	2 922	3 918	37	16 286	21 101	11 418	—
Stockholms län . .	12 060	3 104	80	3 991	749	1 679	2 306	151	7 169	8 725	6 916	184
Uppsala »	5 498	1 468	46	1 940	375	695	936	38	3 145	3 946	3 116	56
Södermanlands » .	7 881	2 053	47	3 006	462	1 140	1 110	63	4 350	5 718	3 679	159
Östergötlands » .	15 392	3 992	72	5 598	794	2 182	2 669	85	8 915	11 243	8 083	168
Jönköpings » . .	5 884	1 628	41	2 361	438	547	839	30	3 055	4 185	2 895	115
Kronobergs » . .	4 762	1 439	62	1 698	254	412	846	60	2 750	3 210	2 941	96
Kalmar »	9 701	2 638	67	3 341	588	1 232	1 786	49	5 723	6 947	5 740	138
Gotlands » . . .	1 732	499	15	525	102	185	375	31	1 074	1 187	1 188	43
Blekinge » . . .	7 247	1 811	49	2 478	458	825	1 608	18	4 293	5 369	5 207	78
Kristianstads » .	7 035	2 051	72	2 362	505	627	1 363	55	4 113	4 857	4 951	125
Malmöhus » . . .	17 899	4 999	99	6 473	1 143	1 945	3 151	89	10 194	12 712	10 352	144
Hallands » . . .	4 527	1 323	32	1 798	223	439	692	20	2 486	3 152	2 360	47
Göteborgso. Bohus »	24 816	7 147	293	8 309	1 227	3 028	4 760	52	15 228	17 324	13 096	142
Älvsborgs » . . .	9 835	2 667	86	3 641	635	936	1 826	44	5 515	7 038	5 866	123
Skaraborgs » . .	7 202	1 897	48	2 774	408	783	1 222	70	3 950	5 187	3 962	108
Värmlands » . .	12 731	3 363	95	4 481	959	1 424	2 357	52	7 239	9 221	7 721	157
Örebro »	9 093	2 532	30	3 719	488	1 136	1 167	21	4 865	6 510	3 661	42
Västmanlands » .	6 448	1 697	42	2 584	394	775	908	48	3 422	4 661	3 249	49
Kopparbergs » .	10 343	2 981	62	3 550	767	1 143	1 786	54	5 972	7 246	6 009	78
Gävleborgs » . .	15 584	4 316	130	4 389	1 173	1 757	3 753	66	9 956	11 072	11 473	178
Västernorrlands »	19 950	5 723	198	5 519	1 392	2 251	4 757	110	12 929	13 919	14 031	227
Jämtlands » . . .	5 794	1 716	68	1 459	494	549	1 462	46	3 795	3 964	5 072	82
Västerbottens » .	7 381	1 971	110	1 980	563	597	2 114	46	4 792	5 254	7 711	88
Norrbottnens » .	14 483	3 869	204	3 236	902	1 333	4 887	52	10 293	10 358	18 016	90
S:a för hela riket	278 862	76 214	2 155	93 361	17 605	30 542	52 598	1 387	161 509	194 106	168 713	2 717

Tab. 8. Anstaltsvården år 1939, länsvis.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
L ä n	Vård på fattigvårdsanstalt					Vård på sjukvårdsanstalt				
	Antal vårdtagare			Antal vård-dagar	Vårdens värde Kr.	Antal vårdtagare			Antal vård-dagar	Vårdens värde Kr.
	Män	Kvin-nor	Till-hopa			Män	Kvin-nor	Till-hopa		
<i>Landsbygd.</i>										
Stockholms län	776	819	1 595	435 046	857 301	1 408	1 396	2 804	456 782	665 675
Uppsala	268	278	546	157 400	273 604	541	557	1 098	195 622	282 466
Södermanlands	543	594	1 137	323 589	579 820	811	850	1 661	311 698	431 049
Östergötlands	721	868	1 589	447 944	820 974	1 373	1 355	2 728	446 079	661 174
Jönköpings	260	355	615	186 497	330 431	606	546	1 152	282 427	421 717
Kronobergs	418	443	861	243 648	391 410	858	774	1 632	313 475	462 222
Kalmar	572	683	1 255	342 645	561 309	1 307	1 223	2 530	414 375	674 065
Gotlands	58	58	116	36 078	55 045	277	307	584	110 695	158 166
Blekinge	334	353	687	181 187	303 143	763	827	1 590	246 963	355 183
Kristianstads	513	401	914	244 579	425 402	1 159	1 110	2 269	431 702	575 733
Malmöhus	657	627	1 284	379 187	664 880	1 021	960	1 981	436 612	618 875
Hallands	306	301	607	186 289	308 552	499	494	993	172 101	266 744
Göteborgs o. Bohus	471	587	1 058	275 094	450 244	1 004	895	1 899	313 867	458 826
Älvsborgs	586	694	1 280	372 287	634 002	1 167	1 275	2 442	448 584	676 302
Skaraborgs	439	590	1 029	300 012	490 009	1 040	1 016	2 056	330 538	512 836
Värmlands	672	854	1 526	421 860	784 643	1 310	1 321	2 631	408 095	571 028
Örebro	591	646	1 237	338 264	633 949	909	974	1 883	487 155	501 722
Västmanlands	373	418	791	224 095	412 741	658	610	1 268	240 312	337 061
Kopparbergs	773	732	1 495	369 564	742 657	1 442	1 420	2 862	504 701	687 869
Gävleborgs	759	703	1 462	353 334	729 320	1 928	1 891	3 819	429 415	691 372
Västernorrlands	874	912	1 786	409 799	800 710	2 136	2 104	4 240	587 124	880 769
Jämtlands	383	264	647	159 160	279 514	924	891	1 815	272 126	412 099
Västerbottens	391	392	783	201 583	384 943	1 310	1 245	2 555	383 708	590 558
Norrbottens	555	602	1 157	249 359	520 808	1 622	1 812	3 434	477 193	602 677
S:a & landsbygden	12 243	13 164	25 407	6 848 500	12 435 411	26 078	25 858	51 926	8 701 349	12 496 188
<i>Städer.</i>										
Stockholms stad	2 911	1 905	4 816	1 200 263	4 667 686	5 610	6 189	11 799	1 594 550	3 780 127
Stockholms län	179	229	408	96 078	203 772	308	359	667	101 428	149 824
Uppsala	183	208	391	86 709	155 107	172	221	393	70 424	100 172
Södermanlands	353	297	650	145 975	457 148	301	311	612	100 120	146 397
Östergötlands	730	796	1 526	296 180	953 233	651	781	1 432	189 545	288 053
Jönköpings	168	184	352	83 487	216 395	265	264	529	112 696	164 767
Kronobergs	51	75	126	32 507	107 985	71	80	151	19 687	29 405
Kalmar	250	229	479	112 252	242 302	360	356	716	95 791	155 183
Gotlands	35	30	65	15 910	32 994	103	93	196	30 874	42 957
Blekinge	198	198	396	97 599	297 129	205	245	450	76 844	99 658
Kristianstads	130	120	250	47 168	191 399	154	163	317	52 250	74 106
Malmöhus	1 196	1 027	2 223	524 324	1 164 359	1 241	1 153	2 394	402 734	600 472
Hallands	203	200	403	108 146	253 579	202	219	421	56 595	93 195
Göteborgs o. Bohus	2 280	1 946	4 226	865 362	3 734 868	2 136	2 060	4 196	326 479	1 491 945
Älvsborgs	271	327	598	131 478	314 731	490	571	1 061	138 775	204 133
Skaraborgs	112	171	283	72 207	161 160	321	332	653	78 678	129 232
Värmlands	183	223	406	93 031	201 783	216	287	503	81 635	122 970
Örebro	167	140	307	75 612	226 106	180	230	410	81 132	118 568
Västmanlands	201	216	417	104 004	350 170	221	242	463	91 263	134 558
Kopparbergs	105	132	237	52 204	105 199	154	147	301	50 594	70 978

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
L ä n	Vård på fattigvårdsanstalt					Vård på sjukvårdsanstalt				
	Antal vårdtagare			Antal vård-dagar	Vårdens värde Kr.	Antal vårdtagare			Antal vård-dagar	Vårdens värde Kr.
	Män	Kvin-nor	Till-hopa			Män	Kvin-nor	Till-hopa		
<i>Städer (forts.).</i>										
Gävleborgs län	336	261	597	133 234	273 123	283	300	583	86 480	133 612
Västernorrlands »	319	303	622	144 011	337 391	168	217	385	46 843	70 993
Jämtlands »	77	51	128	30 484	63 151	73	104	177	18 926	30 673
Västerbottens »	39	57	96	21 333	55 270	75	74	149	21 548	34 917
Norrbottnens »	83	83	166	42 325	117 093	168	186	354	63 797	83 940
S:a i städerna	10 760	9 408	20 168	4 611 928	15 083 133	14 128	15 184	29 312	3 989 688	8 850 835
därav										
Göteborg ¹	2 118	1 816	3 934	789 220	3 493 578	1 894	1 804	3 698	248 275	1 371 903
Malmö	522	391	913	219 145	400 580	684	631	1 315	214 683	335 574
Norrköping	484	512	996	181 287	565 706	391	448	839	105 135	159 689
Hälsingborg	267	256	523	115 433	245 667	225	209	434	72 189	100 558
Örebro	140	116	256	60 452	193 344	151	191	342	66 527	98 162
Borås	125	159	284	65 999	137 524	233	274	507	58 271	87 336
Eskilstuna	217	145	362	82 599	291 108	153	159	312	44 198	67 723
Gävle	228	189	417	89 682	195 365	183	185	368	60 240	88 058
Västerås	128	119	247	63 230	254 380	100	128	228	50 221	71 503
Uppsala	159	174	333	74 745	324 377	136	182	318	57 226	82 128
Linköping	181	193	374	75 170	278 401	159	206	365	47 367	71 420
Jönköping	104	115	219	45 010	138 903	103	89	192	40 958	56 260
Karlstad	107	87	194	41 597	84 862	99	115	214	34 881	56 034
Karlskrona	122	128	250	61 876	184 323	100	124	224	37 537	48 077
Halmstad	118	107	225	60 431	150 456	104	127	231	28 886	43 292
Lund	150	148	298	75 492	250 360	109	119	228	37 232	52 091
<i>Landsbygd och städer.</i>										
Stockholms stad . . .	2 911	1 905	4 816	1 200 263	4 667 686	5 610	6 189	11 799	1 594 550	3 780 127
Stockholms län . . .	955	1 048	2 003	531 124	1 061 073	1 716	1 755	3 471	558 210	815 499
Uppsala	451	486	937	244 109	628 711	713	778	1 491	266 046	392 638
Södermanlands »	896	891	1 787	479 564	1 036 968	1 112	1 161	2 273	411 818	577 446
Östergötlands »	1 451	1 664	3 115	744 124	1 774 207	2 024	2 136	4 160	635 624	949 227
Jönköpings »	428	539	967	269 984	546 826	871	810	1 681	395 123	586 484
Kronobergs »	469	518	987	276 155	499 395	929	854	1 783	333 162	491 627
Kalmar »	822	912	1 734	454 897	803 611	1 667	1 579	3 246	510 166	829 248
Gotlands »	93	88	181	51 988	88 039	380	400	780	141 569	201 123
Blekinge »	532	551	1 083	278 786	600 272	968	1 072	2 040	323 807	454 841
Kristianstads »	643	521	1 164	291 747	616 801	1 313	1 273	2 586	483 952	649 839
Malmöhus »	1 853	1 654	3 507	903 511	1 829 239	2 262	2 113	4 375	839 346	1 219 347
Hallands »	509	501	1 010	294 435	562 131	701	713	1 414	228 696	359 939
Göteborgs o. Bohus »	2 751	2 533	5 284	1 140 456	4 185 112	3 140	2 955	6 095	640 346	1 950 771
Älvsborgs »	807	1 021	1 828	503 760	948 733	1 657	1 846	3 503	537 359	880 435
Skaraborgs »	551	761	1 312	372 219	651 169	1 361	1 348	2 709	409 216	642 068
Värmlands »	855	1 077	1 932	514 891	986 426	1 526	1 608	3 134	489 730	693 998
Örebro »	758	786	1 544	413 876	860 055	1 089	1 204	2 293	568 287	620 290
Västmanlands »	574	634	1 208	328 099	762 911	879	852	1 731	331 575	471 619
Kopparbergs »	878	854	1 732	421 768	847 856	1 596	1 567	3 163	555 295	758 847
Gävleborgs »	1 095	964	2 059	486 568	1 002 443	2 211	2 191	4 402	515 895	824 984
Västernorrlands »	1 193	1 215	2 408	553 810	1 138 101	2 304	2 321	4 625	633 967	951 762
Jämtlands »	460	315	775	189 644	342 665	997	995	1 992	291 052	442 772
Västerbottens »	430	449	879	222 966	440 213	1 385	1 319	2 704	405 256	625 475
Norrbottnens »	638	685	1 323	291 684	637 901	1 790	1 998	3 788	540 990	686 617
S:a för hela riket	23 008	22 572	45 575	11 460 428	27 518 544	40 201	41 037	81 238	12 691 037	20 847 023

¹ Uppgifterna angående sjukhusvården i Göteborg äro icke fullt jämförbara med de övriga (jfr texten sid. 70).

Tab. 9. Hemunderstöd och »annan hjälp» år 1939, länsvis.

111

1	2	3	4	5	6	7	8
L ä n	Hemunderstöd					»Annan hjälp»	
	Antal under- stöds- fall ¹	Antal understödsmän		Understöddets värde kr.		Antal under- stöds- fall ¹	Under- stöddets värde kr.
		inalles	per under- stödsfall	inalles	per under- stödsmän		
<i>Landsbygd.</i>							
Stockholms län	5 760	45 212	7·8	1 370 598	30·30	1 690	127 775
Uppsala »	2 035	18 053	8·9	334 390	21·80	605	47 668
Södermanlands »	2 455	22 285	9·1	465 012	18·90	925	92 862
Östergötlands »	4 140	35 368	8·5	733 347	17·90	1 200	99 521
Jönköpings »	1 705	15 059	8·8	316 790	18·60	365	42 732
Kronobergs »	1 810	14 056	7·8	283 986	15·70	730	68 675
Kalmar »	3 215	25 299	7·9	505 430	15·70	1 520	99 813
Gotlands »	390	2 719	6·8	64 919	23·90	360	40 148
Blekinge »	3 050	17 776	5·8	342 859	19·30	1 370	71 198
Kristianstads »	2 835	20 880	7·4	451 794	21·60	925	69 469
Malmöhus »	3 040	22 615	7·4	464 060	20·50	1 080	68 320
Hallands »	1 205	9 645	8·0	181 329	18·80	480	47 113
Göteborgs o. Bohus »	2 885	20 603	7·1	500 262	24·30	990	70 044
Älvsborgs »	2 590	22 316	8·6	490 219	22·00	1 000	107 474
Skaraborgs »	1 950	16 525	8·5	340 766	20·60	1 185	85 755
Värmlands »	6 270	46 932	7·5	952 632	20·30	1 590	133 903
Örebro »	4 410	37 463	8·5	771 018	20·60	1 355	72 773
Västmanlands »	2 535	22 357	8·8	458 825	20·50	760	60 111
Kopparbergs »	5 525	40 915	7·4	935 636	22·90	1 535	135 459
Gävleborgs »	8 220	49 591	6·0	1 230 217	24·80	2 465	158 597
Västernorrlands »	12 545	78 734	6·3	2 130 918	27·10	3 660	295 122
Jämtlands »	2 760	20 298	7·3	628 906	31·00	1 150	115 204
Västerbottens »	3 335	22 547	6·8	737 226	32·70	1 760	174 791
Norrbottens »	8 935	57 599	6·4	1 939 119	33·70	2 805	245 381
S:a & landsbygden	93 600	684 897	7·3	16 690 258	24·40	31 505	2 529 908
<i>Städer.</i>							
Stockholms stad	18 495	140 549	7·6	7 849 187	55·80	530	72 488
Stockholms län	1 515	11 384	7·5	390 016	34·30	460	30 355
Uppsala »	1 360	10 715	7·9	398 641	37·20	290	11 938
Södermanlands »	1 525	12 689	8·3	342 749	27·00	405	23 338
Östergötlands »	5 030	36 814	7·3	1 355 909	36·80	1 620	94 788
Jönköpings »	1 785	14 560	8·2	456 140	31·40	445	22 261
Kronobergs »	315	2 766	8·8	67 216	24·30	80	4 797
Kalmar »	1 895	15 886	8·4	407 848	25·70	490	31 567
Gotlands »	335	2 098	6·8	57 702	27·50	235	12 278
Blekinge »	1 570	10 593	6·7	276 835	26·10	350	21 288
Kristianstads »	815	5 968	7·8	163 245	27·40	150	7 050
Malmöhus »	8 400	60 181	7·2	2 162 671	35·90	1 330	70 227
Hallands »	1 000	8 469	8·5	219 111	25·90	200	10 563
Göteborgs o. Bohus »	14 110	102 058	7·2	4 595 876	45·00	890	57 643
Älvsborgs »	2 430	16 486	6·8	475 004	28·80	560	32 810
Skaraborgs »	1 445	11 377	7·9	305 143	26·80	375	19 020
Värmlands »	2 175	15 270	7·0	430 186	28·20	335	18 869
Örebro »	1 265	10 305	8·1	331 261	32·10	305	36 709
Västmanlands »	1 205	8 893	7·4	260 477	29·80	345	21 420
Kopparbergs »	760	4 619	6·1	111 157	24·10	260	20 127

¹ Approximativa tal.

1	2	3	4	5	6	7	8
L ä n	Hemunderstöd					»Annans hjälp»	
	Antal under- stöds- fall	Antal understödsmän		Understödetts värde kr.		Antal under- stöds- fall	Under- stödetts värde kr.
		tillhopa	per under- stödsfall	tillhopa	per under- stödsman.		
Städer (forts.).							
Gävleborgs län	2 095	15 646	7·5	463 175	29·60	420	25 436
Västernorrlands »	1 445	10 095	7·0	323 101	32·00	225	17 376
Jämtlands »	440	3 165	7·2	112 625	35·60	160	8 847
Västerbottens »	490	3 055	6·2	115 820	37·90	75	3 724
Norrbottnens »	1 175	8 865	7·5	359 550	40·60	245	15 838
S:a i städerna	73 075	542 506	7·4	22 030 645	40·60	10 780	690 257
därav							
Göteborg	12 275	88 667	7·2	4 193 721	47·80	495	42 788
Malmö	3 685	27 961	7·6	1 071 181	38·30	730	42 269
Norrköping	3 395	23 091	6·8	958 877	41·50	1 245	73 246
Hälsingborg	2 425	14 996	6·2	630 638	42·00	210	8 623
Örebro	1 080	8 635	8·0	292 390	33·90	265	32 391
Borås	1 275	7 395	5·8	234 252	31·70	290	18 188
Eskilstuna	740	6 291	8·5	177 779	28·80	215	16 231
Gävle	1 205	10 041	8·3	322 958	32·20	295	17 646
Västerås	585	4 815	8·2	160 052	33·20	135	4 957
Uppsala	1 155	9 111	7·9	351 849	38·60	240	10 243
Linköping	1 070	8 485	7·9	270 682	31·90	270	16 595
Jönköping	865	6 401	7·4	252 358	39·40	130	5 217
Karlstad	1 090	7 943	7·3	236 963	29·80	65	1 162
Karlskrona	855	5 601	6·6	174 986	31·20	260	14 489
Halmstad	545	4 556	8·4	110 926	24·80	130	5 230
Lund	840	5 841	7·0	168 092	28·80	160	7 453
Landsbygd och städer.							
Stockholms stad . . .	18 495	140 549	7·6	7 849 187	55·80	530	72 488
Stockholms län	7 275	56 596	7·8	1 760 614	21·10	2 150	158 130
Uppsala »	3 395	28 768	8·6	793 031	27·60	895	59 606
Södermanlands »	3 980	34 974	8·8	807 761	23·10	1 330	116 200
Östergötlands »	9 170	72 182	7·9	2 089 256	28·90	2 820	194 309
Jönköpings »	3 490	29 619	8·5	772 930	26·10	810	64 993
Kronobergs »	2 125	16 822	7·9	351 202	20·90	810	73 472
Kalmar »	5 110	41 185	8·1	913 278	22·20	2 010	131 380
Gotlands »	725	4 817	6·6	122 621	25·50	595	52 426
Blekinge »	4 620	28 369	6·1	619 694	21·80	1 720	92 486
Kristianstads »	3 650	26 848	7·4	615 039	22·90	1 075	76 519
Malmöhus »	11 440	82 796	7·2	2 626 731	31·70	2 410	138 547
Hallands »	2 205	18 114	8·2	400 440	22·10	680	57 676
Göteborgs o. Bohus »	16 995	122 661	7·2	5 096 138	41·50	1 880	127 687
Älvsborgs »	5 020	38 802	7·7	965 223	24·90	1 560	140 284
Skaraborgs »	3 395	27 902	8·2	645 909	23·10	1 560	104 775
Värmlands »	8 445	62 252	7·4	1 382 818	22·20	1 925	152 772
Örebro »	5 675	47 768	8·4	1 102 279	23·10	1 660	109 482
Västmanlands »	3 740	31 250	8·4	719 302	23·00	1 105	81 531
Kopparbergs »	6 285	45 534	7·2	1 046 793	23·00	1 795	155 586
Gävleborgs »	10 315	65 237	6·3	1 693 392	30·00	2 885	184 033
Västernorrlands »	13 990	88 829	6·3	2 454 019	27·60	3 885	312 498
Jämtlands »	3 200	23 463	7·3	741 531	31·60	1 310	123 551
Västerbottens »	3 825	25 602	6·7	853 046	23·30	1 835	178 515
Norrbottnens »	10 110	66 464	6·6	2 298 669	34·60	3 050	261 219
S:a för hela riket	166 675	1 227 403	7·4	38 720 903	31·50	42 285	3 220 165

Tab. 10. Det totala värdet av understöd som meddelats av 113
fattigvårdsstyrelserna år 1939, samt dess procentuella
fördelning på olika understödsformer, länsvis.

Län	Vårdens totala värde 1 000 kr.	Därav, i %, för				Län	Vårdens totala värde 1 000 kr.	Därav, i %, för			
		vård på		hem- un- der- stöd	an- nan hjälp			vård på		hem- un- der- etöd	an- nan hjälp
		fattig- vårds- anstalt	sjuk- vårds- anstalt					fattig- vårds- anstalt	sjuk- vårds- anstalt		
Landsbygd.						Städer (forts.).					
Stockholms län	3 021	28.4	22.0	45.4	4.2	Gävleborgs län	895	30.5	14.9	51.7	2.9
Uppsala	998	27.4	28.3	39.5	4.8	Västernorrlands	749	45.1	9.5	43.1	2.3
Södermanlands	1 569	37.0	27.5	29.6	5.9	Jämtlands	215	29.4	14.3	52.4	3.9
Östergötlands	2 315	35.4	28.6	31.7	4.3	Västerbottens	210	26.4	16.6	55.2	1.8
Jönköpings	1 112	29.7	37.9	28.5	3.9	Norrbottnens	576	20.8	14.6	62.4	2.7
Kronobergs	1 206	32.5	38.3	23.5	5.7	S:a i städerna	46 155	82.7	18.1	47.7	1.5
Kalmar	1 841	30.5	36.6	27.5	5.4	därav					
Gotlands	318	17.3	49.7	20.4	12.6	Göteborg	9 102	38.4	15.1	46.0	0.5
Blekinge	1 072	28.3	33.1	32.0	6.6	Malmö	1 860	21.7	18.1	57.9	2.3
Kristianstads	1 522	27.9	37.8	29.7	4.6	Norrköping	1 758	32.2	9.1	54.5	4.2
Malmöhus	1 816	36.6	34.1	25.5	3.8	Hälsingborg	985	24.9	10.2	64.0	0.9
Hallands	804	38.4	33.2	22.5	5.9	Örebro	616	31.4	15.9	47.4	5.3
Göteb. o. Bohus	1 480	30.5	31.0	33.8	4.7	Borås	477	28.8	18.3	49.1	3.8
Älvsborgs	1 908	33.2	35.5	25.7	5.6	Eskilstuna	553	52.6	12.3	32.2	2.9
Skaraborgs	1 429	34.3	35.9	23.8	6.0	Gävle	624	31.3	14.1	51.8	2.8
Värmlands	2 442	32.1	23.4	39.0	5.5	Västerås	491	51.8	14.6	32.6	1.0
Örebro	1 979	32.0	25.3	39.0	3.7	Uppsala	769	42.2	10.7	45.3	1.8
Västmanlands	1 269	32.5	26.6	36.2	4.7	Linköping	637	43.7	11.2	42.5	2.6
Kopparbergs	2 502	29.7	27.5	37.4	5.4	Jönköping	453	30.7	12.4	55.7	1.2
Gävleborgs	2 810	26.0	24.6	43.8	5.6	Karlstad	379	22.4	14.8	62.5	0.3
Västernorrlands	4 108	19.5	21.4	51.9	7.2	Karlskrona	422	43.7	11.4	41.5	3.4
Jämtlands	1 436	19.5	28.7	43.8	8.0	Halmstad	310	48.5	14.0	35.8	1.7
Västerbottens	1 887	20.4	31.3	39.0	9.3	Lund	478	52.4	10.9	35.2	1.6
Norrbottnens	3 308	15.8	18.2	58.6	7.4	Landsbygd och städer.					
S:a & landsbygd	44 152	28.2	28.3	37.8	5.7	Stockholms stad	16 370	28.5	23.1	48.0	0.4
Städer.						Stockholms län	8 795	27.9	21.5	46.4	4.2
Stockholms stad	16 370	28.5	23.1	48.0	0.4	Uppsala	1 864	33.7	20.5	42.6	3.2
Stockholms län	774	26.3	19.4	50.4	3.9	Södermanlands	2 538	40.9	22.7	31.8	4.6
Uppsala	866	41.0	11.6	46.0	1.4	Östergötlands	5 007	35.4	19.0	41.7	3.9
Södermanlands	969	47.2	15.1	35.3	2.4	Jönköpings	1 971	27.7	29.8	39.2	3.3
Östergötlands	2 692	35.4	10.7	50.4	3.5	Kronobergs	1 416	35.3	34.7	24.8	5.2
Jönköpings	859	25.2	19.2	53.0	2.6	Kalmar	2 678	30.0	31.0	34.1	4.9
Kronobergs	210	51.6	14.0	32.1	2.3	Gotlands	464	19.0	43.3	26.4	11.3
Kalmar	837	29.0	18.5	48.7	3.8	Blekinge	1 767	34.0	25.7	35.1	5.2
Gotlands	146	22.6	29.4	39.6	8.4	Kristianstads	1 958	31.5	33.2	31.4	3.9
Blekinge	695	42.8	14.3	39.8	3.1	Malmöhus	5 814	31.4	21.0	45.2	2.4
Kristianstads	436	43.9	17.0	37.5	1.6	Hallands	1 380	40.7	26.1	29.0	4.2
Malmöhus	3 998	29.1	15.0	54.1	1.8	Göteb. o. Bohus	11 360	36.8	17.2	44.9	1.1
Hallands	576	44.0	16.2	38.0	1.8	Älvsborgs	2 935	32.3	30.0	32.9	4.8
Göteb. o. Bohus	9 880	37.8	15.1	46.5	0.6	Skaraborgs	2 044	31.9	31.4	31.6	5.1
Älvsborgs	1 027	30.6	19.9	46.3	3.2	Värmlands	3 216	30.7	21.6	43.0	4.7
Skaraborgs	615	26.2	21.0	49.7	3.1	Örebro	2 692	31.9	23.0	41.0	4.1
Värmlands	774	26.1	15.9	55.6	2.4	Västmanlands	2 035	37.5	23.2	35.3	4.0
Örebro	713	31.7	16.6	46.5	5.2	Kopparbergs	2 809	30.2	27.0	37.3	5.5
Västmanlands	766	45.7	17.5	34.0	2.8	Gävleborgs	3 705	27.0	22.3	45.7	5.0
Kopparbergs	307	34.2	23.1	36.2	6.5	Västernorrlands	4 857	23.4	19.6	50.6	6.4
						Jämtlands	1 651	20.8	26.8	44.9	7.5
						Västerbottens	2 097	21.0	29.8	40.7	8.5
						Norrbottnens	3 884	16.4	17.7	59.2	6.7
						S:a för hela riket	90 307	30.5	23.1	42.9	3.5

Tab. 11. Antal understödstagare med tilläggs pension, antal underfördelning med avseende på understö-

L ä n	Antal understödstagare med tilläggs pension			Antal under- stödsfall med		Antal understödsfall, i vilka utgått					
	Män	Kvin- nor	Summa	barn- bidrag	bi- drags- för- skott	enbart fattigv.- under- stöd	enbart kom- munalt pensions- tillskott	enbart under- stöd ur fond el. donation	fattigvård och kom- munalt pensions- tillskott	fattig- vård och under- stöd ur fond etc.	Till- hoppa
Landsbygd.											
Stockholms län	2 618	2 827	5 445	368	161	9 497	89	40	59	4	9 689
Uppsala	1 089	1 083	2 172	184	31	3 270	263	25	90	—	3 648
Södermanlands	1 656	1 875	3 531	232	33	4 998	57	17	26	18	5 116
Östergötlands	2 451	2 596	5 047	377	81	7 789	77	31	60	11	7 968
Jönköpings	1 018	1 220	2 238	185	25	3 232	52	55	—	17	3 346
Kronobergs	1 316	1 317	2 633	224	49	4 142	43	12	7	10	4 214
Kalmar	1 918	1 954	3 867	344	70	6 727	46	17	13	1	6 804
Gotlands	346	309	655	54	25	1 093	37	15	12	7	1 164
Blekinge	1 326	1 507	2 833	286	80	4 957	7	86	4	—	5 054
Kristianstads	1 788	1 787	3 575	276	111	5 671	59	98	64	8	5 900
Malmöhus	1 803	2 049	3 852	266	87	5 866	124	92	34	12	6 128
Hallands	867	899	1 766	99	17	2 690	16	55	10	13	2 784
Göteborgs o. Bohus	1 565	1 694	3 259	225	50	5 434	27	43	9	2	5 515
Älvsborgs	1 536	1 761	3 297	208	48	6 045	118	51	28	2	6 244
Skaraborgs	1 405	1 690	3 095	200	47	4 911	73	54	45	3	5 086
Värmlands	2 297	2 774	5 071	407	107	9 427	371	76	146	6	10 026
Örebro	1 929	2 408	4 337	258	73	6 883	303	107	109	4	7 406
Västmanlands	1 264	1 657	2 921	184	50	4 178	136	106	28	23	4 471
Kopparbergs	2 490	2 591	5 081	417	147	9 012	107	46	119	12	9 296
Gävleborgs	2 521	2 481	5 002	514	273	12 267	208	80	78	—	12 633
Västernorrlands	3 859	4 064	7 923	1 012	336	17 018	640	7	127	1	17 793
Jämtlands	1 438	1 030	2 468	340	127	4 988	81	49	8	23	5 149
Västerbottens	1 761	1 890	3 651	534	52	6 456	19	196	—	16	6 687
Norrbottens	2 403	1 971	4 374	829	160	12 626	216	4	25	—	12 871
S:a & landsbygden	42 659	44 934	87 593	8 023	2 240	159 167	3 169	1 362	1 101	193	164 992
Städer.											
Stockholms stad	5 958	9 149	15 107	494	804	26 286	4 298	—	—	—	30 584
Stockholms län	484	765	1 249	62	41	2 412	18	4	1	1	2 436
Uppsala	437	704	1 141	52	42	1 883	13	44	419	—	2 359
Södermanlands	648	1 090	1 738	98	38	2 769	5	35	20	70	2 899
Östergötlands	1 580	2 466	4 046	219	162	7 047	82	366	31	7	7 533
Jönköpings	653	923	1 576	155	57	2 423	80	52	11	72	2 638
Kronobergs	128	206	334	32	9	562	3	—	19	—	584
Kalmar	589	949	1 538	127	18	2 910	1	—	—	10	2 921
Gotlands	128	154	282	15	9	587	—	—	—	31	618
Blekinge	444	725	1 169	83	35	2 097	70	30	22	21	2 240
Kristianstads	255	366	621	43	45	1 146	61	—	7	—	1 214
Malmöhus	2 581	3 513	6 094	419	341	10 695	846	276	176	231	12 224
Hallands	394	642	1 036	97	34	1 666	23	77	7	37	1 810
Göteborgs o. Bohus	3 942	5 179	9 121	777	444	17 585	1 695	32	512	51	19 874
Älvsborgs	653	1 153	1 806	165	44	3 500	25	96	69	87	3 777
Skaraborgs	417	692	1 109	84	26	2 156	8	—	11	4	2 179
Värmlands	487	885	1 372	113	78	2 709	30	118	2	12	2 871
Örebro	389	621	1 010	64	26	1 610	13	177	—	—	1 800
Västmanlands	566	942	1 508	81	55	1 885	45	98	19	62	2 109
Kopparbergs	255	387	642	44	25	1 032	59	87	2	2	1 182

stödsfall med barnbidrag eller bidragsförskott samt understödsfallens 115
dets rättsliga form år 1939, länsvis.

L ä n	Antal understödstagare med tilläggspension			Antal under- stödsfall med		Antal understödsfall, i vilka utgått					
	Män	Kvin- nor	Summa	barn- bidrag	bi- drags- för- skott	enbart fattigv.- under- stöd	enbart kom- munt pensions- tillskott	enbart under stöd ur fond el. donation	fattigvård och kom- munt pensions- tillskott	fattig- vård och under- stöd ur fond etc.	Till- hopa
<i>Städer (forts.).</i>											
Gävleborgs län	613	823	1 436	412	58	2 844	35	150	5	26	3 060
Västernorrlands >	448	583	1 031	69	47	2 244	41	—	12	—	2 297
Jämtlands >	128	184	312	26	37	661	15	—	—	—	676
Västerbottens >	113	191	304	29	19	643	14	53	—	—	710
Norrbottnens >	292	378	670	83	10	1 637	—	—	—	—	1 637
S:a i städerna	22 582	33 670	56 252	3 843	2 504	100 989	7 480	1 695	1 345	723	112 232
därav											
Göteborg	3 421	4 517	7 938	684	422	15 236	1 532	23	488	42	17 321
Malmö	1 180	1 504	2 684	172	192	4 579	597	—	—	—	5 176
Norrköping . . .	946	1 599	2 545	139	115	4 494	6	352	22	—	4 874
Hälsingborg . . .	554	761	1 315	107	94	2 926	15	176	3	130	3 250
Örebro	320	521	841	46	25	1 338	—	177	—	—	1 515
Borås	278	511	789	71	17	1 708	—	50	—	26	1 784
Eskilstuna	311	541	852	58	21	1 472	—	—	18	70	1 560
Gävle	344	556	900	66	40	1 734	8	136	—	—	1 878
Västerås	1 340	1 560	1 900	41	35	964	45	—	19	—	1 028
Uppsala	346	565	911	41	32	1 631	13	—	419	—	2 063
Linköping	394	487	881	58	35	1 593	56	14	9	7	1 879
Jönköping	262	405	667	63	28	1 109	50	5	5	13	1 182
Karlstad	237	470	707	44	29	1 267	17	114	—	—	1 398
Karlskrona	218	389	607	40	21	1 196	8	—	7	—	1 211
Halmsstad	207	355	562	51	26	891	23	51	5	32	1 002
Lund	285	460	745	52	29	1 130	66	71	55	99	1 421
<i>Landsbygd och städer.</i>											
Stockholms stad .	5 958	9 149	15 107	494	804	26 286	4 298	—	—	—	30 584
Stockholms län >	3 102	3 592	6 694	430	202	11 909	107	44	60	5	12 125
Uppsala >	1 526	1 787	3 313	236	73	5 153	276	69	509	—	6 007
Södermanlands >	2 304	2 965	5 269	330	71	7 767	62	52	46	88	8 015
Östergötlands >	4 031	5 062	9 093	596	243	14 836	159	397	91	18	15 501
Jönköpings >	1 671	2 143	3 814	340	82	5 645	132	107	11	89	5 984
Kronobergs >	1 444	1 523	2 967	256	58	4 704	46	12	26	10	4 798
Kalmar >	2 502	2 903	5 405	471	88	9 637	47	17	13	11	9 725
Gotlands >	474	463	937	69	34	1 680	37	15	12	38	1 782
Blekinge >	1 770	2 232	4 002	369	115	7 054	77	116	26	21	7 294
Kristianstads >	2 043	2 153	4 196	319	156	6 817	120	98	71	8	7 114
Malmöhus >	4 384	5 562	9 946	685	428	16 561	970	368	210	243	18 352
Hallands >	1 261	1 541	2 802	196	51	4 356	39	132	17	50	4 594
Göteborgs o. Bohus >	5 507	6 873	12 380	1 002	494	23 019	1 722	75	521	52	25 389
Älvsborgs >	2 189	2 914	5 103	373	92	9 545	143	147	97	89	10 021
Skaraborgs >	1 822	2 382	4 204	284	73	7 067	81	54	56	7	7 265
Värmlands >	2 784	3 659	6 443	520	185	12 136	401	194	148	18	12 897
Örebro >	2 318	3 029	5 347	322	99	8 493	316	284	109	4	9 206
Västmanlands >	1 830	2 599	4 429	265	105	6 063	181	204	47	85	6 580
Kopparbergs >	2 745	2 978	5 723	461	172	10 044	166	133	121	14	10 478
Gävleborgs >	3 134	3 304	6 438	926	331	15 111	243	230	83	26	15 693
Västernorrlands >	4 307	4 647	8 954	1 081	383	19 262	681	7	139	1	20 090
Jämtlands >	1 566	1 214	2 780	366	164	5 649	96	49	8	23	5 825
Västerbottens >	1 874	1 581	3 455	563	71	7 099	33	249	—	16	7 397
Norrbottnens >	2 695	2 349	5 044	912	170	14 263	216	4	25	—	14 508
S:a för hela riket	65 241	78 604	143 845	11 866	4 744	260 156	10 649	3 057	2 446	916	277 224

¹ Approximativa tal.